Van Lanschot

scherpte

Jaarverslag 2008

Een onstuimig jaar. Zo mogen we 2008 gerust noemen. Een jaar dat de geschiedenis in zal gaan als het jaar waarin de financiële wereld op z'n kop werd gezet. Waarin wereldwijd banken omvielen of ten minste geholpen moesten worden door overheidssteun.

Juist in zo'n jaar bewijst zich de kracht van een solide, eigenzinnige en onafhankelijke bank. Van Lanschot bleek uitstekend in staat zich staande te houden. Dankzij een sterke balans en ruim voldoende liquiditeiten. Maar vooral ook door kalm te blijven. En door al onze zintuigen op scherp te stellen. Zo konden we niet alleen de veranderde stemming proeven en de onzekerheid voelen, we hoorden ook dat de geluiden om ons heen steeds sterker werden. Te midden van al dat kabaal hebben we, zoals altijd, vooral geluisterd. Geluisterd naar de klant. Naar zijn verhalen, zijn wensen en vragen. En zo hebben we ook veel nieuwe klanten mogen verwelkomen.

In de meer dan 270 jaar dat we bestaan, hebben we de stormen steeds goed weten te doorstaan. Dankzij **kalmte**, **scherpte** en **kracht**.

Het Jaarverslag 2008 is verkrijgbaar in het Nederlands en Engels.
In geval van verschillen tussen de Nederlandse en de Engelse versie heeft de Nederlandse versie voorrang. De jaarverslagen zijn tevens beschikbaar op www.vanlanschot.nl.

scherpte

Van Lanschot NV Jaarverslag 2008

Inhoudsopgave

Profiel en strategische doelstellingen
5

Kerngegevens
6

Aandeelhoudersinformatie
8

Bericht van de voorzitter van de Raad van Bestuur
14

Bericht van de Raad van Commissarissen
17

Gang van zaken in de klantsegmenten
21 Private Banking
25 Assetmanagement
28 Business Banking
31 Corporate Finance en Securities

Financiële gang van zaken
35 Van Lanschot in 2008
39 Vooruitzichten 2009

De mensen achter Van Lanschot
41

Een verantwoordelijke onderneming
44

Beheersaspecten
47 Risicobeheer
51 Compliance, klantzorg, wet- en regelgeving
52 Corporate Governance
54 Beloningsbeleid leden Raad van Bestuur

Jaarrekening
58 Geconsolideerde balans per 31 december 2008
60 Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2008
62 Eigen vermogen per 31 december 2008
64 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2008

Toelichting
67 Samenvatting van de belangrijkste grondslagen voor de financiële verslaggeving
69 Samenvatting van belangrijke waarderingsgrondslagen
76 Risicobeheer
114 Toelichting op de geconsolideerde balans
146 Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

Additionele toelichting
156 Overnames in 2008
158 Geconsolideerde balans naar waarderingsgrondslag per 31 december 2008
159 Geconsolideerde balans naar waarderingsgrondslag per 31 december 2007
160 Bezoldiging Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen
164 Gerelateerde partijen
166 Langlopende verplichtingen
168 Segmentinformatie

Vennootschappelijke jaarrekening
172 Vennootschappelijke balans per 31 december 2008
173 Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2008
174 Grondslagen voor het opstellen van de vennootschappelijke jaarrekening
175 Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening

Overige gegevens
178 Accountantsverklaring
179 Winstbestemming
180 Gebeurtenissen na balansdatum
181 Stichting Administratiekantoor van gewone aandelen A Van Lanschot
183 Stichting Preferente aandelen C Van Lanschot
184 Informatie op grond van Besluit artikel 10 overnamerichtlijn
185 Personalia Raad van Commissarissen
186 Personalia Raad van Bestuur
187 Concerndirecteuren, leden Ondernemingsraad en Adviesraden
188 Belangrijke dochterondernemingen
189 Kantoren in Nederland
191 Kantoren in België
192 Begrippenlijst

Profiel en strategische doelstellingen

Van Lanschot NV, houdstermaatschappij van F. van Lanschot Bankiers NV, is de oudste onafhankelijke bank van Nederland. De meer dan 270 jaar rijke historie vormt het fundament voor de huidige private bank: een stevige basis voor de toekomst. De dienstverlening van Van Lanschot richt zich met name op vermogende particulieren en ondernemers. Dochteronderneming Kempen & Co richt zich daarnaast ook op de institutionele markt en verleent beleggingsdiensten. Onze dienstverlening is georganiseerd naar vier bedrijfssegmenten: Private Banking, Assetmanagement, Business Banking en Corporate Finance en Securities. Onder het label Van Lanschot Kempen richten wij ons op het topsegment van de vermogende particulieren (> € 5 miljoen). Daarnaast biedt Van Lanschot specifiek op de gezondheidszorgsector toegespitste financiële dienstverlening aan onder het label CenE Bankiers.

Bij de dienstverlening aan vermogende particulieren zijn vermogensvorming en vermogensbescherming de kern. Daarbij zijn wij in staat een breed scala aan producten en diensten aan te bieden, in lijn met ons streven de beste private bank van Nederland en België te zijn. Wij bieden onze cliënten zowel producten van derden als eigen producten aan; het aanbod is gebaseerd op open architectuur. In het zakelijke segment ligt het accent op de dienstverlening aan de ondernemer, waarbij wij zowel zijn zakelijke als persoonlijke belangen bij onze advisering betrekken. De nadruk ligt op dienstverlening aan familiebedrijven en de directeuren-grootaandeelhouders. In de institutionele markt richten wij ons met name op integrale fiduciaire beleggingsoplossingen.

DE MEER DAN 270 JAAR RIJKE HISTORIE VORMT HET FUNDAMENT VOOR DE HUIDIGE PRIVATE BANK: EEN STEVIGE BASIS VOOR DE TOEKOMST

Bankieren met aandacht en zorg

Van Lanschot kiest bewust voor een omvang die rekening houdt met het juiste evenwicht tussen complete en hoogstaande advisering en een persoonlijke benadering met korte lijnen. Wij bieden onze cliënten financiële dienstverlening met alle daarbij behorende aandacht en zorg, met een grote mate van professionaliteit en discretie. Daarmee excelleren wij in die zaken, die grootbanken niet of moeilijker kunnen bieden, juist omdat het grootbanken zijn. De persoonlijke relatie komt vóór alles. De keuze van cliënten voor Van Lanschot is daardoor meestal een bewuste keuze en een nadrukkelijke afweging voor een andere benadering dan die van de grootbanken. Wij hechten veel waarde aan onze onafhankelijkheid. Deze onafhankelijkheid vormt de basis van ons businessmodel en biedt ons de mogelijkheid om de belangen van onze cliënten voorop te zetten. Van Lanschot laat zich dan ook, meer dan andere banken, leiden door het belang van de cliënt.

Altijd dicht bij onze cliënten

In Nederland heeft Van Lanschot landelijke dekking met kantoren in de meeste grote steden. Met dit kantorennet kan Van Lanschot door het hele land alle financiële diensten aanbieden. In België richt Van Lanschot zich uitsluitend op de vermogende particulier en de institutionele belegger. Om onze particuliere cliënten ook elders van dienst te kunnen zijn, zijn er kantoren op Curaçao, in Luxemburg, in Zwitserland en op Jersey.

Strategische keuzes, persoonlijke dienstverlening

Van Lanschot blijft investeren in haar mensen en in product- en dienstverleningsconcepten die aansluiten bij de wensen van de cliënt. Zo bouwen wij aan een duurzame relatie met de klant. De noodzakelijke investeringen hiervoor vragen een minimale kritische massa. Tegelijkertijd stelt de persoonlijke aanpak ook grenzen aan de maximale omvang van de bank.

Doelstellingen

Van Lanschot streeft naar autonome groei van het bedrijf (zowel in aantallen cliënten als in verkochte diensten), zonodig aangevuld met selectieve acquisities. De bank wil de beste private bank van Nederland en België zijn.

Heldere strategische keuzes

Kiezen voor het belang van onze cliënten betekent dat onze strategische doelstellingen meer moeten inhouden dan alleen financiële aspecten. De volgende strategische keuzes brengen dat tot uitdrukking:

Duidelijke positionering
- serieus alternatief voor grootbanken
- onafhankelijkheid is onderscheidende factor

Principe Grote Kleinbank
- groot genoeg voor fullservice aan doelgroepen
- klein genoeg voor werkelijk persoonlijke dienstverlening

Client intimacy
- cliënt staat centraal, ook in zorgplicht
- best in class producten/volledig open architectuur

Private Banking
- vermogende particulieren

Business Banking
- ondernemingen en ondernemers, in combinatie
- ondersteunend aan Private Banking

Financiële doelstellingen

De financiële doelstellingen zijn ambitieus en dienen om ons succes te meten.

- Groei winst per aandeel van ten minste 10% per jaar
- Batengroei van ten minste 5% per jaar
- Rendement op eigen vermogen van gemiddeld 18%
- Efficiencyratio tussen 50% en 60%
- Kapitaalratio's:
  BIS-ratio van 12,5%
  BIS-ratio Tier I van 9,5%
  BIS-ratio Core Tier I van 7,5%
- Een single A-rating van ten minste twee rating agency's

Mede in het licht van de gewijzigde marktomstandigheden zal Van Lanschot in 2009 de strategie waar nodig aanscherpen en haar financiële doelstellingen aanpassen.

Kerngegevens

	2008	2007	2006	2005
Resultaten				
Inkomsten uit operationele activiteiten	493.596	647.996	534.326 [1]	485.847
Bedrijfslasten	422.118	414.746	307.380 [1]	278.448
Bijzondere waardeverminderingen	50.290	71	2.873 [1]	16.874
Toevoeging fonds voor algemene bankrisico's	–	–	–	–
Bedrijfsresultaat voor belastingen	21.188	233.179	224.073 [1]	190.525
Buitengewone baten	–	–	–	–
Nettowinst (groepswinst)	30.091	215.369	184.488 [1]	152.398
Balans				
Eigen vermogen toekomend aan aandeelhouders	1.226.347	1.366.721	1.044.828	962.156
Verplichtingen private en publieke sector	15.318.420	14.596.804	11.412.890	11.458.834
Kredieten en vorderingen private en publieke sector	17.072.490	16.006.235	14.746.139	13.540.856
Balanstotaal	20.691.896	21.718.834	18.739.275	17.971.611
Kengetallen				
Aantal gewone aandelen ultimo boekjaar (exclusief ingekochte certificaten)	34.838.673	34.472.735	31.951.227	31.733.381
Gemiddeld aantal gewone aandelen	34.772.039	34.421.945	31.887.561	31.878.821
Winst per gewoon aandeel op basis van gemiddeld aantal gewone aandelen (in euro's)	0,55	5,94	5,48	4,65
Dividend per gewoon aandeel (in euro's)	0,28	3,00	2,75	2,50
Efficiencyratio (%)	85,5	64,0	57,5	57,3
Rendement gemiddeld eigen vermogen (%) [4]	1,5	16,9	17,4	16,3
BIS-ratio (%)	12,5	11,6 [6]	13,7	13,5
BIS-ratio Tier I (%)	10,0	8,9 [6]	10,0	9,4
BIS-ratio Core Tier I (%)	6,7	6,6 [6]	7,3	6,7

1 Deze opstelling wijkt af van de jaarrekening waarin Van Lanschot Assurantiën Holding BV (thans genaamd Van Lanschot Chabot Holding BV) als niet-doorlopende activiteit is verantwoord.

2 Inclusief effect vrijval IT-voorziening ad € 13.600.

3 De aantallen gewone aandelen en de winst per aandeel 2002 zijn herberekend.

4 Exclusief buitengewone baten.

5 Met ingang van 2005 zijn de cijfers opgesteld op basis van IFRS, de cijfers over 2004 zijn hierop aangepast.

6 Voor de vergelijkbaarheid zijn de BIS-ratio's per 31 december 2007 aangepast conform Basel II.

2004	2003*	2002	2001	2000	1999
403.878	378.329	377.904	373.465	359.738	296.098
260.681	217.250	227.636	216.434 [2]	229.325	189.618
16.584	15.133	15.205	10.158	8.157	7.835
–	–	–	18.455 [2]	6.591	6.912
126.613	145.946	135.063	128.418 [2]	115.665	91.733
–	–	–	10.816	67.062	–
100.780	106.664	97.576	100.824	147.821	62.443
857.128	692.557	634.778	606.350	547.559	401.781
11.047.826	7.906.245	8.047.908	7.644.565	6.782.405	5.640.122
12.686.489	9.037.581	8.696.610	8.042.057	7.439.931	6.053.432
16.577.779	11.578.366	11.288.864	10.748.821	9.718.968	8.195.193
31.936.876	28.211.640	28.193.928 [3]	28.897.340	28.809.862	28.236.871
28.658.530	28.202.094	28.311.626 [3]	28.868.388	28.570.333	27.896.004
3,40	3,66	3,33 [3]	3,00	2,71	2,12
2,11	1,83	1,63	1,50	1,35	0,94
64,5 [5]	57,4	60,2	61,6	63,7	64,0
13,1 [5]	16,1	15,7	15,6	17,0	16,4
11,8	12,6	12,7	12,7	11,9	12,4
9,2	8,7	8,4	8,6	8,7	8,5
–	–	–	–	–	–

* Met ingang van 2003 zijn eigen vermogen en garantievermogen gebaseerd op de balans voor resultaatbestemming.
Vergelijkende gegevens en berekening van het rendement eigen vermogen zijn hierop aangepast.

Aandeelhoudersinformatie

Maatschappelijk en geplaatst kapitaal	*Maatschappelijk kapitaal (in euro's)*		*Geplaatst kapitaal (in euro's)*	
	31 | 12 | 2008	**31 | 12 | 2007**	**31 | 12 | 2008**	**31 | 12 | 2007**
Gewone aandelen A	48.000.000	42.000.000	20.461.670	18.727.787
Gewone aandelen B	30.000.000	36.000.000	14.728.507	16.192.882
Preferente aandelen A	6.000.000	–	1.379.311	–
Preferente aandelen B	6.000.000	12.000.000	2.068.965	–
Preferente aandelen C	45.000.000	45.000.000	–	–
Totaal	135.000.000	135.000.000	38.638.453	34.920.669

Aandeelhouders per 31 december 2008

	Gewone aandelen B	*Procentueel belang*
Friesland Bank NV [1]	6.708.299	17,36%
LDDM Holding BV [2]	3.991.140	10,33%
Stichting Pensioenfonds ABP [3]	2.940.872	7,61%
Medewerkers Kempen & Co	1.088.196	2,82%
	Gewone aandelen A	
Stichting Administratiekantoor van gewone aandelen A Van Lanschot [4]	20.461.670	52,96%
	Preferente aandelen A	
Stichting Pensioenfonds ABP	1.149.426	2,98%
SNS REAAL NV	229.885	0,59%
	Preferente aandelen B	
Pref B Van Lanschot Participatie NV [5]	2.068.965	5,35%
Totaal [6]	38.638.453	100,00%

1 Friesland Bank (via Vereniging Friesland Bank) heeft op 29 december 2008 op grond van afdeling 5.3.3 van de Wft een belang van 24,60% in Van Lanschot gemeld. Dit belang bestaat uit zowel aandelen B als uit certificaten van gewone aandelen A.

2 Op 31 december 2008 heeft LDDM Holding het belang dat La Dou du Midi BV in Van Lanschot hield, overgenomen. LDDM Holding heeft op 31 december 2008 een belang van 11,25% in Van Lanschot gemeld. Dit belang bestaat uit zowel gewone aandelen B als certificaten van gewone aandelen A.

3 Stichting Pensioenfonds ABP heeft op 29 december 2008 een belang van 12,06% in Van Lanschot gemeld. Dit belang bestaat uit gewone aandelen B, preferente aandelen A en certificaten van gewone aandelen A.

4 Stichting Administratiekantoor van gewone aandelen A Van Lanschot heeft op 3 augustus 2007 een belang van 52,42% in Van Lanschot gemeld. Dit belang bestaat uitsluitend uit gewone aandelen A.

5 Pref B Van Lanschot Participatie heeft op 29 december 2008 een belang van 5,35% in Van Lanschot gemeld. Dit belang bestaat uitsluitend uit preferente aandelen B.

6 Op 5 juli 2007 heeft Delta Lloyd (via Aviva plc) een belang van 30,81% in Van Lanschot gemeld. Dit belang bestaat op het moment van de melding uit certificaten van gewone aandelen A en gewone aandelen B. Op 1 november 2006 heeft SNS REAAL NV een belang van 7,43% in Van Lanschot gemeld, welk belang op het tijdstip van de melding uitsluitend uit certificaten van gewone aandelen A bestaat. Stichting Preferente aandelen C Van Lanschot heeft op 1 november 2006 een potentieel belang van 100% in Van Lanschot NV gemeld op grond van de calloptieovereenkomst die tussen deze stichting en Van Lanschot is gesloten.

Kapitaalstructuur en aandelen

Het maatschappelijk kapitaal van Van Lanschot NV bestaat uit 135 miljoen aandelen met elk een nominale waarde van € 1,-. Het is onderverdeeld in gewone aandelen A en B en preferente aandelen A, B en C.

Per 31 december 2008 stonden er 35.190.177 gewone aandelen en 3.448.276 preferente aandelen Van Lanschot NV uit: 20.461.670 gewone aandelen A en 14.728.507 gewone aandelen B, 1.379.311 preferente aandelen A en 2.068.965 preferente aandelen B. Ten opzichte van het uitstaande kapitaal per 31 december 2007 is het aantal geplaatste aandelen toegenomen. Dit is het gevolg van de uitgifte van nieuwe preferente aandelen op 29 december 2008 (zie 'Uitgifte preferente aandelen' hieronder) en de uitgifte van nieuwe certificaten van aandelen aan personeel van Van Lanschot dat zijn opties heeft uitgeoefend gedurende het jaar 2008. Voorts is de verhouding tussen de aantallen gewone aandelen A en de gewone aandelen B gewijzigd door conversie van gewone aandelen B naar gewone aandelen A. Per 31 december 2008 en 31 december 2007 stonden er geen preferente aandelen C uit.

Uitgifte preferente aandelen

Op 29 december 2008 heeft Van Lanschot NV 1.379.311 preferente aandelen A en 2.068.965 preferente aandelen B uitgegeven ter versterking van haar kapitaalpositie. De aandelen zijn niet beursgenoteerd en geplaatst bij een selecte groep van institutionele en particuliere beleggers. De uitgifteprijs bedroeg € 43,50 per preferent aandeel. De nominale waarde van elk preferent aandeel bedraagt € 1,-. De houders van de preferente aandelen B zullen een voorkeursrecht krijgen bij toekomstige emissies.
Het jaarlijkse dividend op de preferente aandelen bedraagt 7,5%. Het dividend wordt uitgekeerd in contanten en wordt ten laste van de nettowinst en/of het uitkeerbare deel van het eigen vermogen gebracht. De houders van preferente aandelen ontvangen slechts dividendbetalingen indien op de gewone aandelen dividend wordt uitgekeerd en indien de kapitaalvereisten zoals overeengekomen met De Nederlandsche Bank worden gerealiseerd. Het integrale dividendvoorstel behoeft de goedkeuring van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Van Lanschot. Dividendbetalingen op de preferente aandelen worden ten tijde van de uitkering van het dividend op gewone aandelen uitgekeerd.

Vanaf maart 2012 heeft Van Lanschot het recht om de preferente aandelen in te kopen gedurende een periode van twee weken na publicatie van de jaar- of halfjaarresultaten door Van Lanschot, onder voorbehoud van goedkeuring door De Nederlandsche Bank. De preferente aandelen zullen worden ingekocht tegen 115% van de uitgifteprijs in contanten, verhoogd met eventuele opgelopen maar nog niet betaalbaargestelde dividenden. Eventueel gepasseerde dividenden zullen voor 115% worden gecompenseerd in de vorm van certificaten van gewone aandelen A Van Lanschot. Vanaf maart 2012 hebben de houders van preferente aandelen het recht om deze aandelen om te zetten in certificaten van gewone aandelen A Van Lanschot gedurende een periode van twee weken na publicatie van de jaar- of halfjaarresultaten door Van Lanschot. Deze conversie is gebaseerd op 115% van het geïnvesteerd vermogen plus eventueel gepasseerd dividend, en vermeerderd met opgelopen maar nog niet betaalbaargestelde dividenden. De conversieprijs is de volumegewogen gemiddelde aandelenprijs over een periode van 60 dagen voorafgaand aan de dag, waarop de houder van preferente aandelen heeft aangegeven van zijn conversierecht gebruik te maken. Bij conversie zal derhalve het aantal uit te geven certificaten van gewone aandelen A Van Lanschot worden bepaald. In plaats van conversie in certificaten van gewone aandelen A kan Van Lanschot kiezen voor inkoop van eigen preferente aandelen, zoals hiervoor beschreven, onder voorbehoud van goedkeuring door De Nederlandsche Bank.

Certificaten van aandelen

De gewone aandelen A worden gehouden door de Stichting Administratiekantoor van gewone aandelen A Van Lanschot (hierna te noemen: de Stichting). De Stichting heeft daartegenover certificaten uitgegeven die zijn genoteerd op de Officiële Markt van Euronext Amsterdam. Een certificaat kan zonder enige beperking worden omgewisseld voor het onderliggende aandeel. Hiervoor kunnen administratiekosten in rekening worden gebracht. Het bestuur van de Stichting bestaat uit vier leden en is onafhankelijk van Van Lanschot. Het benoemt zijn eigen leden, zonder dat daarvoor de goedkeuring van Van Lanschot nodig is. De eigen activiteiten beschrijft het bestuur van de Stichting in een rapport, dat is opgenomen op pagina 181 van dit jaarverslag.

De certificaten van gewone aandelen A Van Lanschot zijn sinds juli 1999 genoteerd op de Officiële Markt van Euronext Amsterdam.

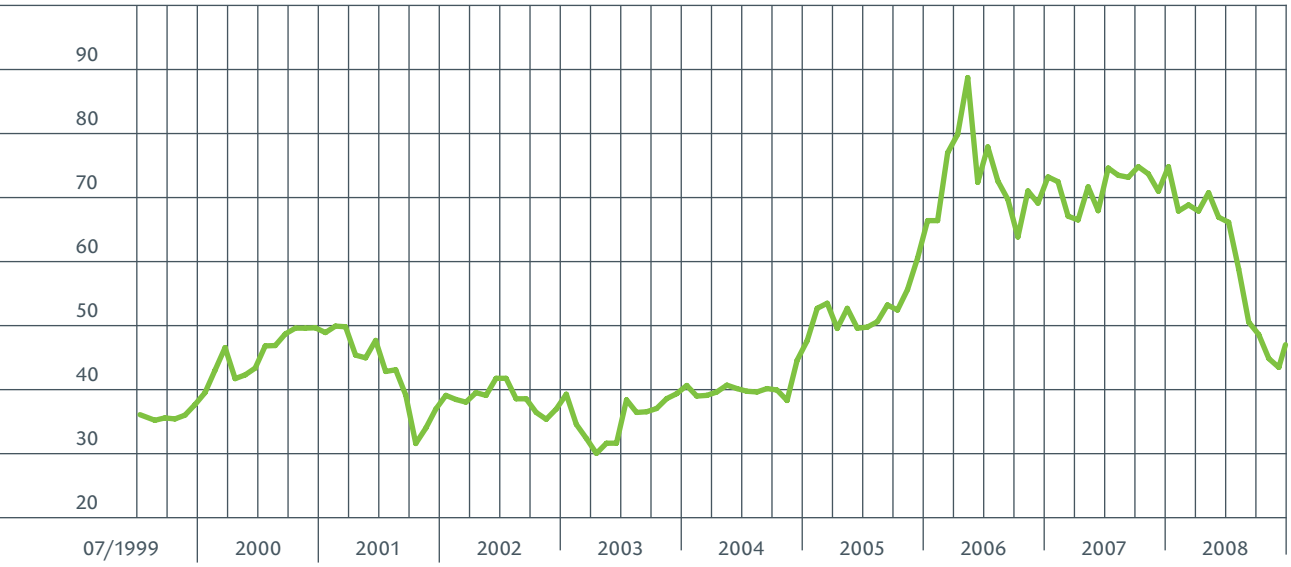
Grootaandeelhouders

Met zowel LDDM Holding BV als Friesland Bank NV heeft Van Lanschot NV een aandeelhoudersovereenkomst gesloten. Op grond van haar aandeelhoudersovereenkomst met Van Lanschot NV heeft LDDM Holding BV een aanbevelingsrecht aan de Raad van Commissarissen voor de voordracht van één commissaris. De heer Van Lanschot is in 2006 onder gebruikmaking van dit aanbevelingsrecht benoemd tot lid van de Raad van Commissarissen. Daarnaast heeft LDDM Holding, onder voorwaarden, het recht om haar relatieve aandelenbelang in Van Lanschot op peil te houden.
De aandeelhoudersovereenkomst met Friesland Bank dateert uit 2005 en had initieel een looptijd van drie jaar. De overeenkomst wordt na afloop van de eerste drie jaar steeds automatisch met een jaar verlengd. De opzegtermijn voor de overeenkomst is in december 2008 aangepast. Er geldt een opzegtermijn van één maand, voorheen was dat één jaar. In de overeenkomst is onder meer bepaald dat Friesland Bank de zelfstandigheid van Van Lanschot zal respecteren en in dat kader niet zal meewerken aan de verkrijging van een aandelenbelang door derden in Van Lanschot van meer dan 20% van het aandelenkapitaal. Het totale aandelenbelang van Friesland Bank in Van Lanschot is gemaximeerd op 29%. Van Lanschot zal Friesland Bank in staat stellen om bij emissies (ook bij de uitgifte van preferente aandelen C) in te tekenen tot 20% van het te emitteren kapitaal. Zolang Friesland Bank een belang van ten minste 20% in het aandelenkapitaal van Van Lanschot houdt, heeft ze het recht om een persoon aan te bevelen voor de voordracht tot benoeming tot lid van de Raad van Commissarissen van Van Lanschot.

Kerngegevens gewone aandelen					
Aandelenkoers (€):	**2008**	2007	2006	2005	2004
Hoog	**74,49**	75,50	87,45	67,00	48,29
Laag	**41,75**	65,00	61,85	48,00	38,60
Slot	**48,00**	73,50	72,00	64,90	48,20
Gemiddelde dagomzet certificaten Van Lanschot NV	**6.485**	9.452	17.628	13.327	7.829
Marktkapitalisatie (€ miljard) (ultimo)	**1,8**	2,6	2,3	2,1	1,6
Intrinsieke waarde per aandeel (€)	**35,20**	39,65	32,74	30,32	24,24
Koers-winstratio	**87,3**	12,4	13,1	14,0	14,2

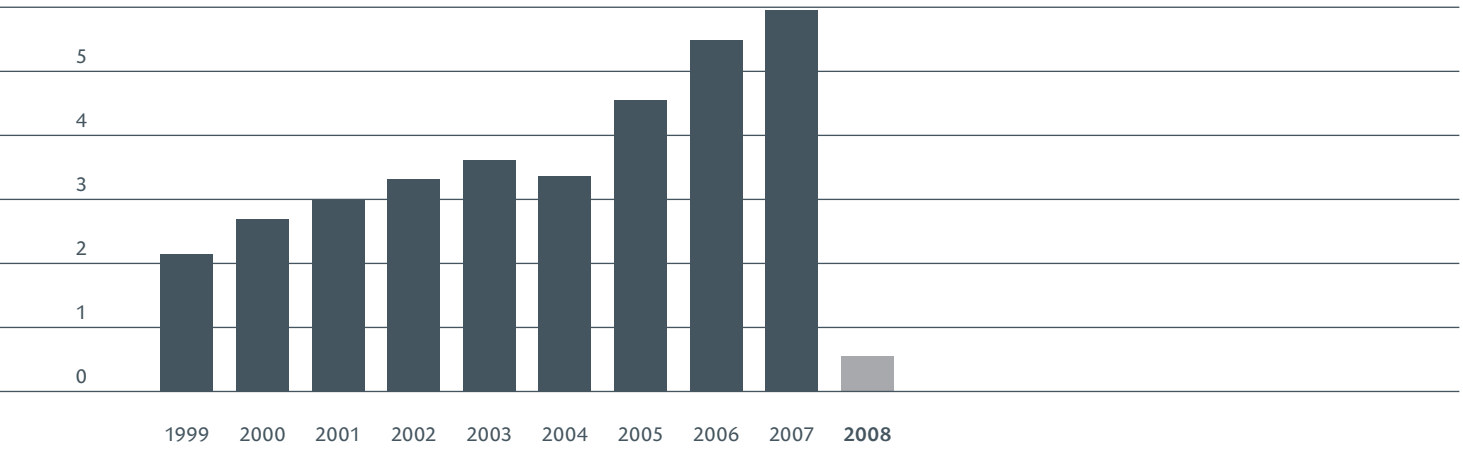
Koersontwikkelingen sinds de beursgang

In euro's

Ontwikkelingen nettowinst per gewoon aandeel

In euro's

Creditratings

	Long-term	*Short-term*
Standard & Poor's	A, Stable outlook	A-1
Fitch Ratings	A, Stable outlook	F1

Dividend per gewoon aandeel

Van Lanschot streeft ernaar om tussen de 40% en 50% van de nettowinst, gecorrigeerd met de rente op perpetuele leningen, uit te keren aan de houders van gewone aandelen. Deze nettowinst komt uit op € 19,3 miljoen. Aan de aandeelhoudersvergadering wordt voorgesteld een dividend per gewoon aandeel uit te keren van € 0,28. Dit komt overeen met een pay-outratio van 50,6% met betrekking tot de winst per gewoon aandeel (2007: 49,7%). Zie ook tabel Winst per gewoon aandeel op pagina 12.

Creditratings

Creditratings zijn indicatoren voor de waarschijnlijkheid van tijdige en volledige terugbetaling van rente en hoofdsom van vastrentende waarden. Van Lanschot heeft twee single A-ratings. De ratingbureaus Standard & Poor's en Fitch Ratings hebben beide single A-ratings toegekend. De single A-ratings zijn in december 2008 door beide ratingbureaus herbevestigd.

Uitgifte van aandelen

In de aandeelhoudersvergadering van 8 mei 2008 is de bevoegdheid van de Raad van Bestuur tot uitgifte van aandelen verlengd tot een tijdstip gelegen 18 maanden na de datum van deze vergadering. De bevoegdheid is voor wat betreft de uitgifte van gewone aandelen beperkt tot 10% van het geplaatste kapitaal, te verhogen met een additionele 10% indien de uitgifte geschiedt in het kader van een fusie of overname. In verband met de voorgenomen uitgifte van de preferente aandelen A en B is in de buitengewone aandeelhoudersvergadering van 17 december 2008 aan de Raad van Bestuur de bevoegdheid verleend tot uitgifte van deze aandelen. De Raad van Bestuur is in die vergadering aangewezen om tot een tijdstip gelegen 18 maanden na de datum van deze buitengewone aandeelhoudersvergadering te besluiten tot uitgifte van in gewone aandelen A converteerbare preferente aandelen A en tot uitgifte van in gewone aandelen A converteerbare preferente aandelen B. Daarnaast is de Raad van Bestuur in die vergadering aangewezen om tot een tijdstip gelegen 18 maanden na de datum van de buitengewone aandeelhoudersvergadering te besluiten tot het verlenen van rechten tot het nemen van additionele gewone aandelen A, indien dat nodig mocht blijken te zijn in verband met (i) de conversie van in gewone aandelen A converteerbare preferente aandelen A en (ii) de conversie van in gewone aandelen A converteerbare preferente aandelen B in gewone aandelen A. Deze bevoegdheid is beperkt tot het aantal additionele gewone aandelen A dat in verband met de conversie van de preferente aandelen A en B nodig mocht blijken te zijn. Van deze bevoegdheden heeft de Raad van Bestuur gebruik gemaakt. Op 29 december 2008 zijn 1.379.311 preferente aandelen A en 2.068.965 preferente aandelen B uitgegeven, zie 'Uitgifte preferente aandelen'.

Inkoop van aandelen

In de aandeelhoudersvergadering van 8 mei 2008 is aan de Raad van Bestuur voor de duur van 18 maanden, te rekenen vanaf de datum van deze vergadering, machtiging verleend om onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen volgestorte aandelen in het kapitaal van de vennootschap zelf of certificaten daarvan te verkrijgen door aankoop op de beurs of anderszins, tot het wettelijk en statutair toegestane maximum van 10% van het geplaatste kapitaal. In de buitengewone aandeelhoudersvergadering van 17 december 2008 is de Raad van Bestuur voor de duur van 18 maanden, te rekenen vanaf de datum van genoemde buitengewone aandeelhoudersvergadering, machtiging verleend om volgestorte in gewone aandelen A converteerbare preferente aandelen A en volgestorte in gewone aandelen A converteerbare preferente aandelen B in het kapitaal van de vennootschap zelf te verkrijgen door onderhandse aankoop tot het maximum van 10% van het geplaatste kapitaal.

Overdracht van aandelen en certificaten

De geplaatste gewone aandelen B en de geplaatste preferente aandelen A zijn in het bezit van enkele grootaandeelhouders. De geplaatste preferente aandelen B worden gehouden door Pref B Van Lanschot Participatie NV. De tabel 'Aandeelhouders per 31-12-2008' op pagina 8 bevat een overzicht van de aandeelhouders en de aantallen aandelen waarvoor zij per 31 december 2008 stonden ingeschreven in het aandeelhoudersregister van Van Lanschot NV.
De overdracht van de gewone aandelen B en de preferente aandelen B vereist vooraf toestemming van de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur. In de statuten en/of administratievoorwaarden zijn geen beperkingen opgenomen voor de overdracht van de certificaten van gewone aandelen A, de gewone aandelen A, de preferente aandelen A en de preferente aandelen C.

Aandelenplannen

In 2008 is het Van Lanschot Aandelenplan geïntroduceerd. Dit aandelenplan biedt medewerkers de gelegenheid om één keer per jaar voor een gemaximeerd bedrag aandelen Van Lanschot te kopen met een korting van 20% ten opzichte van de dan geldende koers van het aandeel. De met korting gekochte aandelen worden vier jaar geblokkeerd alvorens ze vrij verhandelbaar zullen zijn. Na vier jaar kunnen de aandelen worden verkocht tegen de dan geldende koers van het aandeel Van Lanschot. Voorts ontvangen medewerkers een extra uitkering na vier jaar indien de medewerker dan nog in dienst is van Van Lanschot. Met het Van Lanschot Aandelenplan beoogt Van Lanschot een belangrijke bijdrage te leveren aan een aantrekkelijk werkgeverschap. Voorts beoogt Van Lanschot met het Aandelenplan haar medewerkers voor langere termijn aan zich te binden en de betrokkenheid van de medewerkers bij Van Lanschot te vergroten. Van Lanschot heeft een aandelenoptieplan gekend van 1989 tot en met 2006. Tot en met 2002 was de looptijd van een optie steeds vijf jaar. Begin 2003 werd het reglement op dit punt gewijzigd; voortaan stelde de Raad van Commissarissen jaarlijks de looptijd van opties vast. Voor de jaren 2003-2006 is de looptijd bepaald op zeven jaar. Per 31 december 2008 bedroeg het aantal uitstaande optierechten 508.127. Tegenover de verplichtingen uit hoofde van deze optierechten houdt Van Lanschot certificaten van gewone aandelen A aan. Sinds mei 2006 worden er niet langer certificaten van gewone aandelen A ter indekking ingekocht.

Gegevens over het dividend per gewoon aandeel	2008	2007	2006	2005	2004
Winst per gewoon aandeel (€)	**0,55**	5,94	5,48	4,65	3,40
Dividend per gewoon aandeel (€)	**0,28**	3,00	2,75	2,50	2,11
Dividendrendement (%)	**0,60**	4,08	3,84	3,85	4,38
Pay-outratio (%)	**50,6**	49,7	48,4	50,0	50,0
Totaalrendement voor houders van gewone aandelen (%)	**-31**	6	14	38	9

Uitstaande opties op gewone aandelen per 31 december 2008

Uitoefenperiode tot en met	*Aantallen opties inclusief Raad van Bestuur*	*Gemiddelde uitoefenprijs in euro's*
2009	28.108	25,55
2010	32.974	32,07
2011	56.121	40,28
2012	138.595	51,07
2013	218.944	73,33
2014	33.385	65,78
Totaal	**508.127**	**57,88**

In de verplichtingen van Van Lanschot uit hoofde van aandelen- en optieplannen wordt sinds mei 2006 primair voorzien door uitgifte van nieuwe certificaten van gewone aandelen A.

Voor informatie over het aandelenplan voor leden van de Raad van Bestuur verwijzen we naar het hoofdstuk Beloningsbeleid leden Raad van Bestuur op pagina 54.

Wijziging van statuten

Een besluit tot wijziging van de statuten van Van Lanschot NV kan slechts worden genomen op voorstel van de Raad van Bestuur dat is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen. Over de inhoud van een voorstel tot statutenwijziging zal overleg gevoerd worden met Euronext Amsterdam NV alvorens dit voorstel aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt voorgelegd. Het voorstel zal aan de Autoriteit Financiële Markten worden medegedeeld. Deze mededeling zal uiterlijk geschieden bij de oproeping voor de Algemene Vergadering van Aandeelhouders waarin over het voorstel tot statutenwijziging zal worden gestemd. Wanneer een voorstel tot statutenwijziging aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt gedaan, zal voorafgaand aan de vergadering een afschrift van het voorstel beschikbaar worden gesteld voor de aandeelhouders en certificaathouders.

Belangrijke data

Aandeelhoudersvergadering	11 mei 2009
Publicatie trading update eerste kwartaal 2009	11 mei 2009
Ex-dividendnotering	13 mei 2009
Record date	15 mei 2009
Betaalbaarstelling dividend 2008	20 mei 2009
Publicatie halfjaarcijfers 2009	11 augustus 2009
Publicatie trading update derde kwartaal 2009	6 november 2009
Publicatie jaarcijfers 2009	12 maart 2010
Aandeelhoudersvergadering	6 mei 2010
Publicatie trading update eerste kwartaal 2010	6 mei 2010
Publicatie halfjaarcijfers 2010	10 augustus 2010

Meer informatie

Het Investor Relations-beleid van Van Lanschot is erop gericht de financiële stakeholders zo goed en tijdig mogelijk te informeren over de ontwikkelingen in de onderneming met als doel een helder beeld te verschaffen voor de beleggingsbeslissingen die betrekking hebben op Van Lanschot. Meer informatie is te vinden op de website www.vanlanschot.nl onder het menu Over van Lanschot, sectie: Investor Relations.

Rechtstreekse vragen van beleggers en hun adviseurs zijn welkom via telefoonnummer 073 548 33 50 en via e-mail investorrelations@vanlanschot.com.

Bericht van de voorzitter van de Raad van Bestuur

Van links naar rechts: de heer Loven, de heer Sevinga, de heer Zwart, de heer Deckers

De 'oude' wereld op zijn kop

2008 was een jaar waarin de wereld flink op zijn kop is gezet door een mondiale financiële crisis van ongekende omvang. Een mengsel van opportunisme, kuddegedrag, het nemen van risico's die achteraf onverantwoord bleken te zijn en gebrek aan kennis over de onderlinge correlatie van macro-economische oneven-wichtigheden en de rol van banken daarin, bleek zo explosief dat in 2008 het hele financiële systeem begon te wankelen. Burgers vertrouwen de banken niet meer en de banken vertrouwen elkaar niet meer. Bestaande zekerheden zijn weggevallen en nieuwe dienen zich nog niet aan. En door de huidige verslaggevingsregels laten banken ook nog eens meer dan voorheen sterk volatiele resultaten zien. De aard en omvang van de problemen die zich voor het eerst openbaarden op de Amerikaanse hypothekenmarkt hebben de sterke internationale verwevenheid van het financiële systeem keihard blootgelegd, net zoals de ondoorzichtigheid van de markt voor bepaalde gestructureerde producten. In het kielzog daarvan is de reële economie in een wereldwijde recessie terechtgekomen waarvan de diepgang en reikwijdte zich op dit moment moeilijk laten inschatten.
Net als iedereen heeft deze financiële crisis ook Van Lanschot getroffen. Tegelijkertijd heb ik echter kunnen vaststellen dat de beginselen van conservatief bankieren, bankieren zoals bankieren bedoeld is, hun waarde hebben bewezen.

Robuuste bank in een onrustige markt

Van Lanschot heeft bewust gekozen voor private banking en dienstverlening aan familiebedrijven en directeuren-grootaandeelhouders. Het gevolg daarvan is een laag risicoprofiel. In lijn hiermee is ervoor gekozen om slechts in beperkte mate te handelen voor eigen rekening en risico. Het belang van de klant staat bij ons altijd voorop en de balans is er voor de klant.

Deze keuzes mogen dan in 'de oude wereld' misschien niet hebben geleid tot de hoogste winsten, dankzij dit model is onze bank tot nu toe wel relatief ongeschonden door deze moeilijke tijd gekomen. Het past niet in de bedrijfscultuur van Van Lanschot om risico's te nemen waarvan we het gevoel hebben dat we ze niet goed begrijpen. Daarom hebben we niet belegd in de 'subprime sector' of in andere risicovolle beleggingen als collateralised debt obligations (CDO's) of structured investment vehicles (siv's). Bovendien zijn wij niet geraakt door problemen bij financiële instellingen als AIG, Lehman Brothers, Freddie Mac, Fannie Mae, Merrill Lynch, Bear Stearns, IKB en Hypo Real Estate. In tegenstelling tot vrijwel elke andere bank, heeft Van Lanschot op haar balans daarom geen afboekingen op dit soort assets hoeven doen. Het bewijs van ons lage risicoprofiel wordt dan ook geleverd door een balans die intact is gebleven en door een positief jaarresultaat. Dat was in 2008 een zeldzame combinatie.

De liquiditeitspositie van onze bank is gedurende 2008 geen enkel moment in gevaar geweest. We hebben dan ook geen beroep hoeven doen op staatssteun. Sterker nog: we hebben op eigen kracht onze kapitaalpositie eind 2008 kunnen versterken. (Een uitgebreide beschrijving van het risicobeheer van Van Lanschot treft u aan vanaf pagina 47.)

De markt en onze klanten hebben het prudente beleid en lage risicoprofiel van Van Lanschot weten te waarderen. Onze privatebankingstrategie heeft zich ook in deze onrustige markt bewezen, getuige de stevige instroom van nieuwe cliënten en toevertrouwde middelen. In 2008 steeg het aantal doelgroep-relaties bij zowel Private als Business Banking en hebben we weer veel nieuwe klanten mogen verwelkomen, die ons als veilige haven voor hun spaargeld zagen. De toestroom in augustus en september van nieuwe klanten van banken die in oktober zijn genationaliseerd, stokte na de nationalisatie overigens abrupt en werd zelfs ten dele teruggedraaid.

Bestaande klanten zetten het afgelopen jaar hun beleggingen veelal voor een deel om in liquide middelen, waardoor de aangehouden spaargelden en deposito's toenamen met 15% naar € 11,6 miljard. In tegenstelling tot veel andere banken heeft Van Lanschot de kredietkraan niet dichtgedraaid. Onze zakelijke kredietverlening nam toe met 13% tot € 6,6 miljard. Zelfs in het vierde kwartaal was nog sprake van groei. Waar nodig hebben we ook onze particuliere klanten met kredietfaciliteiten geaccommodeerd. Ook in 2009 zullen we dat blijven doen, al vormen de verscherpte kapitaal- en liquiditeitsratio's hierbij wel een beperkende factor omdat deze nu meer dan normaal de groei van de kredietverstrekking bij banken bepalen. In het verslagjaar hebben we bovendien onze marktpositie in fiduciair vermogens-beheer op de Nederlandse markt verder kunnen versterken. Conservatief management, activa van goede kwaliteit, een stevige balans en stabiele aandeelhouders hebben hun waarde dus ook in dit turbulente jaar bewezen. De groep van stabiele aandeel-houders is verder toegenomen door de uitgifte van € 150 miljoen aan preferente aandelen in december 2008.

CONSERVATIEF MANAGEMENT, ACTIVA VAN GOEDE KWALITEIT, EEN STEVIGE BALANS EN STABIELE AANDEELHOUDERS HEBBEN HUN WAARDE DUS OOK IN DIT TURBULENTE JAAR BEWEZEN

Winst én behoud van een gezonde balanspositie

Van Lanschot mag dan geen directe verliezen hebben geleden als gevolg van de kredietcrisis, de indirecte gevolgen ervan zijn wel degelijk zichtbaar. Hoewel de winst nog steeds duidelijk positief is, valt ze fors lager uit dan in 2007. Vooral dalende provisie-inkomsten zijn hier debet aan. Voorts werden we relatief zwaar geraakt door de spaaroorlog, omdat spaargelden en deposito's verhoudingsgewijs een groot aandeel hebben in onze funding. Dalende aandelenmarkten leidden daarnaast tot een verlies van circa € 50 miljoen voor belastingen op de verkoop van aandelen in de beleggingsportefeuille, terwijl daarnaast de dotaties aan de kredietvoorzieningen opliepen door de verslechterde economische situatie.

Van Lanschot is nog altijd een solide bank. Onze balanspositie hebben we gezond weten te houden. Zo hebben we:

- een fundingratio van 90% en daarmee een liquiditeitspositie die een van de hoogste is van alle Nederlandse banken;
- de post uitstaande obligaties van Van Lanschot met € 1,25 miljard teruggebracht;
- eind 2008 onze balanspositie versterkt met € 150 miljoen door de uitgifte van converteerbare preferente aandelen aan institutionele en particuliere beleggers, met een dividend van 7,5% en een conversiekoers van 115%.

Onze kapitaalratio's liggen aan de bovenkant van de markt met een Tier I-ratio van 10,0% en een BIS-ratio van 12,5% eind 2008. De rating agency's Fitch Ratings en Standard & Poor's hebben onze credit rating A met 'stable outlook' gedurende 2008 meerdere malen herbevestigd.

Onze dochter Kempen & Co presteerde in 2008 redelijk tot goed, in extreme omstandigheden. Zowel Kempen als Van Lanschot zijn beschermd gebleven door het besluit – genomen bij de overname – dat de balans van Van Lanschot slechts uitzonderingsgewijs en alleen met toestemming van de Raad van Bestuur ter beschikking van Kempen zou worden gesteld. Die toestemming is in 2008 gevraagd noch gegeven. Daarmee zijn de risico's uitermate beperkt. De dominante positie van Kempen Securities op de markt voor small- en midcapfondsen in Nederland is verder verstevigd, evenals haar sterke Europese positie in onroerendgoedaandelen. Corporate Finance heeft als adviseur een aantal aansprekende deals begeleid en Kempen Capital Management droeg in belangrijke mate bij aan het verder verbeteren van de kwaliteit van het vermogensbeheer van Van Lanschot. Kempen bleek ook in 2008 een aantrekkelijke werkgever voor ex-medewerkers van grootbanken.

Banken hebben een publieke functie

Dat we de gevolgen van de kredietcrisis nog lang zullen ondervinden, is wel duidelijk. De financiële sector als geheel is terecht op zijn vingers getikt. Daarnaast is echter sprake van een ongenuanceerde generalisering en eenzijdige benadering van de sector. Daarbij wordt voorbijgegaan aan het feit dat sommige banken niets te verwijten valt omdat ze er op geen enkele manier bij betrokken waren, of de risicovolle posities bewust hebben vermeden. Dat zij nu in een kwaad daglicht worden geplaatst – en dat geldt ook voor Van Lanschot – doet pijn.

Bij Van Lanschot is de balans er voornamelijk voor de klant; die heeft de bank zijn geld toevertrouwd. Bij prudent beheer hiervan kan bij financiële instellingen winstmaximalisatie nooit de drijvende factor zijn. In mijn visie kan een onderneming met een maatschappelijke functie, zoals een bank, niet hetzelfde rendement op vermogen behalen als ondernemingen buiten de financiële sector, zoals de industrie, handel of dienstverlening. Van Lanschot zal zich dus niet uitsluitend richten op financiële doelstellingen, maar zich ook blijven focussen op niet-financiële doelstellingen. Het jaar 2008 heeft uitgewezen dat die minstens zo belangrijk zijn. Kiezen voor het belang van de klant betekent ook dat klanttevredenheid de belangrijkste maatstaf is. Jaarlijks meten we deze klanttevredenheid en ook in 2008 bleek deze voor Van Lanschot weer hoog te zijn.

De klant ervaart het verschil

De storm die eind 2007 opstak, zal in 2009 nog niet gaan liggen. Dat weerhoudt ons er niet van om consistent verder te werken aan onze ambitie om de beste private bank van Nederland en België te zijn. Tegen alle marktontwikkelingen in hebben we veel geïnvesteerd in de kennis- en vaardigheidsontwikkeling van onze medewerkers. We hebben veel nieuwe ervaren bankiers aangetrokken en blijven investeren in onze ICT-infrastructuur. Bovendien hebben we ons klantzorgbeleid verder ontwikkeld en de daarbij behorende systemen ingericht.

Als relatiebankier willen wij dienstverlener zijn en geen verkoper van financiële producten. Persoonlijke advisering staat bij ons centraal. Wij willen de klant helpen met het beheer en zo mogelijk met de verdere aanwas van zijn of haar vermogen, op een manier die zo goed mogelijk past bij de toekomstplannen van deze klant. Daarbij gaat het erom de juiste dingen op de juiste manier te doen. De klant ervaart dit verschil, al is Van Lanschot natuurlijk niet immuun voor de marktomstandigheden.

> **ALS RELATIEBANKIER WILLEN WIJ DIENSTVERLENER ZIJN EN GEEN VERKOPER VAN FINANCIËLE PRODUCTEN**

We zien het als onze uitdaging om onszelf steeds verder te verbeteren en onze positie in private banking verder te versterken. 'Excellence' is ons uitgangspunt. Daarbij staan drie thema's centraal: klanttevredenheid, solide balansverhoudingen en langetermijndenken. Zowel bij investeringen in relaties met klanten als in onze eigen medewerkers hanteren we het langetermijnperspectief.

Een realistisch toekomstbeeld

De huidige marktomstandigheden bieden ons kansen om onze marktpositie te versterken. Daarbij zullen we onze strategie en onze doelstellingen opnieuw bezien en in mei 2009 voorleggen aan onze aandeelhouders.
Onze andere prioriteiten voor 2009 zijn:

- de balansverhoudingen gezond houden;
- de kosten terugbrengen en daarmee de efficiencyratio;
- de kwaliteit van de organisatie verder verbeteren en de effectiviteit van de kantorenorganisatie vergroten;
- de kosten beheersen door kritischer te kijken naar de wijze waarop we arbeidsplaatsen opvullen én naar alle salarisniveaus;
- blijven investeren in risicosystemen;
- vervroegd overgaan op de F-IRB-benadering, gezien de verhoogde aandacht voor de BIS-ratio's (het streven is om vanaf 1 januari 2010 te rapporteren op basis van deze F-IRB-benadering).

Voor 2009 verwacht ik nog geen herstel voor de financiële sector als geheel. Er kunnen nog schokgolven komen. Wat Van Lanschot betreft lijkt het erop dat het ergste achter de rug is, maar de recessie zal ook voor ons zeer voelbaar zijn. Ongetwijfeld komen er kredietverliezen aan die we op dit moment nog niet concreet kunnen voorzien. Daar moeten we heel realistisch in zijn. Daarom onthouden we ons ook van het uitspreken van een winstverwachting voor 2009.

De ingrijpende veranderingen in het bankenlandschap en de oorzaken die daaraan ten grondslag liggen zullen ongetwijfeld aanleiding zijn tot verdere en meer fundamentele veranderingen. Dat het financiële systeem zal veranderen, lijdt geen twijfel. Van Lanschot zal daarin een eigen rol blijven spelen, zoals ze dat al meer dan 270 jaar heeft gedaan.

's-Hertogenbosch, 19 maart 2009

Floris Deckers

Bericht van de Raad van Commissarissen

Van links naar rechts: de heer Slippens, de heer Van Lanschot, de heer De Swaan, de heer De Monchy, mevrouw Lodder, de heer Streppel, de heer Duron

Inleiding

Wereldwijd was 2008 voor het bankwezen een bijzonder moeilijk jaar. De Raad van Commissarissen heeft de ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor Van Lanschot op de voet gevolgd. Ondanks de moeilijke marktomstandigheden heeft Van Lanschot ook in 2008 een positief resultaat behaald. In december heeft Van Lanschot met succes voor € 150 miljoen aan preferente aandelen geplaatst. Het stemt tevreden dat Van Lanschot in staat bleek om geheel op eigen kracht haar kapitaalpositie verder te versterken.

Jaarrekening en dividendvoorstel

De Raad van Commissarissen heeft de jaarrekening na controle door Ernst & Young Accountants goedgekeurd. De accountantsverklaring is opgenomen op pagina 178.
Wij stellen de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor de jaarrekening 2008 vast te stellen en de leden van de Raad van Bestuur en van de Raad van Commissarissen kwijting te verlenen voor het door de Raad van Bestuur gevoerde beleid, respectievelijk voor het door de Raad van Commissarissen uitgeoefende toezicht. De winst over het boekjaar 2008 bedraagt € 30,1 miljoen. Na aftrek van de rente die verschuldigd was op de door de vennootschap uitgegeven Perpetual Capital Securities resteert een bedrag van € 19,3 miljoen. De Raad van Bestuur heeft voorgesteld om € 9,5 miljoen toe te voegen aan de reserves. Wij hebben met dit voorstel ingestemd.
Het deel van de winst dat ter beschikking komt voor de aandeelhouder bedraagt € 0,28 per gewoon aandeel.

Samenstelling van de Raad van Commissarissen

In de vergadering van aandeelhouders van 8 mei 2008 zijn de heer De Vries en de heer Bierma afgetreden als lid van de Raad van Commissarissen. Zij zijn beiden dertien jaar lid geweest van onze Raad en kwamen niet meer in aanmerking voor herbenoeming. De heer De Vries was de laatste vier jaar voorzitter van onze Raad. Wij zijn de heren De Vries en Bierma zeer erkentelijk voor hun belangrijke bijdrage aan de beraadslagingen van de Raad van Commissarissen.
In de vacature die zou ontstaan door het terugtreden van de heer De Vries was in 2007 al voorzien door de benoeming van de heer De Swaan tot lid van de Raad van Commissarissen. Sinds 8 mei 2008 is de heer De Swaan voorzitter van de Raad van Commissarissen. De heer Streppel is in plaats van de heer De Swaan benoemd tot vicevoorzitter van onze Raad. Voor de vacature die is ontstaan door het terugtreden van de heer Bierma heeft Friesland Bank een aanbevelingsrecht. Van dat aanbevelingsrecht is geen gebruikgemaakt; er is geen opvolger voor de heer Bierma voorgedragen. Op 11 mei 2009 loopt de eerste benoemingstermijn van mevrouw Lodder en de heer Streppel af. Zij zijn beiden herbenoembaar. De ondernemingsraad heeft door gebruik te maken van haar versterkt recht van aanbeveling mevrouw Lodder aanbevolen voor herbenoeming. De Raad van Commissarissen heeft deze aanbeveling overgenomen. De Raad

van Commissarissen zal aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 11 mei 2009 een voordracht doen tot herbenoeming van mevrouw Lodder en de heer Streppel als leden van de Raad van Commissarissen.
Alle commissarissen, met uitzondering van de heer Van Lanschot, zijn onafhankelijk in de zin van best practice-bepaling III.2.2. van de Nederlandse Corporate Governance Code (2003). Aan het bepaalde in best practice-bepaling III.2.1. is voldaan.

Samenstelling en taakverdeling van de Raad van Bestuur

De heer Idzerda is per 1 oktober 2008 teruggetreden als lid van de Raad van Bestuur wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. De heer Idzerda heeft sinds de overname van CenE Bankiers in 2004 een belangrijke rol gespeeld bij de succesvolle integratie van CenE Bankiers in Van Lanschot.
Hij was onder meer verantwoordelijk voor Vermogensbeheer, Risk Management en Gezondheidszorg. Wij zijn de heer Idzerda erkentelijk voor zijn belangrijke inbreng in de afgelopen jaren voor Van Lanschot.

De heer Sevinga is met ingang van 1 januari 2009 teruggetreden als voorzitter van de directie van Kempen & Co NV.

Sinds 1 oktober 2008 zijn de aandachtsgebieden binnen de Raad van Bestuur als volgt verdeeld:

Drs. F.G.H. Deckers, voorzitter Raad van Bestuur
- Secretariaat Raad van Bestuur (Juridische Zaken, Compliance, Corporate Communicatie)
- Human Resource Management
- Strategie
- Audit
- Van Lanschot België

P.A.M. Loven, lid Raad van Bestuur
- Operations, Corporate Facility Management, Corporate Purchasing Management
- Financial Control, Fiscale Zaken, Treasury
- Informatie Technologie Management, project Drive
- Van Lanschot Curaçao

Drs. I.A. Sevinga, lid Raad van Bestuur
- Risk Management
- Marketing & Productmanagement
- Kempen & Co

Mr. P.R. Zwart, lid Raad van Bestuur
- Private Banking (inclusief International Private Banking en Trust)
- Business Banking (inclusief Gezondheidszorg CenE Bankiers)
- Van Lanschot Luxemburg
- Van Lanschot Zwitserland

Vergaderingen

De Raad van Commissarissen heeft in de verslagperiode acht keer vergaderd. Bij drie vergaderingen waren twee commissarissen afwezig, bij twee vergaderingen was één commissaris afwezig en bij drie vergaderingen waren alle commissarissen aanwezig.
De jaarcijfers en de halfjaarcijfers zijn in de vergaderingen in respectievelijk maart en augustus besproken, in aanwezigheid van de externe accountant. In oktober heeft de Raad een vergadering gewijd aan de strategie en de risico's die aan de onderneming zijn verbonden. Tijdens diverse vergaderingen is gesproken over de voortgang van het bankbrede IT-project Drive. In de vergadering in december is er, gedeeltelijk in aanwezigheid van de voorzitter van de Raad van Bestuur, gesproken over het functioneren van de Raad van Bestuur. Het functioneren van de Raad van Commissarissen is aan de orde gekomen in een vergadering van de Raad in februari 2009. Er is onder meer vastgesteld dat de samenstelling van de Raad voldoet aan de profielschets en aan de vereisten van hoofdstuk III.3 van de Nederlandse Corporate Governance Code (2003). De agenda's van de vergaderingen van de Raad van Commissarissen zijn voorbereid door de voorzitter van de Raad, in overleg met de voorzitter van de Raad van Bestuur en de secretaris van de vennootschap.

Taakafbakening Audit- en Compliancecommissie en Risicocommissie

In 2008 zijn de taken van de Krediet- en Risicocommissie en de Audit- en Compliancecommissie nader afgebakend. De Krediet- en Risicocommissie is omgevormd tot de Risicocommissie.
De taakverdeling tussen deze commissies is als volgt. De Risicocommissie richt zich op het toezicht op krediet (tegenpartij)risico, marktrisico, operationeel risico en renterisico. De Audit- en Compliancecommissie richt zich, naast haar taken in het kader van financiële verslagleggingsrisico's, compliancerisico's en zorgplicht, op het toezicht op de solvabiliteits- en liquiditeitsrisico's en reputatierisico. De taakverdeling tussen deze commissies zal na een jaar worden geëvalueerd.

Audit- en Compliancecommissie

Deze commissie bestaat uit de heren Streppel, De Swaan, De Monchy en Van Lanschot. De heer Streppel is de voorzitter van de commissie. De samenstelling van de commissie is in het verslagjaar gewijzigd. De heer Van Lanschot heeft de heer Bierma opgevolgd en de heer De Vries is afgetreden als lid van de commissie.
De Audit- en Compliancecommissie kwam in het verslagjaar vijfmaal in vergadering bijeen in aanwezigheid van een delegatie van de Raad van Bestuur. De vergaderingen werden ook bijgewoond door de externe accountant, de directeur Group Audit, de directeur Financial Control, en voor het gedeelte dat diens werkterrein aan de orde was, door het hoofd van de afdeling Compliance.
De Audit- en Compliancecommissie heeft de jaar- en halfjaarcijfers uitgebreid beoordeeld en de accountantsrapporten en de management letter besproken, voordat deze behandeld werden in de vergadering van de voltallige Raad. In de vergadering van maart heeft de commissie de rapportage van de Raad van Bestuur inzake de financiële verslaggevingsrisico's behandeld.
Daarnaast werden het jaarplan, de voortgangsrapportages en het jaarrapport van Group Audit, het auditplan van de externe accountant en de rapportages van de afdeling Compliance besproken. Ter voorbereiding op een bespreking in de voltallige Raad is één van de vier vergaderingen gewijd aan het onderwerp interne beheersing. In deze vergadering werd ook aandacht geschonken aan het zorgplichtbeleid: zorgvuldige klantbediening en compliance in de klantprocessen.

In november heeft een extra vergadering plaatsgevonden naar aanleiding van de voorgenomen emissie van € 150 miljoen in de vorm van preferente aandelen.

Verder is gesproken over de contacten met De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten en rapporten die deze instellingen naar aanleiding van controle-onderzoeken hebben opgesteld.
De Audit- en Compliancecommissie heeft eenmaal buiten aanwezigheid van ondernemingsfunctionarissen overlegd met de externe accountant. Voorts heeft de commissie buiten aanwezigheid van andere ondernemingsfunctionarissen met de directeur Group Audit gesproken.

Risicocommissie

Deze commissie bestaat uit mevrouw Lodder en de heren Duron, Slippens en Van Lanschot. De heer Duron is voorzitter van deze commissie. De commissie heeft in 2008 viermaal vergaderd.
De commissie besprak in de vergaderingen de risico's binnen de bank, waarbij in het bijzonder aandacht werd besteed aan de ontwikkeling van de kwaliteit van de kredietportefeuille, de debiteurenvoorzieningen, de operationele risico's en de markt-, rente- en liquiditeitsrisico's. Vanaf medio 2008 zijn de markt-, rente- en liquiditeitsrisico's besproken in de vergaderingen van de Audit- en Compliancecommissie.
De risico's werden in de Risicocommissie besproken aan de hand van rapportages en memo's, die tijdens de vergadering werden toegelicht door een lid van de Raad van Bestuur en medewerkers van de afdeling Risk Management.
In 2008 heeft de Risicocommissie verder nog gesproken over de risico's voortvloeiende uit de financiële crisis en over de voorbereiding op de overgang naar de F-IRB-benadering.

Selectie- en Remuneratiecommissie

Deze commissie bestaat uit mevrouw Lodder en de heren De Swaan, Slippens en Streppel. In 2008 is de commissie viermaal bijeengekomen. De heer De Swaan fungeert als voorzitter voor onderwerpen die betrekking hebben op selectie, terwijl onderwerpen die betrekking hebben op remuneratie worden behandeld onder voorzitterschap van de heer Slippens. De vergaderingen werden bijgewoond door de heer Deckers en de directeur Human Resource Management. In de vergaderingen van februari en maart is ook nog aandacht besteed aan het voorstel voor het nieuwe beloningsbeleid 2008-2012 dat op 8 mei 2008 aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter goedkeuring is voorgelegd. Dit nieuwe, door de AVA goedgekeurde, beloningsbeleid wordt nader toegelicht op pagina 54 tot en met 56 van het jaarverslag.
In de vergadering van maart 2009 heeft de commissie vastgesteld dat het gebudgetteerde RAROC-percentage niet gehaald is.
Als gevolg daarvan ontvangen de leden van de Raad van Bestuur, overeenkomstig het beloningsbeleid, geen variabel inkomen voor het onderdeel dat is gebaseerd op het RAROC-criterium. In januari 2009 heeft de commissie vergaderd over de mate waarin de individuele leden van de Raad van Bestuur hun persoonlijke doelstellingen over 2008 hebben behaald, het variabel inkomen dat daarmee samenhangt en de doelstellingen voor 2009. Op basis daarvan wordt aan de heer Deckers een variabel inkomen van 32% van zijn vaste salaris toegekend, aan de heer Idzerda een variabel inkomen van 20%, aan de heer Loven een variabel inkomen van 16,8%, aan de heer Sevinga een variabel inkomen van 24% en aan de heer Zwart een variabel inkomen van 15,6%. Het variabel inkomen voor de korte termijn voor de Raad van Bestuur over 2008 bedraagt in totaal € 0,4 miljoen; in 2007 bedroeg dit voor de toenmalige leden van de Raad van Bestuur in totaal € 1,2 miljoen. Het variabel inkomen voor de lange termijn wordt voorwaardelijk toegekend. De uiteindelijke toekenning is afhankelijk van de gemiddelde groei van de winst per aandeel in de periode 2008-2010 ten opzichte van de winst per aandeel over 2007.

Als gevolg van de ontwikkeling van de gemiddelde groei van de winst per aandeel in de periode 2006-2008 zijn de in 2006 voorwaardelijk toegekende prestatieaandelen komen te vervallen.

De Raad heeft voorts kennisgenomen van het besluit van de voltallige Raad van Bestuur om, in verband met de moeilijke economische situatie en de maatregelen die naar aanleiding hiervan nog in de organisatie genomen moeten worden, het vaste salaris over 2009 van de voorzitter te verlagen van € 550.000,- naar € 500.000,- en van de overige leden van de Raad van Bestuur van € 330.000,- naar € 300.000,-. De voltallige Raad wil dit voorbeeld volgen en heeft op haar beurt besloten om de vergoeding die de commissarissen over 2009 ontvangen met 10% te verlagen.

Contacten met de ondernemingsraad

Leden van de Raad woonden bij toerbeurt enkele overlegvergaderingen met de ondernemingsraad bij. Dit betrof overlegvergaderingen waarin belangrijke adviesaanvragen of de algemene gang van zaken bij Van Lanschot werden besproken. Het overleg met de ondernemingsraad en zijn voorzitter verliep steeds prettig en was constructief.

Tot slot

Door de turbulente marktomstandigheden was 2008 geen eenvoudig jaar. Desondanks heeft Van Lanschot in 2008 voortvarend doorgewerkt aan de uitvoering van de strategie, die er op is gericht de beste private bank van Nederland en België te worden, terwijl het solide profiel van de bank zorgvuldig is behouden. Wij danken alle medewerkers en de Raad van Bestuur voor hun inspanningen.

Van Lanschot heeft een duidelijke visie op haar positie als onafhankelijke private bank. Wij hebben er alle vertrouwen in dat de onderneming ook de moeilijke economische omstandigheden in 2009 weer goed zal weten te doorstaan.

's-Hertogenbosch, 19 maart 2009

T. de Swaan *voorzitter*
J.B.M. Streppel *vicevoorzitter*
W.W. Duron
G.P. van Lanschot
mevrouw T.M. Lodder
C.W. de Monchy
A.J.L. Slippens

Private Banking

Assetmanagement

Business Banking

Corporate Finance en Securities

Private Banking

Van Lanschot toonde zich **een stabiele bank in een turbulente markt,** maar ondervond met name in de tweede helft van 2008 indirect de gevolgen van de crisis.

Private Banking
In miljoenen euro's

	2008	2007	%
Interest	203,8	199,4	2%
Opbrengsten effecten en deelnemingen	–	–	
Provisie	112,8	149,7	– 25%
Resultaat uit financiële transacties	1,6	2,0	– 20%
Inkomsten uit operationele activiteiten	318,2	351,1	– 9%
Personeelskosten	135,3	131,4	3%
Andere beheerskosten	99,4	72,3	37%
Afschrijvingen	17,5	14,9	17%
Bedrijfslasten	252,2	218,6	15%
Bijzondere waardeverminderingen	6,7	2,6	158%
Totaal lasten	258,9	221,2	17%
Bedrijfsresultaat voor belastingen	59,3	129,9	– 54%

Private Banking richt zich op de totaaladvisering van particulieren met een bovengemiddeld inkomen of vermogen. Hiervoor heeft de bank een reeks van oplossingen in huis waarvan vermogensstructurering, beleggingsadvisering en financiering de belangrijkste zijn. Een bijzondere klantgroep daarbinnen zijn directeuren-grootaandeelhouders (dga's), vanuit de visie dat het overgrote deel van nieuw vermogen in dga-omgevingen wordt gecreëerd. In lijn hiermee is de dienstverlening van Business Banking hier speciaal op ingericht. Daarnaast behoren ook business professionals (accountants, fiscalisten, notarissen en advocaten) en executives van beursgenoteerde ondernemingen tot onze doelgroepen.

Stabiele private bank in een turbulente markt

2008 was het jaar waarin de turbulente ontwikkelingen op de internationale financiële markten tot een ingrijpende crisis in de financiële sector leidden, die in het vierde kwartaal werd gevolgd door de inzet van een flinke recessie. Van Lanschot toonde zich een stabiele bank in een turbulente markt, maar ondervond met name in de tweede helft van 2008 indirect de gevolgen van de crisis. De al in 2007 ingezette verschuiving bij onze klanten van beleggen naar sparen heeft zich onder invloed van de ontwikkelingen op de financiële markten in 2008 versterkt doorgezet. De door Private Banking-klanten aangehouden spaargelden en deposito's namen toe met 15% naar € 11,6 miljard. De rente-inkomsten zijn redelijk op peil gebleven. De rentemarge daalde weliswaar, maar daar stond een toename van de instroom van liquiditeiten van nieuwe klanten tegenover. Bovendien zetten bestaande klanten hun beleggingen veelal om in liquiditeiten. Als gevolg hiervan en door de daling van de koersen, liepen ook de provisie-inkomsten in 2008 fors terug.
De bedrijfslasten van Private Banking stegen met € 33,6 miljoen naar € 252,2 miljoen. Dit hangt direct samen met de geplande forse investeringen in automatisering, training en opleiding, marketing en personele uitbreiding ter versterking van de Private Bankingorganisatie.
Het bedrijfsresultaat voor belastingen van Private Banking kwam met € 59,3 miljoen aanzienlijk lager uit ten opzichte van 2007 (€ 129,9 miljoen).

Juist in onzekere tijden communiceren met klanten

Het vertrouwen in de financiële wereld heeft een forse deuk gekregen en het is logisch dat particuliere beleggers onzeker worden. Juist dan is het in onze visie belangrijk om klanten proactief te informeren, met ze in contact te blijven en hen zorgvuldig te begeleiden en te adviseren. Daarin past ook het accommoderen van privatebankingklanten met kredietfaciliteiten. En dat hebben we gedaan. Wij zullen dit ook in 2009 onverminderd voortzetten. Dit sluit aan bij ons streven een duurzame relatie met onze klanten op te bouwen en bij ons uitgangspunt dat de belangen van de klant voorop staan.

Derde private-equityfonds voor klanten

Voor onze klanten was 2008 een ongekend slecht beleggingsjaar. Met uitzondering van liquiditeiten, voor zover bij financieel sterke banken geplaatst, en staatsobligaties, leverde iedere beleggingscategorie een fors negatief resultaat op.
Een van de weinige lichtpunten op beleggingsgebied was onze samenwerking met Egeria. Op de in 2007 geïntroduceerde structuur (Egeria) kon dankzij een aantal succesvolle transacties een aanzienlijk dividend worden uitgekeerd.
In het verslagjaar werd de succesvolle samenwerking met Egeria Investment Management voortgezet met de introductie van een derde fonds: Egeria III Feeder Fund. Klanten van Van Lanschot tekenden hier voor € 100 miljoen op in. De toonaangevende expertise van Egeria als private-equityspecialist gaat goed samen met de hoogwaardige en exclusieve dienstverlening die Van Lanschot haar klanten biedt.
Met de introductie van het nieuwe beleggingsfonds, dat belegt in het nieuwste private-equityfonds van Egeria (Egeria III), wordt deze succesvolle samenwerking nu verder uitgebouwd.
Ook Egeria III zal, net als de voorgaande fondsen, gaan investeren in Nederlandse niet-beursgenoteerde bedrijven. Deze bedrijven gebruiken dit nieuwe vermogen om verder te groeien en voor projecten en acquisities. Egeria III wordt exclusief aangeboden aan de zeer vermogende klanten van Van Lanschot en Van Lanschot Kempen.

> DE VERSCHERPTE FOCUS OP DE BOVENKANT VAN DE MARKT HEEFT INMIDDELS ZIJN VRUCHTEN AFGEWORPEN

Scherpere klantsegmentering

Private banking vergt een intensief kennisniveau van zowel de financiële wereld als van de individuele wensen en eisen van de klant. Dit betekent ook dat de dienstverlening per klant zeer arbeidsintensief is. Het aantal cliënten dat per banker wordt bediend is daarom beperkt.
In 2007 hebben we een scherpere definiëring van doelgroepen doorgevoerd, die in 2008 verder is vormgegeven. Om deze doelgroepen nog beter van dienst te kunnen zijn en om het karakter van een echte private bank te versterken, hebben wij de ondergrens voor acceptatie van doelgroeprelaties in 2008 verhoogd van € 100.000,- tot € 250.000,- vrij belegbaar vermogen of een inkomen van tenminste € 250.000,-.
Onze doelgroep is verdeeld in drie segmenten: klanten met een vermogen tot € 1 miljoen, met een vermogen tussen de € 1 miljoen en € 5 miljoen, en klanten met een vermogen van meer dan € 5 miljoen. Aan die segmentering zijn verschillende vormen van dienstverlening gekoppeld. De Private Wealth Teams, die kantoor houden op onze grote kantoren, bedienen de tweede groep klanten. De laatste groep wordt bediend door Van Lanschot Kempen.
Deze verscherpte focus op de bovenkant van de markt heeft inmiddels zijn vruchten afgeworpen: al in 2008 zagen we dat de samenstelling van ons klantenbestand duidelijk aan het veranderen is als resultante van ons beleid. Het totaal aantal doelgroeprelaties nam in 2008 toe met 5,2%. De groei van de zeer vermogende particulieren, ondernemers en business professionals, onderdeel van de doelgroeprelaties, bedroeg circa 9%. Bij de niet-doelgroeprelaties was sprake van een krimp van circa 6%. Niet-doelgroeprelaties zijn overwegend relaties die in het verleden enkel een hypotheek bij de bank hebben afgesloten en op rente-revisiedatum een nieuwe hypotheekaanbieder zoeken. Ook bij de niet-doelgroeprelaties was in 2008 nog sprake van volumegroei. Het grootste aandeel in de volumegroei werd echter geleverd door zeer vermogende particulieren, ondernemers en business professionals (circa 75%). De verwachting is dat die lijn zich de komende jaren verder zal doorzetten.

Dienstverlening rondom de klant organiseren

In 2008 zijn we gestart om ook de organisatie en dienstverlening sterker op de scherpere klantsegmentering in te richten. Zo is in 2008 de dienstverlening van Private Banking, Assetmanagement, Business Banking en Corporate Finance en Securities beter op elkaar afgestemd. Een klantgroep waar wij al jaren met succes onze dienstverlening op richten zijn de directeuren-grootaandeelhouders. Vermogensvorming vindt immers voor een groot aantal jaren binnen de onderneming plaats, terwijl overheveling van het vermogen naar privé steeds vroeger plaatsvindt.
Samen met Business Banking hebben we in 2008 het dga-beleid verder vormgegeven. Wij verwachten dat deze samenwerking zal leiden tot een nog betere en vernieuwende dienstverlening voor dga's die stevig verankerd zal worden binnen Van Lanschot. Wij zullen dan op een consistente manier onze dienstverlening kunnen aanbieden aan onze klanten.

Uitrol klantadviesmodel

Eind 2007 zijn wij gestart met het nieuwe klantadviesmodel OPAL (Optimized Personal Asset Liability-planner) dat is afgeleid van een adviesmodel voor pensioenfondsen. Om hier goed mee te kunnen werken hebben we private bankers speciaal hiervoor opgeleid. Aan de hand van het model kijken zij naar het vermogen van de klant en diens financiële doelstellingen. Een grondige analyse van deze doelstellingen moet uiteindelijk leiden tot juiste keuzes en beslissingen. Bij dit klantadviesmodel maken we op geavanceerde wijze gebruik van een combinatie van financiële planning en vermogensbeheer door gebruik te maken van de ALM (Asset en Liability Management)-methodiek.

Kwaliteit van de organisatie aansluiten bij adviseren vanuit een brede context

Verder hebben wij in het verslagjaar gewerkt aan het vergroten van onze zichtbaarheid in de markt en het verhogen van de kwaliteit van de organisatie in alle geledingen. Zo zijn er aanpassingen in de interne organisatie doorgevoerd en is met name op sleutelposities een kwaliteitsslag gemaakt die aansluit bij onze aangescherpte dienstverlening. Ook is Private Banking flink uitgebreid met bijna 60 nieuwe mensen, onder wie 45 senior bankers en managers. De Private Wealth-teams zijn uitgebreid van 12 naar 18 teams en bijna alle medewerkers hebben intensieve trainingen gevolgd.
In 2009 zal Private Banking zich extra richten op service delivery. Het is onze ambitie om dezelfde hoge kwaliteit van dienstverlening op elk Van Lanschot-kantoor te waarborgen. Die dienstverlening moet bovendien heel herkenbaar 'Van Lanschot' zijn. We zullen verder nog werken aan het opbouwen van duurzame relaties, wat ons inziens essentieel is voor een private bank.

Klantzorg

Ons uitgangspunt is dat de belangen van de klant centraal staan. Dat betekent ook dat wij een goede klantzorg als een van de belangrijkste strategische pijlers beschouwen. Medio 2008 hebben wij daarom een klantzorgbeleid geformuleerd, dat specifiek is toegespitst op Van Lanschot. De Tien Gouden Regels die hieruit voorvloeien zullen in 2009 en volgende jaren als leidraad dienen voor ons handelen. De naleving van die regels is verankerd in de doelstellingen en beoordeling van medewerkers. De Tien Gouden Regels leggen vooral de nadruk op drie aspecten: Customer Due Dilligence, prudent advies aan de klant en ordentelijke dossiervorming.

Om aan onze klantzorg te kunnen voldoen en versterkt door de veranderingen in onze omgeving, hebben wij in het verslagjaar ook verder gewerkt aan de compliance-inrichting van de bank. Zo hebben wij er in mei voor gekozen de organisatiestructuur zodanig in te richten, dat er meer helderheid is over de verantwoordelijkheid van compliance. De eerste lijn, de frontoffice, is aangewezen als verantwoordelijke voor compliance en klantzorg. Binnen de verkooporganisatie is voor Private en Business Banking, naast de afdeling Klantzorg, de afdeling Business Control ingericht, die de kwalitatieve en materiële controle in de kantorenorganisatie moet uitoefenen. Een proces dat vervolgens door de tweede (Compliance) en derde (Group Audit) lijn wordt gemonitord en gecontroleerd. In 2008 zijn we begonnen met het bemensen en inrichten van deze structuur.

ONS UITGANGSPUNT IS DAT DE BELANGEN VAN DE KLANT CENTRAAL STAAN. DAT BETEKENT OOK DAT WIJ EEN GOEDE KLANTZORG ALS EEN VAN DE BELANGRIJKSTE STRATEGISCHE PIJLERS BESCHOUWEN

Van Lanschot België

In onze tweede thuismarkt België waren de turbulente marktontwikkelingen zowel in positieve als negatieve zin duidelijk merkbaar. Het aantal doelgroeprelaties nam met 5% toe. Deze toename zorgde weliswaar voor een instroom van nieuw toevertrouwd vermogen, maar was onvoldoende om de aanhoudend negatieve koersdalingen op te vangen. Per saldo liet het totale toevertrouwde vermogen dan ook voor het eerst in jaren een daling zien van € 3,5 miljard tot € 3,1 miljard. Klanten waren heel terughoudend met beleggen, wat resulteerde in een daling van de effecteninkomsten met 26% tot € 12,0 miljoen. Daarnaast nam per saldo ook het volume van de aangehouden spaartegoeden en deposito's af en daalde als gevolg daarvan ook het interestresultaat met 8% ten opzichte van 2007. Dit werd mede veroorzaakt door de ongebruikelijk hoge tarieven die andere aanbieders offreerden.

De kredietportefeuille groeide met 2% tot € 0,4 miljard. Deze groei werd, ondanks de toenemende concurrentie, voornamelijk gerealiseerd in de portefeuille woninghypotheken. De inverse rentecurve zorgde ook daar voor druk op de marges. De totale bedrijfslasten bleven goed onder controle en vertoonden een stijging van 3,4% ten opzichte van 2007. Toch daalde het operationeel resultaat voor bijzondere waardeverminderingen en belastingen met 74,4% tot € 2,1 miljoen.

Met de overname van 100% van de aandelen in Buttonwood, vermogensbeheerders NV in oktober 2008 verstevigde Van Lanschot in 2008 haar positie als bank voor de vermogende particulier in België. Buttonwood is een in 1999 opgerichte vermogensbeheerder met in totaal € 400 miljoen aan assets under management. Met vestigingen in Kortrijk en Brugge richt Buttonwood zich, net als Van Lanschot, op de vermogende particulier in België.

International Private Banking

De International Private Banking-activiteiten (IPB) zijn voornamelijk gericht op Nederlandse en Belgische klanten die behoefte hebben aan internationale vermogensregie. Deze behoeften zijn

vaak een gevolg van emigratie of internationale zakelijke of beleggingsactiviteiten. Wij bieden deze klanten oplossingen aan via het internationaal structureren en beleggen van vermogen. IPB bedient relaties met een vermogen groter dan € 1 miljoen vanuit Curaçao, Luxemburg en Zwitserland. Het representative office in Mougins is in 2007 geopend en legt contacten tussen nieuwe relaties die tijdelijk of permanent aan de Zuid-Franse kust verblijven en Van Lanschot.
In Zwitserland is in het verslagjaar veel geïnvesteerd, onder meer door een aantal nieuwe mensen aan te trekken.
In het najaar van 2008 heeft Van Lanschot de privatebanking-activiteiten van ING Bank NV op Curaçao gekocht. Door deze aankoop verdubbelen wij onze assets under management bij Van Lanschot Curaçao. De medewerkers van ING Private Banking Curaçao zijn overgegaan naar Van Lanschot Curaçao.

Het bedrijfsresultaat voor belastingen van International Private Banking nam af met 32% van € 15,3 miljoen over 2007 naar € 10,3 miljoen over 2008.

Assetmanagement

KCM heeft een toonaangevende Europese positie opgebouwd als **'investment boutique'** met een sterke focus op een aantal specialisaties

Assetmanagement
In miljoenen euro's

	2008	2007	%
Interest	0,8	1,6	– 50%
Opbrengsten effecten en deelnemingen	–	–	
Provisie	38,3	60,7	– 37%
Resultaat uit financiële transacties	0,7	0,6	17%
Inkomsten uit operationele activiteiten	39,8	62,9	– 37%
Personeelskosten	18,3	27,9	– 34%
Andere beheerskosten	7,3	7,4	– 1%
Afschrijvingen	0,4	0,3	33%
Bedrijfslasten	26,0	35,6	– 27%
Bijzondere waardeverminderingen	0,5	–	
Totaal lasten	26,5	35,6	– 26%
Bedrijfsresultaat voor belastingen	13,3	27,3	– 51%

Assetmanagement omvat de vermogensbeheeractiviteiten binnen Van Lanschot. In Kempen Capital Management NV (KCM) zijn de vermogensbeheeractiviteiten voor institutionele beleggers ondergebracht, inclusief verenigingen en stichtingen. KCM heeft een toonaangevende Europese positie opgebouwd als 'investment boutique' met een sterke focus op een aantal specialisaties, te weten Europese smallcaps, Europese beursgenoteerde vastgoedaandelen, dividendstrategieën, bedrijfsobligaties en absoluut rendementstrategieën (o.a. via een global fund of hedge funds). Daarnaast biedt KCM als klantoplossing fiduciair vermogensbeheer aan Nederlandse institutionele beleggers aan en maakt het hoogwaardige beleggingsoplossingen voor institutionele beleggers, zoals multimanagementconcepten. Die concepten zijn ook toegankelijk voor de klanten van Van Lanschot Private Banking.

Positieve resultaten in een moeilijk jaar voor beleggers

2008 was een roerig financieel jaar voor onze vermogensbeheerklanten. Vanuit die visie hebben we in het verslagjaar nog intensiever contact met hen gehouden. Gezien de marktomstandigheden heeft 2008 toch nog een bevredigend resultaat opgeleverd, al waren de negatieve koersontwikkelingen op de effectenbeurzen uiteraard ook voelbaar voor KCM. In het begin van het jaar waren er al forse koersdalingen; vanaf half september ging het in alle beleggingscategorieën snel bergafwaarts. Dat gold niet alleen voor aandelen, maar ook voor absolute-returnfondsen en bedrijfsobligaties.
Toch heeft er per saldo in 2008 geldinstroom plaatsgevonden, met name in fiduciair management.

> **GEZIEN DE MARKTOMSTANDIGHEDEN HEEFT 2008 TOCH NOG EEN BEVREDIGEND RESULTAAT OPGELEVERD**

Ultimo 2008 bedroegen de assets under management € 9,6 miljard. Dit was een afname van 9% en was het gevolg van de negatieve koersontwikkelingen op de effectenbeurzen. Deze hadden een negatief effect van € 2,8 miljard. Daartegenover stond een nettoinstroom van nieuwe middelen van € 1,8 miljard. Door het slechte beursklimaat zijn de inkomsten uit operationele activiteiten, voornamelijk provisies, met 37% gedaald naar € 39,8 miljoen.
De assets under management voor instituten namen toe met € 0,4 miljard tot € 6,4 miljard. Dit is het saldo van een nettoinstroom van € 1,7 miljard en een waardedaling van € 1,3 miljard.
De assets under management van de huisfondsen namen af met € 1,4 miljard naar € 3,2 miljard als saldo van een netto-uitstroom van € 0,1 miljard en een waardedaling van € 1,3 miljard.

Beleggen vanuit een heldere focus

KCM kiest bewust voor een beperkt aantal kwalitatief hoogwaardige activiteiten. We doen het goed of we doen het niet. Door onze focus en specialisatie zien wij grotere kansen op uitstekende absolute en relatieve beleggingsresultaten op langere termijn. Slimmer, sneller en beter is daarbij ons motto.
Het uitgangspunt is waarde kunnen toevoegen voor de klant. Bovenal staat het belang van de klant in onze aanpak centraal. De vermogensbeheerders van KCM participeren in hun eigen beleggingsstrategieën. Gecombineerd met het feit dat een niet-onbelangrijk deel van hun beloning resultaatafhankelijk is, past dit in de gedachte dat wij de relatie met de klant zien als een partnership. Deze aanpak biedt klanten het comfort en vertrouwen in het succes van onze producten en diensten. Ook committeren wij ons sterk aan talentvolle mensen en investeren wij veel in opleidingen, trainingen en 'state of the art'-technologie voor maatwerkoplossingen. In het verslagjaar zijn wij daar onverminderd mee doorgegaan. De resultaten bewijzen onze solide basis en bieden een goed uitgangspunt voor verdere groei.
In het verslagjaar heeft KCM ook de samenwerking met Van Lanschot Private Banking verder geïntensiveerd. Zo bepaalt Assetmanagement voor Private Banking het beleggingsbeleid.

Onderscheidend vermogen door innovatieve producten

In het verslagjaar bewees het in 2007 geïntroduceerde Dynamic Allocation Overlay Fund uitstekend aan te sluiten bij de wensen van de klant en de marktontwikkelingen. Dit fonds is speciaal bestemd voor de fiduciair managementpropositie aan institutionele klanten van KCM en vermogende particuliere klanten van Van Lanschot. Het stelt ons in staat snel en dynamisch in te spelen op de koersschommelingen op de financiële markten, zonder dat in de portefeuille van de klant zelf dient te worden gemuteerd. Hiermee verbetert de risico-rendementsverhouding van de portefeuille aanzienlijk terwijl de transactiekosten veel lager zijn.
Het speciaal voor vennootschapsbelastingplichtige beleggers in 2007 gelanceerde fonds Orange European Participations kende ook een gestage groei in 2008. In dit fonds komen onze expertise op het gebied van Europese smallcaps, onze kennis op het gebied van fiscaal vriendelijk beleggen en ons innovatief vermogen samen. Door te beleggen in minimaal 5%-belangen van Europese ondernemingen profiteert het fonds van de deelnemingsvrijstelling. De omvang van dit fonds bedroeg ultimo 2008 € 245,3 miljoen.

Omdat wij ervan overtuigd zijn dat de belangstelling voor de absolute-returnstrategieën verder toe zal nemen, hebben wij, naast het reeds bestaande fund of hedge funds, in maart 2008 het Kempen Absolute Return Credit Fund geïntroduceerd. Dit fonds speelt in op de lage rente-omgeving en de huidige dynamiek in de kredietmarkten. Het beoogt een flexibel kredietproduct te zijn dat een aanzienlijk hoger rendement biedt dan de geldmarktrente in combinatie met een beperkt neerwaarts risico.
Een ander voorbeeld van een innovatief product in 2008 is de aanpassing van KCM's bestaande onroerendgoedproduct dat wordt gewogen volgens passieve marktwaarde naar een 'smart indexing'-strategie. Hierbij worden ondernemingen gewaardeerd op andere criteria dan hun marktwaarde alleen, om zo een representatiever beeld te krijgen van de achterliggende kracht van de ondernemingen. De strategie heeft in 2008 betere resultaten opgeleverd dan de traditionele benadering van passief beleggen.
Een bewijs van de kracht van onze specialisatie in een aantal fondsen is de ontwikkeling dat ook andere Nederlandse financiële instellingen hun distributienetwerk openstelden voor onze specialistische beleggingsfondsen. In 2008 is een speciaal team samengesteld om die markt verder te bewerken.

Verdere groei in fiduciair management

In het verslagjaar hebben we onze positie in fiduciair vermogensbeheer op de Nederlandse markt verder versterkt. De in 2007 verworven mandaten van de Stichting Pensioenfonds Randstad en verzekeringsmaatschappij De Goudse hebben wij in het verslagjaar geïmplementeerd. Daarnaast heeft KCM in 2008 een vermogensbeheermandaat verworven van een grote

Nederlandse onderneming, alsmede van de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO). Ultimo 2008 bedroeg het fiduciair beheerd vermogen € 2,5 miljard.
Fiduciair management is een vorm van uitbesteding van het vermogensbeheer waarbij de nadruk ligt op het realiseren van langetermijndoelstellingen binnen een gestructureerd risicobeheerkader. Op basis van een brede spreiding en gesteund door een gedegen risicomanagement wordt het beleggingsbeleid nadrukkelijk op de verplichtingen gestuurd.

ONZE POSITIE IN FIDUCIAIR VERMOGENSBEHEER OP DE NEDERLANDSE MARKT IS VERDER VERSTERKT

Wij verwachten dat de trend naar fiduciair beheer de komende jaren verder zal doorzetten en dat wij daarin succesvol zullen participeren. Het afgelopen jaar hebben we geïnvesteerd in een goed professioneel team en hebben we een aantal bekwame mensen aan ons kunnen binden.
In aanvulling op ons duurzame Europese smallcapproduct (Orange SeNSe Fund) is in 2008 een duurzame oplossing voor fiduciaire mandaten geïntroduceerd.

Verantwoordelijke dienstverlener

De enorme toename van het aantal vermogensbeheerders die diensten onder de noemer van fiduciair management aanbieden, vraagt om heldere richtlijnen voor zowel beheerder als pensioenfonds. Samen met onder andere MnServices en KPMG heeft KCM daarom in 2008 meegewerkt aan de opstelling van richtlijnen voor het uitbesteden van pensioenvermogen. Deze richtlijnen schrijven voor aan welke eisen een fiduciair manager moet voldoen. Zo moet hij in ieder geval zorgen voor de strategische beleidsbepaling, de risicobeheersing, het samenstellen van de portefeuille, de selectie en sturing van de eindbeleggers en de rapportage en communicatie. Ook moet hij zijn zorgplicht goed in acht nemen 'als ware hij een goed pensioenfondsbestuurder'. De principes zijn eveneens een leidraad voor pensioenfondsen die een fiduciaire beheerovereenkomst willen aangaan.

Wij hebben er voor gekozen om vanaf 2009 duurzaam beleggen in te vullen op basis van zogenaamde engagementstrategieën. Dat houdt in dat wij de klant informeren en met de onderneming of fundmanager in gesprek gaan zodra het vermoeden bestaat dat er bepaalde grenzen worden overschreden op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Een extern Zweeds instituut, GES, screent de ondernemingen aan de hand van de Global Compact-richtlijnen van de Verenigde Naties op mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieubescherming en corruptiebestrijding.
Als belegger heeft KCM al het Orange SeNSe Fund, de duurzame variant van Europese Small Caps (waarbij de screening op duurzaamheid door de externe specialisten van SNS Bank wordt gedaan).

Verenigingen en stichtingen

Als gevolg van de onrust op de financiële markten waren verenigingen en stichtingen in 2008 zeer terughoudend en gaven zij de voorkeur aan deposito's boven beleggingen. Tijdens de tweejaarlijkse congregatiedag, die Van Lanschot al twintig jaar houdt, en de seminars naar aanleiding van de nieuwe ANBI-regelgeving (Algemeen Nut Beogende Instellingen) zijn wel veel contacten gelegd, maar die zijn als gevolg van de marktomstandigheden nog niet vertaald in beleggingsmandaten.

Performance van de fondsen

Absolute return fondsen	*Rendement 2008*	*Rendement 3 jaars (op jaarbasis)*	*Rendement sinds start (op jaarbasis)*
Dynamic Allocation Overlay Fund	4,0%		2,0%
Kempen Absolute Return Credit Fund	– 3,0%		– 3,0%
Kempen Property Hedge Fund *	– 30,6%		– 13,1%
Orange European Participations	– 32,5%		– 29,4%
Orange Investment Partnership	– 32,0%		– 5,7%
Orange Non-Directional Partnership	– 21,5%	– 4,4%	0,8%
Orange Oranje Participaties	– 49,5%	– 13,9%	9,9%

Index gerelateerde fondsen	*Rendement 2008*	*Rendement 3 jaars*	*Rendement sinds start*
Aandelen			
Kempen European Dividend Fund	– 45,0%		– 14,9%
Orange European Property Fund	– 52,9%	– 21,4%	2,1%
Orange European Smallcap Fund	– 50,5%	– 11,9%	7,2%
Orange SeNSe Fund	– 46,3%	– 9,1%	9,4%
Vastrentend			
Kempen Euro Bond Fund	5,8%		3,7%
Kempen Euro Credit Fund	– 6,6%	– 3,4%	0,4%
Orange Global Bond Fund	5,7%	1,6%	4,2%
Multi Management			
Aandelen	– 42,7%	– 12,3%	– 4,0%
Obligaties	3,5%		2,2%

* Als gevolg van de dramatisch verslechterde marktomstandigheden en performance is besloten het Kempen Property Hedge Fund begin 2009 te sluiten.

Business Banking

Business Banking kan terugkijken op een goed jaar met opnieuw **groei en een beter resultaat** in een onrustige markt.

Business Banking
In miljoenen euro's

	2008	2007	%
Interest	119,4	101,9	17%
Opbrengsten effecten en deelnemingen	16,9	8,5	99%
Provisie	19,0	21,4	– 11%
Resultaat uit financiële transacties	6,5	8,4	– 23%
Inkomsten uit operationele activiteiten	161,8	140,2	15%
Personeelskosten	40,0	43,8	– 9%
Andere beheerskosten	34,6	27,0	28%
Afschrijvingen	5,8	5,2	12%
Bedrijfslasten	80,4	76,0	6%
Bijzondere waardeverminderingen	12,0	–3,1	487%
Totaal lasten	92,4	72,9	27%
Bedrijfsresultaat voor belastingen	69,4	67,3	3%

Vanuit de visie van Van Lanschot op private banking richt Business Banking zich vooral op ondernemers van middelgrote (familie)bedrijven bij wie zowel privé- als ondernemingsbelangen optimale aandacht verdienen. Wij kijken in samenhang naar alle aspecten die verband houden met de onderneming, zoals ondernemingsrisico's, financieringen en overnames, maar ook naar aspecten met een privékarakter zoals inkomen, vermogensvorming en pensioen van de directeur-grootaandeelhouder (DGA). Daarnaast biedt Van Lanschot onder het label CenE Bankiers specifiek op de gezondheidszorg toegespitste financiële dienstverlening aan medici, apothekers, zorginstellingen en ondernemers in de zorg aan.

Beheerste groei

Business Banking kan terugkijken op een goed jaar met opnieuw groei en een beter resultaat in een, zeker in het tweede halfjaar, onrustige markt. Daarbij is ook de efficiencyratio verder verbeterd.
De inkomsten uit operationele activiteiten stegen met 15% tot € 161,8 miljoen. De zakelijke kredietverlening groeide met € 0,7 miljard (13%) tot € 6,6 miljard. Ook in het turbulente laatste kwartaal groeide onze kredietportefeuille. In 2009 verwachten wij eveneens een gezonde groei van de zakelijke kredietverlening. Daartegenover stond een beperkte afname van de creditgelden, met name van zakelijke deposito's met 6 % tot € 1,5 miljard.
De goede resultaten zijn voor een belangrijk deel toe te schrijven aan de scherpere doelgroepkeuze en een sterkere focus op die dienstverlening die rekening houdt met de samenhang tussen ondernemer en onderneming. Het aantal Business Banking-klanten steeg met name in het segment middelgrote (familie) bedrijven met een omzet boven de € 10 miljoen.

GOEDE RESULTATEN DANKZIJ SCHERPERE DOELGROEPKEUZE EN EEN STERKERE FOCUS OP DIENSTVERLENING DIE REKENING HOUDT MET DE SAMENHANG TUSSEN ONDERNEMER EN ONDERNEMING

Specialist in dga

In 2007 hebben wij er voor gekozen om ons nog meer te richten op Nederlandse (familie)bedrijven en op managers met een vermogensbelang in bedrijven met een omzet tussen de € 10 miljoen en € 200 miljoen in de sectoren industrie, dienstverlening en handel. Daarbij speelt Business Banking een logische rol binnen Van Lanschot. In 2008 hebben we onze in 2007 ontwikkelde dga-planmethodiek verder uitgewerkt. Deze methodiek gaat uit van de zogenaamde lifecyclebenadering. Dat betekent dat wij onze klanten begeleiden en ondersteunen tijdens de verschillende fases van hun ondernemerschap en in de periode daarna.
Het gaat dan om de voorbereiding op de toekomstige exit, de financiële planning en fiscale optimalisatie.
Wij richten ons op het leveren van toegevoegde waarde en op die specialisaties die van belang zijn voor directeuren-grootaandeelhouders zoals vermogensherstructureringen, overname-financieringen en vastgoedfinancieringen.
Wij willen opereren op het snijvlak van zakelijk en privé, en zijn primair een belangrijke motor voor de private bank. Business Banking onderneemt daarom geen activiteiten die weliswaar zakelijk gezien interessant kunnen zijn, maar die niet aansluiten bij deze uitgangspunten.

Verbeterslagen in de organisatie

Met de sterkere focus op de DGA hebben we een verdere verbeterslag ingezet bij Business Banking. De nieuwe aanpak vergt wel andere vaardigheden van onze medewerkers en stelt hogere eisen aan de kwaliteit van dienstverlening.
Daarom hebben wij tegelijkertijd ervaren mensen van buitenaf aangetrokken, van wie een deel opereert in zogenaamde DGA-teams: teams die zich uitsluitend richten op directeuren-(groot) aandeelhouders. Het gaat ons te allen tijde om de goede mensen op de juiste plek. Dat betekent naast nieuwe mensen aantrekken ook veel aandacht voor training en opleiding van de huidige medewerkers.
In 2008 heeft de sterkere aansluiting bij Private Banking goed gewerkt: er zijn in het verslagjaar niet alleen meer doelgroep-relaties bij gekomen, er zijn ook meer klanten via Business Banking bij Private Banking terechtgekomen.

Opnieuw goede resultaten in vermogensherstructurering

Herkapitalisatie van succesvolle ondernemingen om geld vrij te maken zonder dat er verkocht hoeft te worden, vormt onderdeel van het huidige ondernemen. Steeds meer ondernemers hebben behoefte om privé de vruchten te plukken van het zakelijk succes. Van Lanschot biedt hen die mogelijkheid. Met name voor de directeur-(groot)aandeelhouder kan dit een interessante optie zijn. Doordat er dividend wordt uitgekeerd, komt er vermogen vrij en kan de klant ook privé met zijn vermogen werken.
Bij veel van de transacties speelde Private Banking een rol. In het verslagjaar was Business Banking betrokken bij vermogens-herstructureringen van onder andere Schoevers, Credit Yard en Atag Heating Holding BV.
Door de opkomende recessie zullen er in 2009 waarschijnlijk minder bedrijfsovernames door derden plaatsvinden. Omdat wij ons specifiek richten op familiebedrijven, waarbij transacties vaak binnen de familie worden gefinancierd, verwachten wij daar echter minder nadeel van te ondervinden.

Waardering voor onze aanpak

Ook in 2008 scoorde Van Lanschot hoog in het jaarlijkse Incompany 100-onderzoek, zowel op het gebied van business finance als in de sector corporate finance. Daarnaast is Van Lanschot genomineerd voor 'beste bankier in overnames, financieringen in de 'middenmarkt' en zijn twee van onze bankers bij de M&A Awards op de tweede en derde plaats geëindigd in de categorie 'Best Leveraged Finance Banker Midmarket'.

Global Cash Management met succes uitgerold

Inspelend op de sterke verschuiving van goederenstromen van Europa naar Azië zijn we in 2007 gestart met het versterken van onze dienstverlening op het gebied van betalingsverkeer en cashmanagement als onderdeel van het algehele zakelijke accountmanagement. Onze persoonlijke aanpak is duidelijk zichtbaar in de korte, rechtstreekse communicatielijnen en de korte verwerkingstijden van documenten. Wij beschikken over een gespecialiseerd team van consultants om onze klant bij te staan in internationale procedures, het kostenefficiënt inrichten van betalingsverkeer met als uitgangspunt Global Cash Management en het afdekken van risico's.

In het verslagjaar is bij meerdere klanten de operationele aansluiting gerealiseerd van het Van Lanschot Global Cash Management: een gebruiksvriendelijk programma met uitgebreide mogelijkheden

voor internationaal cashmanagement. Onze klanten kunnen daarbij via een webapplicatie een internationale rekeningstructuur aansturen. De ervaringen zijn zeer positief.

STEEDS MEER ONDERNEMERS HEBBEN BEHOEFTE OM PRIVÉ DE VRUCHTEN TE PLUKKEN VAN HET ZAKELIJK SUCCES. VAN LANSCHOT BIEDT HEN DIE MOGELIJKHEID

Kennisontwikkeling faciliteren

Vanuit onze focus op en vertrouwdheid met familiebedrijven opereert ook de Opvolgersacademie; een initiatief van De Baak Management Centrum VNO-NCW en Van Lanschot Bankiers. In 2008 gingen wij het zesde jaar in met een groep van zeven deelnemers. Deze academie richt zich op opvolgers van middelgrote ondernemingen met meer dan tien medewerkers, waarbij de feitelijke overdracht binnen vijf jaar plaatsvindt. Naar onze inschatting zullen de komende jaren zo'n 25% van de familiebedrijven met het opvolgingsvraagstuk te maken krijgen. Het komende jaar zullen de activiteiten van de academie verder worden uitgebreid.
Daarnaast zijn wij in het verslagjaar een driejarige sponsorverbintenis aangegaan met Entrepreneurs' Organization Nederland. Deze organisatie telt bijna 7.000 eigenaars, (mede-) oprichters en grootaandeelhouders van bedrijven. Het doel is kennis van en ervaring in het ondernemerschap te delen om zo te leren en te groeien. Dit bijzondere kennisnetwerk bieden wij ook aan onze bestaande dga-relaties aan. Dit helpt om ook op het gebied van dienstverlening aan dga's de beste private bank van Nederland te zijn.

Interessante groeirichtingen in de gezondheidszorg

De sector gezondheidszorg, met een omvang van 13,5% van het Bruto Nationaal Product, is een groeimarkt. Onder het gespecialiseerde label CenE Bankiers bedienen wij deze markt heel gericht. Zorginstellingen en beroepsbeoefenaren in de zorgsector worden sinds de Zorgverzekeringswet van 2006 in toenemende mate op hun eigen kracht beoordeeld. Met onze brede ervaring en expertise zijn wij sterk betrokken bij deze vorm van ondernemerschap. Onze sectorfocus stelt ons in staat de ontwikkelingen in deze sector op de voet te volgen en direct te reageren op de vele veranderingen en vernieuwingen.
2008 was voor CenE Bankiers dan ook een jaar van gezonde groei met een verbetering van het resultaat met 22% ten opzichte van 2007. Het aantal klanten nam met 8,3% toe. Deze groei is vooral gerealiseerd bij de medisch specialisten en medische ondernemers; ons marktaandeel in de zorginstellingen bleef stabiel.

Omdat ook in de zorg het private initiatief een steeds grotere rol gaat spelen, komen ook daar steeds meer private partijen met een DGA-structuur. Daarnaast ondernemen ziekenhuizen steeds vaker commerciële activiteiten. Wij verwachten dat er de komende jaren nog meer initiatieven in de vrije markt zullen ontstaan, vooral waar het gaat om samenwerking tussen ziekenhuizen en specialisten. Dit sluit goed aan bij de kennis en dienstverlening van CenE Bankiers en wij zien daarom goede groeimogelijkheden in de nabije toekomst in een richting die goed aansluit bij het doelgroepenbeleid van Van Lanschot.
De zorgsector was het afgelopen jaar flink in ontwikkeling. Vooral bij zorginstellingen is het marktrisico duidelijk zichtbaar geworden. Zij stappen over van een budgetsysteem naar een productiesysteem en krijgen hierdoor meer het risicoprofiel van een private onderneming. Ziekenhuizen lopen hierin voorop. Vanuit die optiek worden dan ook striktere eisen gesteld aan de solvabiliteit en kijken wij kritisch naar de businessplannen van deze partijen. De betrokkenheid van specialisten, de concurrentiepositie en de marktpositie spelen in de beoordeling daarvan een belangrijke rol.

Een andere doelgroep is de apotheker. Per 1 juli 2008 werd het preferentiebeleid ingevoerd waarbij verzekeraars voor bepaalde werkzame stoffen alleen nog de laagstgeprijsde generieke geneesmiddelen vergoeden. Als gevolg hiervan zagen de apothekers hun bonussen aanzienlijk teruglopen. Wij hebben hierop al eerder geanticipeerd door de financieringen aan apothekers op verantwoorde wijze aan te passen. In dit marktsegment hebben wij ons marktaandeel verder versterkt.

Medici zijn begin 2008 overgegaan op een normuurtarief. Deze verandering heeft geleid tot meer private initiatieven van specialisten en een toename van het aantal zelfstandige behandelcentra. Specialisten en andere medici die deze stap hebben genomen, werden zelfstandig ondernemer. Wij konden hen adequaat ondersteunen met financieringen en onze specifieke dienstverlening. Het feit dat wij als een van de weinige banken op dit gebied landelijk opereren werkt hierbij duidelijk in ons voordeel.

Corporate Finance en Securities

Ook bij Corporate Finance en Securities wordt de dienstverlening **gekenmerkt door focus en specialisatie.** Het streven is om binnen Kempen & Co dezelfde specialisaties terug te laten komen.

Corporate Finance en Securities
In miljoenen euro's

	2008	2007	%
Interest	0,6	0,5	20%
Opbrengsten effecten en deelnemingen	1,6	–	
Provisie	43,9	65,0	– 32%
Resultaat uit financiële transacties	3,7	7,0	– 47%
Inkomsten uit operationele activiteiten	49,8	72,5	– 31%
Personeelskosten	25,0	33,7	– 26%
Andere beheerskosten	10,6	13,7	– 23%
Afschrijvingen	0,2	0,1	100%
Bedrijfslasten	35,8	47,5	– 25%
Bijzondere waardeverminderingen	–	–	
Totaal lasten	35,8	47,5	– 25%
Bedrijfsresultaat voor belastingen	14,0	25,0	– 44%

Kempen & Co opereert binnen Van Lanschot als een onafhankelijke entiteit die werkt voor eigen rekening en risico, met een eigen balans en winst- en verliesrekening. Kempen & Co Corporate Finance BV adviseert en begeleidt, als onafhankelijke partij, ondernemingen en instituten bij kapitaalmarkttransacties, financiële herstructureringen, fusies en overnames. Daarnaast adviseren wij de klanten van Business Banking bij bijvoorbeeld bedrijfsoverdrachten van familiebedrijven. De afdeling Securities richt zich op effectenbemiddeling voor professionele beleggers in Europa en de Verenigde Staten. Securities biedt hen kwalitatief hoogwaardige research en uitvoering van aandelentransacties in met name de fondsen die in Nederland en België genoteerd zijn. Ook bij Corporate Finance en Securities wordt de dienstverlening gekenmerkt door focus en specialisatie: verschillende teams volgen de marktontwikkelingen in een bepaalde sector nauwgezet en vertalen deze in strategische aandachtspunten voor de belangrijke partijen in de markt.

Top 3 in corporate finance

De primaire aandachtsgebieden van Corporate Finance zijn de sectoren vastgoed (vastgoedfondsen en -ontwikkelaars), utilities & renewables ((duurzame) energie-, afval- en waterbedrijven) en biotech. Daarnaast richt Corporate Finance zich op beurs-genoteerde Nederlandse small- en midcapfondsen, in het bijzonder in de bouw en maritieme sector, de uitzendsector en de industrie. Het streven is om binnen Kempen dezelfde specialisaties terug te laten komen. Daarom werkt Corporate Finance bijvoorbeeld op het gebied van biotech nauw samen met Securities. Kempen is bovendien een van de weinige partijen die de in Nederland beursgenoteerde smallcaps volgt. Corporate Finance behoort, zeker in de sectoren waarin wij gespecialiseerd zijn, tot de top 3 in Nederland.

> **WE ZIJN INTERMEDIAIR VOOR ONDERNEMINGEN ZONDER CONFLICTERENDE BELANGEN**

Succesvolle verkooptransacties

Corporate Finance kan terugkijken op een jaar waarin de inkomsten uit operationele activiteiten slechts beperkt lager waren ten opzichte van 2007, ondanks het slechte beursklimaat. Vooral in de eerste helft van 2008 hebben wij gewerkt aan diverse succesvolle transacties. De terugval in kapitaalmarkttransacties die zich al in 2007 aftekende, is voor een belangrijk deel gecompenseerd door een groei aan M&A-transacties in het eerste halfjaar. Bij utilities ging het daarbij bijvoorbeeld om de aankoop van de Belgische windenergie-ontwikkelaar Air Energy door Eneco, de fusie tussen de energiebeurzen ENDEX en APX en de verkoop van het kabelbedrijf CAIW aan het Rabo Bouwfonds Communication Infrastructure Fund. Ook in de afvalsector hebben we in 2008 een aantal transacties begeleid. Voor de verkoop van een meerderheidsbelang in een reinigingsbedrijf aan Friesland Bank Investments BV heeft Business Banking de financiering verzorgd. Dit is een goed voorbeeld van de werking van het businessmodel van Van Lanschot.

Begin 2008 was Corporate Finance adviseur van Delta Lloyd Vastgoed bij de introductie van het Delta Lloyd Dutch Property Fund; een vastgoedfonds met Nederlands vastgoed waar andere institutionele beleggers in kunnen participeren.

Sinds begin 2008 is Corporate Finance betrokken als financieel adviseur van Movares. Corporate Finance heeft geadviseerd bij het vormgeven en het implementeren van de nieuwe kapitaal-structuur. In deze kapitaalstructuur participeren ruim 700 medewerkers. Onderdeel van de herkapitalisatie was het aantrekken van een conservatieve maar wel aflossingsvrije lening.

In 2008 heeft Corporate Finance Dieseko geadviseerd bij de fusie met International Equipment Beheer. Beide bedrijven zijn Nederlandse hei- en trilblokproducenten, die in de afgelopen decennia zijn uitgegroeid tot wereldwijde spelers met een marktaandeel van gezamenlijk circa 30%. Corporate Finance heeft haar klant gedurende het gehele traject onder meer geadviseerd bij het opstellen van de waardering, het structureren van de transactiestructuur en het voeren van de gesprekken met de beoogde fusiepartner. Ook had Corporate Finance een belangrijke adviserende rol in de gesprekken over de financiering van de transactie.

Onderscheidend door onafhankelijkheid

Ook bij Corporate Finance zijn de resultaten voor een belangrijk deel toe te schrijven aan een scherpe sectorfocus, een uitstekende dienstverlening en, juist in onzekere tijden, extra aandacht voor onze klantcontacten. Dankzij onze specifieke kennis en onafhankelijke positie zijn wij vertrouwde gesprekspartners voor bestuurders en aandeelhouders van ondernemingen. We zijn voor ondernemingen intermediair zonder conflicterende belangen.
Onze klanten waarderen deze aanpak. Wij kennen geen belangenverstrengeling met kredietverlening. Dat maakt ons juist in een tijd waarin de kredietverlening onder druk staat tot een aantrekkelijke partij.

Wij zien voldoende kansen om onze positie in de huidige moeilijke markt te versterken, met name door onze specialisatie en onafhankelijke positie. In het kader van onze marktkansen hebben wij Debt Advisory & Restructuring opgericht, die advies uitbrengt op het gebied van financieringsstructuren. Om dit team te leiden is een ervaren bankier met een uitstekende reputatie op dit terrein aangetrokken. De focus zal ook hier liggen op small- en midcapfondsen. Deze ontwikkeling sluit aan op de toenemende behoefte die wij verwachten op het gebied van financiële herstructureringen.

Securities

Ook Securities richt zich, behalve op Nederlandse beurs-genoteerde ondernemingen, op in de Benelux genoteerde biotechondernemingen en genoteerde pan-Europese vastgoed-ondernemingen. Daarbij willen wij een hoogwaardig product leveren dat is toegespitst op dienstverlening aan de grootste beleggers wereldwijd. Securities handelt actief met 18 van de 22 grootste aandelenbeleggers ter wereld. Alle orders van Van Lanschot-klanten worden in de dealingroom van Kempen uitgevoerd.

De internationale brokeragemarkt is een markt die wordt gedomineerd door enkele wereldwijde spelers. Securities acteert in een dynamische markt: de behoefte van institutionele relaties verandert voortdurend. Juist door de focus op geselecteerde niches kan de bank hierop inspelen en haar relaties toegevoegde waarde leveren op het gebied van research en trading.

Qua marktaandeel behoort Securities tot de top 3-spelers in Nederlandse small- en midcapfondsen en pan-Europese vastgoedaandelen.

Winst door sectorfocus

Hoewel de aandelenkoersen met name in de tweede helft van het jaar flink onderuitgingen, heeft Securities toch winst kunnen maken door de strikte focus op niches. De grote onzekerheid op de aandelenmarkten leidde tot lagere koersen en daardoor tot een negatief prijseffect op de provisie-inkomsten van Securities. Dit negatieve prijseffect werd in sommige periodes gecompenseerd door hogere volumes ten opzichte van een jaar geleden. Toch heeft Securities zijn marktpositie kunnen verstevigen.

Juist in deze turbulente tijd heeft Kempen ervoor gekozen om de contacten met klanten verder te intensiveren. Zo hebben wij ook in 2008 veel roadshows en seminars georganiseerd. Voorbeelden hiervan zijn ons European Property Seminar in Amsterdam en onze Beneluxconference in Londen.

DEZE AANDELENRESEARCH VAN KEMPEN IS OOK BESCHIKBAAR VOOR DE KLANTEN VAN VAN LANSCHOT. DEZE WERKWIJZE HELPT VAN LANSCHOT DE BESTE PRIVATE BANK VAN NEDERLAND EN BELGIË TE WORDEN

Waardering voor onze werkwijze

Kempen hanteert een hands-on-mentaliteit en investeert veel in jong talent. Dat onze klanten deze instelling waarderen, blijkt uit de diverse prijzen die Securities in 2008 mocht ontvangen. Zo kregen we diverse Extel Rating Awards in de categorie Benelux. Securities verwierf de nummer 1-positie voor 'country analysis' (beste broker van de Benelux), 'mid- en smallcaps sales', 'corporate access' en 'trading en execution'. In de categorie 'mid- en smallcaps research' werd Securities de nummer 2. Vanwege onze vastgoedniche is Kempen beter in staat om meer Europese vastgoedondernemingen te volgen dan andere brokers. Dit werd gewaardeerd met een mooie tweede plaats in de categorie European Real Estate, direct onder Merill Lynch en vóór JP Morgan. Deze aandelenresearch van Kempen is ook beschikbaar voor de klanten van Van Lanschot. Deze werkwijze helpt Van Lanschot in de doelstelling de beste private bank van Nederland en België te worden.

Verbreding en verdieping van de dienstverlening

Securities streeft ernaar het marktaandeel binnen de bestaande niches te vergroten. Op basis van de opgebouwde kennis en specialisatie in een aantal sectoren kijkt Van Lanschot onder andere naar de mogelijkheden om dit te vertalen naar een aantal andere landen in Europa.
Daarnaast willen we producten in de markt zetten die ook interessant zijn voor de Private Banking-klanten van Van Lanschot. Zo hebben wij in 2008 veel aandacht besteed aan de implementatie van een nieuwe Structured Products-afdeling. In 2009 zijn wij voornemens om nieuwe producten te ontwikkelen en uit te geven die vooral voor particulieren en kleine institutionele beleggers interessant zijn.

De bonddesk van Kempen had een erg goed jaar. De activiteiten van de bonddesk bestaan vooral uit het faciliteren van de klanten van Van Lanschot, met name op het gebied van bedrijfs- en staatsobligaties.

Van Lanschot in 2008

Vooruitzichten 2009

Van Lanschot in 2008

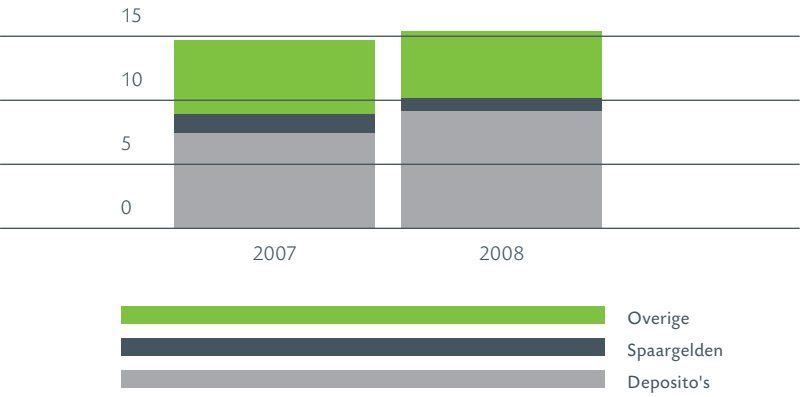
De balans van Van Lanschot is ook in 2008 robuust gebleven. Onze balans is er voor onze cliënten. Het gebruik van de balans voor eigen rekening is en blijft buitengewoon beperkt.
De kapitaalpositie is sterk met een Tier I-ratio van 10,0% en een BIS-ratio van 12,5%. In 2008 is Van Lanschot in staat gebleken twee keer kapitaal op te halen uit de reguliere kapitaalmarkt. Dit stelde de bank in staat om de ratio's naar de bovenkant van de nieuwe marktniveaus te brengen. Van Lanschot heeft ruim voldoende liquiditeit. De activiteiten zijn grotendeels gefinancierd met spaargelden en deposito's van cliënten. Het bedrijfsmodel van Van Lanschot is relatief eenvoudig en transparant. Het belang van de klant staat centraal in alles wat Van Lanschot doet. Dit heeft geleid tot een aantal keuzes die onder de huidige marktomstandigheden goed hebben uitgewerkt.

Balansontwikkeling

Het balanstotaal bedroeg per 31 december 2008 € 20,7 miljard, tegen € 21,7 miljard per 31 december 2007. Het eigen vermogen is in 2008 gedaald van € 1,7 miljard naar € 1,5 miljard. Dit is het gevolg van de realisatie van de negatieve herwaarderingsreserve van beleggingen, waardeverminderingen van derivaten en het dividend 2007 dat in mei 2008 is uitbetaald.

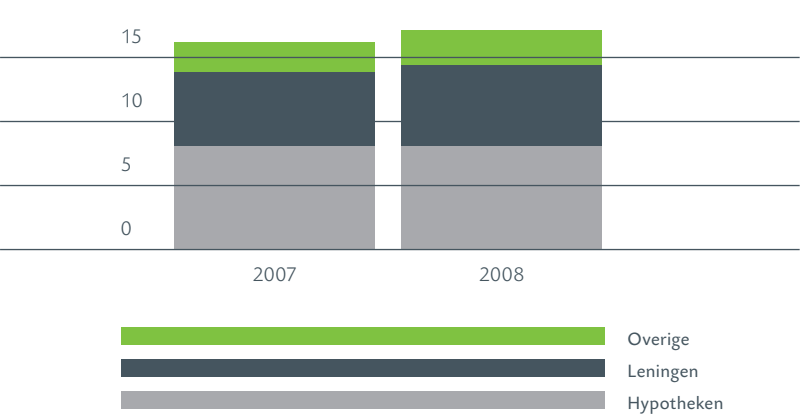
Verplichtingen private en publieke sector

In miljarden euro's

Kredieten en vorderingen private en publieke sector

In miljarden euro's

De verplichtingen aan de private en publieke sector zijn gestegen met € 0,7 miljard (5%) van € 14,6 miljard tot € 15,3 miljard. Bestaande particuliere relaties hebben er voor gekozen om een deel van de effectenportefeuille in liquiditeiten aan te houden en nieuwe relaties kwamen over met liquiditeiten. Een forse groei van € 2,0 miljard vond plaats tot en met augustus van dit jaar. De laatste periode van het jaar kent een nettoafname van € 1,3 miljard. Deze afname is het gevolg van de nationalisatie van ABN Amro en Fortis Nederland en de keuze van particulieren voor meer spreiding van liquiditeiten tussen verschillende banken. Daarnaast hebben cliënten gekozen voor de veilige haven van staatsobligaties. Overige verplichtingen bestaan met name uit rekeningen-courant.

De kredieten en vorderingen private en publieke sector zijn in 2008 gestegen met € 1,1 miljard (7%). Deze toename is voornamelijk gerealiseerd bij Business Banking. In het Private Banking-segment is de kredietverlening minder hard gestegen als gevolg van het beleid van de bank om minder accent te plaatsen op het verstrekken van hypotheken. De hypotheekportefeuille bleef stabiel op een niveau van € 8,0 miljard.

De fundingratio van de bank – de verhouding tussen de verplichtingen publieke en private sector en de kredieten en vorderingen private en publieke sector – bedroeg ultimo 2008 90%.

Het rendement op het gemiddeld eigen vermogen is gedaald van 16,9% per ultimo 2007 naar 1,5%.

De BIS-ratio is gestegen van 11,6% naar 12,5%. Deze stijging werd veroorzaakt door een stijging van het toetsingsvermogen als gevolg van de uitgifte van preferente aandelen (€ 150 miljoen) en een daling van het vereiste risicokapitaal. De BIS-ratio blijft met 12,5% ruim boven de norm van de toezichthouders.
De uitgifte van de preferente aandelen heeft eenzelfde effect gehad op de BIS Tier I-ratio. Deze is gestegen van 8,9% naar 10,0%, maar behoort niet tot het Core Tier I-vermogen. De naar risico gewogen activa zijn toegenomen met € 0,4 miljard van € 13,6 miljard ultimo 2007 tot € 14,0 miljard per 31 december 2008.

Winst- en verliesrekening *In miljoenen euro's*	2008	2007	Mutatie
Interest	**294,1**	276,3	6
Opbrengsten effecten en deelnemingen	**– 17,3**	27,5	– 163
Provisie	**217,7**	295,4	– 26
Resultaat uit financiële transacties	**– 0,9**	48,8	– 102
Inkomsten uit operationele activiteiten	**493,6**	**648,0**	**– 24**
Personeelskosten	**224,9**	248,5	– 9
Andere beheerskosten	**162,3**	129,8	25
Afschrijvingen	**34,9**	36,4	– 4
Bedrijfslasten	**422,1**	**414,7**	**2**
Bijzondere waardeverminderingen	**50,3**	0,1	
Totaal lasten	**472,4**	**414,8**	**14**
Bedrijfsresultaat voor belastingen	**21,2**	233,2	– 91
Belastingen	**– 8,9**	43,8	– 120
Nettowinst op basis van doorlopende activiteiten	**30,1**	**189,4**	**– 84**
Niet-doorlopende activiteiten *	**–**	26,0	
Nettowinst	**30,1**	**215,4**	**– 86**

Resultaat 2008

De nettowinst over 2008 bedroeg € 30,1 miljoen, een daling van 86% ten opzichte van 2007 (€ 215,4 miljoen). Op basis van doorlopende activiteiten was de daling 84%. De winst per gewoon aandeel kwam in 2008 uit op € 0,55; een daling van 91% ten opzichte van 2007 (€ 5,94).

Bijzondere posten drukken het bedrijfsresultaat voor belasting met € 76,4 miljoen:

- Verlies op aandelenportefeuille € 51,7 miljoen
  - € 42,1 miljoen in Opbrengsten uit effecten en deelnemingen
  - € 9,6 miljoen in Bijzondere waardeverminderingen
- Afschrijving op IT-project € 20,5 miljoen in Bijzondere waardeverminderingen
- Verplichtingen onder depositogarantiestelsel € 4,2 miljoen in Andere beheerskosten

De inkomsten uit operationele activiteiten bedroegen over geheel 2008 € 493,6 miljoen. Dit is 24% lager dan over 2007 (€ 648,0 miljoen).

Het interestresultaat bedroeg € 294,1 miljoen, een stijging van 6% ten opzichte van 2007 (€ 276,4 miljoen). Dit is het gevolg van de positieve ontwikkeling van de onderliggende volumes en een stabiele rentemarge.

De opbrengsten uit effecten en deelnemingen bedroegen in 2008 € 17,3 miljoen negatief. Hierin is € 31,8 miljoen negatief (2007: € 17,3 miljoen positief) opgenomen als verkoopresultaat uit voor verkoop beschikbare beleggingen. Dit verlies bevat het eerder genoemde negatieve verkoopresultaat van € 42,1 miljoen, plus € 10,3 miljoen winst op de verkoop van een aantal andere voor verkoop beschikbare beleggingen. Daarnaast bevat deze post € 22,9 miljoen aan dividenduitkeringen (2007: € 11,2 miljoen) en een negatief herwaarderingsresultaat van € 8,4 miljoen (2007: € 1,0 miljoen negatief).

De provisieresultaten over geheel 2008 bedroegen € 217,7 miljoen, dit is 26% lager dan over 2007 (€ 295,4 miljoen). Dit werd volledig veroorzaakt door dalende effecten- en beheerprovisies. Deze zijn gedaald van € 252,4 miljoen in 2007 naar € 170,0 miljoen. Het aantal transacties is 32% lager dan in

* Dit betreft Van Lanschot Assurantiën Holding BV; nettowinst ad € 5,2 miljoen en verkoopresulaat € 20,8 miljoen

2007. De dalende aandelenkoersen (de AEX is in 2008 met 52% gedaald) zorgden voor een forse waardevermindering van de assets under management waardoor de beheerprovisie fors af nam. De overige provisies lieten een stijging zien van 11% van € 43,0 miljoen naar € 47,7 miljoen.

Voor geheel 2008 bedroeg het resultaat uit financiële transacties € 0,9 miljoen negatief, in 2007 bedroeg dit resultaat € 48,8 miljoen positief. Onder dit resultaat zijn begrepen de (al dan niet gerealiseerde) waardemutaties op de handelsportefeuille, de valutakoersverschillen en (on)gerealiseerde resultaten hedge accounting. Het resultaat uit financiële transacties is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de rente, de ontwikkeling op de aandelenbeurzen en de koersontwikkeling van vreemde valuta's.

De bedrijfslasten in 2008 bedroegen € 422,1 miljoen, een toename van 2% ten opzichte van 2007 (€ 414,7 miljoen).

De personeelskosten bedroegen in 2008 € 224,9 miljoen, dit is 10% lager dan in 2007 (€ 248,5 miljoen). Deze afname werd veroorzaakt door vrijvallen uit de pensioenvoorziening (€ 8,2 miljoen) en ziektekostenvoorziening (€ 5,2 miljoen) en een lagere bonusreservering (€ 27,6 miljoen lager dan in 2007).

De andere beheerskosten bedroegen € 162,3 miljoen in 2008. Dit is een stijging van 25% ten opzichte van 2007 (€ 129,8 miljoen). Deze stijging bestaat grotendeels uit de toename in de automatiseringskosten als gevolg van de inhuur van externen voor het automatiseringsproject en als gevolg van de outsourcing van de automatiseringsactiviteiten.
Ook is in 2008 een voorziening gevormd van € 4,2 miljoen wegens de verplichting van de bank onder het depositogarantie-stelsel, waaronder het faillissement van Icesave.

In 2008 bedroegen de afschrijvingen € 34,9 miljoen, dit is een afname van 4% ten opzichte van 2007 (€ 36,4 miljoen). Deze daling werd grotendeels veroorzaakt door de lagere afschrijving op immateriële activa als gevolg van de overname van Kempen. In 2007 was dat een bedrag van € 13,6 miljoen en in 2008 € 10,9 miljoen.

De post bijzondere waardeverminderingen bedroeg € 50,3 miljoen. Hiervan heeft € 20,5 miljoen betrekking op de impairment van de kosten voor het automatiseringsproject en € 9,6 miljoen op de impairment van de aandelen uit de voor verkoop beschikbare beleggingen.
De toevoeging aan de kredietvoorziening bedroeg in 2008 € 20,1 miljoen (2007: € 1,3 miljoen), ofwel 15 basispunten van de naar risico gewogen activa (2007: 1 basispunt). Het percentage van de non-performing loans gedekt door de voorziening voor bijzondere waardeverminderingen was 63,8% (ultimo 2007: 138,6%).

De belastingen over het bedrijfsresultaat betroffen in 2008 een vordering van € 8,9 miljoen. Dit is enerzijds het gevolg van het lage resultaat voor belasting, anderzijds van het belasting-voordeel uit de deelnemingsvrijstelling.

De efficiencyratio, de verhouding tussen bedrijfslasten en inkomsten uit operationele activiteiten, nam toe tot 85,5% (2007: 64,0%).

Winst per gewoon aandeel

De winst per gewoon aandeel over 2008 kwam uit op € 0,55 en was 91% lager dan over 2007: (€ 5,94).

(x € miljoen)	2008	2007
Nettowinst	30,1	215,4
Rente perpetuele lening	–10,8	–10,7
Nettowinst voor berekening winst per gewoon aandeel	19,3	204,7
Winst per gewoon aandeel (€)	0,55	5,94
Gemiddeld aantal gewone aandelen (x 1.000)	34.772	34.422

Dividend

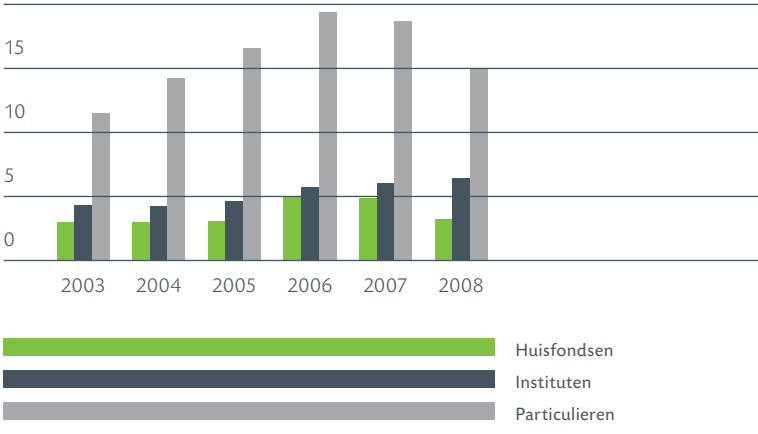
Het voor aandeelhouders beschikbare bedrag over 2008 is € 19,3 miljoen. De Raad van Bestuur heeft na goedkeuring van de Raad van Commissarissen besloten hiervan een bedrag € 9,5 miljoen toe te voegen aan de reserves. Het resterende bedrag, groot € 9,8 miljoen, staat ter beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Assets under management

De assets under management daalden in 2008 met € 4,6 miljard (16%). Het grootste gedeelte hiervan heeft betrekking op de particuliere assets under management (afname van € 3,6 miljard).

Ontwikkeling totale assets under management

In miljarden euro's

Particulieren

De assets under management voor particulieren daalden met € 3,6 miljard van € 18,6 miljard tot € 15,0 miljard. Deze daling was het gevolg van een netto-instroom van € 0,3 miljard en een negatieve waardeverandering van € 3,9 miljard. De netto-instroom bevat de assets under management die voort zijn gekomen uit de overname van Buttonwood (€ 0,3 miljard) door Van Lanschot België en van ING private banking Curaçao (€ 0,5 miljard) door Van Lanschot Curaçao. Onder de assets under management voor particulieren zijn ook de Index Garantie Contracten begrepen. Deze lieten in 2008 een daling zien van € 0,3 miljard tot een niveau van € 1,1 miljard ultimo 2008.

Instituten en huisfondsen

Assets under management voor instituten zijn in 2008 gestegen met € 0,4 miljard (7%), van € 6,0 miljard naar € 6,4 miljard. De toename is opgebouwd uit een negatieve waardevermindering van € 1,4 miljard en een netto-instroom van € 1,8 miljard. Deze waardedaling is het gevolg van een negatieve koersontwikkeling op de beurzen. De instroom is voornamelijk toe te schrijven aan het mandaat van De Goudse (€ 1,6 miljard) en de vermogens-beheerovereenkomst met de Stichting Pensioenfonds Randstad (€ 0,4 miljard).

Assets under management inzake huisfondsen (alles discretionary) zijn in 2008 met € 1,4 miljard (30%) gedaald naar € 3,2 miljard. Deze afname bestaat uit een netto-uitstroom van € 0,1 miljard en een negatieve waardeverandering van € 1,3 miljard. Verder zijn de integraties van het Orange European Midcap Fund in het Orange Sense Fund en het Van Lanschot Bond Opportunity in het Orange Global Bond Fund in 2008 noemenswaardig.

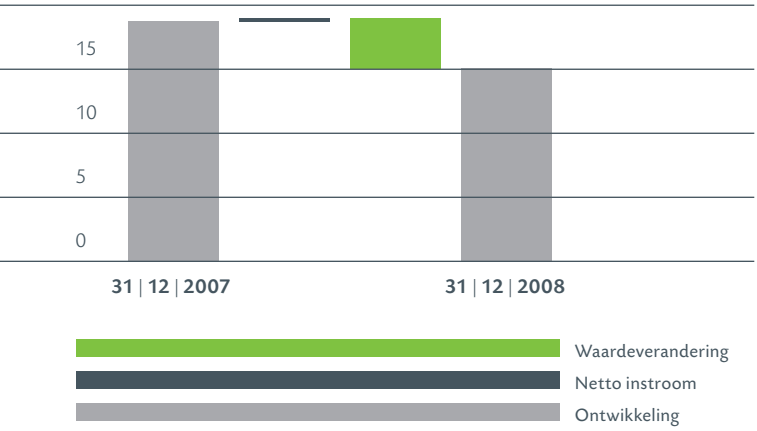
De totale Assets under non-discretionary management zijn in 2008 gedaald met € 2,0 miljard (15%) van € 13,4 miljard tot € 11,4 miljard. Deze afname bestaat uit een instroom van € 0,9 miljard en een negatieve waardeverandering van € 2,9 miljard.

Securitisatie

Daarnaast heeft Van Lanschot in januari 2009 door middel van een securitisatie van een deel van haar hypothekenportefeuille voor € 1,9 miljard aan waardepapier geëmitteerd, waarvan € 1,6 miljard beleenbaar is bij de Europese Centrale Bank (ECB). Deze maatregel is genomen onder de verwachting dat Van Lanschot in 2009 geen beroep hoeft te doen op de kapitaalmarkt om te voorzien in haar fundingbehoefte.

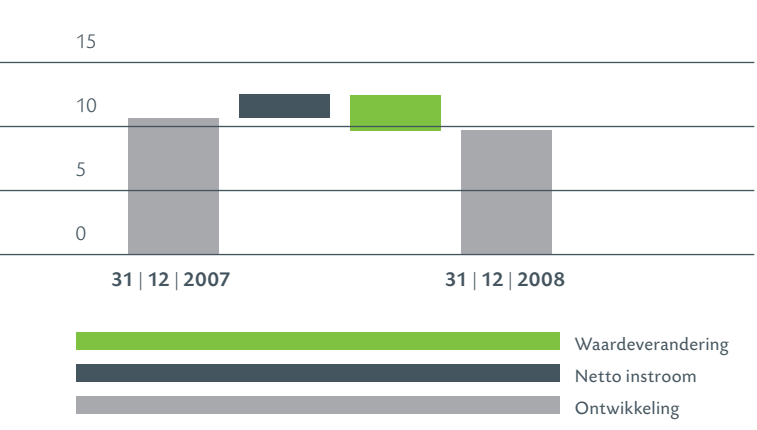
Ontwikkeling assets under management particulieren

In miljarden euro's

Ontwikkeling assets under Management instituten en huisfondsen

In miljarden euro's

Vooruitzichten 2009

Ondanks de goede kwaliteit van de kredietportefeuille, verwachten we in 2009 een verhoging van de dotatie aan de voorziening voor kredietverliezen. Enige compensatie wordt geboden in nieuwe kredietverlening tegen betere marges dan voorheen, met name in de zakelijke sector. Het sentiment op de aandelenmarkten is in de eerste maanden van 2009 onveranderd negatief gebleven, waardoor beleggers nog steeds niet geneigd zijn om te handelen. Een terugkeer naar oude winstniveaus wordt door ons voor het jaar 2009 dan ook nog niet voorzien.

Door het relatief eenvoudige en transparante bedrijfsmodel van Van Lanschot zijn de specifieke risico's voor de bank duidelijk, waardoor de voorspelbaarheid toeneemt. Dit neemt niet weg dat de sectorbrede risico's ook in het huidige jaar impact kunnen hebben op Van Lanschot. Hoewel zich dit jaar waarschijnlijk geen bijzondere afboekingen als gevolg van de kredietcrisis zullen voordoen zoals in 2008, is het niet logisch te veronderstellen dat de opbrengsten een significante verbetering zullen laten zien. In het licht van het te verwachten lagere inkomstenniveau treft Van Lanschot maatregelen om de kosten verder omlaag te brengen. Deze maatregelen zullen de functies van circa 150 fte's raken, waardoor naar verwachting enkele tientallen medewerkers boventallig zullen worden verklaard. Dit betreft onder andere het centraliseren van een aantal mid-officeactiviteiten en het fuseren van een tweetal kleine kantoren met grotere kantoren. Daarnaast zijn de vaste salarissen van de leden van de Raad van Bestuur en de remuneratie van de leden van de Raad van Commissarissen voor 2009 verlaagd met 10% en van het seniormanagement met 7%. Over 2008 werd de algemene bonus voor alle medewerkers niet uitbetaald.

In het kader van de kostenverlaging onderneemt de bank een volledige 'review' van alle voorgenomen investeringen. Op basis hiervan wordt onderzocht of de modernisering van de IT-omgeving getemporiseerd kan worden. De consequenties hiervan worden met de betrokken partijen onderzocht.

De fundingpositie van Van Lanschot is onverminderd sterk. De bank is een netto-uitlener op de interbancaire geldmarkt. Bovendien heeft de bank meer dan € 2 miljard in onderpand beschikbaar om te kunnen lenen bij de ECB. Door onze sterke fundingpositie verwachten we in 2009 geen beroep te hoeven doen op kapitaalmarktfinanciering.

Door de huidige crisis is er veel meer aandacht voor de stabiliteit en soliditeit van financiële instellingen. Zo worden banken geacht hogere kapitaalratio's aan te houden en meer aandacht te geven aan risicomanagement. In het licht van de huidige omstandigheden moeten ook de toekomstige rendementseisen van banken worden bezien. Van Lanschot zal in dit kader de komende maanden haar financiële doelstellingen kritisch onder de loep nemen.

Bij onze ambitie om de beste private bank van Nederland en België te zijn, past ook dat we de beste medewerkers willen aantrekken en behouden.

Profileren als preferente werkgever

Bij onze ambitie om de beste private bank van Nederland en België te zijn, past ook dat we de beste medewerkers willen aantrekken en behouden. Daarom doen wij extra inspanningen om ons te profileren als 'employer of choice' en (potentiële) medewerkers te laten zien dat Van Lanschot niet een bank is als andere banken. We verwachten dat medewerkers hieraan hun bijdrage willen leveren. Daarvoor krijgen ze ook alle waardering. Een belangrijk thema in de wervingscampagne van 2008 was daarom 'ervaar het verschil'. We waren succesvol op de arbeidsmarkt aanwezig met diverse printcampagnes en tv-commercials die ervaren bankiers bij de grootbanken moesten aansporen om met Van Lanschot in gesprek te gaan. De meeste suggesties voor nieuwe medewerkers waren echter afkomstig uit de Van Lanschot-organisatie zelf.

Het jaar 2008 was dus voornamelijk gericht op groei, vooral het aantal senior private bankers en private wealth managers werd uitgebreid. Deze grote uitbreiding was te danken aan de verhoogde inspanning op de werving van deze bankers. Maar ook de ontwikkeling bij Information Technology Management, Compliance, Proces en Informatie Management en Private Banking Services vergden onze aandacht.
Hoewel aan het eind van het jaar de economische omstandigheden noopten tot de instelling van een vacaturestop, is 2008 een succesvol jaar geworden wat betreft de versterking van onze organisatie.
Mensen die het afgelopen jaar bij Van Lanschot gesolliciteerd hebben, deden dat voornamelijk omdat Van Lanschot: korte lijnen heeft en daardoor snel kan schakelen; een échte private bank is, die duidelijke keuzes maakt; een stabiele bank is; mooie klanten heeft; trots is op het merk; 'bouwt' in plaats van 'breekt'.

Investeren in mensen

Het versterken van de bancaire kennis en commerciële vaardigheden waren de sleutelwoorden in 2008. We hebben de opleidingsinspanningen verder verhoogd, van 3,5% naar 5% van de loonsom. Hierdoor hebben we veel aandacht aan permanente educatie (PE) kunnen geven. Zo hebben adviseurs een PE-traject van minimaal twaalf uur doorlopen, waarbij actief gebruik werd gemaakt van de mogelijkheden van e-learning. Daarnaast kreeg het Leadership Programma een vervolg met de modules Persoonlijk Leiderschap en Strategisch Denken en Leidinggeven, waarvoor verschillende managers zich hebben ingeschreven. Bijzonder was ook de start van de Financial Management Traineeship. In oktober is een groep begonnen aan een vijftien maanden durend traineeship.

Vier groepen van 25 topmanagers en high potentials hebben bij de Franse businessschool INSEAD een speciaal voor Van Lanschot ontwikkeld executiveprogramma gevolgd. Daarbij werkten ze in groepen aan in totaal negentien projecten die voor de bank van groot belang zijn. Zo was het traject niet alleen een belangrijke leerervaring, maar heeft het ook bijgedragen aan de organisatie-ontwikkeling van de bank. De deelnemers hebben hun strategische en vakinhoudelijke kennis kunnen verdiepen en de eigen leiderschapskwaliteiten kunnen verbeteren.

Professional Development (PD)

In 2008 stroomde een groep van zestig talentvolle medewerkers in het programma van Professional Development in. Daarbij lag de focus op het helder krijgen van het potentieel en de ambitie van deze medewerkers.

Binnen de PD-commissie zijn in het afgelopen jaar ook de sleutelposities van de bank vastgesteld en is gestart met het in kaart brengen van de opvolgers van deze posities voor de korte en langere termijn. Het doel hiervan is een groter aantal mensen intern door te laten groeien en goede fallbackscenario's te hebben. PD-deelnemers worden structureel meegenomen in de afweging van opvolging op sleutelposities.

Belonen

Omdat Van Lanschot in 2008 intensief heeft gezocht naar medewerkers die passen bij de bank hebben we, misschien wel tegen de trend in, veel energie gestoken in het ontwikkelen van een nieuw beloningsbeleid. Het nieuwe beleid is in het licht van de economische ontwikkelingen nog niet geïmplementeerd. We hebben in het verslagjaar met succes het aandelenplan voor de medewerkers geïntroduceerd, waarvoor Van Lanschot-medewerkers hun dertiende maand en variabel inkomen kunnen gebruiken. Eenmalig bestond ook de mogelijkheid vakantie-uren in te zetten. De medewerkers krijgen een korting van 20% op de aankoop van aandelen en na een lock-upperiode van vier jaar wordt voor elke twee gekochte aandelen een bonusaandeel in contanten uitgekeerd. 34,7% van de medewerkers heeft hieraan deel-genomen. Het plan wordt in 2009 voortgezet.
In 2008 werd ook verder gebouwd aan het performance-management. Dit gaat de komende jaren nog meer de aandacht krijgen. In het beleid wordt een directe relatie gelegd tussen belonen en presteren.

Impact ontwikkelingen in de organisatie

De aangekondigde outsourcing van de IT-afdeling heeft in 2008 zijn beslag gekregen. Met ingang van 1 december 2008 volgden 93 medewerkers hun werk: 52 richting IBM, 38 richting Accenture en 3 richting Centric.
In de nieuwe situatie worden de providers aangestuurd door een hiervoor ingerichte ICT-regieorganisatie. Van hieruit wordt invulling gegeven aan het Demandmanagement, Project- & Portfoliomanagement en Service- & Contractmanagement.
De al in 2007 gemaakte keuze om het facilitaire bedrijf uit te besteden heeft in 2008 verder vorm gekregen. Na een gedegen selectietraject is uiteindelijk gekozen om de werkzaamheden en medewerkers onder te brengen bij Arcadis Aqumen Facility Management. Op 31 december 2008 zijn alle medewerkers binnen de scope (33 medewerkers, 29 fte) overgegaan van Van Lanschot naar Arcadis Aqumen Facility Management.

Per 30 november 2007 heeft de bank 51% van de aandelen in Van Lanschot Assurantiën Holding BV verkocht aan verzekeringsmaatschappij De Goudse. In de eerste helft van 2008 is de ontvlechting van Assurantiën gerealiseerd.

Overleg ondernemingsraad

In het verslagjaar is met de ondernemingsraad uitgebreid gesproken over een groot aantal onderwerpen.
Zo zijn er diverse advies- en instemmingsaanvragen behandeld. De adviesaanvragen hadden veelal betrekking op organisatiewijzigingen. Veel aandacht is besteed aan de adviesaanvragen die samenhingen met de outsourcingstrajecten van facilitaire diensten en IT. Vanaf het begin heeft de ondernemingsraad zijn

positie helder gemaakt. Hierbij was ook de rolverdeling tussen ondernemingsraad en vakbonden belangrijk. De ondernemingsraad wist als geen ander ervoor te zorgen dat de belangen van de betrokken medewerkers in de advisering zijn meegenomen. Resultaat was dat de outsourcing in 2008 is afgerond.
Ook het nieuwe beloningsbeleid en de pensioenregelingen waren onderwerp van discussie.

HET VERSTERKEN VAN DE BANCAIRE KENNIS EN COMMERCIËLE VAARDIGHEDEN WAREN DE SLEUTELWOORDEN IN 2008

Samenstelling van het personeel

Ondanks de hoge instroom is het personeelsbestand licht gedaald naar 2.241 fte's. De gemiddelde leeftijd is met circa 41 jaar de afgelopen jaren nagenoeg gelijk gebleven. Het aantal 50-plussers is bij de mannen gedaald en bij de vrouwen licht gestegen. Medewerkers maken in toenemende mate gebruik van de flexibele arbeidsvoorwaarden zoals parttime werken, VUT en seniorenverlof. Met name mannen maken steeds meer gebruik van het seniorenverlof.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimcijfer over 2008 was met 4,3% ruim lager dan in 2007, toen het 4,8% bedroeg. Vooral het langdurige en middellange verzuim is gedaald.

Pensioenfonds

Voor het pensioenfonds van Van Lanschot was 2008 een roerig jaar door de vele wetswijzigingen en de kredietcrisis. Als gevolg van de invoering van de Pensioenwet moesten tal van (interne) regelingen worden vervangen. Zo moest het intern toezicht van het pensioenfonds verder ingevuld worden door de installatie van een verantwoordingsorgaan en een visitatiecommissie. Daarnaast werd een toeslagenmatrix geïntroduceerd die per 1 april 2009 operationeel moet zijn. Deze matrix bevat informatie over het toeslagenbeleid en de financiering. Deze matrix stelt deelnemers onder meer in staat de toeslagencapaciteit van pensioenfondsen te vergelijken.
De nieuwe Uniforme PensioenOverzichten (UPO), waarin een helder inzicht wordt gegeven in de pensioensituatie van deelnemers, zijn aan het eind van 2008 aan de deelnemers verstuurd, als aanvulling op de eerder dat jaar verstrekte pensioenmededelingen volgens het bestaande model. Hierdoor kunnen de deelnemers eenvoudig de nieuwe UPO's vergelijken met de opzet van de 'oude' pensioenmededelingen.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds is in 2008 gedaald. Per ultimo van het jaar was sprake van een dekkingstekort. Het opgestelde kortetermijnherstelplan moet ervoor zorgen dat binnen drie jaar weer de vereiste dekkingsgraad aanwezig is.

Voor meer informatie over de mensen achter Van Lanschot verwijzen we u graag naar het Maatschappelijk Jaarverslag 2008 dat te vinden is op www.vanlanschot.nl.

Een geschiedenis van meer dan 270 jaar onafhankelijk bankieren kan slechts ontstaan door verbondenheid met de omgeving en het vermogen mee te bewegen met de tijd.

Verbonden met onze omgeving

Van Lanschot is de oudste onafhankelijke bank van Nederland. Een geschiedenis van meer dan 270 jaar onafhankelijk bankieren kan slechts ontstaan door verbondenheid met de omgeving en het vermogen mee te bewegen met de tijd. Het bewustzijn dat een bank een voor de omgeving belangrijke maatschappelijke rol speelt als bemiddelaar tussen vraag en aanbod en daarmee economische processen faciliteert, is voor ons niet nieuw. Sinds 2006 geven we explicieter vorm aan maatschappelijk verantwoord ondernemen, enerzijds op basis van het thema 'de Volgende Generatie', anderzijds op basis van onze identiteit.

Het milieu

Van Lanschot heeft al sinds geruime tijd maatregelen genomen met het oog op zorg voor het milieu. Via GREENLease is een energiezuiniger wagenpark tot stand gekomen. Dat levert naast een kostenbesparing vooral een lager brandstofverbruik op. Het brandstofgebruik van GREENLease-auto's wordt CO_2-gecompenseerd. Ook neemt elke nieuwe rijder deel aan een cursus 'het nieuwe rijden'.

Afval wordt gescheiden ingezameld en waar mogelijk gerecycled (papier, koffiebekers, etc.). Ons papiergebruik is gereduceerd en er wordt gestuurd op energieverbruik. Voor het onderhoud van onze panden wordt duurzaam ingekocht en in onze leveranciers-keuzen spelen materiaalkeuzen en arbeidsomstandigheden een rol.

Belangrijke keuzen, maar daarmee zijn we er nog niet. Een team van verantwoordelijke managers werkt daarom verder aan een structurelere aanpak van ons milieubeleid. Zo gaan we ons enerzijds meer laten leiden door bestaande richtlijnen en milieunormen, bijvoorbeeld door de charters van de Verenigde Naties. Anderzijds door volledig te inventariseren waar kansen liggen om tot een effectiever milieubeleid te komen. Milieubeleid valt of staat bij de wens van elk individu een bijdrage te leveren en een offer te brengen. Er zal dan ook extra aandacht uitgaan naar het stimuleren van bewustzijn door gerichte communicatie met onze medewerkers.

Onze identiteit

De kredietcrisis maakt nog eens heel duidelijk dat banken een economische en maatschappelijke functie vervullen. Het stimuleert ons tot extra nadenken over onze rol en onze identiteit. Wat zijn onze waarden en hoe vertalen we deze naar ons handelen? Wat zijn onze ethische opvattingen over gebeurtenissen binnen en buiten onze bank? In 2009 willen we hieraan verder aandacht besteden en willen we de uitkomsten daarvan, waar mogelijk, inbedden in onze organisatie.

Verslaglegging

Evenals over 2007 verschijnt over 2008 een maatschappelijk jaarverslag. Er worden voorbereidingen getroffen om vanaf 2009 het maatschappelijk jaarverslag aan te passen. We zullen uit bestaande richtlijnen keuzen maken die helpen om op structurele wijze het maatschappelijk jaarverslag op te stellen. Ook zullen we cijfermatig meer inzicht bieden in de wijze waarop wij maatschappelijk verantwoord ondernemen gestalte geven.

De Volgende Generatie

Eind 2007 is gekozen voor het overkoepelende thema 'De Volgende Generatie', met een focus op het stimuleren van ondernemende jonge mensen. In de loop van 2008 is dit thema verder uitgewerkt. Drie werkgroepen hebben dit thema vertaald in concrete plannen die aansluiten bij onze identiteit, elk met hun eigen subthema (Ervaring, Traditie en Vernieuwing). Een aantal initiatieven is inmiddels gerealiseerd. In 2009 gaan we hier verder mee aan de slag.
Met BizWorld zijn zes geslaagde bijeenkomsten geweest. Hierbij werd lesgegeven aan groepen 8 van de basisschool op basis van onze kennis en ervaring, met een door de stichting BizWorld aangereikte structuur. Zowel de deelnemers als de kinderen waren enthousiast. Daarom zal dit initiatief het komend jaar uitgebreid worden.

In Den Haag is een positief ervaren pilot geweest met Networking, waarbij in ondernemerschap ervaren klanten werden gekoppeld aan veelbelovende startende ondernemers. Ook hier staat kennisoverdracht centraal. Dit initiatief zal in aangepaste vorm komend jaar worden uitgebreid.
Het derde initiatief betreft De Volgende Generatiedagen, waarbij onze medewerkers zich gedurende een dag belangeloos inzetten voor een goed doel. Het streven is om dit jaarlijks in september te laten plaatsvinden.

DE KREDIETCRISIS MAAKT NOG EENS HEEL DUIDELIJK DAT BANKEN EEN ECONOMISCHE EN MAATSCHAPPELIJKE FUNCTIE VERVULLEN

Donaties

Ook in 2008 zijn er vele charitatieve donaties geweest. Enerzijds met een lokaal karakter vanuit de kantoren, anderzijds centraal gestuurde donaties. Een derde bron is de Goede Doelen Commissie, die donatieverzoeken honoreert voor activiteiten waarbij onze eigen medewerkers zich belangeloos inspannen voor een goed doel. Dit jaar zijn er 17 verzoeken toegekend.

Duurzaam vermogensbeheer

Kempen heeft in 2008 de UN Principles for Responsible Investment ondertekend. Daarmee is uiting gegeven aan de beslissing om duurzaamheidscriteria te integreren in het beleggingsbeleid. Van Lanschot heeft in het afgelopen jaar een innovatieve aanpak ontwikkeld om maatschappelijk verantwoord te beleggen via beleggingsfondsen. In deze aanpak staat het principe van engagement centraal. Daarbij wordt de dialoog gezocht om positieve veranderingen bij ondernemingen te bewerkstelligen op het gebied van milieubeleid, sociaal beleid en transparante bedrijfsvoering. Om zich primair te kunnen blijven richten op de financiële rendements- en risicodoelstellingen van de portefeuilles is een onafhankelijke engagement manager aangesteld. Deze zal de onderliggende portefeuilles beoordelen van de beleggingsfondsen die worden aangeboden aan duurzaam beleggende cliënten. Vervolgens zullen de beheerders worden gewezen op ondernemingen waar niet zonder actieve bemoeienis in belegd zou moeten worden. Van de beheerders wordt verwacht dat zij rapporteren over de voortgang van hun dialoog met de betreffende ondernemingen. Indien er gebrek aan voortgang is in de dialoog, zullen zij besluiten het belang in een dergelijke onderneming te verkopen. De engagement manager zal alle huisfondsen en de gebruikte fondsen van externe aanbieders periodiek onderzoeken.

Voor meer informatie verwijzen wij u graag naar ons Maatschappelijk Jaarverslag 2008, dat is te vinden op www.vanlanschot.nl.

Risicobeheer

Compliance, klantzorg, wet- en regelgeving

Corporate Governance

Beloningsbeleid leden Raad van Bestuur

Risicobeheer

Het jaar 2008 zal de geschiedenis ingaan als het jaar van de kredietcrisis. De financiële crisis begon in 2007 aanvankelijk als een probleem in de Verenigde Staten, voortvloeiende uit een buitensporige hypotheekverlening. Deze hypotheekcrisis groeide uit tot een wereldwijde financiële crisis gevolgd door een recessie. In het begin werd nog gedacht dat de crisis voor Nederland geen grote gevolgen zou hebben maar in de tweede helft van 2008 is ze ook hier in alle hevigheid losgebarsten.

Het bancaire landschap in Nederland is daardoor ingrijpend veranderd. Enkele banken moesten steun van de overheid aanvragen en hebben deze gekregen. Hierdoor kreeg de overheid een forse vinger in de pap bij deze instellingen. Van Lanschot kon onafhankelijk haar positie versterken door haar focus op het meer traditionele bankieren en het daarbij behorende lagere risicoprofiel.

Alhoewel Van Lanschot haar balans schoon heeft weten te houden, zijn de gevolgen van de financiële crisis ook voor ons duidelijk merkbaar. Onze relaties zijn minder geneigd effecten-transacties te doen, wat onze provisie-inkomsten drukt. Het rentebedrijf daarentegen is wel fors gegroeid. Deze groei is in de zakelijke markt gerealiseerd. In tegenstelling tot sommige andere banken, heeft Van Lanschot de geldkraan in 2008 niet dicht gedraaid. Per saldo hebben we meer krediet verstrekt dan we begin 2008 gebudgetteerd hadden. Deze groei had zelfs nog hoger kunnen zijn, maar in deze tijd zijn goede kapitaal- en liquiditeitsratio's leidend in ons beleid.

De markt en onze klanten hebben het prudente risicobeleid en lage risicoprofiel van Van Lanschot weten te waarderen. We hebben veel nieuwe klanten mogen verwelkomen, die ons als veilige haven voor hun spaargeld zien. De solide positie van de bank is ook terug te zien in onze credit rating: credit rating A met 'stable outlook'. De rating agency's Fitch Ratings en Standard & Poor's hebben deze rating gedurende 2008 meerdere malen herbevestigd, onder meer vanwege het conservatieve management van de bank, de goede kwaliteit van de activa, de stevige balans en de sterke fundingpositie.

De gevolgen van de kredietcrisis

Als private bank streeft Van Lanschot naar het daarbij behorende lage risicoprofiel. Sinds jaar en dag voert de bank een zeer prudent kredietbeleid, dat bestaat uit een strenge selectie van tegenpartijen. Wij kennen en begrijpen onze klanten en onze producten. Onze kredietverlening is in hoofdzaak gericht op vermogende particulieren en middelgrote (familie)bedrijven, waardoor onze kredietverliezen historisch zeer beperkt zijn. We stellen ons tot doel om de jaarlijkse dotaties aan krediet-voorzieningen te beperken tot gemiddeld 15 basispunten door de cyclus heen. Het vermijden van onnodige risico's zit diep in de bedrijfscultuur van Van Lanschot geworteld.

Van Lanschot heeft niet belegd in de 'subprime sector' of in andere risicovolle beleggingen als collateralised debt obligations (CDO's) of structured investment vehicles (SIV's). Bovendien is onze financiële positie niet geraakt door vorderingen op de financiële instellingen die de afgelopen tijd in de problemen zijn gekomen. Van Lanschot heeft geen vorderingen op financiële instellingen hoeven af te boeken.

Van Lanschot beschikt over ruim voldoende liquiditeiten. Meer dan bij andere banken worden onze activiteiten gefinancierd door spaargelden. Bij ons is dat een van de hoogste ratio's van alle banken in Nederland, rond de 90%. Dit wordt momenteel nog extra gestimuleerd doordat veel van onze klanten de opbrengsten van verkochte beleggingen voorlopig aanhouden in de vorm van liquiditeiten. Wij zijn daarmee in het geheel niet afhankelijk van de kapitaalmarkt voor de funding van onze activiteiten.
Als gevolg van onze ruime liquiditeitspositie hoefden wij op de interbancaire markt niet te lenen, maar moesten wij onze (tijdelijke) overtollige middelen telkens uitzetten. Dit betekende voor ons een voortdurende zorg en aandacht. Tevens was dit voor ons een reden om een aanzienlijk deel van de Floating Rate Notes-funding in te kopen.
Daarnaast werd ons intern toezicht op vorderingen op financiële instellingen verscherpt. Gedurende het gehele jaar zijn de grotere obligo's op diverse financiële instellingen continu tegen het licht gehouden. De besluitvorming omtrent deze limieten vond plaats in de wekelijkse Kredietcommissie waar ook de Raad van Bestuur in vertegenwoordigd is.

Bij opkomende onrust (als gevolg van tegenvallende resultaten en/of afboekingen bij tegenpartijen) werd niet geaarzeld ook tussentijds tot aanpassing van limieten en uitstaande obligo's te komen. Het aantal banken waarbij wij bereid waren om middelen aan te houden werd fors teruggebracht. Ook de maximale obligo's op individuele banken zijn fors naar beneden bijgesteld. Bij de beoordeling werd niet alleen gebruikgemaakt van de rating zoals afgegeven door de ratinginstituten, maar werd mede op basis van kennis en gezond verstand sterk risicomijdend bijgestuurd.

Hoewel Van Lanschot haar balans schoon wist te houden, hebben de dalende beurskoersen wel een negatief effect gehad op de waarde van onze beleggingsportefeuille. In totaal is in 2008 een verlies van € 27,5 miljoen op deze portefeuille in de winst- en verliesrekening genomen. De posities zijn nog in 2008 verkocht.

In de tweede helft van 2008 werden de eerste effecten van de recessie duidelijk merkbaar. De recessie heeft geresulteerd in een toename (zowel qua aantal als qua obligo) van probleem-financieringen. Hierdoor is een bedrag van € 20,1 miljoen aan de voorzieningen toegevoegd. We hebben deze ontwikkeling al in een vroeg stadium voorzien en hebben de capaciteit van de afdeling Bijzonder Beheer hiervoor uitgebreid. De acceptatie-criteria voor nieuwe klanten en het kredietbeheer van bestaande klanten werden verder aangescherpt, zodat problemen al in een vroeg stadium voorkomen of gesignaleerd konden worden.

Herinrichting risico- en kapitaalmanagement

Van Lanschot opereert in een omgeving met toenemende wet- en regelgeving, verdergaande professionalisering en veranderingen, waarbij het van belang is risico's meer in samenhang te bezien. Daarom hebben we de twee bestaande afdelingen op het gebied van risicomanagement (Credit Risk Management en Operational & Market Risk Control) geïntegreerd. Hierdoor zijn we in staat risico's meer in samenhang aan te pakken, risicokennis beter te bundelen en de commerciële afdelingen beter en efficiënter te ondersteunen. Per 1 oktober 2008 was de integratie een feit.

Bij het herinrichten van de risicomanagementfunctie is uitgegaan van het 'three lines of defense'-principe:
- De commerciële organisatie is verantwoordelijk voor de dagelijkse beheersing van de risico's (1e lijn).
- Risk Management zorgt voor het risicobeleid en voor de coördinatie van en het toezicht op de beheersing van risico's binnen Van Lanschot (2e lijn).
- Group Audit is verantwoordelijk voor de onafhankelijke toetsing van het risk-framework (3e lijn).

Kempen heeft een zelfstandige afdeling Risk Management. Zij rapporteert zelfstandig aan de directie van Kempen, maar rapporteert daarnaast ook richting de Risk Management-afdeling van Van Lanschot. Het risicobeleid van Kempen wordt getoetst aan, en is in lijn met, het risicobeleid van de gehele Van Lanschot-organisatie.

Een aparte afdeling Asset en Liability Management (onderdeel van de afdeling Financial Control) beheert de balansspecifieke risico's (liquiditeits- en renterisico) en is verantwoordelijk voor het kapitaalbeheer. Dit vanwege de directe link met balans-management. Door de nieuwe structuur zijn werkzaamheden helder belegd en sluit de organisatie van risico- en kapitaal-management aan bij de cultuur, aard en omvang van Van Lanschot.

Voortgang Basel II

Van Lanschot rapporteert vanaf 1 januari 2008 op basis van Basel II. Hierbij worden op dit moment de standaardmethodieken gehanteerd voor zowel krediet- als operationeel- en marktrisico. Dit zijn relatief eenvoudige methoden om het kapitaalbeslag te berekenen. Deze systematiek weerspiegelt daardoor slechts beperkt het werkelijke risicoprofiel van de bank. Het belangrijkste risico qua omvang is het kredietrisico. Van Lanschot is daarom voornemens om versneld te gaan rapporteren op basis van de zogenaamde F-IRB-benadering. Deze meer verfijnde werkwijze weerspiegelt beter het echte kredietrisicoprofiel van de bank. Van Lanschot streeft ernaar om vanaf 1 januari 2010 te rapporteren op basis van de F-IRB-benadering.

Onder F-IRB worden interne ratingmodellen gebruikt voor de berekening van het kapitaalbeslag. De noodzakelijke modellen voor een overgang naar F-IRB zijn geïmplementeerd en worden in de dagelijkse praktijk gebruikt voor zowel fiattering als tarifering. Om over te kunnen gaan op de F-IRB-benadering moeten we ervaringsgegevens opbouwen, waarmee we de modellen kunnen valideren. Op het moment dat Van Lanschot overgaat naar een rapportering op basis van F-IRB zal, naar verwachting, het kapitaalbeslag uit hoofde van kredietrisico fors lager uitvallen. Het ontwikkelen van modellen heeft een grote inspanning gevraagd van de riskmanagementorganisatie. We zijn tevreden over de hiervoor geleverde prestaties.

Behalve aan de overgang naar F-IRB is in 2008 verder gewerkt aan het concreet invullinggeven aan de zogenaamde tweede en derde pijler van het Basel II-akkoord. Het aanscherpen van interne procedures en het hanteren van geavanceerdere methodieken voor het bepalen van het daadwerkelijke totaalrisico (naast de Pijler I-risico's: kredietrisico, marktrisico en operationeel risico) hebben in 2008 de volle aandacht gekregen. Ook in 2009 zal deze ontwikkeling zich voortzetten. Voor de derde pijler, die tot doel heeft de markt beter te informeren en daarmee een grotere marktdiscipline te bewerkstelligen, hebben we ervoor gekozen om de jaarcijfers als informatiemedium te gebruiken. Het effect hiervan is terug te vinden in de paragraaf Risicobeheer van de jaarrekening (pagina 76).

Liquiditeitsmanagement

Door de krapte en het wantrouwen op de geldmarkt en als gevolg van de forse afschrijvingen op activa zijn al diverse banken in liquiditeits- en solvabiliteitsproblemen geraakt. Enkele banken zijn overgenomen, bij andere hebben overheden ingegrepen door middel van nationalisaties, kapitaalinjecties of door het garanderen van leningen. Wereldwijd is sinds het uitbreken van de kredietcrisis voor miljarden aan verliezen afgeschreven en is er voor miljarden aan nieuw kapitaal aangetrokken.

Op de geldmarkt krijgen het liquiditeitsrisico en het management hiervan grote aandacht van zowel instellingen zelf als van De Nederlandsche Bank, rating agency's, analisten, tegenpartijen, klanten en aandeelhouders. De liquiditeitspositie van Van Lanschot is gedurende 2008 geen enkel moment in gevaar geweest. De bank heeft:
- geen subprime gerelateerde afschrijvingen;
- een fundingratio van rond de 90%. De bank is voor haar funding niet afhankelijk van de geld- of kapitaalmarkt;
- een overschot aan liquide middelen als gevolg van een nettoinstroom van creditgelden in 2008. Mede hierdoor heeft de bank in 2008 haar variabele marktfunding (Floating Rate Notes, hierna: FRN) met € 1,25 miljard teruggebracht.

Van Lanschot is ook in 2008 actief gebleven op de interbancaire markt. Ondanks de marktomstandigheden is de bank interbancair blijven uitzetten, waarbij weliswaar een selectiever uitzettingenbeleid wordt gehanteerd.

Om zoveel als mogelijk te waarborgen dat de bank te allen tijde aan haar verplichtingen kan voldoen, hanteert Van Lanschot een minimumnorm voor haar dagelijkse liquiditeitspositie. Deze positie wordt op dagbasis bewaakt en bij eventuele onderschrijdingen van deze norm worden direct corrigerende maatregelen genomen en vindt melding plaats aan het bestuur. De afdeling Treasury informeert op tweewekelijkse basis de Raad van Bestuur over de ontwikkeling van de liquiditeits- en funding-positie van de bank. Verder wordt de Asset- en Liabilitycommissie (hierna: Alco) maandelijks zeer uitgebreid geïnformeerd, met name met zogenaamde forward-lookingscenario's en simulaties. In april is onder meer een nieuw liquiditeitsdashboard geïntroduceerd, waarbij de liquiditeitsrisicorapportage aan de Alco is uitgebreid met de fundingmix, de ratio 'liquide activa versus volatiele funding' en informatie over concentraties in de funding. In geval van een (potentieel) liquiditeitsprobleem beschikt Van Lanschot over een Liquidity Contingency Plan.

Van Lanschot had in 2008 de luxe van een uitstekende funding-positie. Deze goede uitgangspositie is een rechtstreeks gevolg van het reeds in 2006 ingezette beleid om het bij een private bank passend liquiditeitsprofiel na te streven. Van Lanschot heeft in 2008, ondanks haar luxe uitgangspunt, actief gewerkt aan de verdere verbetering van haar fundingpositie:
- Verplichtingen private en publieke sector: een forse toename in 2008 met € 0,7 miljard, met name door de grote instroom van depositogelden.

In 2008 was van Lanschot voor haar kernactiviteiten dan ook niet afhankelijk van funding door financiële marktpartijen.
- Senior marktfunding: deze is ten opzichte van eind 2007 afgenomen met ongeveer € 1,25 miljard, met name als gevolg van diverse transacties in door Van Lanschot geplaatste FRN's, waaronder:
  - de vervroegde aflossing van de FRN 05/2012 in maart (€ 600 miljoen)
  - de reguliere aflossing van de FRN 05/2008 in mei (€ 400 miljoen)
- Vermogen: in 2008 is voor € 100 miljoen aan nieuw langlopend achtergesteld papier geplaatst en is voor € 65 miljoen van de bestaande achtergestelde FRN 2016 ingetrokken. Verder heeft Van Lanschot eind 2008 voor € 150 miljoen preferente niet-genoteerde aandelen uitgegeven ter verdere verbetering van de kapitaalbuffer.

Daarnaast heeft Van Lanschot in januari 2009 door middel van een securitisatie van een deel van haar hypothekenportefeuille voor € 1,9 miljard aan waardepapier geëmitteerd waarvan € 1,6 miljard beleenbaar is bij de ECB. Deze maatregel is genomen onder de verwachting dat Van Lanschot in 2009 geen beroep hoeft te doen op de kapitaalmarkt om te voorzien in haar fundingbehoefte.

Kapitaalmanagement

In 2007 heeft Van Lanschot het ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) handboek goedgekeurd waarin de governance, uitgangspunten en methoden zijn vastgelegd over het ICAAP -proces binnen de bank. Sinds 30 september 2007 rapporteert Van Lanschot op kwartaalbasis over de historische en verwachte ontwikkelingen van het kapitaal aan De Nederlandsche Bank.

Ontwikkeling toetsingsvermogen

De kapitaalseisen die voortvloeien uit de onderkende risico's worden afgezet tegen het feitelijk aanwezige vermogen van de bank. Voor de berekening van de kapitaalratio's wordt voor het aanwezige vermogen onderscheid gemaakt in kernkapitaal, Tier I-vermogen en het toetsingsvermogen.

Kernkapitaal

Het kernkapitaal (thans € 942 miljoen) is dit jaar zeer beperkt gegroeid. Belangrijkste oorzaak hiervan is de beperkte bijdrage van het ingehouden deel van de winst over 2008. De toevoeging aan de overige reserves bedroeg € 100 miljoen.

Tier 1 -vermogen

Het Tier I-vermogen bedraagt eind 2008 € 1,4 miljard. Het aandeel hierin van het hybride Tier I-vermogen is in 2008 met circa € 150 miljoen toegenomen als gevolg van de plaatsing van preferente aandelen in december.

Overig toetsingsvermogen

Het achtergestelde kapitaal (Lower Tier II) bedraagt eind 2008 € 343 miljoen. Dit is ongeveer op hetzelfde niveau als ultimo 2007. Het Tier II-vermogen wijzigde in 2008 met name door de plaatsing van € 100 miljoen aan nieuw langlopend achtergesteld papier en de intrekking van € 65 miljoen van de bestaande achtergestelde FRN 2016. Verder nam het Tier II-vermogen met € 45 miljoen af ingevolge de fictieve afbouwregeling van De Nederlandsche Bank. Aan achtergestelde leningen wordt een lagere weging gegeven als de looptijd korter wordt waardoor de bijdrage aan het toetsingsvermogen afneemt.

Uitgebreide informatie over het risicobeheer van Van Lanschot treft u aan vanaf pagina 76 in de jaarrekening.

Bestuurdersverklaring

De Raad van Bestuur van Van Lanschot NV is verantwoordelijk voor de opzet en het functioneren van een toereikend systeem van interne beheersing van de financiële verslaggeving. Dit systeem van interne beheersing is erop gericht om een redelijke mate van zekerheid te verschaffen over de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving alsook van de opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met de algemeen aanvaarde grondslagen voor de financiële verslaggeving.

De Raad van Bestuur heeft in 2008 een analyse uitgevoerd van het financiële verslaggevingsrisico. Als onderdeel van deze analyse zijn de mate en de wijze van beheersing van dit verslaggevingsrisico en de verbetermogelijkheden besproken. Tevens heeft de Raad van Bestuur de zogenaamde company level controls geëvalueerd, voor zover deze van belang zijn voor het proces van de financiële verslaggeving.
Bovenvermelde onderwerpen zijn in de Audit- en Compliance-commissie besproken. Voorts heeft bespreking hiervan plaatsgevonden in de voltallige Raad van Commissarissen, als onderdeel van de jaarlijkse bespreking van de uitkomsten van de beoordeling van de Raad van Bestuur van de opzet en de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen.

In 2008 is het controleraamwerk rondom de financiële processen verder verbeterd en waarnodig gedocumenteerd. De management-informatie is op onderdelen uitgebreid en voorzien van meer diepgaande analyses. De managementrapportages over het kapitaal-, liquiditeits- en balansmanagement vormden waardevolle input voor de besluitvorming binnen Van Lanschot bij de bijzondere marktomstandigheden in 2008. De dochter-ondernemingen van Van Lanschot hebben de beheersing van het financieel verslaggevingsrisico geëvalueerd als een van de onderwerpen van de door hen opgestelde in control statement.

Met inachtneming van het hiervoor genoemde kan met een redelijke mate van zekerheid worden gesteld dat het systeem van interne beheersing inzake de financiële verslaggeving op een adequaat niveau heeft gefunctioneerd en dat de financiële verslaggeving derhalve geen onjuistheden van materieel belang bevat.

Het proces van de financiële verslaggeving geeft op dit moment geen aanleiding om te verwachten dat dit proces in 2009 niet naar behoren zal functioneren. In 2009 zal verder worden gewerkt aan verbeteringen, onder meer:
- Het vereenvoudigen en standaardiseren van de financiële processen.
- Het opzetten van een controle raamwerk rondom de implementatie van F-IRB.
- Het bijwerken van het accounting manual en het handboek deelnemingen.

Op grond van artikel 5:25c lid 2 onder c van de Wft verklaart de Raad van Bestuur dat, voor zover aan de Raad van Bestuur bekend:

- De jaarrekening een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie en de winst of het verlies van Van Lanschot NV en de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen.
- Het jaarverslag een getrouw beeld geeft omtrent de toestand op balansdatum, de gang van zaken gedurende het boekjaar van Van Lanschot NV en van de met haar verbonden ondernemingen waarvan de gegevens in haar jaarrekening zijn opgenomen en dat in het jaarverslag de voornaamste risico's waarmee Van Lanschot NV wordt geconfronteerd, zijn beschreven.

's-Hertogenbosch, 19 maart 2009

Raad van bestuur
Drs. F.G.H. Deckers, *voorzitter*
P.A.M. Loven
Drs. J.A. Sevinga
Mr. P.R. Zwart

Compliance, klantzorg, wet- en regelgeving

Van Lanschot en haar dochterondernemingen vervullen in het maatschappelijk verkeer een dienstverlenende taak. Van Lanschot kan deze taak alleen naar behoren uitoefenen als elke partij waarmee zij te maken heeft vertrouwen in haar kan stellen. Integer handelen van Van Lanschot en haar medewerkers vormt de basis voor dat vertrouwen. De geldende wet- en regelgeving schept hiervoor het kader.

Financiële ondernemingen zoals Van Lanschot hebben te maken met klant-, markt-, medewerker- en organisatiegerelateerde compliancerisico's. Om te komen tot een effectievere beheersing van deze risico's heeft Van Lanschot in 2008 de taken en verantwoordelijkheden van de eerste lijn (Business Banking en Private Banking, inclusief de afdelingen Business Control en Zorgplicht), tweede lijn (Compliance) en derde lijn (Group Audit) aangescherpt. Er is een uitbreiding van in totaal 7,5 fte voor de afdelingen Business Control, Zorgplicht en Compliance goedgekeurd. De afdeling Compliance, die rechtstreeks rapporteert aan de voorzitter van de Raad van Bestuur, ziet onafhankelijk toe op de beheersing van de compliancerisico's.

In 2008 zijn nog meer maatregelen genomen om te komen tot een effectievere beheersing van compliancerisico's. De belangrijkste zijn de oprichting van de Product Board en de vaststelling van het Klantzorgbeleid. De Product Board is eindverantwoordelijk voor het beheer van het productaanbod van de bank, waarbij veel aandacht wordt besteed aan de kwaliteit van de producten en een zorgvuldige en evenwichtige informatieverstrekking aan de cliënten.

Met de formulering van het klantzorgbeleid is nader invulling gegeven aan een van de strategische pijlers van de bank. Het begrip klantzorg is voor de bank gedefinieerd als zorgvuldigheid in alle onderdelen van onze dienstverlening aan klanten, waarbij het belang van de klant voorop dient te staan. Wet- en regelgeving en het belang van de bank zijn hierbij kaderscheppend. Vertrekpunt hierbij is een zorgvuldige klantbediening gedurende de gehele levenscyclus die een klant in zijn relatie met de bank doorloopt. Dit komt ook tot uitdrukking in het proces van productontwikkeling en -beheer. In de beschrijvingen van met name advies- en verkoopprocessen wordt ook aan klantzorgaspecten invulling gegeven.
Om naleving van het klantzorgbeleid te borgen in de dagelijkse praktijk zijn uit het beleid meetbare zogenaamde Tien Gouden Regels gedestilleerd die in 2009 deel uitmaken van de taakstellingen voor de verkooporganisatie.

De wet- en regelgeving voor financiële dienstverlening onderging ook in 2008 diverse wijzigingen. Van Lanschot volgt deze wijzigingen uiteraard nauwgezet en besteedt veel aandacht aan de vertaling van nieuwe wet- en regelgeving in interne instructies en procedures en aan de implementatie daarvan in de organisatie. Daarnaast is Van Lanschot vertegenwoordigd in verschillende werkgroepen van de Nederlandse Vereniging van Banken die zich buigen over de implementatie en gevolgen van nieuwe wet- en regelgeving voor de bancaire sector.
De belangrijkste activiteiten op het gebied van wet- en regelgeving in 2008 hadden betrekking op de Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme (Wwft) en de Payment Services Directive (PSD). De Wwft is per 1 augustus 2008 in werking getreden. Mede op verzoek van de Nederlandse Vereniging van Banken heeft de toezichthouder De Nederlandsche Bank een coulanceperiode tot 1 januari 2009 afgekondigd. De invoering van de Wwft heeft geleid tot aanpassing van een aantal werkinstructies, onder andere voor het melden van ongebruikelijke transacties, legitimeren en identificeren en customer due diligence.

De PSD is een Europese richtlijn die de regelgeving op het gebied van betalingsverkeer binnen de EU harmoniseert. De nationale overheden van de 27 EU-landen worden geacht uiterlijk op 1 november 2009 de regels uit de richtlijn te hebben verwerkt in nationale wetgeving (in Nederland: in de Wft en het Burgerlijk Wetboek). Op dat moment moeten ook de partijen in de markt voldoen aan die regels. Hoewel de PSD-vereisten nog niet in de Nederlandse wetgeving zijn verwerkt, is Van Lanschot gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor dit omvangrijke project.

Corporate Governance

Aan de corporate governance van Van Lanschot wordt voortdurend aandacht besteed. Op de website van Van Lanschot, www.vanlanschot.nl, staan de statuten, diverse reglementen en overige documentatie over corporate governance vermeld.

Raad van Bestuur

Van Lanschot NV is een structuurvennootschap en is de houdstermaatschappij van F. van Lanschot Bankiers NV. De Raad van Bestuur van Van Lanschot NV vormt tevens de Raad van Bestuur van F. van Lanschot Bankiers NV. De leden van de Raad van Bestuur worden benoemd door de Raad van Commissarissen. De Raad van Commissarissen geeft de Algemene Vergadering van Aandeelhouders kennis van een voorgenomen benoeming.
De Raad van Commissarissen kan een lid van de Raad van Bestuur te allen tijde ontslaan, maar ontslaat een bestuurder niet dan nadat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders over het voorgenomen ontslag is gehoord. In hoofdstuk II van de Nederlandse Corporate Governance Code 2003 ('de Code') zijn de principes en bestpractice-bepalingen opgenomen die betrekking hebben op het bestuur.

De heer Idzerda is per 1 oktober 2008 afgetreden als lid van de Raad van Bestuur. De Raad van Bestuur bestaat na het vertrek van de heer Idzerda uit vier personen.

In afwijking van bestpractice-bepaling II.2.7 is de vergoeding van bestuurders bij onvrijwillig ontslag voor leden van de Raad van Bestuur die na 1 januari 2005 zijn benoemd, beperkt tot een bedrag gelijk aan het vaste brutojaarsalaris plus het gemiddelde van het variabel inkomen over de voorgaande drie jaren en een bedrag gelijk aan de jaarlijkse dotatie voor pensioen en arbeidsongeschiktheid. Voor de vergoeding van de voorzitter van de Raad van Bestuur, die voor 1 januari 2005 is benoemd, geldt hetgeen in zijn arbeidsovereenkomst is bepaald.
Van Lanschot acht het niet gepast om op dit punt in te grijpen in zijn arbeidsovereenkomst.

Raad van Commissarissen

Het toezicht op de Raad van Bestuur en de algemene gang van zaken bij Van Lanschot berust bij de Raad van Commissarissen. De leden van de Raad van Commissarissen worden benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De benoeming van de commissarissen geschiedt overeenkomstig het bepaalde in artikel 158 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Een commissaris kan slechts worden ontslagen door de ondernemingskamer van het Gerechtshof te Amsterdam met inachtneming van artikel 161 lid 2 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.
Daarnaast kan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, conform de wijze als bepaald in artikel 161a van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, het vertrouwen in de Raad van Commissarissen opzeggen. Dit besluit heeft het onmiddellijk ontslag van de leden van de Raad van Commissarissen tot gevolg. In het reglement van de Raad van Commissarissen is over de maximale zittingsduur van commissarissen een bepaling opgenomen in overeenstemming met bestpractice-bepaling III.3.5 van de Code. In 2008 zijn de heren De Vries en Bierma afgetreden als lid van de Raad van Commissarissen vanwege het bereiken van de maximale benoemingstermijn. De heer De Swaan heeft de functie van voorzitter van de heer De Vries overgenomen. De functie van vicevoorzitter is door de heer Streppel overgenomen van de heer De Swaan. Voor de vacature die is ontstaan door het aftreden van de heer Bierma geldt het aanbevelingsrecht van Friesland Bank NV uit hoofde van de aandeelhoudersovereenkomst die Van Lanschot met Friesland Bank gesloten heeft. Friesland Bank heeft geen gebruikgemaakt van dit aanbevelingsrecht. Er is geen voordracht door de Raad van Commissarissen voor een opvolger van de heer Bierma gedaan. Op 11 mei 2009 zal de eerste zittingsperiode eindigen van mevrouw Lodder en de heer Streppel.
Zij zijn beiden herbenoembaar. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders zal conform artikel 24, lid 2 sub b. van de statuten van Van Lanschot in de gelegenheid worden gesteld tot het doen van een aanbeveling voor de vacatures die ontstaan door de beëindiging van de zittingsperiode van mevrouw Lodder en de heer Streppel. Een en ander met inachtneming van de profielschets van de Raad van Commissarissen.

In plaats van een afzonderlijke remuneratiecommissie en een afzonderlijke selectie- en benoemingscommissie, zoals het principe III.5 van de Code voorschrijft, heeft de Raad van Commissarissen van Van Lanschot een Selectie- en Remuneratiecommissie ingesteld. Deze commissie bestaat uit vier leden en houdt zich bezig met zaken die betrekking hebben op de selectie, benoeming en remuneratie van bestuursleden. De omvang van Van Lanschot brengt met zich mee dat de door deze commissies te behandelen onderwerpen beperkt zullen zijn, waardoor het uit het oogpunt van efficiëntie wenselijk geacht wordt om deze in één commissie onder te brengen. De voorzitter van de Raad van Commissarissen treedt op als voorzitter van deze commissie ten aanzien van selectie onderwerpen en de heer Slippens treedt op als voorzitter van deze commissie ten aanzien van remuneratie onderwerpen.

Kapitaal en aandelen

Het maatschappelijk kapitaal van Van Lanschot bestaat uit gewone aandelen A, gewone aandelen B, preferente aandelen A, preferente aandelen B en preferente aandelen C.
De gewone aandelen A worden gehouden door de Stichting Administratiekantoor gewone aandelen A Van Lanschot ('het administratiekantoor'), die daartegenover certificaten heeft uitgegeven. Deze certificaten hebben een beursnotering aan Euronext Amsterdam. In 2006 is het beschermingskarakter van de certificering van aandelen opgeheven. Dit betekent dat het administratiekantoor, in lijn met de Code, te allen tijde een volmacht geeft aan certificaathouders om het stemrecht te kunnen uitoefenen. Voor aandelen waarvoor het administratiekantoor geen stemvolmacht aan certificaathouders heeft gegeven en waarvoor ook geen steminstructies zijn gegeven, bepaalt het bestuur hoe wordt gestemd. Het bestuur van het administratiekantoor bestaat geheel uit van de vennootschap onafhankelijke personen. De gewone aandelen B zijn in het bezit van enkele grootaandeelhouders.

Per 29 december 2008 zijn in het kader van de emissie om de kapitaalpositie van Van Lanschot te versterken preferente aandelen A en preferente aandelen B uitgegeven. Tussen de Stichting Preferente aandelen C Van Lanschot en Van Lanschot NV is een calloptieovereenkomst gesloten waarbij de Stichting het recht heeft verkregen preferente aandelen C te nemen.
De bevoegdheid van de Stichting Preferente aandelen C Van Lanschot om preferente aandelen C te nemen, na uitgifte daarvan, is maximaal 100% van het vóór de uitoefening van de optie geplaatste kapitaal van de vennootschap. De periode

waarbinnen een aandeelhoudersvergadering zal worden gehouden waarvoor een voorstel tot intrekking van de preferente aandelen zal worden geagendeerd, bedraagt 12 maanden. Voor meer details over de kapitaalstructuur en de aandelen verwijzen wij naar het hoofdstuk Aandeelhoudersinformatie op pagina 8 en verder.

Van Lanschot volgt alle principes en bestpractice-bepalingen van de Code, met uitzondering van bepaling II.2.7 inzake de vergoeding van bestuurders bij onvrijwillig ontslag en principe III.5 voor wat betreft het bestaan van één Selectie- en Remuneratiecommissie in plaats van twee aparte commissies. De verklaring voor deze afwijkingen van de Code is hierboven weergegeven. Vanzelfsprekend zal Van Lanschot ook in de toekomst aandacht blijven houden voor de principes en bepalingen van de Corporate Governance Code. Zo wordt er reeds veel aandacht besteed aan de nieuwe Nederlandse Corporate Governance Code, die per 1 januari 2009 in werking is getreden.

Beloningsbeleid leden Raad van Bestuur

In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 8 mei 2008 is het beloningsbeleid voor de leden van de Raad van Bestuur goedgekeurd met ingang van 1 januari 2008. Het beleid dat is voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ligt in het verlengde van het beleid dat in 2004 is goedgekeurd. Het onderlinge gewicht van de onderdelen is herijkt op marktconformiteit.
Ook bij het nieuwe beleid zijn de uitgangspunten een evenwichtige samenstelling, marktconformiteit – zoals de commissie-Frijns dat geformuleerd heeft – en een beloningspakket dat zich kan meten met dat van vergelijkbare bestuurders in een relevante financiële omgeving, om gekwalificeerde bestuurders aan te trekken en vast te houden.
Tevens moet het beloningspakket zodanig zijn ingericht dat de leden van de Raad van Bestuur gestimuleerd worden het kapitaal van Van Lanschot zo economisch mogelijk in te zetten. Dat wil zeggen dat ze moeten streven naar een optimale afweging van risico versus rendement. Een andere eis was dat het pakket er toe moet leiden dat het streven naar een optimale ontwikkeling van de winst op langere termijn prevaleert boven het streven naar winst op korte termijn. Op basis van de bovenstaande uitgangspunten is het beloningspakket samengesteld uit vier onderdelen: vast salaris, variabele kortetermijnbeloning, variabele lange termijnbeloning en een pensioenregeling.

Benchmarkonderzoek

De gekozen systematiek waarmee sinds 2004 wordt gewerkt, voldoet aan de verwachtingen, mede gezien de ervaringen tot en met 2007. Dit was de reden om het systeem niet te wijzigen, maar meer te herijken. Een andere aanleiding vormde de herbenoeming van de voorzitter, wat een natuurlijk moment was om zijn beloningspakket te actualiseren. De aanpassingen zitten in de bestanddelen van het variabel inkomen met een accent op de beloning voor de lange termijn. Behalve dat deze accentverschuiving aansluit op een algemene trend is ze ook in overeenstemming met de aanbevelingen van de commissie Frijns.
Towers Perrin is verzocht om een uitvoerig benchmarkonderzoek te verrichten. Een belangrijk onderdeel daarvan was het formaliseren van de arbeidsmarktreferentiegroep, mede in het licht van de groei van de onderneming na de acquisitie van CenE Bankiers en Kempen & Co.
Uitgangspunt bij het onderzoek was dat de groep breed genoeg moest zijn samengesteld, om te voorkomen dat de relevante ijkpunten te sterk afhankelijk zouden zijn van enkele incidentele waarnemingen. Verder moest het uiteraard gaan om vergelijkbare posities binnen de financiële wereld. Op basis van die uitgangspunten is in overleg met Towers Perrin gekozen voor een groep van twintig financiële instellingen. Dit waren niet alleen zelfstandige ondernemingen, maar soms ook business units van grote financiële instellingen die samen de arbeidsmarktreferentiegroep bepalen. De volgende instellingen golden als arbeidsmarktreferentiegroep: ABN AMRO BU NL, ABN AMRO NV, ING Retail Banking, Fortis Bank Retail Banking, Fortis Bank Merchant Banking, Rabobank Nederland, NIBC, SNS Bank, Friesland Bank, Kas Bank, Oyens en Van Eeghen, UBS NL, Petercam, Citibank NL, Deutsche Bank NL, Delta Lloyd, Fortis ASR Nederland, Nationale Nederlanden, Onderlinge 's-Gravenhage en SNS Reaal.

Uit het onderzoek kwam naar voren dat de totale beloning voor de voorzitter tussen het 25e percentiel en de mediaan ligt; zowel het basissalaris als het variabel inkomen liggen onder het mediaanniveau. Voor twee (ten tijde van het onderzoek drie) leden van de Raad van Bestuur ligt de totale beloning boven het mediaanniveau, zowel voor het vaste salaris als voor het variabel inkomen. Voor één lid van de Raad van Bestuur (de heer Sevinga) ligt de totale beloning onder het mediaanniveau. Uitgangspunt is dat de leden van de Raad van Bestuur worden vergeleken met de mediaan, met als criterium dat het vaste salaris niet minder bedraagt dan 60% van dat van de voorzitter. De voorzitter wordt vergeleken met het 75e percentiel van de arbeidsmarktreferentiegroep. Dat was ook het ijkpunt bij zijn aanname. Het salaris van de voorzitter is in de periode 2004-2007 niet aangepast.

In 2007 en 2008 hebben de leden van de Raad van Bestuur de in onderstaande tabel vermelde bedragen in contanten ontvangen. Hierin zijn opgenomen het vaste salaris, de pensioenpremie en het variabel inkomen voor de korte termijn.

	2008	2007
De heer Deckers	€ 892.815	€ 971.500
De heer Idzerda	€ 542.960	€ 836.890
De heer Loven	€ 485.529	€ 602.480
De heer Sevinga	€ 509.289	€ 666.500
De heer Zwart	€ 481.569	€ 585.500

Vaste salaris

Het vaste salaris wordt in beginsel eenmaal in de twee jaar aangepast op basis van een aantal factoren: de ontwikkeling en prestaties van de onderneming, de ontwikkeling en prestaties van de bestuurders, de ontwikkeling van de beloningsverhouding van de relevante omgeving van de bank en de ontwikkeling van de CPI-index. Onderstaand zijn de wijzigingen in het vaste salaris vermeld die in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 8 mei 2008 zijn goedgekeurd.

	2008	2007
De heer Deckers	€ 550.000	€ 500.000
De heer Idzerda	€ 340.000	€ 340.000
De heer Loven	€ 330.000	€ 304.000
De heer Sevinga	€ 330.000	€ 325.000
De heer Zwart	€ 330.000	€ 300.000

Het variabel inkomen voor de korte termijn

De kortetermijncomponent van het variabel inkomen bestaat uit een jaarlijkse beloning in cash, zijnde een percentage van het vaste brutojaarsalaris over het voorgaande jaar. Voor leden van de Raad van Bestuur geldt dat deze beloning (i) deels is geënt op een gebudgetteerd RAROC-percentage en (ii) deels gekoppeld is aan individuele kortetermijndoelstellingen die zoveel mogelijk met gebruikmaking van meetbare prestatiecriteria worden geformuleerd. In de Selectie- en Remuneratiecommissie wordt vastgesteld of en in welke mate aan de target is voldaan.

De onderlinge verhouding van de componenten die het variabel inkomen op korte termijn vormen is aangepast. In plaats van 80% zal nu 60% toegekend worden op basis van het RAROC-criterium. Het andere deel van het variabel inkomen voor de korte termijn, dat gerelateerd is aan de individuele doelstellingen, is vergroot van 20% naar 40%.

(i) Voor het **deel van het variabel inkomen dat gekoppeld is aan het gebudgetteerde RAROC-percentage** stelt de Selectie- en Remuneratiecommissie elk jaar het RAROC-percentage dat als target geldt opnieuw vast. Voor een nadere uitwerking van dit deel van het variabel inkomen verwijzen wij u naar de eerste tabel op pagina 56.

De berekening van het gerealiseerde RAROC-percentage wordt jaarlijks getoetst door de externe accountant.

(ii) Voor het deel van het variabel inkomen dat verbonden is aan (de mate van) het behalen van de **individuele kortetermijn-doelstellingen**, worden enkele, zoveel mogelijk meetbare, persoonlijke prestatiecriteria vastgesteld. De individuele kortetermijndoelstellingen worden jaarlijks van tevoren besproken en na vaststelling door de Selectie- en Remuneratie-commissie schriftelijk bevestigd aan de individuele leden van de Raad van Bestuur. Met betrekking tot dit deel van het variabel inkomen geldt het volgende:

- Bij het gedeeltelijk bereiken van de individuele kortetermijndoelstellingen wordt dit **deel van het variabel inkomen** vastgesteld naar evenredigheid van het aantal behaalde doelstellingen, met een maximum van 10% van het basissalaris van het voorafgaande jaar. Voor de voorzitter van de Raad van Bestuur is dit 15%.
- Bij het volledig bereiken van de individuele kortetermijn-doelstellingen die als target gelden wordt dit **deel van het variabel inkomen** vastgesteld op 20% van het basissalaris van het voorafgaande jaar. Voor de voorzitter van de Raad van Bestuur is dit 30%.
- Bij een uitzonderlijke prestatie ten opzichte van de individuele kortetermijndoelstellingen wordt dit **deel van het variabel inkomen** vastgesteld op maximaal 30% van het basissalaris van het voorafgaande jaar. Voor de voorzitter van de Raad van Bestuur is dit 40%.

De mate waarin aan de individuele kortetermijndoelstellingen is voldaan, wordt jaarlijks achteraf door de Selectie- en Remuneratiecommissie beoordeeld.

Het variabel inkomen voor de lange termijn

Het variabel inkomen voor de lange termijn bestaat uit een toekenning van certificaten van gewone aandelen A Van Lanschot (hierna te noemen de 'prestatieaandelen') en dus niet uit een beloning in cash. Als maatstaf voor de bepaling van de hoogte van het variabel inkomen voor de lange termijn geldt de gemiddelde stijging van de winst per gewoon aandeel (hierna te noemen: 'WPA') gedurende een periode van 3 jaar. Deze periode vangt aan op 1 januari van het jaar van voorwaardelijke toezegging van de prestatieaandelen en loopt tot aan 31 december van het derde daaropvolgende jaar (hierna te noemen de '3-jaarsperiode'). Het jaar waarin de voorwaardelijke toezegging van de prestatie-aandelen schriftelijk wordt gedaan, wordt hierna genoemd het 'jaar van voorwaardelijke toezegging'.

De langetermijncomponent ondersteunt een optimale ontwikkeling van de winst en draagt er mede toe bij dat niet wordt gestreefd naar een zo hoog mogelijke winst ten koste van de lange termijn. Na de definitieve toekenning van de prestatieaandelen hebben de leden van de Raad van Bestuur de verplichting de verkregen prestatieaandelen vijf jaar vast te houden. Daarmee wordt het langetermijnaspect van de beloning benadrukt.

De target voor het variabel inkomen voor de lange termijn is een gemiddelde groei van de WPA met 10% per jaar gedurende de 3-jaarsperiode.

De wijziging in het variabel inkomen voor de lange termijn is dat deze beloning volledig zal worden toegekend in de vorm van aandelen (en dus niet langer in opties).
De berekening van het aantal onvoorwaardelijk toe te kennen prestatieaandelen vindt plaats in het vierde jaar na het jaar van voorwaardelijke toezegging door de Selectie- en Remuneratie-commissie, na publicatie van de jaarcijfers.
Voor een nadere uitwerking van dit deel van het variabel inkomen verwijzen wij u naar de tweede tabel op pagina 56.

Pensioenregeling

Er is sprake van een vastgestelde pensioendotatie. Tot 2004 was een eindloonregeling van toepassing. Daarna is overgegaan op een 'beschikbare premie'-stelsel. De pensioendotatie is wederom bepaald op 27%. Alleen voor de voorzitter betekent dit een bescheiden verhoging (van 23,6% naar 27%). De bestuurders zijn voor hun pensioenvoorziening zelf verantwoordelijk.

Discretionaire bevoegdheid tot toekenning variabel inkomen

Voorts is aan het beloningsbeleid toegevoegd dat de Raad van Commissarissen in het kader van het variabel inkomen voor de korte termijn op basis van individuele doelstellingen de discretionaire bevoegdheid heeft om in heel bijzondere situaties een variabel inkomen van 25% van het vaste brutojaarsalaris aan de leden van de Raad van Bestuur toe te kennen. De behoefte aan deze bevoegdheid heeft vooral als achtergrond dat zich in de loop van het jaar onvoorziene grote uitdagingen kunnen voordoen, waarmee bij het formuleren van de individuele doelstellingen nog geen rekening kon worden gehouden.

Theoretisch zou de financiële impact voor 2008 van de aanpassing van het beloningspakket bij een at-targetprestatie zijn gegaan van € 3,8 miljoen naar € 4,5 miljoen. De werkelijke impact voor 2008 staat op pagina 19.

De overige arbeidsvoorwaarden van de leden van de Raad van Bestuur passen in het pakket dat in het bankwezen gebruikelijk is; korting op bankproducten en deelname aan de collectieve ziektekostenverzekering voor personeelsleden. Ten slotte stelt Van Lanschot een auto met chauffeur ter beschikking en verstrekt zij een jaarlijkse netto-onkostenvergoeding van € 5.160,-.

Wijzigingen beloningsbeleid

De Raad van Commissarissen volgt de ontwikkelingen over dit onderwerp nauwgezet. Eventuele wijzigingen op het beloningsbeleid zullen aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter goedkeuring worden voorgelegd.

Gerealiseerd RAROC-percentage	*Leden Raad van Bestuur*	*Voorzitter Raad van Bestuur*
Target tot target + 0,5%	30% van het basissalaris	45% van het basissalaris
Target tot target - 0,5%	15% van het basissalaris	22,5% van het basissalaris
Target + >0,5%	45% van het basissalaris	60% van het basissalaris
Target - >0,5%	Geen uitkering	Geen uitkering

Als de groei van de WPA gemiddeld uitkomt op*	*uitgedrukt in de tegenwaarde van de toe te kennen aandelen*		
	Leden Raad van Bestuur	*De heer Sevinga*	*Voorzitter van de Raad van Bestuur*
5%	Geen uitkering	Geen uitkering	Geen uitkering
6%	10% van het basissalaris	15% van het basissalaris	20% van het basissalaris
7%	20% van het basissalaris	30% van het basissalaris	40% van het basissalaris
8%	30% van het basissalaris	45% van het basissalaris	60% van het basissalaris
9%	40% van het basissalaris	60% van het basissalaris	80% van het basissalaris
10% (target)	50% van het basissalaris	75% van het basissalaris	100% van het basissalaris
11%	55% van het basissalaris	80% van het basissalaris	105% van het basissalaris
12%	60% van het basissalaris	85% van het basissalaris	110% van het basissalaris
13%	65% van het basissalaris	90% van het basissalaris	115% van het basissalaris
14%	70% van het basissalaris	95% van het basissalaris	120% van het basissalaris
15% of meer	75% van het basissalaris	100% van het basissalaris	125% van het basissalaris

* Bij de berekening van de gemiddelde WPA wordt rekening gehouden met de nettolast van € 23 miljoen, die eind 2004 is genomen in verband met de verwerving van CenE Bankiers. Deze wordt vanaf 2005 gedurende vijf jaar in mindering gebracht op de resultaten.

Jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december 2008

In duizenden euro's

Activa	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Geldmiddelen en kasequivalenten |1	584.215	525.480
Financiële vorderingen handelsactiviteiten |2	62.716	83.666
Bankiers |3	902.081	2.884.995
Beleggingen voor verkoop beschikbaar |4	894.639	839.512
Kredieten en vorderingen private en publieke sector |5	17.072.490	16.006.235
Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening |6	52.381	63.468
Derivaten |7	209.700	471.872
Beleggingen in deelnemingen equity-methode |8	10.052	9.496
Materiële vaste activa |9	188.639	195.268
Goodwill en overige immateriële activa |10	383.025	379.318
Actuele belastingvorderingen |11	79.610	2.287
Latente belastingvorderingen |12	4.128	7.120
Overlopende activa |13	217.975	211.450
Overige activa |14	30.245	38.667
Totaal activa	**20.691.896**	**21.718.834**

De bij de balansposten vermelde nummers verwijzen naar de Toelichting

Passiva	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Financiële verplichtingen handelsactiviteiten |15	14.113	35.583
Bankiers |16	391.474	904.407
Verplichtingen private en publieke sector |17	15.318.420	14.596.804
Financiële passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening |18	22.452	18.243
Derivaten |19	313.621	387.643
Uitgegeven schuldbewijzen |20	1.761.142	3.015.960
Voorzieningen |21	20.172	34.910
Actuele belastingverplichtingen |22	10.467	2.933
Latente belastingverplichtingen |23	44.910	55.754
Overlopende passiva |24	557.418	450.018
Overige passiva |25	63.291	64.529
Achtergestelde schulden |26	630.306	465.451
Totaal verplichtingen	**19.147.786**	**20.032.235**
Aandelenkapitaal	35.190	34.921
Ingekochte eigen aandelen	– 21.854	– 27.833
Agioreserve	315.293	310.217
Overige reserves	878.452	844.808
Onverdeelde winst toekomend aan aandeelhouders Van Lanschot NV	19.266	204.608
Eigen vermogen toekomend aan aandeelhouders Van Lanschot NV	1.226.347	1.366.721
Belang derden (perpetuele leningen)	305.193	307.393
Onverdeelde winst aandeel derden (houders perpetuele leningen)	10.858	10.740
Belang derden (overige minderheidsbelangen)	1.745	1.724
Onverdeelde winst aandeel derden (overige minderheidsbelangen)	– 33	21
Eigen vermogen aandeel derden	317.763	319.878
Eigen vermogen |27	**1.544.110**	**1.686.599**
Totaal passiva	**20.691.896**	**21.718.834**
Voorwaardelijke schulden |28	408.677	435.717
Onherroepelijke faciliteiten |29	505.811	337.607
	914.488	**773.324**

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2008

In duizenden euro's

Inkomsten uit operationele activiteiten	2008	2007
Interestbaten	1.347.639	1.244.604
Interestlasten	1.053.513	968.244
Interest [30]	**294.126**	**276.360**
Opbrengsten uit deelnemingen volgens equity-methode	5.122	3.694
Overige opbrengsten uit effecten en deelnemingen	– 22.442	23.795
Opbrengsten uit effecten en deelnemingen [31]	**– 17.320**	**27.489**
Provisiebaten	224.674	308.960
Provisielasten	7.001	13.572
Provisies [32]	**217.673**	**295.388**
Resultaat uit financiële transacties [33]	– 883	48.759
Totaal inkomsten uit operationele activiteiten	**493.596**	**647.996**
Lasten		
Personeelskosten [34]	224.928	248.573
Andere beheerskosten [35]	162.321	129.762
Personeels- en andere beheerskosten	**387.249**	**378.335**
Afschrijvingen [36]	34.869	36.411
Bedrijfslasten	**422.118**	**414.746**
Bijzondere waardeverminderingen [37]	50.290	71
Totaal lasten	**472.408**	**414.817**
Bedrijfsresultaat voor belastingen	21.188	233.179
Belastingen [38]	– 8.903	43.828
Nettowinst op basis van doorlopende activiteiten	**30.091**	**189.351**
Niet-doorlopende activiteiten	–	26.018
Nettowinst	**30.091**	**215.369**

De bij de winst- en verliesposten vermelde nummers verwijzen naar de Toelichting.

	2008	2007
Waarvan toekomend aan aandeelhouders van Van Lanschot NV	19.266	204.608
Waarvan toekomend aan houders perpetuele leningen	10.858	10.740
Waarvan toekomend aan overige minderheidsbelangen	– 33	21
Winst per gewoon aandeel (in euro's) [39]	0,55	5,94
Dividend per gewoon aandeel (in euro's)	0,28	3,00
Verwaterde winst per gewoon aandeel (in euro's) [40]	0,55	5,88
Winst per gewoon aandeel op basis van doorlopende activiteiten (in euro's) [41]	0,55	5,19
Verwaterde winst per gewoon aandeel op basis van doorlopende activiteiten (in euro's) [42]	0,55	5,13

Eigen vermogen per 31 december 2008

In duizenden euro's

Geconsolideerd verloopoverzicht eigen vermogen	2008	2007
Aandelenkapitaal		
Balans per 1 januari	34.921	32.411
Emissie aandelen	269	2.510
Balans per 31 december	**35.190**	**34.921**
Ingekochte eigen aandelen		
Balans per 1 januari	– 27.833	– 28.228
Inkoop eigen aandelen in verband met optierechten	– 473	– 12.498
Uitoefening opties	6.452	12.893
Balans per 31 december	**– 21.854**	**– 27.833**
Agioreserve		
Balans per 1 januari	310.217	135.763
Emissie aandelen	5.076	174.454
Balans per 31 december	**315.293**	**310.217**
Herwaarderingsreserve		
Balans per 1 januari	34.974	26.000
Herwaardering beleggingen in aandelen	– 16.222	17.466
Herwaardering overige beleggingen	– 10.689	4.927
Gerealiseerd beleggingsresultaat aandelen	– 4.647	– 15.259
Gerealiseerd beleggingsresultaat overige beleggingen	612	– 23
Belastingen inzake aandelen	138	444
Belastingen inzake overige beleggingen	1.239	1.419
Balans per 31 december	**5.405**	**34.974**
Omrekeningsverschillen		
Balans per 1 januari	193	– 98
Mutaties boekjaar	– 147	291
Balans per 31 december	**46**	**193**
Overige eigen vermogenscomponenten		
Balans per 1 januari	18.810	11.135
Waardevermeerderingen derivaten direct toegevoegd aan het eigen vermogen	26.507	51.528
Waardeverminderingen derivaten direct onttrokken aan het eigen vermogen	– 70.894	– 37.414
Belastingen over waardemutaties	12.694	– 6.439
Realisatie ten gunste van de winst- en verliesrekening	– 5.390	–
Balans per 31 december	**– 18.273**	**18.810**
Overige reserves		
Balans per 1 januari	790.831	693.089
Resultaat 2007/2006	204.608	174.756
Dividend 2007/2006 aan aandeelhouders	– 104.482	– 94.745
Personeelsopties	764	20.175
Overige mutaties	– 447	– 2.444
Balans per 31 december	**891.274**	**790.831**

Geconsolideerd verloopoverzicht eigen vermogen	2008	2007
Onverdeelde winst toekomend aan aandeelhouders Van Lanschot NV		
Balans per 1 januari	204.608	174.756
Naar overige reserves	– 204.608	– 174.756
Resultaat verslagperiode	19.266	204.608
Balans per 31 december	**19.266**	**204.608**
Eigen vermogen toekomend aan aandeelhouders Van Lanschot NV	**1.226.347**	**1.366.721**
Belang derden (perpetuele leningen)		
Balans per 1 januari	307.393	312.807
Uitgifte perpetuele leningen	–	–
Mutatie eigen positie	– 2.200	– 5.414
Balans per 31 december	**305.193**	**307.393**
Onverdeelde winst toekomend aan derden		
Balans per 1 januari	10.740	9.732
Dividend 2007/2006 aan derden (houders perpetuele leningen)	– 10.740	– 9.732
Resultaat verslagperiode	10.858	10.740
Balans per 31 december	**10.858**	**10.740**
Belang derden (overige minderheidsbelangen)		
Balans per 1 januari	1.724	–
Verwerving belang	–	1.724
Resultaat 2007/2006	21	–
Balans per 31 december	**1.745**	**1.724**
Onverdeelde winst toekomend aan minderheidsbelangen		
Balans per 1 januari	21	–
Resultaat 2007/2006 naar belang derden	– 21	–
Resultaat verslagperiode	– 33	21
Balans per 31 december	**– 33**	**21**
Eigen vermogen toekomend aan derden	**317.763**	**319.878**
Eigen vermogen	**1.544.110**	**1.686.599**

Voor de overige toelichting over de aard en samenstelling van het eigen vermogen verwijzen wij naar toelichting 27

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2008

In duizenden euro's

Geconsolideerd kasstroomoverzicht	2008	2007
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Bedrijfsresultaat voor belastingen	21.188	233.179
Aanpassingen voor:		
– *Afschrijvingen*	34.869	36.411
– *Bijzondere waardeverminderingen*	50.290	71
– *Opbrengsten uit effecten en deelnemingen*	17.320	– 27.489
Kasstroom verkregen uit operationele activiteiten	**123.667**	**242.172**
Nettostijging (daling) in operationele activa en passiva		
– *Financiële vorderingen/verplichtingen handelsactiviteiten*	– 520	70.787
– *Financiële activa/passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening*	15.296	14.911
– *Bankiers*	1.550.397	– 1.814.994
– *Kredieten en vorderingen/verplichtingen private en publieke sector*	– 455.041	1.771.220
– *Derivaten*	188.150	– 23.728
– *Voorzieningen*	– 14.738	– 2.396
– *Overige activa en passiva*	7.201	99.520
– *Overlopende activa en passiva*	94.674	– 2.992
– *Latente belastingvorderingen/belastingverplichtingen*	– 7.852	19.577
Totale mutatie activa en passiva	**1.377.567**	**131.905**
Betaalde vennootschapsbelasting	– 60.886	– 58.949
Nettokasstroom aangewend voor operationele activiteiten	**1.440.348**	**315.128**
Nettokasstroom uit niet-doorlopende operationele activiteiten	**–**	**27.923**
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen en aankopen		
– *Beleggingen in kapitaalinstrumenten*	– 220.638	– 3.016
– *Beleggingen in aandelen*	– 81.641	– 31.579
– *Beleggingen in groepsmaatschappijen (exclusief overgenomen geldmiddelen)*	37.676	– 178.021
– *Beleggingen in deelnemingen*	–	– 4.217
– *Materiële vaste activa*	– 13.562	– 29.695
– *Immateriële activa*	– 29.570	– 31.663

Geconsolideerd kasstroomoverzicht	2008	2007
Desinvesteringen, aflossingen en verkopen		
– *Beleggingen in kapitaalinstrumenten*	69.511	82.968
– *Beleggingen in aandelen*	167.002	36.143
– *Beleggingen in groepsmaatschappijen (exclusief overgenomen geldmiddelen)*	–	3.140
– *Beleggingen in deelnemingen*	– 556	7.631
– *Materiële vaste activa*	4.105	13.205
– *Immateriële activa*	412	7.171
Resultaat deelnemingen/participatie en beleggingsportefeuille aandelen	– 40.268	11.186
Ontvangen dividend uit deelnemingen en participaties	22.948	16.303
Nettokasstroom aangewend voor investeringsactiviteiten	**– 84.581**	**– 100.444**
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte aandelen en agio	5.345	40.180
Personeelsopties	–	20.175
Mutatie overige reserves	– 71.326	5.159
Perpetuele leningen	– 2.082	– 5.414
Minderheidsbelangen	– 33	1.724
Ontvangsten uit achtergestelde schulden	250.000	–
Aflossingen achtergestelde schulden	– 85.145	– 11.242
Ontvangsten uit schuldbewijzen	–	150.000
Aflossingen schuldbewijzen	– 1.254.818	– 915.453
Betaald dividend	– 104.484	– 94.745
Nettokasstroom aangewend voor financieringsactiviteiten	**– 1.262.543**	**– 809.616**
Nettotoename in geldmiddelen en kasequivalenten	**93.224**	**– 567.009**
Geldmiddelen en kasequivalenten per 1 januari	444.803	1.011.812
Geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december	538.027	444.803
Bijkomende toelichting		
Kasstromen uit hoofde van interestontvangsten	1.350.103	1.218.347
Kasstromen uit hoofde van interestbetalingen	940.979	879.722

Toelichting

Samenvatting van de belangrijkste grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening van Van Lanschot NV per 31 december 2008 is door de Raad van Bestuur opgemaakt op 19 maart 2009 en wordt 11 mei 2009 ter vaststelling aan de aandeelhouders voorgelegd op de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Van Lanschot is een in Nederland opgerichte en gevestigde vennootschap waarvan de certificaten van aandelen openbaar worden verhandeld.

Grondslagen bij de opstelling van de jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening van Van Lanschot en haar dochterondernemingen is opgesteld in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU). In de geconsolideerde jaarrekening opgenomen activa en passiva worden gewaardeerd tegen de hierna vermelde waarderingsgrondslagen.

Veranderingen in de presentatie

Er zijn geen veranderingen in de presentatie.

Schattingsonzekerheden

Bij de toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving van Van Lanschot is gebruikgemaakt van schattingen en veronderstellingen die belangrijke gevolgen hebben voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. De schattingen en veronderstellingen zijn gebaseerd op de meest recente informatie. De werkelijke bedragen kunnen in de toekomst afwijken van de schattingen en veronderstellingen. Schattingen en veronderstellingen hebben met name betrekking op:

Bepaling van de reële waarde van derivaten en andere financiële instrumenten

De reële waarde van financiële instrumenten die niet worden verhandeld op een actieve markt wordt bepaald op basis van kasstroom- en (optie) waarderingsmodellen. Deze modellen zijn gebaseerd op de per balansdatum bekende marktomstandigheden. Schattingen hebben voornamelijk betrekking op het inschatten van toekomstige kasstromen en disconteringsvoeten.

Bijzondere waardeverminderingen

Per balansdatum wordt voor alle activa beoordeeld of er objectieve indicatoren zijn dat er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Objectieve indicatoren worden vastgesteld bij sterk gewijzigde marktomstandigheden in bijvoorbeeld beurs- en valutakoersen en rentestanden. Bijzondere waardeverminderingen worden bepaald aan de hand van het verschil tussen de balanswaarde en de realiseerbare waarde.

Waardeverminderingen worden verantwoord in de winst- en verliesrekening. Indien een actief definitief oninbaar wordt, wordt deze afgeboekt ten laste van de betreffende balanspost. De reeds gevormde voorziening voor bijzondere waardevermindering valt vrij ten gunste van de betreffende balanspost. Indien oninbare vorderingen na het afboeken toch kasstromen genereren worden deze rechtstreeks in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Bijzondere waardeverminderingen financiële activa

In het geval van bijzondere waardeverminderingen van financiële activa is er sprake van objectieve indicatoren na de eerste opname van de financiële activa. Afhankelijk van het soort financiële activa wordt de realiseerbare waarde geschat op basis van:

- De reële waarde door middel van een waarneembare marktprijs.
- De contante waarde van verwachte toekomstige kasstromen op basis van de oorspronkelijke effectieve interest van het actief als disconteringsvoet.
- De reële waarde van zekerheden.

Bijzondere waardeverminderingen worden voor individueel significante posten individueel bepaald. Voor overige financiële activa vindt op portefeuilleniveau een collectieve beoordeling plaats. De bijzondere waardevermindering bij deze collectieve beoordeling wordt, indien er objectieve indicatoren hebben plaatsgevonden, bepaald op basis van contractueel overeengekomen kasstromen en de historische ervaring ten aanzien van kredietverliezen op activa met gelijkwaardige kredietkenmerken. Indien huidige omstandigheden aanleiding geven om de historische ervaringen aan te passen dan worden de effecten van deze omstandigheden in de berekeningen verwerkt.

Bijzondere waardeverminderingen niet-financiële activa

De realiseerbare waarde bij niet-financiële activa is de hoogste van de reële waarde van een actief, onder verrekening van verkoopkosten, en de bedrijfswaarde. Deze reële waarde, onder verrekening van verkoopkosten, is gebaseerd op een marktconforme transactie tussen bewuste, bereidwillige partijen. Om bijzondere waardeverminderingen te kunnen bepalen, worden individuele activa ingedeeld op het laagste niveau waarop kasstromen te identificeren zijn (kasstroomgenererende eenheden).
Niet-financiële activa, anders dan betaalde goodwill, die aan een bijzondere waardevermindering onderhevig zijn geweest, worden op iedere balansdatum beoordeeld voor mogelijke terugboeking van de waardevermindering. Voor niet-financiële activa vindt er jaarlijks een toetsing op bijzondere waardeverminderingen plaats door na te gaan of er aanwijzingen zijn dat deze activa aan een bijzondere waardevermindering onderhevig zijn.

Actuariële veronderstellingen voorzieningen

Zie toelichting voorzieningen opgenomen onder toelichting 21.

Grondslagen voor consolidatie

Dochterondernemingen

De geconsolideerde jaarrekening van Van Lanschot NV bevat de jaarrekeningen van F. van Lanschot Bankiers NV en haar dochterondernemingen. De jaarrekeningen van F. van Lanschot Bankiers NV en haar dochterondernemingen zijn opgesteld per 31 december op basis van eenduidige waarderingsgrondslagen. Het boekjaar van F. van Lanschot Bankiers NV en haar dochterondernemingen is gelijk aan het kalenderjaar. De effecten van intragroeptransacties worden geëlimineerd in het consolidatieproces. Dochterondernemingen worden geconsolideerd vanaf oprichtingsdatum c.q. overnamedatum, zijnde de datum waarop feitelijke zeggenschap wordt verworven; consolidatie wordt voortgezet tot het moment dat de feitelijke zeggenschap ophoudt te bestaan. Er is sprake van zeggenschap indien Van Lanschot de mogelijkheid heeft om, direct of indirect, het financiële of operationele beleid van een onderneming te bepalen.
Het belang van derden in het eigen vermogen wordt afzonderlijk in de geconsolideerde balans gepresenteerd als component van het totale eigen vermogen. Het resultaat over de verslagperiode dat aan het belang van derden kan worden toegerekend, wordt apart zichtbaar gemaakt.

Investeringen in deelnemingen met invloed van betekenis

De beleggingen in deelnemingen waarop Van Lanschot invloed van betekenis kan uitoefenen, worden verwerkt volgens de equity-methode, tenzij anders aangegeven. Volgens de equity-methode wordt in de waardering van de deelneming de belegging initieel gewaardeerd tegen

kostprijs. Het aandeel van Van Lanschot in de winsten en verliezen, na het moment van verwerving, wordt verantwoord in de winst- en verliesrekening en haar aandeel in de mutaties in reserves na verwerving worden verantwoord in de reserves.

Gesegmenteerde informatie

Van Lanschot heeft als primaire segmentatiebasis de verschillende bedrijfssegmenten. Een bedrijfssegment is een bedrijfsonderdeel dat soortgelijke diensten verleent en waarvan het rendements- en risicoprofiel afwijkt van dat van andere bedrijfssegmenten. De bedrijfsonderdelen die Van Lanschot onderscheidt zijn: Private Banking, Assetmanagement, Business Banking, Corporate Finance en Securities en Overige activiteiten. De secundaire segmentatiebasis is geografisch op basis van waar het bedrijfsonderdeel is gevestigd. Van Lanschot onderscheidt de geografische segmenten Nederland, België en Overige.

Vreemde valuta

Buitenlandse entiteiten

Posten opgenomen in de jaarrekening van elke entiteit van Van Lanschot worden gewaardeerd op basis van de valuta die het best de economische realiteit van de onderliggende gebeurtenissen en omstandigheden weergeeft die relevant zijn voor die entiteit (de functionele valuta). De geconsolideerde jaarrekening luidt in euro, tevens de functionele en rapporteringsvaluta van Van Lanschot.
Winst- en verliesrekeningen en kasstromen van buitenlandse entiteiten worden omgerekend tegen de gemiddelde koers; activa en passiva worden omgerekend tegen de koers per balansdatum.
Omrekeningsverschillen van de netto-investering in buitenlandse entiteiten en van leningen aangemerkt als hedges van dergelijke investeringen, worden verwerkt in het eigen vermogen.

Transacties in vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta worden omgerekend in de waarderingsvaluta op basis van de koersen op transactiedatum.
Omrekeningsverschillen die ontstaan bij afwikkeling van dergelijke transacties en bij omrekening van monetaire activa en verplichtingen luidend in vreemde valuta, worden verantwoord in de winst- en verliesrekening, behalve wanneer zij worden verantwoord in het eigen vermogen kwalificerend als netto-investeringsafdekkingen.
Omrekeningsverschillen op niet-monetaire posten zoals voor handelsdoeleinden aangehouden instrumenten, worden verantwoord als deel van de reëlewaardewinsten- of verliezen. Omrekeningsverschillen op voor verkoop beschikbare niet-monetaire posten worden opgenomen onder de herwaarderingsreserve in het eigen vermogen.

In de balans opnemen van financiële activa

De aankoop of verkoop van financiële activa geclassificeerd als aangehouden tot einde looptijd, beschikbaar voor verkoop of voor handelsactiviteiten die volgens standaard marktconventies worden afgewikkeld, worden verwerkt op de datum waarop Van Lanschot zich verbindt om het actief te kopen of te verkopen. Leningen en deposito's worden verwerkt op afwikkeldatum.

Niet langer in de balans opnemen van financiële activa

Financiële activa worden niet langer in de balans opgenomen indien:

- Van Lanschot niet langer recht heeft op de kasstromen van het actief en
- Van Lanschot het overgrote deel van de risico's en voordelen heeft overgedragen of
- Van Lanschot de beschikkingsmacht over het actief heeft verloren en niet het overgrote deel van de risico's heeft behouden.

Indien Van Lanschot de rechten op de kasstromen uit een financieel actief overdraagt en niet het overgrote deel van de risico's en opbrengsten heeft behouden, bepaalt Van Lanschot of de beschikkingsmacht is behouden. Indien deze is behouden blijft het actief in de balans opgenomen voor zover Van Lanschot nog blootstaat aan veranderingen in de waarde van het actief. Indien de beschikkingsmacht is overgedragen, worden de activa van de balans gehaald.

Securitisaties

Van Lanschot heeft delen van haar kredietportefeuille ondergebracht in 'Special Purpose Entities' (SPE's). Met deze transacties is het economische eigendom van deze vorderingen overgedragen aan de afzonderlijke entiteiten. Deze afzonderlijke entiteiten worden door Van Lanschot geconsolideerd indien Van Lanschot op basis van de economische realiteit de feitelijke zeggenschap ('control') heeft over de SPE. De belangrijkste indicator voor control is het behouden van het merendeel van de aan de financiële activa verbonden risico's en economische voordelen.

Bij het meeconsolideren van SPE's worden de grondslagen van Van Lanschot gevolgd.

Saldering financiële activa en passiva

Financiële activa en passiva worden gesaldeerd en in de geconsolideerde jaarrekening gepresenteerd voor het nettobedrag indien Van Lanschot het juridisch afdwingbare recht tot saldering en simultane afwikkeling heeft en de intentie heeft de activa en passiva gesaldeerd of simultaan af te rekenen.

Samenvatting van belangrijke waarderingsgrondslagen

Algemeen

Classificatie schuld of eigen vermogen

Financiële instrumenten, of de afzonderlijke componenten van het instrument, worden geclassificeerd als een verplichting of als eigen vermogen in overeenstemming met de economische realiteit.

Derivaten

De initiële waardering geschiedt tegen reële waarde op het moment van ingaan van het contract. Na de eerste verwerking wordt het derivaat gewaardeerd tegen reële waarde en waardemutaties worden verwerkt in de winst- en verliesrekening onder resultaat uit financiële transacties. Reële waarden worden gebaseerd op beurskoersen, kasstroom- en (optie)waarderingsmodellen.

Hedge-accounting

Van Lanschot maakt gebruik van derivaten ter afdekking van de risico's. De boekwaarde van de door fair value hedges afgedekte activa en verplichtingen die anders tegen kostprijs worden opgenomen, is aangepast voor de mutaties in de reële waarde die kan worden toegerekend aan de afgedekte risico's. Eventuele winsten of verliezen voortkomend uit wijzigingen in de reële waarde van derivaten die geen betrekking hebben op de afgedekte risico's, worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord.
Bij het afsluiten van een afdekkingstransactie, wordt de afdekkingsrelatie door Van Lanschot formeel aangewezen en gedocumenteerd, evenals de doelstelling en het beleid van Van Lanschot ten aanzien van beheer van financiële risico's bij het aangaan van de afdekkingstransactie.
De documentatie vermeldt de gegevens van het afdekkingsinstrument, de afgedekte positie of transactie, de aard van het af te dekken risico en hoe Van Lanschot zal beoordelen in hoeverre het afdekkingsinstrument effectief is bij het compenseren van het risico. Dergelijke afdekkingen zijn naar verwachting zeer effectief. De effectiviteit wordt maandelijks beoordeeld, waarbij wordt vastgesteld dat de afdekking gedurende de verslagperioden waarvoor de afdekking was bedoeld, feitelijk zeer effectief is geweest. Afdekkingen die aan strikte voorwaarden voor hegde-accounting voldoen, worden als volgt verantwoord:

Fair value hedging

Bij fair value hedges worden afdekkingsinstrumenten gebruikt om het blootstaan aan wijzigingen in de reële waarde van een actief of verplichting af te dekken, die ontstaan als gevolg van rentewijzigingen. Waardeveranderingen van het afdekkingsinstrument worden verantwoord in de winst- en verliesrekening. Hetzelfde bedrag wordt (voor zover het afdekkingsinstrument effectief is) gemuteerd op de waarde van de afgedekte positie of transactie en tevens verantwoord in de winst- en verliesrekening.
Indien een afdekkingsinstrument afloopt of wordt verkocht, of indien een instrument niet langer als afdekkingsinstrument kan worden aangemerkt, worden de cumulatieve winsten en verliezen geamortiseerd over de resterende looptijd van de hedgerelatie.

Cash flow hedging

Bij cash flow hedges worden afdekkingsinstrumenten gebruikt om het blootstaan aan schommelingen in kasstromen van een actief, verplichting of toekomstige transactie, die ontstaan als gevolg van wijzigingen in rente en/of inflatie, af te dekken. Het deel van de winst of het verlies op het afdekkingsinstrument waarvan is vastgesteld dat het een effectieve afdekking is, wordt direct in het eigen vermogen opgenomen tot het moment dat het afgedekte item de winst- en verliesrekening beïnvloedt. Het niet-effectieve deel wordt in de winst- en verliesrekening opgenomen.
Indien een afdekkingsinstrument afloopt of wordt verkocht, of indien een instrument niet langer als afdekkingsinstrument kan worden aangemerkt, blijven de cumulatieve winsten en verliezen in het eigen vermogen totdat de verwachte toekomstige transactie uiteindelijk wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening. Als de verwachte toekomstige transactie niet langer waarschijnlijk is, wordt het cumulatieve resultaat direct overgebracht vanuit het eigen vermogen naar de winst- en verliesrekening.

In een contract besloten derivaat

Een in een contract besloten derivaat, een zogenoemd 'embedded derivative', wordt separaat gewaardeerd indien er geen nauw verband bestaat tussen de economische eigenschappen van een embedded derivative en het financiële contract waarvan het deel uitmaakt.
Het besloten derivaat wordt apart gewaardeerd indien het financiële contract zelf niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met waarde-veranderingen via de winst- en verliesrekening. Een voorbeeld van een in een contract besloten derivaat (nauw verbonden) zijn interestopties in een hypotheek, die de boven- of ondergrens op de interest bepalen. Een voorbeeld van een in een contract besloten derivaat (niet nauw verbonden) is aan een aandelenindex gekoppelde interestbetaling en aflossing. Vooraf wordt bepaald of een in een contract besloten derivaat al dan niet 'closely related' (nauw verbonden) is.

'Day 1' profit

Als er op het moment van afsluiten gebruik wordt gemaakt van waarderingstechnieken dan kan er verschil ontstaan tussen de transactieprijs en de reële waarde. Een eventueel verschil hiertussen wordt de 'Day 1 profit' genoemd. Hieruit voortvloeiende resultaten worden direct verantwoord in de winst- en verliesrekening onder het resultaat uit financiële transacties.

Balans indeling conform IFRS 7

Voor de balansindeling conform IFRS 7 wordt verwezen naar de 'Geconsolideerde balans naar waarderingsgrondslag' in de additionele toelichting.

Activa

Geldmiddelen en kasequivalenten

Onder geldmiddelen en kasequivalenten zijn tegen nominale waarde opgenomen alle liquide middelen, vrij beschikbare en direct opeisbare tegoeden bij de centrale banken en andere banken, waarbij het risico op waardeveranderingen van deze liquide middelen en tegoeden insignificant is.

Financiële vorderingen handelsactiviteiten

Financiële vorderingen handelsactiviteiten zijn transacties voor eigen rekening met het doel dit actief op korte termijn weer te verkopen. De financiële vorderingen handelsactiviteiten bevatten de handels-portefeuille aandelen en obligaties. De financiële vorderingen handelsactiviteiten worden vanaf het moment van aangaan van het contract (trade date) gewaardeerd tegen de reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening onder resultaat uit financiële transacties.

Bankiers

Bankiers wordt gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, waarbij de amortisatie berekend wordt met behulp van de effectieve interest-methode. De effectieve interest is de interestvoet die de contante waarde van de verwachte kasstromen over de looptijd van het financieel instrument, of waar van toepassing over een kortere periode, exact disconteert naar de netto boekwaarde van het financieel actief.

Beleggingen voor verkoop beschikbaar

Beleggingen zijn door het management aangemerkt als transacties aangehouden voor onbepaalde duur en worden gewaardeerd als 'voor verkoop beschikbaar'. De post beleggingen bevat beleggingen in aandelen, obligaties en participaties. Deze beleggingen worden bij eerste opname tegen de reële waarde opgenomen en vervolgens aangepast voor na verwerving opgetreden wijzigingen in reële waarde van de belegging. Niet-gerealiseerde winsten en -verliezen voortvloeiende uit wijzigingen in de reële waarde van als voor verkoop beschikbaar gerubriceerde beleggingen worden netto opgenomen in het eigen vermogen. (Dis)agio van rentedragende voor verkoop beschikbare beleggingen wordt op basis van de effectieve rentevoet geamortiseerd en ten gunste of ten laste van de winst- of verliesrekening gebracht. Als de beleggingen worden afgestoten of als een bijzondere waardevermindering plaatsvindt, worden de aanpassingen van de reële waarde opgenomen in de winst- en verliesrekening.
Van Lanschot toetst tweemaal per jaar of er bijzondere waardeverminderingen zijn. Als de reële waarde significant of duurzaam onder de kostprijs ligt, is dit een indicatie voor een bijzondere waardevermindering.
Van Lanschot beschouwt de ongerealiseerde verliezen op de kapitaalinstrumenten in de beleggingsportefeuille, als gevolg van rentefluctuaties, als tijdelijke waardeverminderingen. Van Lanschot heeft de intentie om deze beleggingen in kapitaalinstrumenten aan te houden gedurende een periode die lang genoeg is om deze ongerealiseerde verliezen te compenseren en verwacht indien aangehouden tot einde looptijd de volledige hoofdsom terug te ontvangen.

Bij realisatie van een 'voor verkoop beschikbaar' aandeel valt de opgebouwde herwaarderingsreserve vrij in de winst- en verliesrekening onder opbrengsten effecten en deelnemingen. Bij realisatie van een 'voor verkoop beschikbare' obligatie valt de opgebouwde herwaarderingsreserve vrij in de winst- en verliesrekening onder resultaat uit financiële transacties. Voor de bepaling van het transactieresultaat wordt de kostprijs bepaald op basis van de methode van gemiddelde kostprijs.

Participaties worden in het eerste jaar van investeren tegen reële waarde opgenomen, en (indien van toepassing) aangepast voor na verwerving opgetreden wijzigingen in de reële waarde van de belegging. Participaties worden gewaardeerd in overeenstemming met de European Venture Capital Association richtlijnen. De waarderingsrichtlijnen van deze Europese brancheorganisatie worden onder IFRS algemeen geaccepteerd voor de private equity-sector.

Voor de bepaling van de marktwaarde van de participaties, waarvoor geen beurskoers beschikbaar is, wordt gebruikgemaakt van waarderingsmethodieken waaruit de aandeelhouderswaarde volgt. De gehanteerde waarderingsmethodieken betreffen: kapitalisatiemethode (peergroupanalyse), rentabiliteitsmethode, netto-contante waarde methode en zichtbare intrinsieke waarde methode.

De kapitalisatiemethode (waar mogelijk op basis van een peergroupanalyse) bepaalt de waarde van een onderneming door het bedrijfsresultaat (EBIT) en het bedrijfsresultaat voor afschrijvingen (EBITDA) te vermenigvuldigen met een vermenigvuldigingsfactor.
De EBIT en EBITDA worden, indien van toepassing, gecorrigeerd voor eenmalige posten. De vermenigvuldigingsfactor wordt door een peergroupanalyse afgeleid van sterk vergelijkbare beursgenoteerde ondernemingen, waarbij eventueel rekening wordt gehouden met een discount van 25% voor illiquiditeit en minderheidsbelang. De netto contante waarde methode berekent de ondernemingswaarde door het contant maken tegen een disconteringsvoet van de geprognosticeerde operationele kasstromen voor de planperiode en een eindwaarde op basis van de extrapolatie van het bedrijfsresultaat. Er wordt gerekend met een risicovrije rente van 3,763% (10-jaars Europese Interest Swap Rate per 31-12-2008; 4,688% per 31-12-2007), een vaste marktrisicopremie van 5,5%, een onderneming specifiek risico tussen 0% en maximaal 9% en een groeivoet tussen 0% en maximaal 3%.

Van de waarde die resulteert uit de kapitalisatie-, en/of netto contante waarde methode wordt vervolgens de nettoschuld en het preferente aandelenkapitaal van de onderneming afgetrokken om van ondernemingswaarde tot aandelenwaarde te komen. De rentabiliteitsmethode bepaalt de ondernemingswaarde door de nettowinst contant te maken tegen een geëist rendement (gemiddeld 15%) op het eigen vermogen, rekening houdend met een verwachte groeivoet van de onderneming. Er wordt gerekend met een groeivoet tussen 0% en maximaal 3%.

De zichtbare intrinsieke waarde methode bepaalt de waarde van een onderneming op basis van balansgegevens en kan in geval van going concern als bodemwaardering gezien worden. Daar waar het de waardering van fondsinvesteringen betreft, is de waardering gebaseerd op de door de fondsmanager opgestelde rapportage. Hierbij wordt een correctie gemaakt (waar van toepassing) voor carried interest regelingen en jaarlijkse fondskosten.

Alle aankopen en verkopen volgens standaardmarktconventies van beleggingen voor verkoop beschikbaar worden verantwoord op transactiedatum. Alle overige aan- en verkopen worden verantwoord op de datum van afwikkeling.

Kredieten en vorderingen private en publieke sector

Kredieten en vorderingen private en publieke sector worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, waarbij de amortisatie berekend wordt met behulp van de effectieve interestmethode. De effectieve interestmethode is een methode voor het berekenen van de geamortiseerde kostprijs en de allocatie van interestbaten en interestlasten over de relevante perioden.

Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening

Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening bevatten beleggingen waarvan het management waardering tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening van toepassing acht, op grond van één van de volgende redenen:

1) Het elimineert of vermindert in belangrijke mate inconsistenties in waardering en verantwoording die anders zouden ontstaan als gevolg van de waardering van activa of het verantwoorden van baten en lasten op afwijkende grondslagen.

2) De performance van de betreffende financiële activa wordt beoordeeld op basis van de reële waarde, in overeenstemming met een gedocumenteerde risicomanagement- of investeringsstrategie. Rapportage aan het management geschiedt op basis van de reële waarde.

3) Het contract waarin het financiële instrument is opgenomen, bevat één of meerdere ingesloten derivaten en het gehele contract wordt tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening verantwoord. Dit is alleen toegestaan mits:
   (a) het ingesloten derivaat significante invloed heeft op de contractueel overeengekomen kasstromen of

(b) het bij de eerste verantwoording van het financiële instrument overduidelijk is, dat splitsing van het ingesloten derivaat niet is toegestaan (bijvoorbeeld optie tot vervroegde aflossing tegen geamortiseerde kostprijs).

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde. De positieve en negatieve waarde van derivaten is apart zichtbaar op de balans, aan de debet- respectievelijk creditzijde. De waarden van derivaten met een positieve en een negatieve waarde, afgesloten met dezelfde tegenpartij, worden slechts gesaldeerd indien de cash flows op een nettobasis worden gesetteld en dit juridisch is toegestaan. Waardeveranderingen van derivaten worden rechtstreeks opgenomen in het resultaat uit financiële transacties. Als hedge-accounting geheel effectief wordt toegepast is het resultaateffect hierbij nul.

Onder derivaten worden opgenomen:

- *De positieve reële waarde van derivaten voor handelsdoeleinden:* Derivaten voor handelsdoeleinden zijn transacties voor eigen rekening met het doel dit actief op korte termijn weer te verkopen. Deze derivaten vallen niet onder hedge-accounting en worden vanaf het moment van aangaan van het contract (trade date) gewaardeerd tegen de reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening onder resultaat uit financiële transacties.
- *Economische hedges:* Economische hedges zijn derivaten voor het managen van risico's zonder toepassing van hedge-accounting.
- *Derivaten structured products:* Derivaten structured products betreft opties die Van Lanschot heeft gekocht ter afdekking van structured products verkocht aan cliënten, zonder toepassing van hedge-accounting.
- *Long optie positie cliënten*
- *Derivaten met toepassing van hedge-accounting*

Beleggingen in deelnemingen equity-methode

Deelnemingen zijn entiteiten waarop Van Lanschot invloed van betekenis kan uitoefenen. De deelnemingen worden in de jaarrekening opgenomen op basis van de equity-methode. Indien een wijziging plaatsvindt in het eigen vermogen van de deelneming, neemt Van Lanschot haar aandeel in de wijziging op en verwerkt dit in het overzicht van mutaties in het eigen vermogen. Dit geldt ook voor de resultaten van de deelnemingen die verantwoord worden in de winst- en verliesrekening van Van Lanschot.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa bevatten onroerend goed, informatietechnologie, inventaris, communicatie- en beveiligingsapparatuur. De materiële vaste activa worden bij eerste opname gewaardeerd tegen historische kostprijs en hierna tegen historische kostprijs onder aftrek van de cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.
De boekwaarde bevat de kosten voor vervanging van een deel van het bestaande object zodra deze kosten worden gemaakt en is exclusief de kosten van het dagelijks onderhoud. De afschrijving wordt lineair berekend op basis van de economische levensduur van de betreffende activa.
De ontwikkelingskosten van besturingssoftware worden geactiveerd indien zij voldoen aan de criteria aangaande identificeerbaarheid, het waarschijnlijk is dat toekomstige opbrengsten binnen de onderneming vallen en dat de kosten betrouwbaar kunnen worden bepaald.

Verwachte economische levensduur materiële vaste activa in jaren

Grond	oneindig
Opstal	40
Verbouwingen	15
Besturingssoftware en IT	3-5
Communicatieapparatuur	5
Beveiligingsapparatuur	15
Infrastructuur	10
Inventaris en inrichting	5-10

Onroerend goed niet in eigen gebruik betreft verhuurd onroerend goed en onroerend goed verkregen uit de afwikkeling van kredieten. Verhuurd onroerend goed wordt gewaardeerd tegen historische kostprijs onder aftrek van de cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. Onroerend goed verkregen uit de afwikkeling van kredieten wordt gewaardeerd tegen historische kostprijs onder aftrek van cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Goodwill en overige immateriële activa

Goodwill is het verschil tussen de reële waarde van de verworven activa (inclusief immateriële activa) en passiva en de betaalde kostprijs. Betaalde goodwill wordt tegen kostprijs opgenomen in de jaarrekening na aftrek van eventuele cumulatieve verliezen wegens bijzondere waardevermindering. Betaalde goodwill wordt jaarlijks of indien gebeurtenissen of veranderingen in de omstandigheden erop wijzen, getoetst op bijzondere waardeverminderingen. Een waardevermindering wordt vastgesteld aan de hand van het verschil tussen de balanswaarde en de realiseerbare waarde van de kasstroomgenererende eenheid (zogenaamde Cash Generating Unit, CGU) waarop de goodwill betrekking heeft. De realiseerbare waarde van een kasstroomgenererende eenheid wordt bepaald door de hoogte van de reële waarde minus verkoopkosten en de gebruikswaarde.

Voor Van Lanschot is het, door het ontbreken van een markt voor separate CGU's, niet mogelijk om een betrouwbare reële waarde minus verkoopkosten per CGU te bepalen. De realiseerbare waarde is derhalve gelijkgesteld aan de gebruikswaarde. De gebruikswaarde wordt bepaald door de netto contante waarde te berekenen van toekomstige kas-stromen die door een CGU worden gegenereerd. Indien de realiseerbare waarde per CGU onder de balanswaarde van de betreffende CGU ligt is er sprake van een bijzondere waardevermindering van de goodwill.

Kasstroomvoorspellingen zijn gebaseerd op het meerjarenplan, strategische plannen en andersoortige onderzoeken betreffende mogelijke toekomstige ontwikkelingen. Gebeurtenissen en factoren die de schattingen significant kunnen beïnvloeden zijn ondermeer marktverwachtingen, effecten van fusies en overnames, concurrentieverhoudingen, klantgedrag en het verloop van het klantenbestand, kostenstructuur, rente- en risico-ontwikkelingen en overige bedrijfstak en sectorspecifieke omstandigheden.

Overige immateriële activa, zoals applicatiesoftware, klantenbestanden, contractuele rechten en de waarde van verworven toevertrouwde middelen en kredieten, worden geactiveerd tegen de kostprijs en gedurende hun gebruiksduur lineair afgeschreven.

Verwachte economische levensduur immateriële activa in jaren

Klantenbestanden	5-20
Distributiekanalen van derde partijen	12-20
Contracten van agenten	20
Merknamen	20
Deposito's en rekening-courantstanden	10
Applicatiesoftware	3-5

Actuele belastingvorderingen

Actuele belastingvorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Actieve belastingvorderingen worden gesaldeerd wanneer zij betrekking hebben op dezelfde belastingautoriteit, betrekking hebben op dezelfde soort belasting en het wettelijk is toegestaan om deze vorderingen en verplichtingen te salderen.

Latente belastingvorderingen

Belastinglatenties worden in de balans opgenomen indien de waardering van een actief of passief in de balans tijdelijk afwijkt van de waardering voor belastingdoeleinden. De belastinglatenties worden berekend met behulp van bekrachtigde belastingpercentages ten tijde van realisatie van de latenties. Actieve en passieve belastinglatenties worden gesaldeerd wanneer zij betrekking hebben op dezelfde belastingautoriteit, betrekking hebben op dezelfde soort belasting, het wettelijk is toegestaan om deze latenties te salderen en de verwachting bestaat dat de latenties simultaan worden afgewikkeld. Belastinglatenties worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Actieve belastinglatenties worden alleen opgenomen indien het waarschijnlijk is dat in de nabije toekomst fiscale winsten zullen worden gerealiseerd ter compensatie van deze tijdelijke verschillen.
Waardeveranderingen van beleggingen geclassificeerd als 'voor verkoop beschikbaar' en waardemutaties van derivaten die onderdeel uitmaken van een cash flow hedge worden onder aftrek van belastinglatenties opgenomen in het vermogen. De belastinglatentie wordt tegelijk met de waardemutatie in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Overlopende activa

Overlopende activa worden gewaardeerd tegen historische kostprijs.

Overige activa

Overige activa worden gewaardeerd tegen historische kostprijs.

Passiva

Financiële verplichtingen handelsactiviteiten

Financiële verplichtingen handelsactiviteiten zijn transacties voor eigen rekening met het doel deze posities op korte termijn weer terug te kopen. Financiële verplichtingen handelsactiviteiten worden gewaardeerd tegen reële waarde met verrekening van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening. Deze balanspost omvat de short posities inzake de handelsportefeuille aandelen en obligaties. Opname vindt plaats bij het aangaan van het contract.

Bankiers

Bankiers wordt gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, waarbij de amortisatie berekend wordt met behulp van de effectieve interest-methode. De effectieve interest is de interestvoet die de contante waarde van de verwachte kasstromen over de looptijd van het financieel instrument, of waar van toepassing over een kortere periode, exact disconteert naar de netto boekwaarde van de verplichting.

Verplichtingen private en publieke sector

Verplichtingen private en publieke sector worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, waarbij de amortisatie berekend wordt met behulp van de effectieve interestmethode.

Financiële passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening

Financiële passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening bevatten financiële instrumenten waarvan het management waardering tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening van toepassing acht, op grond van één van de volgende redenen:

1) Het elimineert of vermindert in belangrijke mate inconsistenties in waardering en verantwoording die anders zouden ontstaan als gevolg van de waardering van passiva of het verantwoorden van baten en lasten op afwijkende grondslagen.

2) De performance van de betreffende financiële passiva wordt beoordeeld op basis van de reële waarde, in overeenstemming met een gedocumenteerde risicomanagement of investeringsstrategie. Rapportage aan het management geschiedt op basis van de reële waarde.

3) Het contract waarin het financiële instrument is opgenomen, bevat één of meerdere ingesloten derivaten en het gehele contract wordt tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening verantwoord. Dit is alleen toegestaan mits:
   (a) het ingesloten derivaat significante invloed heeft op de contractueel overeengekomen kasstromen of
   (b) het bij de eerste verantwoording van het financiële instrument overduidelijk is, dat splitsing van het ingesloten derivaat niet is toegestaan (bijvoorbeeld optie tot vervroegde aflossing tegen geamortiseerde kostprijs).

Van Lanschot houdt in de waardering rekening met haar eigen kredietrisico.

Derivaten

Onder derivaten worden opgenomen:

- *De negatieve reële waarde van derivaten voor handelsdoeleinden:*
  Derivaten voor handelsdoeleinden zijn transacties voor eigen rekening met het doel dit actief op korte termijn weer te verkopen. Deze derivaten vallen niet onder hedge-accounting en worden vanaf het moment van aangaan van het contract (trade date) gewaardeerd tegen de reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening onder resultaat uit financiële transacties.
- *Economische hedges:*
  Economische hedges zijn derivaten voor het managen van risico's zonder toepassing van hedge-accounting.
- *Derivaten structured products:*
  Derivaten structured products betreft opties die Van Lanschot heeft gekocht ter afdekking van structured products verkocht aan cliënten, zonder toepassing van hedge-accounting.
- *Long optie positie cliënten*
- *Derivaten met toepassing van hedge-accounting*

Uitgegeven schuldbewijzen

Uitgegeven schuldbewijzen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Inkoop van eigen schuldbewijzen door Van Lanschot wordt in de geconsolideerde jaarrekening gesaldeerd met de verplichting, waarbij het verschil tussen kostprijs en boekwaarde op basis van de resterende looptijd wordt verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Voorzieningen

Pensioenvoorzieningen

Van Lanschot heeft pensioenregelingen op basis van toezeggingen op grond van het salaris-dienstjarensysteem (defined benefit plans) en pensioenregelingen waarbij het pensioen is gebaseerd op gestorte bedragen (defined contribution plans). Bij defined contributions plans worden premies aan pensioenfondsen als personeelskosten verantwoord in de winst- en verliesrekening. Van Lanschot heeft bij defined contribution plans geen verdere verplichtingen nadat de premies zijn betaald. Bij defined benefit plans worden uitkeringen aan gepensioneerde werknemers gegarandeerd. Bij het bepalen van de uitkeringen wordt rekening gehouden met factoren zoals leeftijd, dienstjaren en salaris. De voorziening voor defined benefit plans is de contante waarde van de pensioenverplichtingen op balansdatum verminderd met de reële waarde van beleggingen, aangepast voor niet verantwoorde resultaten en kosten met betrekking tot verstreken dienstjaren. De pensioenverplichting wordt berekend gebruikmakend van het verwachte rendement op beleggingen.

Verschillen tussen het verwachte en het werkelijke rendement op beleggingen alsmede actuariële wijzigingen worden niet in de winst- en verliesrekening verantwoord, tenzij het totaal van deze cumulatieve verschillen en wijzigingen buiten een bandbreedte (corridor) van 10% valt van de grootste van de verplichtingen uit hoofde van de regeling of de reële waarde van de beleggingen. Het deel dat buiten de bandbreedte valt, wordt ten gunste of ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht over de resterende arbeidsjaren van de deelnemers.

Voorziening jubileumregeling

Ter gelegenheid van het 10-, 20-, 30- en 40-jarig dienstverband ontvangen medewerkers een gratificatie. Daarnaast wordt bij het 25- en 40-jarig dienstverband een receptie aan de medewerkers aangeboden. Deze vergoedingen wordt op actuariële basis berekend en als voorziening opgenomen in de balans.

Voorziening personeelskortingen

Van Lanschot heeft personeelscondities waarbij werknemers korting ontvangen op bijvoorbeeld de hypotheekinterest. Deze vergoeding wordt op actuariële basis berekend voor de periode waarin de werknemer niet actief is voor Van Lanschot (pensioen) en als voorziening opgenomen in de balans.

Overige voorzieningen

Hieronder zijn opgenomen alle overige voorzieningen.

Actuele belastingverplichtingen

Actuele belastingverplichtingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Actieve en passieve belastingen worden gesaldeerd wanneer zij betrekking hebben op dezelfde belastingautoriteit, betrekking hebben op dezelfde soort belasting en het wettelijk is toegestaan om deze vorderingen en verplichtingen te salderen.

Latente belastingverplichtingen

Belastinglatenties worden in de balans opgenomen indien de waardering van een actief of passief in de balans tijdelijk afwijkt van de waardering voor belastingdoeleinden. De belastinglatenties worden berekend met behulp van bekrachtigde belastingpercentages ten tijde van realisatie van de latenties. Actieve en passieve belastinglatenties worden gesaldeerd wanneer zij betrekking hebben op dezelfde belastingautoriteit, betrekking hebben op dezelfde soort belasting, het wettelijk is toegestaan om deze latenties te salderen en de verwachting bestaat dat de latenties simultaan worden afgewikkeld. Belastinglatenties worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Waardeveranderingen van beleggingen geclassificeerd als 'voor verkoop beschikbaar' en waardemutaties van derivaten die onderdeel uit maken van een cash flow hedge worden onder aftrek van belastinglatenties opgenomen in het vermogen. De belastinglatentie wordt tegelijk met de waardemutatie in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Overlopende passiva

Overlopende passiva worden gewaardeerd tegen historische kostprijs.

Overige passiva

Overige passiva worden gewaardeerd tegen historische kostprijs.

Achtergestelde schulden

Achtergestelde schulden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Inkoop van eigen achtergestelde schulden door Van Lanschot wordt in de geconsolideerde jaarrekening gesaldeerd met de verplichting waarbij het verschil tussen kostprijs en boekwaarde op basis van de resterende looptijd wordt verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Eigen vermogen

Directe kosten van uitgifte van nieuwe aandelen worden in mindering gebracht op het eigen vermogen rekening houdend met belasting.

Wanneer Van Lanschot eigen aandelen inkoopt, wordt de aankoopprijs, inclusief directe transactiekosten na belasting, in mindering gebracht op het eigen vermogen. Ingekochte aandelen door Van Lanschot hebben geen recht op winst of dividend en worden buiten beschouwing gelaten bij de berekening van de winst per aandeel.

De onder het eigen vermogen opgenomen perpetuals worden gewaardeerd tegen kostprijs.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Hieronder zijn verplichtingen opgenomen die een potentieel kredietrisico bevatten. Voor de andere niet uit de balans blijkende verplichtingen wordt verwezen naar de Langlopende verplichtingen in de additionele toelichting.

Voorwaardelijke schulden

Voorwaardelijke schulden worden gewaardeerd tegen contractwaarde en betreffen met name garanties en onherroepelijke accreditieven.

Onherroepelijke faciliteiten

Onder de onherroepelijke faciliteiten worden opgenomen de niet-opgenomen kredietfaciliteiten, de overeenkomsten uit hoofde van cessie en retrocessie en alle overige verplichtingen uit hoofde van onherroepelijke toezeggingen die kunnen leiden tot kredietverlening.

Winst- en verliesrekening

Algemeen

Opbrengsten worden verantwoord voorzover het waarschijnlijk is dat de economische voordelen ten goede vallen aan Van Lanschot en de opbrengsten betrouwbaar kunnen worden bepaald.

Kosten worden zoveel mogelijk toegerekend aan de periode waarin de diensten zijn geleverd of aan de gerelateerde opbrengsten waar deze tegenover staan.

Interest
Hieronder zijn opgenomen de opbrengsten en kosten voortvloeiend uit het (uit)lenen van gelden en daarmee samenhangende transacties en hiermee verbandhoudende provisies en andere baten/lasten die het karakter hebben van interest.

Interestbaten en interestlasten worden in de winst- en verliesrekening verantwoord op basis van het toerekeningsbeginsel (accrual basis) met behulp van de effectieve interestmethode. De effectieve interest is de interestvoet die de contante waarde van de verwachte kasstromen over de looptijd van het financieel instrument, of waar van toepassing over een kortere periode, exact disconteert naar de nettoboekwaarde van het financieel actief of de verplichting. Bij de berekening van de effectieve interest wordt rekening gehouden met alle contractuele bepalingen van het financieel instrument (zoals bijvoorbeeld vervroegde aflossing), maar niet met toekomstige verliezen als gevolg van oninbaarheid.

Opbrengsten uit effecten en deelnemingen
Te ontvangen dividend uit effecten en deelnemingen wordt direct in de winst- en verliesrekening verantwoord op het moment van betaalbaarstelling. Waardeverminderingen onder kostprijs op aandelen en participaties die onderdeel zijn van de beleggingen voor verkoop beschikbaar worden als bijzondere waardeverandering verwerkt in de winst- en verliesrekening. Verkoopresultaten van voor verkoop beschikbare beleggingen worden verantwoord onder verkoopresultaat uit voor verkoop beschikbare beleggingen. Resultaten van op equity-methode gewaardeerde deelnemingen worden opgenomen voor Van Lanschot's aandeel in de resultaten van de deelnemingen.

Provisies
Hieronder worden opgenomen de vergoedingen van voor derden verrichte bancaire diensten, voor zover deze niet het karakter van interest hebben. De bedragen die aan derden zijn vergoed worden als provisielasten verantwoord.
Van Lanschot ontvangt provisies als gevolg van een scala aan dienstverlening aan cliënten. Deze provisies kunnen worden onderverdeeld in provisies op transactiebasis en periodieke provisies die de klant gedurende het jaar in rekening worden gebracht.

Provisies op transactiebasis
De provisie-inkomsten op transactiebasis worden verantwoord in de perioden waarin Van Lanschot inspanningen levert. Transactieprovisie waarvoor Van Lanschot slechts op transactiedatum inspanningen levert (zoals effectenprovisies), wordt direct in het resultaat verwerkt. Transactieprovisie waarvoor Van Lanschot nog inspanningen moet leveren in de toekomst (zoals afsluitprovisie IGC's) is onderdeel van de geamortiseerde kostprijs en wordt gedurende de verwachte looptijd van het instrument in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Periodieke provisies
Periodieke provisies (zoals beheerprovisie) worden verantwoord in de winst- en verliesrekening in de periode waarin de diensten worden geleverd.

Resultaat uit financiële transacties
Hieronder zijn verantwoord de al dan niet gerealiseerde waardeverschillen op waardepapieren die in de handelsportefeuille zijn opgenomen, verkopen van voor verkoop beschikbare interestdragende waardepapieren, valutakoersverschillen en koersverschillen uit hoofde van de handel in de overige financiële instrumenten. Onder resultaat handel effecten zijn verantwoord de resultaten uit de financiële instrumenten samenhangend met de handelsportefeuille effecten.

De resultaten uit hoofde van ineffectiviteit in de hedge-accounting-modellen zijn opgenomen onder ongerealiseerde resultaten hedge-derivaten. Onder de overige resultaten zijn opgenomen de al dan niet gerealiseerde resultaten op derivaten die niet zijn opgenomen in een hedge-accountingmodel.

Personeelskosten
Onder personeelskosten zijn opgenomen lonen en salarissen, pensioen- en VUT-lasten, overige sociale lasten en andere personeelskosten zoals lasten uit hoofde van op aandelen gebaseerde personeelsbeloningen.

Op aandelen gebaseerde personeelsbeloningen
Medewerkers ontvangen op aandelen gebaseerde beloningen. De kosten van deze in eigen-vermogensinstrumenten afgewikkelde transacties met werknemers worden bepaald op basis van de reële waarde per toekenningsdatum. De reële waarde wordt bepaald op basis van het binomiale model. De kosten van in eigen-vermogensinstrumenten afgewikkelde transacties worden, samen met een zelfde verhoging van het eigen vermogen, opgenomen in de periode waarin aan de voorwaarden met betrekking tot de prestatie is voldaan, eindigend op de datum waarop de betrokken werknemers volledig recht krijgen op de toezegging (de datum waarop deze onvoorwaardelijk zijn geworden).

Andere beheerskosten
Onder andere beheerskosten zijn opgenomen automatiseringskosten, kosten voor marketing en communicatie, huisvestingskosten, kantoorkosten en overige beheerskosten.

Afschrijvingen
Afschrijvingen worden bepaald aan de hand van de geschatte economische levensduur en als last in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Bijzondere waardeverminderingen
Deze post omvat het saldo van de noodzakelijk geachte waardeverminderingen alsmede de vrijval van dergelijke waardeverminderingen.

Belastingen
De belastingen op het bedrijfsresultaat worden in het resultaat opgenomen conform de geldende belastingwetten in de verschillende rechtsgebieden waarin Van Lanschot actief is. De belastingeffecten van eventuele geleden verliezen in bepaalde rechtsgebieden worden als activa verantwoord indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige winsten in de betreffende rechtsgebieden voldoende groot zijn om gebruik te kunnen maken van de verliescompensatie.

Winst per gewoon aandeel
De winst per gewoon aandeel wordt berekend door de winst beschikbaar voor gewone aandeelhouders over de periode te delen door het gewogen gemiddeld aantal uitstaande gewone aandelen gedurende de periode. De verwaterde winst per gewoon aandeel wordt berekend door de winst beschikbaar voor gewone aandeelhouders te delen door het gewogen gemiddeld aantal gewone aandelen gedurende de periode gecorrigeerd voor mogelijke verwatering als gevolg van bijvoorbeeld uitstaande optierechten.

Kasstroomoverzicht
Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Dit overzicht geeft inzicht in de herkomst van de geldmiddelen en de wijze waarop deze middelen zijn aangewend. De kasstromen worden gesplitst naar die uit de operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. Onder geldmiddelen en kasequivalenten zijn tegen nominale waarde

opgenomen alle liquide middelen, vrij beschikbare en direct opeisbare tegoeden bij de centrale banken en andere banken, waarbij het risico op waardeveranderingen van deze liquide middelen en tegoeden insignificant is.

Toekomstige IFRS-standaarden

De hierna volgende IFRS-standaarden worden verplicht voor boekjaren na 31 december 2008 en zijn niet verwerkt in de jaarrekening 2008 van Van Lanschot. Naar verwachting zal verwerking van deze nieuwe standaarden geen effect hebben op het resultaat en het eigen vermogen van Van Lanschot.

IFRS 2

IFRS 2 'Op aandelen gebaseerde betalingen' (aanpassing) is van toepassing op een jaarrekening die betrekking heeft op een verslagperiode die op of na 1 juli 2009 aanvangt.

IFRS 3

IFRS 3 'Bedrijfscombinaties' (gereviseerd in 2008) is van toepassing op een jaarrekening die betrekking heeft op een verslagperiode die op of na 1 juli 2009 aanvangt. IFRS 3 heeft tot doel de relevantie, betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid te verbeteren van de informatie die een verslaggevende entiteit in haar jaarrekening verstrekt over een bedrijfscombinatie en de gevolgen ervan. IFRS 3 gereviseerd vervangt IFRS 3 zoals uitgegeven in 2004.

IFRS 8

IFRS 8 'Operationele segmenten', gepubliceerd in november 2006, is van toepassing op een jaarrekening die betrekking heeft op een verslagperiode die op of na 1 januari 2009 aanvangt. IFRS 8 vervangt IAS 14 'Gesegmenteerde informatie' voor wat betreft de vereisten voor openbaarmaking van gegevens met betrekking tot de bedrijfsonderdelen van een entiteit, de baten uit haar producten en diensten, de geografische gebieden waarin zij actief is en haar belangrijkste klanten.

IAS 1

IAS 1 'Presentatie van de jaarrekening' (gereviseerd in 2007) is van toepassing op een jaarrekening die betrekking heeft op een verslagperiode die op of na 1 januari 2009 aanvangt. IAS 1 heeft tot doel de grondslag voor te schrijven voor de presentatie van jaarrekeningen voor algemene doeleinden, teneinde vergelijkingen mogelijk te maken, zowel met de jaarrekening van de entiteit over vorige perioden als met de jaarrekeningen van andere entiteiten. IAS 1 gereviseerd vervangt IAS 1 zoals uitgegeven in 2005 en gereviseerd in 2005.

IAS 23

IAS 23 'Financieringskosten' (gereviseerd in 2007) is van toepassing op een jaarrekening die betrekking heeft op een verslagperiode die op of na 1 januari 2009 aanvangt. IAS 23 heeft tot doel de grondslag voor te schrijven voor de verwerking van financieringskosten, als onderdeel van een te activeren actief of als last. IAS 23 gereviseerd vervangt IAS 23 zoals uitgegeven in 1993.

IAS 27

IAS 27 'De geconsolideerde jaarrekening en de enkelvoudige jaarrekening' (aangepast in 2008) is van toepassing op een jaarrekening die betrekking heeft op een verslagperiode die op of na 1 juli 2009 aanvangt.
IAS 27 heeft tot doel de grondslag voor te schrijven voor de opstelling en de presentatie van de geconsolideerde jaarrekening van een groep entiteiten waarover een moedermaatschappij de zeggenschap heeft.
IAS 27 aangepast vervangt IAS 27 zoals gereviseerd in 2003.

IFRIC 15

IFRIC 15 'Overeenkomsten voor de bouw van onroerend goed' is van toepassing op een jaarrekening die betrekking heeft op een verslagperiode die op of na 1 januari 2009 aanvangt.

IFRIC 17

IFRIC 17 'Dividenduitkeringen in natura' is van toepassing op een jaarrekening die betrekking heeft op een verslagperiode die op of na 1 juli 2009 aanvangt.

IFRIC 18

IFRIC 18 'Overdracht van activa van klanten' is van toepassing op een jaarrekening die betrekking heeft op een verslagperiode die op of na 1 juli 2009 aanvangt.

Risicobeheer

In duizenden euro's

1 Risico- en kapitaalbeheer

Het nemen en managen van verantwoorde risico's is een van de essenties van bankieren. Van Lanschot benadert risicobeheer op een manier die past bij de beperkte schaalgrootte en de focus van de bank. Van Lanschot wil de invloed van onverwachte gebeurtenissen op zowel haar solvabiliteit als op haar resultaat zoveel mogelijk beperken.
Van Lanschot streeft bewust naar een laag risicoprofiel. Dit doet zij met beleid, systemen en procedures die zoveel mogelijk anticiperen op risico's en deze waar mogelijk voorkomen of limiteren. Heldere keuzes en adequate verankering van risicobeheer op elk niveau in de organisatie spelen daarbij een belangrijke rol.
Risicobeheer is ook een continu proces, niet alleen door de steeds veranderende marktomstandigheden, maar ook door de toenemende complexiteit van wet- en regelgeving. Kwaliteit en inzet van onze mensen zijn daarbij van essentieel belang. De principes van compliance en corporate governance zijn stevig ingebed in de organisatie. Ze maken deel uit van de zorgvuldigheid waarmee Van Lanschot waakt over haar reputatie als solide en integer bankiershuis.

Het gewenste risicoprofiel van Van Lanschot komt tot uitdrukking in de volgende doelstellingen:
- Het behouden van de single A status bij ten minste twee rating bureaus;
- Het voldoen aan de interne targets met betrekking tot de kapitaalratio's (zie tabel pagina 77).

Het risicomanagement binnen Van Lanschot richt zich op:
- Kredietrisico
- Operationeel risico
- Marktrisico
- Strategisch risico
- Renterisico
- Liquiditeitsrisico
- Compliancerisico

Na het algemene gedeelte over risico- en kapitaalbeheer zullen deze risicotypes afzonderlijk worden behandeld, daarna volgt informatie over reële waarde.

Alhoewel Van Lanschot geen directe verliezen als gevolg van de kredietcrisis heeft geleden, zijn de gevolgen van de crisis ook voor ons duidelijk merkbaar. Onze relaties zijn minder geneigd tot het doen van effectentransacties en dit drukt onze provisie-inkomsten. De risico's voor Van Lanschot zijn beperkt, aangezien het beleid van Van Lanschot erop gericht is om praktisch alleen kredieten te verstrekken aan vermogende particulieren en familiebedrijven. Daarnaast is het aantal banken waar Van Lanschot middelen aanhoudt, teruggebracht om risico's verder te beperken.

Van Lanschot heeft niet belegd in de 'subprime sector' of in andere risicovolle beleggingen als CDO's (collateralised debt obligations) of SIV's (structured investment vehicles). Bovendien is onze financiële positie niet geraakt door de financiële instellingen die de afgelopen tijd in de problemen zijn gekomen. Van Lanschot heeft, in tegenstelling tot veel andere banken, geen afboekingen op dit soort assets op haar balans gedaan. Als gevolg van de recessie is er wel een toename van probleemfinancieringen (zowel aantal als obligo). Toevoegingen aan de voorziening en afboekingen zijn daarom hoger uitgevallen.

1.1 Organisatie risico- en kapitaalbeheer

Van Lanschot beschikt over een professioneel, bankbreed risicoraamwerk. Belangrijk is het behoud van een conservatieve risicohouding in alle geledingen van de bank en een strikte naleving van wet- en regelgeving. Van Lanschot hanteert een beleid waarbij krediet-, markt-, rente-, liquiditeits- en operationele risico's nauwgezet worden bewaakt en gehanteerde limieten conservatief zijn (zie tabel Risico- en kapitaalmanagement op de volgende pagina).

Het doel van het risicoraamwerk van de bank is in een vroegtijdig stadium risico's te onderkennen en te analyseren en verantwoorde limieten vast te stellen en te bewaken. Adequate beheersmaatregelen en rapportagesystemen, waaronder het hanteren van passende limieten en de bewaking hiervan met behulp van betrouwbare informatiesystemen, zijn dan ook wezenlijke onderdelen van risicobeheersing bij de bank. Risicobeheer is een continu proces waarbij de kwaliteit en inzet van het management en de medewerkers van groot belang blijven.

Bij het inrichten van het risicoraamwerk is uitgegaan van het 'three lines of defense' principe, waarbij de dagelijkse verantwoordelijkheid voor het beheersen van risico's zoveel mogelijk bij de commerciële c.q. uitvoerende afdelingen ligt (de zogenaamde eerste lijn). Risk Management is daarbij verantwoordelijk voor het initiëren van risicobeleid en voor het toezicht op de beheersing van risico's binnen Van Lanschot (de zogenaamde tweede lijn). Group Audit is verantwoordelijk voor de onafhankelijke toetsing van het risicoraamwerk (de zogenaamde derde lijn).

In het verlengde van risicobeheer ligt het kapitaalbeheer. Het kapitaalbeheer binnen Van Lanschot heeft als doel het bewaken en beheren van de externe en interne kapitaalvereisten op groepsniveau. Hierbij staat het beschermen van de financiële soliditeit van de bank centraal.

In 2008 is de herindeling van de diverse risicobeheertaken binnen de bank afgerond. De werkzaamheden op het gebied van kredietrisico, operationeel risico, marktrisico en strategisch risico zijn ondergebracht in de nieuwe hoofdafdeling Risk Management. Verder zijn de activiteiten op het gebied van balansbeheer, waaronder het renterisico, liquiditeitsrisico en kapitaalmanagement, overgeheveld van Risk Management naar de hoofdafdeling Financial Control. De activititeiten op het gebied van klantzorg zijn ondergebracht bij de hoofdafdeling Private Banking.

Kapitaalratio's	Extern vereist	Interne target	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007*
BIS-ratio	8,0%	12,5%	12,5%	11,6%
BIS-ratio Tier I	4,0%	9,5%	10,0%	8,9%
BIS-ratio Core Tier I	–	7,5%	6,7%	6,6%

Risico- en kapitaalmanagement

Externe toezichthouders	**Raad van Commisarissen** – Risicocommissie – Audit- en Compliancecommissie				**Toezicht**
Group Audit	**Raad van Bestuur** – Beleidsrisicocommissie – Asset- en Liabilitycommissie – Operational Risk Management Commissie – Commissie Informatiebeveiliging en Business Continuity – Commissie Wet- en Regelgeving				**Risico- en kapitaal-managementstrategie**
	Compliance	**Financial Control**	**Risk Management Van Lanschot Bankiers**	**Risk Management Kempen**	**Implementatie**
	Private Banking, Business Banking, Assetmanagement, Corporate Finance en Securities en Treasury				**Uitvoering**

* Vanaf 1 januari 2008 is Basel II van kracht, de BIS-ratio's van 2007 zijn omgerekend van Basel I naar Basel II.

1.2 Toezicht

De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het risico- en kapitaalbeheer en evalueert regelmatig de risico's die verbonden zijn aan de activiteiten en portefeuille van de bank. Teneinde dit mogelijk te maken heeft de Raad van Commissarissen twee vaste commissies ingesteld:

- De Risicocommissie oefent namens de Raad van Commissarissen toezicht uit op de geïdentificeerde risico's die verbonden zijn aan de ondernemingsactiviteiten;
- De Audit- en Compliancecommissie is ingesteld met het doel de Raad van Commissarissen te adviseren met betrekking tot de financiële verslaglegging, liquiditeitsrisico, kapitaalmanagement, de interne en externe accountantscontrole, alsmede compliance en zorgplicht.

1.3 Risico- en kapitaalbeleid

De Raad van Bestuur draagt de eindverantwoordelijkheid voor het formuleren van de strategie. Hierbij wordt zij ondersteund door de directeur Strategie en het Strategisch Comité, dat meerdere malen per jaar bijeenkomt.

Een belangrijk onderdeel van de strategie van de bank is het risico- en kapitaalbeleid en het daaruit voortvloeiende kapitaalbeheersplan. De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor de jaarlijkse review en goedkeuring van dit kapitaalbeheersplan.

Dit betekent tevens dat de Raad van Bestuur eindverantwoordelijk is voor het bestaan en de effectieve werking van de processen die ervoor zorgdragen dat Van Lanschot voldoende kapitaal aanhoudt in relatie tot haar doelstellingen en de wettelijke kapitaalvereisten. In dit kader heeft de Raad van Bestuur specifieke taken gedelegeerd aan bedrijfsonderdelen of commissies. Binnen de bank zijn de volgende commissies werkzaam op de verschillende risicogebieden:

- *Beleidsrisicocommissie* Integraal risico en kapitaalmanagementbeleid;
- *Asset- en Liabilitycommissie* Beheersing van rente-, markt- en liquiditeitsrisico en kapitaalmanagement;
- *Operational Risk Management Commissie* Beheersing van operationeel risico;
- *Commissie Informatiebeveiliging en Business Continuity* Beheersing van informatiebeveiligingsrisico
- *Commissie Wet- en Regelgeving* Implementatie wijzigingen wet- en regelgeving

In alle bovengenoemde commissies hebben leden van de Raad van Bestuur zitting.

Het vaststellen en wijzigen van het integrale risico en kapitaalbeleid van de bank vindt plaats in de *Beleidsrisicocommissie*. De commissie bepaalt de totale risicobereidheid van Van Lanschot en vertaalt deze naar normen, limieten en/of kapitaalbeslag voor de verschillende risico's.

Zij is verantwoordelijk voor de inrichting van de totale organisatie en het vaststellen en/of wijzigen van bevoegdheden. In de commissie hebben alle leden van de Raad van Bestuur zitting evenals vertegenwoordigers van Risk Management en commerciële afdelingen. De commissie komt eens per kwartaal bijeen.

De *Asset- en Liabilitycommissie* ziet toe op de implementatie en uitvoering van het kapitaalbeleid en het daarvan afgeleide kapitaalbeheersplan. De commissie ziet bij de uitvoering van de transacties toe op de naleving van de relevante richtlijnen, vooral met betrekking tot de balansstructuur, de vermogensratio's en de funding en is daarnaast verantwoordelijk voor de goedkeuring van de ICAAP-rapportage.

In de Asset- en Liabilitycommissie hebben naast specialisten en betrokken directeuren ook alle leden van de Raad van Bestuur zitting. Zij komt eenmaal per maand bijeen. De afdeling Treasury alsmede de afdelingen Private Banking, Business Banking, Corporate Finance en Securities en Asset Management zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de besluiten van de Asset- en Liabilitycommissie.

In de *Operational Risk Management Commissie* wordt toegezien op de implementatie en uitvoering van het operationeel risicomanagement-beleid. In dit beleid staan de standaarden voor identificatie, meting, bewaking en beheersing van operationele risico's. De commissie beoordeelt de operationele risico's van de bank en bewaakt de voortgang van de acties die zijn uitgezet om deze risico's te beperken. De commissie komt maandelijks bijeen en staat onder voorzitterschap van een lid van de Raad van Bestuur.
Naast leden van de Raad van Bestuur zitten er in de Operational Risk Management Commissie vertegenwoordigers van de afdelingen Group Audit, Informatie Technologie Management, Private Banking, Business Banking, Facility Services, Van Lanschot België, Risk Management en Operations.

Voor een bankinstelling is de beveiliging van informatie essentieel. Gelet op het belang van het onderwerp worden deze specifieke risico's bewaakt door de *Commissie Informatiebeveiliging en Business Continuity*. Uiteraard vanuit het vertrouwelijkheidsaspect, maar ook omwille van de continuïteit van de eigen bedrijfsvoering schenkt Van Lanschot aan dit onderwerp bijzondere aandacht. Naast leden van de Raad van Bestuur zitten er in de Commissie Informatiebeveiliging en Business Continuity vertegenwoordigers van Risk Management en Proces- en Informatiemanagement.

Van Lanschot hecht veel belang aan een zorgvuldige implementatie van de voortdurend wijzigende wet- en regelgeving. Om deze reden is er binnen de bank de *Commissie Wet- en Regelgeving* die toeziet op een juiste invoering van nieuwe wet- en regelgeving en de naleving daarvan. Naast leden van de Raad van Bestuur zitten er in de Commissie Wet- en Regelgeving vertegenwoordigers van de afdelingen Private Banking, Juridische Zaken, Risk Management en Compliance.

1.4 Implementatie, uitvoering en toetsing van het risico- en kapitaalbeleid

De implementatie, toetsing en uitvoering van het risico- en kapitaal-beleid is gedelegeerd aan de afdelingen:

- Risk Management Van Lanschot Bankiers;
- Risk Management Kempen;
- Financial Control;
- Compliance

Daarnaast vindt toetsing plaats door Group Audit.

De hoofdafdeling *Risk Management Van Lanschot Bankiers* is verantwoordelijk voor het modelleren, meten, beheersen en rapporteren van krediet-, operationeel-, markt- en strategisch risico van Van Lanschot. Tevens worden binnen deze afdeling alle risico's op groepsniveau geaggregeerd en gerapporteerd.

De hoofdafdeling *Risk Management Kempen* is verantwoordelijk voor het meten, beheersen en rapporteren van alle relevante risico's binnen Kempen. De focus ligt op markt- en operationeel risico. De afdeling rapporteert rechtstreeks aan de directie van Kempen. De Raad van Bestuur van Van Lanschot vormt de Raad van Commissarissen van Kempen.

De kaders en normen waarbinnen Kempen functioneert, worden door Van Lanschot vastgesteld. Binnen deze kaders en normen heeft Kempen een grote mate van autonomie. Dit geldt ook voor de hoofdafdeling Risk Management Kempen. De bevoegdheden van Risk Management Kempen worden vastgesteld door de Beleidsrisicocommissie van Van Lanschot.

Risk Management Kempen rapporteert periodiek aan Risk Management Van Lanschot Bankiers. Dit om te garanderen dat er een integraal beeld van alle relevante risico's binnen Van Lanschot aanwezig is.

De hoofdafdeling *Financial Control* is verantwoordelijk voor het meten, beheersen en rapporteren van het renterisico, het liquiditeitsrisico en het aanwezige kapitaal inclusief de uitvoering van het kapitaalbeleid binnen Van Lanschot. Tevens verzorgt Financial Control de verplichte rapportages aan De Nederlandsche Bank.

Financial Control doet voorstellen aan de Asset- en Liabilitycommissie om binnen de doelstellingen van het kapitaalbeleid te blijven waarbij het kapitaal zo efficiënt mogelijk wordt ingezet. De Beleidsrisicocommissie houdt toezicht op de handhaving van het kapitaalbeleid.

De afdeling *Compliance* ziet toe op de naleving van de interne en externe wet- en regelgeving door de medewerkers van Van Lanschot. Binnen Van Lanschot opereert Compliance onafhankelijk en heeft het hoofd Compliance een rechtstreekse rapportagelijn naar de voorzitter van de Raad van Bestuur. Daarnaast wordt periodiek verantwoording afgelegd aan de Audit- en Compliancecommissie van de Raad van Commissarissen. Kempen heeft een eigen afdeling Compliance, die rapporteert aan de voorzitter van de directie van Kempen.

Group Audit beoordeelt de opzet en de werking van de risico-organisatie en de uitvoering van het risico- en kapitaalbeleid. De afdeling rapporteert hierover aan de Raad van Bestuur.

Het beleid van Van Lanschot vormt het startpunt voor de onafhankelijke toetsing door Group Audit. Processen, infrastructuur, organisatie en systemen worden daarom op grond van het beleid getoetst om vast te stellen dat de organisatie voldoende maatregelen heeft getroffen om op adequate wijze het risico- en kapitaalbeleid uit te voeren.

Tevens houdt Group Audit toezicht op de kwaliteit van implementatie, uitvoering en toetsing van het risico- en kapitaalbeleid. De commerciële afdelingen zijn verantwoordelijk voor het aanleveren van commerciële plannen. Op basis van deze plannen worden de actuele en toekomstige risico's en de daaruit voortvloeiende controleaanpak bepaald.

2 Basel II: Drie Pijlers

Basel II geeft banken de keuze uit verschillende benaderingen voor het risicobeheer en de manier om kapitaaleisen te berekenen: van eenvoudige, gestandaardiseerde benaderingen tot meer complexe benaderingen op basis van interne schattingen. Voor alle benaderingen geldt: hoe lager het risico, hoe lager de kapitaaleis.
Er is speciale aandacht voor kredietrisicovermindering.

- *Pijler I:* de minimumkapitaaleisen per risicosoort: kredietrisico, marktrisico en operationeel risico.
- *Pijler II:* de interne processen voor het risicobeheer en voor de berekening van de interne kapitaaleisen, het economisch kapitaal en de wijze waarop de toezichthouder naar deze interne processen kijkt: de Supervisory Review.
- *Pijler III:* eisen aan de publicatie van financiële kengetallen, zoals berekend voor Pijler I.

2.1 Minimum externe kapitaaleis onder Pijler I

Met ingang van 2008 is voor de bepaling van de externe kapitaaleisen nieuwe Basel II-regelgeving van kracht. Hierin zijn wereldwijde standaarden vastgelegd met minimale solvabiliteitseisen voor financiële instellingen. Banken zijn op basis van deze internationale richtlijnen verplicht een kapitaalbuffer aan te houden om de risico's op te kunnen vangen die ontstaan als gevolg van de uitvoering van het bankbedrijf. Doel van het kapitaalakkoord is het waarborgen van een solide internationaal bancair systeem.

Dit integrale raamwerk voor het toezicht op banken bestaat uit drie pijlers die geacht worden elkaar te versterken. Pijler I (minimale kapitaaleisen) biedt richtlijnen voor de berekening van het kapitaal dat een bank volgens toezichthouders minimaal moet aanhouden voor krediet-, markt- en operationele risico's. De voorschriften voorzien in een aantal varianten van kapitaalberekeningsmethoden voor deze risico's van relatief eenvoudig tot geavanceerd.

Een bank heeft onder voorwaarden de mogelijkheid haar eigen methode te kiezen. Aan de keuze voor toepassing van een van de diverse kapitaalberekeningsmethoden zijn verschillende kwalitatieve eisen gekoppeld. Indien wordt besloten over te gaan naar een meer geavanceerde methode, houdt dit in dat nooit meer terug kan worden gegaan naar de meer eenvoudige methode.

Voor de bepaling van de minimum kapitaalvereisten onder Pijler I hanteert Van Lanschot momenteel de Standaardbenadering voor zowel het krediet-, markt- als operationeel risico. Van Lanschot streeft ernaar om voor het kredietrisico per 1 januari 2010 over te gaan op de Foundation Internal Ratings Based benadering (zie tabel Minimum externe kapitaalvereisten (Pijler I) op pagina 80).

Minimum externe kapitaalvereisten (Pijler I)	31 | 12 | 2008		31 | 12 | 2007	
Kredietrisico	1.039.905	92%	1.014.338	92%
Marktrisico	6.839	1%	11.921	1%
Operationeel risico	75.176	7%	77.425	7%
Totaal	**1.121.920**	**100%**	**1.103.684**	**100%**

In de respectievelijke paragrafen over de verschillende risico's zal ook nader worden ingegaan op aspecten verbonden aan Basel II.

De risico's van onderstaande dochters vertegenwoordigen 99% van het kapitaal dat Van Lanschot op totaalniveau dient aan te houden onder Pijler I.

Dochterondernemingen

Belang	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
F. van Lanschot Bankiers NV	100%	100%
Kempen & Co NV	100%	100%
Van Lanschot Bankiers België NV	100%	100%
Van Lanschot Bankiers (Luxembourg) SA	100%	100%
F. van Lanschot Bankiers (Schweiz) AG	100%	100%
Van Lanschot Bankiers (Curaçao) NV	100%	100%
F. van Lanschot Participaties I BV	100%	100%
Van Lanschot Mezzaninefonds BV	100%	100%
F. van Lanschot Trust Company BV	100%	100%
LanPar JPY Investments BV	90%	90%

Onderstaande tabel geeft de interne kapitaaleis per risicosoort aan:

Interne kapitaalvereisten	31 | 12 | 2008		31 | 12 | 2007	
Kredietrisico	1.039.905	73%	1.014.338	67%
Concentratierisico	88.495	6%	137.600	9%
Marktrisico	6.839	0%	11.921	1%
Operationeel risico	61.548	4%	88.540	6%
Renterisico	162.000	11%	152.800	10%
Strategisch risico	92.000	6%	111.400	7%
Totaal	**1.450.787**	**100%**	**1.516.599**	**100%**

2.2 Interne kapitaaleis onder Pijler II

In Pijler II (toezicht) worden richtlijnen gegeven aan de hand waarvan de solvabiliteit van een bank wordt beoordeeld. De doelstelling is om te waarborgen dat de bank interne processen heeft geïmplementeerd die erop zijn gericht vast te stellen dat het benodigde kapitaal in overeenstemming is met de risico's die de bank loopt op grond van haar bedrijfsvoering. Van Lanschot heeft deze processen vastgelegd in het handboek ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process). In dit handboek zijn onder andere de governancestructuur, de procedures, de uitgangspunten en de methoden voor het vaststellen van het economisch kapitaal beschreven.

De interne vermogenseis wordt op dit moment gebaseerd op de kapitaalvereisten onder Pijler I Basel II, aangevuld met een opslag voor overige risico's. Van Lanschot houdt hierbij expliciet rekening met:
- Concentratierisico in de kredietportefeuille;
- Renterisico in het bankenboek;
- Strategisch c.q. bedrijfsrisico.

De tabel op pagina 80 geeft de interne kapitaaleis per risicosoort aan. De gehanteerde modellen en methodieken zijn afgestemd op de complexiteit en omvang van Van Lanschot en laten een goede mix zien tussen kwalitatieve en kwantitatieve aspecten van risicomanagement. Er wordt geen rekening gehouden met diversificatie-effecten tussen de risicocategorieën onderling. Door middel van stresstesten wordt periodiek getoetst of het interne kapitaal toereikend is.

2.3 Toelichting onder Pijler III

In 2008 is overleg geweest met De Nederlandsche Bank over de invulling van het geconsolideerd toezicht. Vastgesteld is dat Van Lanschot NV de financiële holding is van F. van Lanschot Bankiers NV (als houder van de bankvergunning) en dat het toezicht als zodanig zal worden uitgeoefend op het niveau van Van Lanschot NV. Dit impliceert dat de Pijler III-rapportage op het niveau van Van Lanschot NV van toepassing is.

Pijler III staat voor de informatieplicht van risico-informatie richting stakeholders en werkt ondersteunend op de bepaling van de minimum solvabiliteitsvereisten (Pijler I) en de door het management gestelde solvabiliteitsvereisten (Pijler II). Het doel van Pijler III is een verbetering van de kwaliteit van het risicomanagement van een instelling door de disciplinerende werking van de markt.

Van Lanschot heeft ervoor gekozen haar Pijler III-rapportage integraal op te nemen in haar jaarrekening, welke éénmaal per jaar wordt gepubliceerd. In uitzonderlijke situaties, ingegeven door bijzondere interne of externe factoren, kan de frequentie van rapporteren van Pijler III worden verhoogd.

2.4 Het kapitaalbeheersplan

De afstemming tussen risico en kapitaal gebeurt in het kapitaalbeheersplan. In het kapitaalbeheersplan worden op basis van de commerciële plannen de huidige en toekomstige kapitaalvereisten en hieruit afgeleide ratio's vastgesteld.

Van Lanschot heeft gedurende het hele jaar voldaan aan de minimum externe kapitaalvereisten.
Van Lanschot houdt 10% meer toetsingsvermogen aan dan volgens de interne kapitaalberekeningen noodzakelijk is.

Van Lanschot heeft eind 2008 voor € 150 miljoen preferente niet-genoteerde aandelen uitgegeven ter verdere verbetering van de kapitaalbuffer. Deze preferente aandelen worden aangemerkt als Tier I-vermogen.

Het Tier II-vermogen wijzigde in 2008 met name door de plaatsing van € 100 miljoen aan nieuw langlopend achtergesteld papier en de intrekking van € 65 miljoen van de bestaande achtergestelde FRN 2016. Verder nam het Tier II-vermogen met € 45 miljoen af ingevolge de fictieve afbouwregeling van De Nederlandsche Bank. Aan achtergestelde leningen wordt een lagere weging gegeven als de looptijd korter wordt waardoor de bijdrage aan het toetsingsvermogen afneemt.

De onderstaande tabel geeft de mutaties in 2008 in zowel het vereist als het aanwezig kapitaal weer:

Vereist en aanwezig kapitaal	31 | 12 | 2008	Mutatie 2008	31 | 12 | 2007
Vereist minimum kapitaal	**1.121.920**	**18.236**	**1.103.684**
Kredietrisico	1.039.905	25.567	1.014.338
Marktrisico	6.839	– 5.082	11.921
Operationeel risico	75.176	– 2.249	77.425
Toetsingsvermogen	**1.745.833**	**139.758**	**1.606.075**
waarvan kernkapitaal	942.465	27.765	914.700
waarvan Tier I-vermogen	1.392.622	175.409	1.217.213
waarvan lager Tier II-vermogen	343.173	– 8.915	352.088
Kapitaalratio's			
BIS-ratio	12,5%	0,9%	11,6%
BIS-ratio Tier I	10,0%	1,1%	8,9%
BIS-ratio Core Tier I	6,7%	0,1%	6,6%

Toetsingsvermogen	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Tier I-vermogen		
Geplaatst aandelenkapitaal	35.190	34.921
Agioreserve	315.293	310.217
Algemene reserve	869.466	763.191
Voorlopige winstverdeling t.b.v. solvabiliteit	9.511	101.138
Minderheidsbelangen	1.745	1.745
Af: Goodwill	– 212.290	– 209.824
Af: Overige immateriële activa	– 71.707	– 83.222
Af: Deferred purchase prices (securitisatie)	– 4.743	– 3.466
Core Tier I-vermogen	**942.465**	**914.700**
Gedateerde innovatieve instrumenten (preferente aandelen en perpetuele leningen)	291.950	144.150
Overige innovatieve instrumenten	163.243	163.243
Oorspronkelijk Tier I-vermogen	**1.397.658**	**1.222.093**
Aftrekpost vermogenselementen	– 5.036	– 4.880
Tier I totaal vermogen	**1.392.622**	**1.217.213**
Tier II-vermogen		
Hoger aanvullend kapitaal	15.074	41.654
Lager aanvullend kapitaal	343.173	352.088
Tier II totaal vermogen	**358.247**	**393.742**
Aftrekpost vermogenselementen	– 5.036	– 4.880
Totaal toetsingsvermogen	**1.745.833**	**1.606.075**
Aansluiting toetsingsvermogen met geconsolideerd eigen vermogen:		
Bij: Onverdeelde winst toekomend aan aandeelhouders Van Lanschot NV	9.755	–
Bij: Resultaat 2008/2007 toekomend aan derden	10.825	114.210
Bij: Goodwill	212.290	209.824
Bij: Overige immateriële activa	71.707	83.222
Bij: Deferred purchase prices (securitisatie)	4.743	3.466
Af: Preferent aandelenkapitaal (gedateerde innovatieve instrumenten behorend tot vreemd vermogen)	– 150.000	–
Af: Totaal lager aanvullend kapitaal	– 343.173	– 352.088
Bij: Aftrekpost vermogenselementen	10.072	9.760
Bij: Herwaarderingsreserves niet-behorend tot het toetsingsvermogen	– 9.669	– 6.678
Bij: Overige vermogenscomponenten niet-behorend tot het toetsingsvermogen	– 18.273	18.808
Totaal geconsolideerd eigen vermogen	**1.544.110**	**1.686.599**

In het overzicht hiernaast is aangegeven hoe het toetsingsvermogen van Van Lanschot is opgebouwd. Daarnaast wordt aangegeven hoe de relatie is tussen het toetsingsvermogen en het eigen vermogen zoals opgenomen in de geconsolideerde balans.
Voor het deel innovatief (gedateerd) hybride Tier I-kapitaal geldt een extra (binnen)limiet van 15% van het totale Tier I-kapitaal. Door de emissie van € 150 miljoen preferente aandelen in december 2008 is deze limiet overschreden. Gezien de bijzondere (markt)omstandigheden accepteert De Nederlandsche Bank deze overschrijding en mogen de geëmitteerde aandelen volledig worden meegeteld als Tier I-kapitaal.

Voor het opstellen van het toetsingsvermogen dient een aantal zaken, dat bij de invoering van IFRS invloed heeft gehad op de grootte en de samenstelling van het eigen vermogen, te worden gecorrigeerd. Enerzijds betreft dit de goodwill en alle uit hoofde van een overname onderkende immateriële activa. Anderzijds betreft dit de herwaardering van obligaties, de overige eigen vermogensinstrumenten en preferente aandelen. Op hoofdlijnen kan worden gesteld dat het toetsingsvermogen meer aansluit met het eigen vermogen onder Dutch GAAP.

Aandelen die een belang van meer dan tien procent vertegenwoordigen van het geplaatste aandelenkapitaal van een financiële instelling of kredietinstelling worden in mindering gebracht op het toetsingsvermogen. De ene helft op het Tier I-vermogen en de andere helft op het Tier II-vermogen.

Onderaan deze pagina staan de entiteiten die in mindering worden gebracht op het toetsingsvermogen.

3 Kredietrisico

Kredietrisico wordt gedefinieerd als het risico dat een tegenpartij niet meer aan zijn verplichtingen jegens de bank voldoet. Het kredietrisicobeleid bij Van Lanschot richt zich in de eerste plaats op de tegenpartijrisico's die samenhangen met de kredietverlening aan haar private banking- en business banking relaties. De selectiecriteria voor nieuwe relaties en actief kredietbeheer voor bestaande relaties waarborgen de kwaliteit van de kredietportefeuille.
Daarnaast wordt aandacht besteed aan de tegenpartijrisico's die samenhangen met beleggingsactiviteiten, internationaal betalingsverkeer en liquiditeitsbeheer. Het betreft hier posities op overheden en financiële instellingen. In het licht van de huidige kredietcrisis is het toezicht op deze vorm van kredietrisico verscherpt: hogere rapportage frequentie en verlaging van limieten, met name bij banken.

Uitgangspunt bij de kredietverlening is dat deze ondersteunend moet zijn aan de ambitie om de beste private bank van Nederland en België te zijn. Op individuele basis wordt beoordeeld of de verstrekking past binnen de strategie van Van Lanschot. Door invoering van kapitaalbudgetten per segment is een plafond aan de groei van de kredietverlening bepaald.

Het tegenpartijrisico op financiële instellingen wordt grotendeels veroorzaakt door het kortstondig uitzetten van overtollige liquide middelen bij financiële instellingen. Deze positie was door de ruime liquiditeitspositie van Van Lanschot ultimo 2007 fors opgelopen. Gedurende 2008 is deze positie afgebouwd naar een beperkte omvang. Van Lanschot hanteert stringente limieten voor financiële instellingen. Daarnaast moet de som van limieten op buitenlandse financiële instellingen binnen de door Van Lanschot gehanteerde landenlimieten blijven.

Voor het bepalen van de landenlimieten wordt per land rekening gehouden met het Bruto Nationaal Product (BNP), of het een EMU-land is en de langetermijnrating volgens de ratingbureaus. Daarnaast wordt bij de financiële instellingen individueel rekening gehouden met de lange- en kortetermijnrating die de financiële instellingen van de ratingbureaus krijgt, het groepsvermogen, Tier I en Tier II-vermogen, de Individual en Support credit ratings van Fitch Ratings en de Solvency- en Return on Equity ratio's.

De kredietcrisis heeft voor Van Lanschot een aantal gevolgen. Door de onzekerheid zijn relaties minder geneigd tot het doen van effectentransacties, waardoor provisie-inkomsten gedrukt worden. De grotere risico's hebben daarnaast geleid tot het verminderen van het aantal banken, waar Van Lanschot bereid is middelen aan te houden. Hierbij zijn ook de limieten teruggebracht. Per saldo hebben we meer verstrekt dan in de plannen voor 2008 was voorzien. Deze groei had zelfs nog hoger kunnen zijn, maar in deze tijd zijn goede kapitaal- en liquiditeitsratio's leidend in ons beleid.

Entiteiten in mindering op toetsingsvermogen	Belang	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Van Lanschot Chabot Holding BV	49%	5.671	5.076
Berghave NV	38%	177	346
Cepart BV	37%	17	261
Intervest BV	18%	3	3
NV Instituut voor Ziekenhuisfinanciering	10%	4.204	4.074
		10.072	**9.760**

3.1 Verdeling kredietportefeuille

De volgende tabel geeft een verdeling van de kredieten en vorderingen aan private en publieke sector naar product weer:

Verdeling kredieten en vorderingen aan private en publieke sector naar product

	2008 *uitstaand obligo*	*limiet*	2007 *uitstaand obligo*	*limiet*
Totaal	**17.072.490**	**20.480.338**	**16.006.235**	**19.727.872**
Zakelijk	7.209.720	8.989.528	6.146.012	8.105.927
Hypotheken	7.991.682	8.452.970	7.943.168	8.356.180
Beleggingskrediet	79.286	1.069.378	93.452	1.262.460
Particulier overig	1.791.802	1.968.462	1.823.603	2.003.305

De volgende tabel geeft inzicht in de onderliggende zekerheden van deze kredietportefeuille:

Kredieten en vorderingen private en publieke sector naar zekerheden

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**17.072.490**	**16.006.235**
Garanties overheid	117.795	242.400
Hypothecaire dekking	9.023.928	8.487.626
Garanties van kredietinstellingen	9.661	16.836
Effectendekking	237.259	312.463
Overige zekerheden en blanco kredieten	7.683.847	6.946.910

Onder overige zekerheden en blanco kredieten zijn hoofdzakelijk kredieten opgenomen waarvoor zakelijk onroerend goed, debiteuren, voorraden of inventaris in onderpand is gegeven door de kredietnemer. Het aandeel blanco financieringen is zeer gering. De meeste zekerheden zijn niet direct gekoppeld aan een specifieke financiering. In de praktijk zijn zekerheden gesteld voor alle huidige en toekomstige schulden van een debiteur. Op de kredietportefeuille vindt doorlopend kredietbeheer plaats.

In 2008 is het kredietbeheer verder geïntensiveerd door introductie van ratingmodellen, frequentere revisies en het instellen van de beheerdesk, ook met het oog op de implementatie van Basel II F-IRB.

Op 31 december 2008 was van alle hypothecaire leningen 1,1% in default, wat een goede indicatie geeft over de kwaliteit van de hypotheekportefeuille. Een andere methode om de kwaliteit van een kredietportefeuille te beoordelen is de 'Loan To Value' (LTV): het quotiënt van de uitstaande lening en het onderpand. Zonder indexering van (met name oudere) woonhuisfinancieringen kent de hypotheek-portefeuille een LTV van 90% (in de praktijk zal de LTV van in het bijzonder de oudere hypotheken, als gevolg van de forse stijging van de woningprijzen in de afgelopen tien jaar, aanzienlijk lager zijn). Bij de beoordeling van de LTV moet in ogenschouw worden genomen dat veel relaties aanzienlijke vermogenstitels (deposito's, spaargelden, effectenportefeuilles) bij de bank aanhouden, die formeel niet aan de hypotheek verbonden zijn, maar die in geval van een loss event kunnen worden aangewend om het uitstaand saldo terug te krijgen.

In de kredietverlening maakt Van Lanschot onderscheid in standaard-producten en maatwerkfinanciering. Maatwerkfinancieringen betreffen de totale zakelijke en de uitzonderlijke particuliere verstrekkingen. Voor deze maatwerkfinancieringen zijn sinds 2006 diverse ratingmodellen ontwikkeld en geïmplementeerd. De rating is een bepalende factor in de beoordeling en tarifering van maatwerkfinancieringen. Tevens worden deze ratings gebruikt om het inzicht in de kredietportefeuille te vergroten en de kwaliteit hiervan te monitoren.

Voor de ratingmodellen heeft Van Lanschot een ratingschaal opgesteld. De ratingschaal loopt van klasse T, A tot en met F, waarbij door combinaties van deze letters met een cijfer nog een verdere differentiatie mogelijk is. Dit resulteert in veertien non-defaultklassen en drie klassen voor default. Voor alle relaties in de betreffende segmenten wordt dezelfde ratingschaal gehanteerd.

De tabel hieronder geeft inzicht in het uitstaand obligo van de kredietportefeuille, ingedeeld naar de rating per ultimo 2008. Het gedeelte van de totale kredietportefeuille, dat inmiddels voorzien is van een rating, is in 2008 verder toegenomen. Dit is enerzijds het gevolg van het gereed komen van nieuwe ratingmodellen voor specifieke doelgroepen en anderzijds het gevolg van een verdere verankering van de ratingmethodieken in de dagelijkse praktijk binnen Van Lanschot.

Voortgaande progressie is, naast de verder toegenomen implementatie van de ratingmodellen, geboekt bij het rapporteren van het kredietrisico. Interne rapportages op basis van de nieuwe ratingmodellen zijn verder geprofessionaliseerd. Deze rapportages maken het mogelijk om een directer en nauwgezetter risicobeleid te voeren.

Verdeling interne rating maatwerkfinancieringen als percentage over het uitstaand obligo

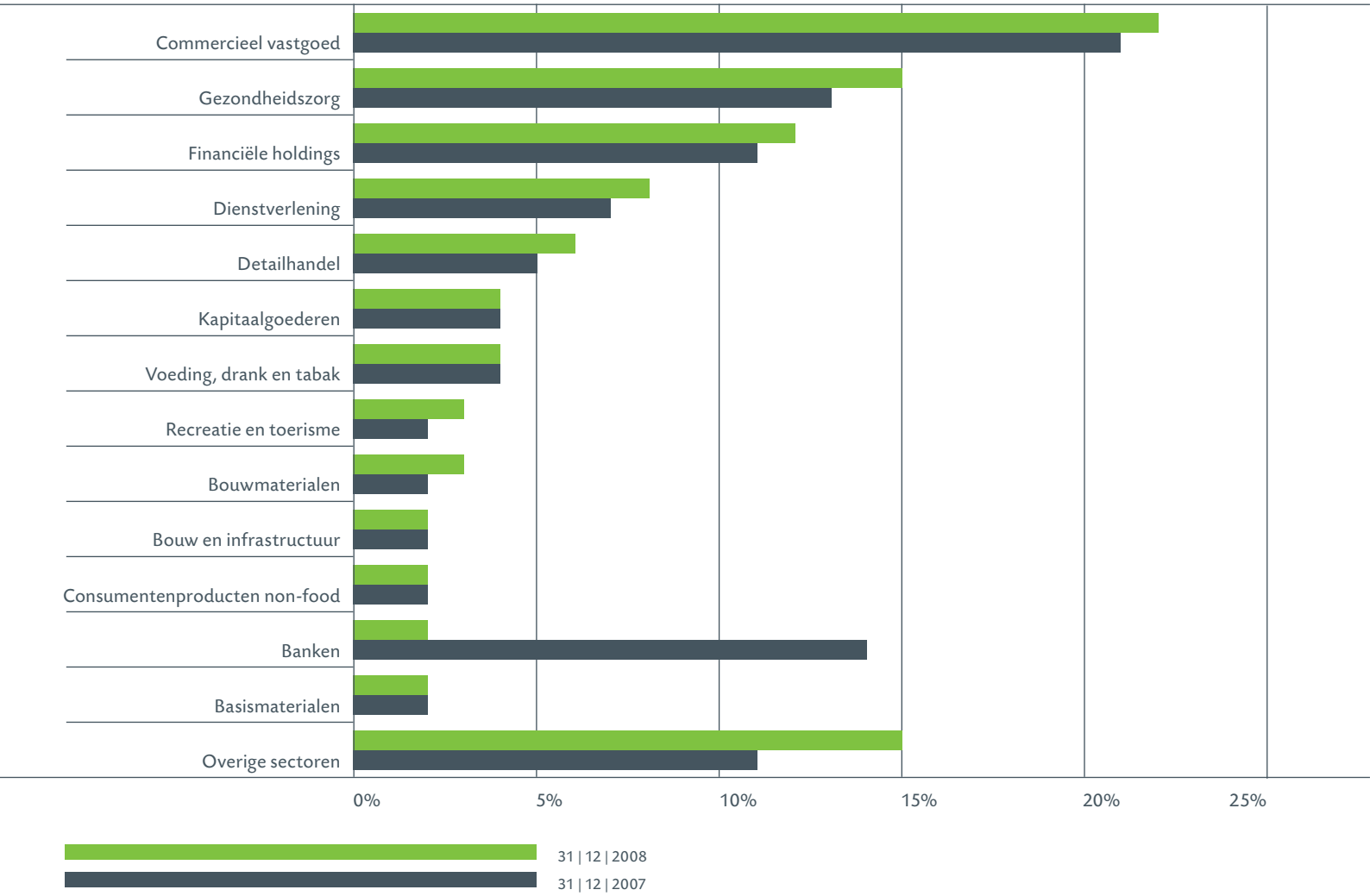
Interne rating	**Omschrijving**	*Uitstaand obligo* **31 | 12 | 2008**	*In % van uitstaand obligo* **31 | 12 | 2008**	*Uitstaand obligo* **31 | 12 | 2007**	*In % van uitstaand obligo* **31 | 12 | 2007**
Totaal		**6.404.726**		**4.659.055**	
T	Topklasse	72.739	1%	117.334	2%
A1 - A3	Sterk	550.994	9%	487.601	10%
B1 - B3	Goed	2.052.430	32%	1.567.751	34%
C1 - C3	Voldoende	2.838.753	44%	2.131.332	47%
D1 - D3	Zwak	799.118	12%	306.653	6%
E	Zeer zwak	40.712	1%	13.341	0%
F1 - F3	Default	49.980	1%	35.043	1%

Verdeling zakelijke risk weighted assets (RWA) naar bedrijfssector

Bedrijfssector	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Commercieel vastgoed	22%	21%
Gezondheidszorg	15%	13%
Financiële holdings	12%	11%
Dienstverlening	8%	7%
Detailhandel	6%	5%
Kapitaalgoederen	4%	4%
Voeding, drank en tabak	4%	4%
Recreatie en toerisme	3%	2%
Bouwmaterialen	3%	2%
Bouw en infrastructuur	2%	2%
Consumentenproducten non-food	2%	2%
Banken	2%	14%
Basismaterialen	2%	2%
Overige sectoren	15%	11%

Onder 'Overige sectoren' vallen alle sectoren die minder dan 2% van het totaal uitmaken.

Verdeling zakelijke risk weighted assets (RWA) naar bedrijfssector

3.2 Concentratie in de kredietportefeuille

Van Lanschot streeft naar een gediversifieerde zakelijke kredietportefeuille. Hierbij heeft Van Lanschot vooral een sterke positie in middelgrote (familie)bedrijven en in de medische sector. Gezien de aard en omvang van de bank zijn enkele concentratie-effecten waar te nemen. Indien een bedrijfstak meer dan 10% van het totaal van de portefeuille beslaat is er sprake van concentratierisico. Conform deze definitie betreft dit de sectoren 'Commercieel vastgoed', 'Gezondheidszorg' en 'Financiële holdings'. De concentratie in de zakelijke kredietportefeuille 'Naar risico gewogen' wordt weergegeven in de tabel hiernaast.

In de sectoren 'Commercieel vastgoed' en 'Gezondheidszorg' heeft Van Lanschot grote expertise en een goede marktpositie. De sector 'Financiële holdings' bestaat uit een grote groep van diverse partijen. Het betreft zowel Beleggings BV's als Persoonlijke holdings. De impact van deze bedrijfstakken op de totale kredietportefeuille wordt nauwlettend in de gaten gehouden. Door het relatief lage risicoprofiel van beide sectoren blijft het kredietrisico op een niveau dat acceptabel is binnen het beleid van Van Lanschot.

Commercieel vastgoed vormt de belangrijkste sector. Het grote aandeel van financieringen ten behoeve van commercieel vastgoed wordt in hoge mate bepaald door het beleid van Van Lanschot, waarbij veel financieringsactiviteiten plaatsvinden in het kruispunt tussen Private Banking-activiteiten voor onze particuliere relaties en Business Banking-activiteiten voor onze zakelijke relaties. Onroerend goed vormt (naast aandelen, obligaties en liquiditeiten) een van de assets van onze Private Banking-relaties. De LTV van de portefeuille vastgoedfinanciering bedraagt 78%.

De uitzettingen bij de tien grootste tegenpartijen, niet zijnde financiële instellingen, bedragen € 804,3 miljoen op een totale post kredieten van € 17,1 miljard (2007: € 952,8 miljoen op een totale post kredieten van € 16,0 miljard).

De geografische concentratie van de kredietportefeuille laat een sterke concentratie zien in Nederland en België. De geografische indeling is op basis van de vestigingsplaats van de cliënt (zie onderstaande tabel).

3.3 Achterstallige vorderingen

In 2008 is de methodiek voor het bepalen van achterstallige vorderingen aangepast waardoor ook wordt voldaan aan Basel II-richtlijnen.
De nieuwe methodiek hanteert strakkere criteria voor saldocompensatie (het onderling verrekenen van debet en credit posities van een relatie) waardoor de overgang geresulteerd heeft in een fors aantal achterstallige vorderingen.

De relatie tussen achterstallige vorderingen, voorzieningen en non-performing loans wordt op de volgende pagina weergegeven.

Van Lanschot zit momenteel in de transitiefase naar de nieuwe methodiek. Deze transitie dient op individueel klantniveau plaats te vinden en zal eind 2009 volledig zijn afgerond. De tabel op pagina 88 geeft een overzicht van de huidige achterstallige vorderingen. Van Lanschot definieert een vordering als achterstallig als er sprake is van een overschrijding van minimaal € 5.000,- (in overleg met De Nederlandsche Bank) voor een periode van langer dan 30 dagen ('debiteurentermijn').

Het beeld dat geschept zou worden op basis van achterstanden in de groep 1-30 dagen is niet relevant voor het inzicht in het totaal aan achterstallige vorderingen. Een groot gedeelte in de groep 1-30 dagen betreft namelijk overstanden die zeer kortstondig zijn. Daarnaast is het weergeven van kleine overstanden (< € 5.000,-) niet bevorderlijk voor het inzicht dat de tabel 'Ouderdomsanalyse achterstallige vorderingen 2008' beoogt te geven. De verwachting is dat na de transitiefase van het nieuwe model de hoeveelheid achterstallige vorderingen een stuk lager zal uitvallen.

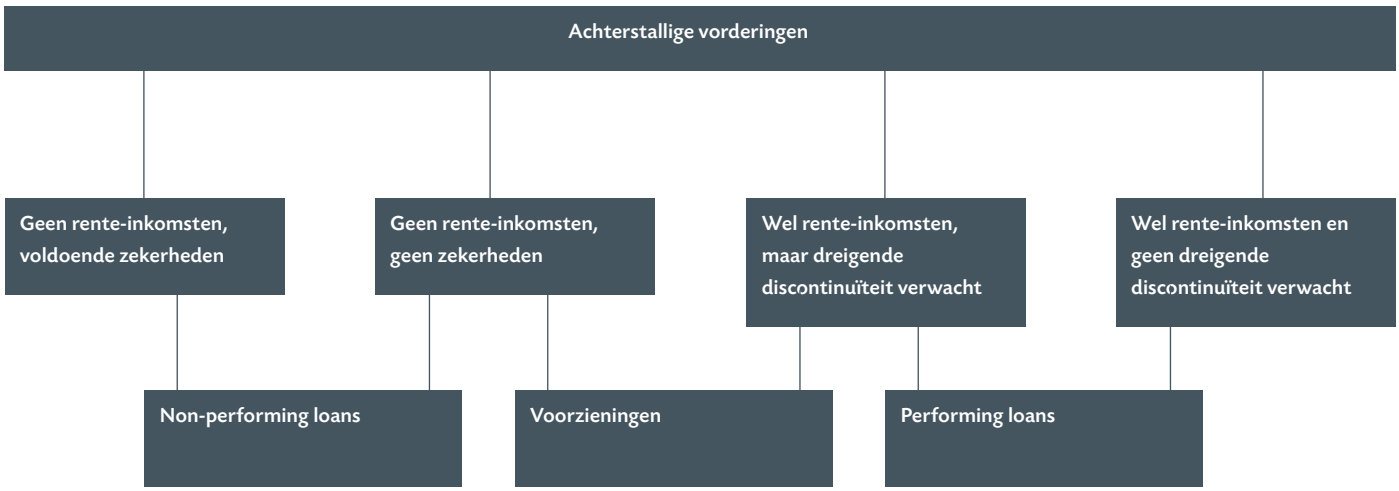
Kredieten en vorderingen private en publieke sector geografisch

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**17.072.490**	**16.006.235**
Nederland	16.062.880	15.131.690
België	533.338	483.466
Overig	476.272	391.079

In onderstaande tabel wordt een onderverdeling van vastgoedfinancieringen naar rating gegeven.

Interne rating	**Omschrijving**	*Aantal*	*Limieten*
Totaal		**100%**	**100%**
B1 - B3	Goed	26%	38%
C1 - C3	Voldoende	59%	48%
D1 - D3	Zwak	14%	14%
E	Zeer zwak	1%	0%

Relatie tussen achterstallige vorderingen, voorzieningen en non-performing loans

Ouderdomsanalyse achterstallige vorderingen 2008

	Regulier beheer *Uitstaand saldo*	*Overschrijding*	*Bijzonder beheer* *Uitstaand saldo*	*Overschrijding*
Totaal	**460.510**	**40.735**	**143.465**	**47.486**
30-60 dagen	118.694	8.298	4.369	605
60-90 dagen	59.411	6.884	1.442	1.071
>90 dagen	282.405	25.553	137.654	45.810

Het betreft een nieuwe methodiek van meten; vergelijkende cijfers met 2007 zijn hierdoor niet beschikbaar. De achterstallige vorderingen 2008 worden verdeeld in regulier beheer en bijzonder beheer. Onder regulier beheer vallen achterstallige vorderingen waarbij op basis van huidige inzichten geen sprake is van een verhoogd risico.

Voor de overschrijdingen is een voorziening getroffen van € 43,1 miljoen, waarvan € 1,2 miljoen bij regulier beheer en € 41,9 miljoen bij bijzonder beheer.

Onder bijzonder beheer vallen achterstallige vorderingen waarbij op basis van individuele beoordeling geconstateerd is dat er sprake is (of kan zijn) van een verhoogd risico. Dit betekent dat de afdeling Bijzonder Beheer van Risk Management intensief betrokken wordt bij deze vordering of de behandeling volledig overneemt.

De doelstelling van de afdeling Bijzonder Beheer is in eerste instantie een relatie door tijdelijk verscherpt toezicht weer gereed te maken voor regulier beheer. Als dit niet haalbaar blijkt, zal Bijzonder Beheer ook de executiefase begeleiden. Van Lanschot past geen schuldsanering toe in de executiefase.

De omvang van leningen, die achterstallig zijn geweest maar die door herstructurering niet meer als achterstallig worden gezien, was ultimo 2008 niet materieel.

3.4 Voorzieningen

Als Bijzonder Beheer de behandeling volledig overneemt, kan er ook worden overgegaan tot het treffen van een voorziening. Dit is afhankelijk van de risicoanalyse van de betrokken behandelaar. Bij het niet meer kunnen voldoen aan renteverplichtingen en niet voldoende dekking door zekerheden zal een voorziening worden getroffen. Daarnaast kan een betrokken behandelaar op basis van zijn risicoanalyse besluiten dat een voorziening nodig is omdat de verwachting is dat renteverplichtingen op korte termijn niet meer zullen worden nagekomen in verband met verwachte toekomstige problemen. Voor vorderingen tot € 100.000,- wordt deze vordering meegenomen in de collectieve voorzieningen.

Naast de individuele en collectieve voorzieningen die worden getroffen voor kredieten waarvan bekend is dat daar een loss event heeft plaatsgevonden wordt nog een categorie collectieve voorzieningen onderscheiden.
Dit zijn kredieten die vallen onder de noemer Incurred But Not Reported (IBNR). Dit zijn kredieten waarbij een loss event heeft plaatsgevonden, dat echter nog niet bekend is bij Van Lanschot. Voor deze kredieten wordt een voorziening getroffen die gebaseerd is op ervaringsgegevens.

Verloop bijzondere waardeverminderingen 2008

	Specifiek	*Collectief*	*IBNR*	*Totaal*
Balans per 1 januari	85.535	3.254	5.183	**93.972**
Afboekingen	– 22.678	–	–	**– 22.678**
Toevoegingen aan of vrijval van de voorziening	15.050	989	4.100	**20.139**
Ontvangsten uit reeds afgeboekte kredieten	–	–	–	**–**
Balans per 31 december	**77.907**	**4.243**	**9.283**	**91.433**
Als percentage van de naar risico gewogen activa				**0,65%**

Verloop bijzondere waardeverminderingen 2007

	Specifiek	*Collectief*	*IBNR*	*Totaal*
Balans per 1 januari	98.564	8.309	4.209	**111.082**
Opname Kempen & Co per 1 januari 2007	629			**629**
Afboekingen	– 17.017	–	–	**– 17.017**
Toevoegingen aan of vrijval van de voorziening	3.802	– 5.055	974	**– 279**
Ontvangsten uit reeds afgeboekte kredieten	– 443	–	–	**– 443**
Balans per 31 december	**85.535**	**3.254**	**5.183**	**93.972**
Als percentage van de naar risico gewogen activa				**0,69%**

Bijzondere waardevermindering ten laste van de winst- en verliesrekening

	2008	2007
Bijzondere waardevermindering ten laste van de winst- en verliesrekening	20.139	– 279
Als percentage van de gemiddelde naar risico gewogen activa	0,14%	0,00%

3.5 Non-performing loans

Non-performing loans zijn kredieten en vorderingen die onder bijzonder beheer vallen, waarvan cliënten niet meer in staat zijn om te voldoen aan rente- en/of aflossingsverplichtingen. Wanneer de zekerheden onvoldoende zijn om de schulden af te lossen loopt de bank op deze vorderingen daadwerkelijk schade.

Verloop non-performing loans

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Balans per 1 januari	61.700	71.272
Toevoegingen/afnames	76.941	3.112
Afboekingen	– 16.484	– 12.684
Balans per 31 december	**122.157**	**61.700**

Non-performing loans naar type uitzetting

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**122.157**	**61.700**
Hypotheken aan particulieren	26.358	21.859
Overige uitzettingen	95.799	39.841

Non-performing loans geografisch

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**122.157**	**61.700**
Nederland	102.058	52.292
België	13.162	8.508
Overig	6.937	900

Non-performing loans

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Non-performing loans	122.157	61.700
Als percentage van de naar risico gewogen activa	0,87%	0,46%

Kosten kredietverliezen in basispunten (ten opzichte van uitstaande kredieten)

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**12**	**0**
Zakelijk	7	– 5
Particulier	4	3
Overig	1	–

3.6 Kapitaaleis per exposureklasse onder Basel II SA (kredietrisico)

Het kredietrisico onder Basel II SA wordt gespecificeerd naar verschillende exposureklassen. In de onderstaande tabel is per klasse aangegeven wat de bruto- en netto-exposure is, de risicoweging en de daaruit voortvloeiende kapitaaleis. Door de risicoweging te delen door de netto-exposure wordt de gemiddelde weging per exposureklasse berekend. Onder deze tabellen wordt per exposureklasse toegelicht wat wordt verantwoord.

Kapitaaleis per exposureklasse per 31 december 2008

Exposureklasse	*Bruto-exposure*	*Netto-exposure*	*Gemiddelde risicoweging*	*Risicoweging*	*Kapitaaleis*
Vorderingen op centrale overheden en centrale banken	847.073	964.868	0%	–	–
Vorderingen op regionale en lokale overheden	8	4	50%	2	–
Vorderingen op publiekrechtelijke lichamen	222.556	181.894	69%	126.029	10.082
Vorderingen op multilaterale ontwikkelingsbanken	–	9.661	0%	–	–
Vorderingen op financiële ondernemingen en financiële instellingen	1.510.093	1.093.135	22%	238.822	19.106
Vorderingen op ondernemingen	9.553.543	6.489.882	99%	6.444.073	515.527
Kortlopende vorderingen op financiële ondernemingen en ondernemingen	321.228	313.148	20%	62.630	5.010
Vorderingen op particulieren en middelgrote ondernemingen	3.656.315	3.094.669	75%	2.309.032	184.723
Vorderingen gedekt door onroerend goed	5.227.053	5.225.406	36%	1.890.567	151.245
Achterstallige posten (Basel II SA)	340.361	292.675	146%	428.370	34.270
Posten met een verhoogd risico	142.365	142.108	150%	213.163	17.053
Posities in gedekte obligaties	–	–	0%	–	–
Posten die securitisatieposities vertegenwoordigen	2.209.008	2.209.008	29%	647.956	51.836
Overige risicogewichten	727.421	726.352	88%	638.068	51.045
Totaal	**24.757.024**	**20.742.810**	**63%**	**12.998.712**	**1.039.897**

Kapitaaleis per exposureklasse per 31 december 2007

Exposureklasse	*Bruto-exposure*	*Netto-exposure*	*Gemiddelde risicoweging*	*Risicoweging*	*Kapitaaleis*
Vorderingen op centrale overheden en centrale banken	885.779	976.977	1%	4.912	393
Vorderingen op regionale en lokale overheden	8	4	50%	2	–
Vorderingen op publiekrechtelijke lichamen	318.204	267.869	66%	177.050	14.164
Vorderingen op multilaterale ontwikkelingsbanken	–	–	0%	–	–
Vorderingen op financiële ondernemingen en financiële instellingen	3.413.708	2.751.330	20%	556.821	44.546
Vorderingen op ondernemingen	8.008.628	5.714.436	98%	5.610.386	448.831
Kortlopende vorderingen op financiële ondernemingen en ondernemingen	310.986	305.722	20%	61.201	4.896
Vorderingen op particulieren en middelgrote ondernemingen	4.276.894	3.566.116	75%	2.674.588	213.967
Vorderingen gedekt door onroerend goed	5.893.970	5.887.991	35%	2.060.797	164.864
Achterstallige posten (Basel II SA)	342.020	270.176	148%	400.321	32.026
Posten met een verhoogd risico	119.984	119.984	150%	179.976	14.398
Posities in gedekte obligaties	52.200	52.200	10%	5.220	418
Posten die securitisatieposities vertegenwoordigen	150.000	150.000	20%	30.000	2.400
Overige risicogewichten	798.954	796.772	99%	791.920	63.354
Totaal	**24.571.335**	**20.859.577**	**60%**	**12.553.194**	**1.004.257**

Toelichting op exposureklasse

Vorderingen op centrale overheden en centrale banken
Vorderingen op centrale overheden of centrale banken waarvoor een kredietbeoordeling door een aangewezen kredietbeoordelingsbureau beschikbaar is, hebben een risicogewicht dat is afgeleid van de kredietkwaliteitstrap waarin deze beoordeling is ondergebracht.

In deze categorie worden bij Van Lanschot met name Nederlandse staatsobligaties, vrij beschikbare saldi bij de centrale banken en exposures waarvoor door het Rijk een garantie beschikbaar is gesteld, verantwoord.

Vorderingen op publiekrechtelijke lichamen
Publiekrechtelijke lichamen krijgen een risicogewicht van 100% tenzij ze in Nederland gevestigd zijn (20%-weging) of een garantie van het Rijk beschikbaar is.
In deze rubriek staan bij Van Lanschot onder andere de ziekenhuisfinancieringen.

Vorderingen op financiële ondernemingen en financiële instellingen
Dit betreft de vorderingen op en schuldbewijzen van bancaire tegenpartijen met een looptijd van minimaal 3 maanden.

Vrijwel al deze vorderingen hebben een zodanige goede kredietbeoordeling dat conform de kredietkwaliteitstrap een risicogewicht van 20% mag worden toegepast. Indien geen kredietbeoordeling aanwezig is bedraagt het risicogewicht 50%.

Kortlopende vorderingen op financiële ondernemingen en ondernemingen
Dit betreft de vorderingen op bancaire tegenpartijen met een looptijd van maximaal 3 maanden.
Op grond van de Fitch-kredietbeoordeling krijgen dergelijke vorderingen conform de kredietkwaliteitstrap een weging van 20%.

Vorderingen op particulieren en middelgrote ondernemingen
Hieronder staan vorderingen op particulieren en kleinere ondernemingen voor zover de totale schuld van de individuele cliënt niet groter dan € 1 miljoen is en niet gedekt in de vorm van effecten of woninghypotheken. Dergelijke vorderingen hebben een risicogewicht van 75%.

Vorderingen gedekt door onroerend goed
In deze rubriek staan vorderingen waarvan het bedrag van de vordering kleiner dan of gelijk is aan 75% van de waarde van de woning. Dergelijke vorderingen krijgen een risicogewicht van 35%.

Achterstallige posten (Basel II sA)
In deze exposureklasse staan vorderingen die meer dan 90 dagen openstaan. Afhankelijk van de grootte van de specifieke voorziening bedraagt het risicogewicht 150% of 100%. Indien de specifieke voorziening minder dan 20% van het niet-gedekte gedeelte van de vordering bedraagt moet het risicogewicht van 150% worden toegepast.

Posten met een verhoogd risico
In deze rubriek rapporteert Van Lanschot met name de investeringen in risicokapitaal. Dergelijke posten hebben een risicogewicht van 150%.

Posities in gedekte obligaties
Obligaties gedekt door zekerheden.

Posten die securitisatieposities vertegenwoordigen
Onder deze post worden onze investorposities uit hoofde van securitisatie gerapporteerd.

Overige risicogewichten
Deze rubriek bevat met name de immateriële activa, overlopende posten en aandelen voor verkoop beschikbaar.

Risicogewichten gebaseerd op kredietbeoordelingen door ratingbureaus

Van Lanschot maakt gebruik van Fitch Ratings. De rating en de exposureklasse bepalen wat de weging van een bepaalde exposure wordt (zie bovenste twee tabellen op pagina 95).

De combinatie van de exposureklasse en de rating bepaalt welke weging een exposure krijgt. Een langlopende vordering op een financiële instelling met een AA-rating krijgt een 20%-weging (trede 1). Indien er sprake is van een A-rating, dan is trede 2 van toepassing en krijgt de exposure een 50%-weging. Voor unrated exposures wordt trede 3 van de kredietkwaliteitstrap toegepast.

Kredietrisico naar exposuretypen

Het kredietrisico bestaat uit vijf verschillende typen exposure: balansposten, buiten de balansposten, repotransacties, derivatentransacties en securitisatietransacties.

In de onderste twee tabellen van de pagina hiernaast is per type aangegeven de bruto- en nettoexposure, risicoweging en kapitaaleis.

Door de risicoweging te delen door de nettoexposure wordt de gemiddelde risicoweging per exposure type berekend.

Kredietkwaliteitstrap per relevante exposureklasse

	1	2	3	4	5	6
Centrale overheden en centrale banken	0%	20%	50%	100%	100%	150%
Vorderingen op regionale en lokale overheden	20%	50%	100%	100%	100%	150%
Vorderingen op financiële ondernemingen en financiële instellingen	20%	50%	50%	100%	100%	150%
Kortlopende vorderingen op financiële ondernemingen en ondernemingen	20%	20%	20%	50%	50%	150%
Ondernemingen	20%	50%	100%	100%	150%	150%

Fitch Ratings per kwaliteitstrap

1	2	3	4	5	6
AAA AA+ AA- AA F-1	F-2 A+ A-	F-3 BBB+ BBB-	BB+ BB-	B+ B-	CCC- CCC CC C CCC+ D
		BBB	BB	B	

Onderverdeling kredietrisico naar exposuretype

Per 31 december 2008	*Bruto-exposure*	*Netto-exposure*	*Gemiddelde risicoweging*	*Risicoweging*	*Kapitaaleis*
Balansposten	19.659.598	17.574.297	68%	11.864.190	949.135
Buiten de balans posten	2.312.474	383.561	91%	347.769	27.822
Repotransacties	–	–	0%	–	–
Derivatentransacties	575.944	575.944	24%	138.797	11.104
Securitisatietransacties	2.209.008	2.209.008	29%	647.956	51.836
Totaal	**24.757.024**	**20.742.810**	**63%**	**12.998.712**	**1.039.897**

Onderverdeling kredietrisico naar exposuretype

Per 31 december 2007	*Bruto-exposure*	*Netto-exposure*	*Gemiddelde risicoweging*	*Risicoweging*	*Kapitaaleis*
Balansposten	19.670.030	17.542.306	65%	11.377.794	910.224
Buiten de balans posten	1.986.950	402.916	93%	375.219	30.018
Repotransacties	–	–	0%	–	–
Derivatentransacties	698.157	698.157	22%	152.223	12.178
Securitisatietransacties	2.216.198	2.216.198	29%	647.958	51.837
Totaal	**24.571.335**	**20.859.577**	**60%**	**12.553.194**	**1.004.257**

3.7 Tegenpartijkredietrisico

Tegenpartijkredietrisico is het risico dat de tegenpartij bij een transactie in gebreke blijft voordat de definitieve afwikkeling van de met de transactie samenhangende kasstromen heeft plaatsgevonden.
Van Lanschot past de methode gebaseerd op waardering tegen vervangingswaarde toe.

Tegenpartijkredietrisico derivatencontracten	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Brutovervangingswaarde derivatencontracten (beperkt tot items met een waarde > 0)	343.293	499.940
Verrekening derivatencontracten	– 30.757	– 3.698
Aangehouden zekerheden uit hoofde van derivatencontracten	–	–
Add-ons derivatencontracten uit hoofde van potentieel kredietrisico	263.408	201.915
Nettokredietequivalent derivatencontracten	**575.944**	**698.157**

Nettokredietvordering naar soort derivatencontract	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Rentecontracten	292.632	129.489
Valutacontracten	107.534	61.868
Aandelenderivatencontracten	175.778	506.800
	575.944	**698.157**

De waarde voor het potentiële kredietrisico (add-ons) wordt bepaald door de theoretische hoofdsom met een vast percentage te vermenigvuldigen. De hoogte van deze vaste percentages is afhankelijk van de aard van de onderliggende waarden en de resterende looptijd van het derivatencontract.

Afwikkelingsrisico

Financiële transacties die langer dan vijf dagen na de overeengekomen leveringsdatum nog niet zijn afgewikkeld, krijgen een solvabiliteitseis indien het prijsverschil tussen de overeengekomen afwikkelingsprijs en de prijs op rapportagedatum tot een verlies zou kunnen leiden. In onderstaande tabel staat de risicoweging alsmede de kapitaaleis uit hoofde van afwikkelingsrisico.

Afwikkelingsrisico	31 | 12 | 2008		31 | 12 | 2007	
	Risicoweging	*Kapitaaleis*	*Risicoweging*	*Kapitaaleis*
	113	9	825	66

Benaderingen voor berekening risicogewogen activa van securitisatieposities

In de onderstaande tabel is weergeven welke soorten securitisatieposities aanwezig zijn.

Type securitisatie	31 | 12 | 2008 Risicoweging	Kapitaaleis	31 | 12 | 2007 Risicoweging	Kapitaaleis
Schuldbewijzen Citadel 2007	619.394	49.551	617.958	49.437
Overige investorposities	28.562	2.285	30.000	2.400
	647.956	**51.836**	**647.958**	**51.837**

De berekening van de risicogewogen activa voor de schuldbewijzen Citadel vindt plaats op basis van de onderliggende leningen. Bij de overige securitisaties bepaalde de externe rating de risicoweging. Securitisatieposities waaraan een risicogewicht van 1250% moet worden toegekend komen niet voor.

Dekking door garanties, financiële en andere zekerheden per exposureklasse (kredietrisico)

In onderstaande tabel staan de dekkingen per exposureklasse onder Basel II SA weergegeven naar soort dekking:

Dekking per exposureklasse	31 | 12 | 2008 Garanties	Financiële zekerheden	Overige zekerheden	31 | 12 | 2007 Garanties	Financiële zekerheden	Overige zekerheden
Vorderingen op publiekrechtelijke lichamen	32.284	8.272	–	36.924	13.321	–
Vorderingen op financiële ondernemingen en financiële instellingen	49.955	362.253	–	–	360.108	–
Vorderingen op ondernemingen	19.789	1.369.365	–	25.836	1.237.809	–
Kortlopende vorderingen op financiële ondernemingen en ondernemingen	–	1.215	–	–	959	–
Vorderingen op particulieren en middelgrote ondernemingen	25.428	295.686	–	28.458	432.094	–
Achterstallige posten (Basel II SA)	–	8.009	–	–	28.359	–
Overige risicogewichten	–	956	–	–	181	–
Totaal	**127.456**	**2.045.756**	**–**	**91.218**	**2.072.831**	**–**

Garanties
Dit betreft garanties in het kader van het Waarborg Fonds voor de Zorg (WFZ-financieringen) en Nationale Hypotheek Garanties (NHG).

Financiële zekerheden
In onderstaande tabel wordt aangegeven welke voor Basel II SA relevante soorten financiële zekerheden aanwezig zijn:

Financiële zekerheden	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Cash	1.561.442	1.471.439
Effectendekking	484.314	601.392
Overig	0	0
	2.045.756	**2.072.831**

De Cash zekerheid is inclusief compensabele saldi in rekening-courant. Deze saldi zijn in de balans netto opgenomen in de rubrieken kredieten en de verplichtingen private sector. De effectendekking heeft zowel betrekking op de balansrubrieken Bankiers als Kredieten.

3.8 Beheersmaatregelen

Kredietacceptatie
Het beleid inzake kredietacceptatie van Van Lanschot is gericht op bewaking en handhaving van een kwalitief goede kredietportefeuille. De bevoegdheid om kredieten en kredietcontinuaties op basis van hypothecair onderpand goed te keuren is tot een bescheiden niveau gedelegeerd aan de kantoordirecties (en richt zich met name op particuliere financieringen). De fiatteringsbevoegdheid voor kredieten groter dan drie miljoen euro berust bij de Kredietcommissie, waarin vertegenwoordigers uit de afdelingen Risk Management, Private Banking, Business Banking en twee leden van de Raad van Bestuur zitting hebben. Voor Kempen zijn specifieke fiatteringbevoegdheden gedefinieerd voor zover de financiering volledig gedekt is door een effectenportefeuille.

Kredietlimieten voor financiële instellingen en landen worden voor Van Lanschot en alle dochters vastgesteld door International Division, een aparte afdeling binnen Risk Management. Op basis van harde criteria zoals externe rating, BIS-ratio's en land van herkomst worden financiële instellingen in één van de risicocategorieën ingedeeld. Op basis van deze categorieën wordt de maximale limiet bepaald. In de praktijk wordt de limiet vaak lager gesteld. Risk Management ziet periodiek erop toe dat binnen de afgesproken limieten wordt gehandeld. Tevens kunnen limieten op dagbasis worden aangepast en ingetrokken. Gezien de kredietcrisis van het afgelopen jaar is het toezicht op deze sector zeer intensief geweest en is veelal op dagbasis gerapporteerd.

Het tegenpartijkredietrisico bij derivaten is laag omdat de kredietrating van de tegenpartij minimaal AA is op het moment van afsluiten.

Beleggingsportefeuille
Van Lanschot heeft een beperkte beleggingsportefeuille, met een sterk accent op overheidspapier en obligaties aan banken. Voor overheidspapier geldt dat het papier met een triple-A-rating ('long term foreign currency'-rating) betreft, luidend in euro's of Zwitserse franken. Slechts een zeer gering gedeelte van de beleggingsportefeuille betreft aandelen (circa € 25 miljoen).

Beleggingen in obligaties van banken dienen van een senior (niet-achtergesteld) niveau te zijn, terwijl als minimaal ratingvereiste double-A ('long term'-rating) dient te worden gehanteerd. De maximale looptijd van het desbetreffende papier dient te passen binnen de gestelde landenlimieten en duration.

De besluitvorming omtrent de beleggingsportefeuille ligt bij de Raad van Bestuur. Alle nieuwe posities in de obligatieportefeuille dienen echter vóóraf te worden goedgekeurd door International Division en de afdeling Treasury.

Regulier kredietbeheer
Van Lanschot heeft in de loop van 2008 een beheerdesk ingericht. Deze heeft als primaire taak het monitoren en centraal aanschrijven van relaties met ongeoorloofde debetstanden. Hierdoor reduceert Van Lanschot het aantal ongeoorloofde debetstanden en heeft in een vroeg stadium verhoogde risico's in beeld.

Daarnaast vindt er controle op de kwaliteit van de gehele krediet-portefeuille plaats door een (minimaal) jaarlijkse revisie voor de maat-werkportefeuille. De revisiefrequentie kan per kredietnemer verschillen, afhankelijk van het risicoprofiel.

Mutaties in risicoprofielen die een verslechtering van het risico inhouden, kunnen o.a. leiden tot verscherpt toezicht, aangepaste rating, corrigerende maatregelen (zoals uitbreiding zekerhedenpositie of de verhoging van de frequentie van financiële rapportages), overboeking naar Bijzonder Beheer of een combinatie van deze maatregelen.

Een geconstateerde negatieve ontwikkeling van het risicoprofiel voor een bepaald klantsegment (of voor een bepaalde sector of type uitzetting) kan leiden tot aanpassing van het hierbij toepasselijke kredietbeleid. Vooral ontwikkelingen in sectoren waar reeds een concentratierisico aanwezig is, worden nauwlettend in de gaten gehouden.
Als gevolg van de huidige mondiale economische omstandigheden zijn procedures aangescherpt en maatregelen doorgevoerd die de risico's op onze uitzettingen nog intensiever meten en bewaken. Er is een beheerdesk ingericht met als doel ongeoorloofde debetstanden intensief te bewaken en terug te dringen. Tevens worden mogelijke problemen door nieuwe risicomodellen en managementrapportages in een vroegtijdig stadium inzichtelijk.

Securitisatie 2006

Van Lanschot heeft een deel van de kredieten aan de private sector met als onderpand commercieel onroerend goed gesecuritiseerd. In deze securitisatietransactie, Lancelot 2006, is het economische eigendom van vorderingen overgedragen aan de afzonderlijke vennootschap. Deze vorderingen zijn overgedragen tegen nominale waarde plus een uitgestelde verkoopprijs. Een positief resultaat binnen de afzonderlijke vennootschap leidt tot het ontstaan van een positieve waarde van de uitgestelde verkoopprijs. Van Lanschot houdt hiermee een economisch belang in de Lancelot-vennootschap en heeft deze vennootschap integraal in haar geconsolideerde jaarrekening opgenomen.

De Lancelot 2006-structuur kent een zogenoemde step-upstructuur. Dit houdt in dat vanaf januari 2012 de vennootschap het recht heeft de obligaties vervroegd af te lossen. Tevens zal op deze datum de coupon op de obligaties een renteverhoging (step-up) kennen. Onder normale marktomstandigheden zal er hierdoor een economisch motief bestaan om de obligaties vervroegd af te lossen. Voor de financiering van de kredieten heeft Lancelot 2006 een vijftal schuldbewijzen uitgegeven met onderstaande specificaties. De schuldbewijzen hebben een rating van Fitch Ratings en Standard & Poor's. Binnen Van Lanschot worden geen schuldbewijzen gehouden die zijn uitgegeven door Lancelot 2006. Van Lanschot treedt in de structuur op als pool servicer en default loan servicer.

De Lancelot 2006 exposures krijgen een 0% weging onder kredietrisico Basel II SA.

Van Lanschot draagt de eerste kredietverliezen (hoofdsommen en rente) van de gesecuritiseerde leningen.
Bij voorkomende kredietverliezen wordt als eerste beroep gedaan op het reserve fund. Toevoegingen aan het reserve fund gebeuren door middel van een excess spread. Deze bedraagt 0,6% per jaar van de uitstaande notes: de omvang van het reserve fund bedraagt per ultimo 2008: € 4,2 miljoen (2007: € 3,5 miljoen). In 2008 is geen beroep gedaan op het fund. Het fund is als vordering opgenomen in de vennootschappelijke jaarrekening en wordt bij consolidatie vereffend.

De boekwaarde van de gesecuritiseerde leningen, exclusief lopende rente, voor de securitiesatietransactie Lancelot 2006 bedraagt ultimo 2008 € 416,6 miljoen (2007 € 472,2 miljoen).

Lancelot 2006 betreft een traditionele securitisatie. Kenmerkend voor een traditionele securitisatie is dat de gesecuritiseerde vorderingen in economische zin worden overgedragen aan een entiteit voor securitisatie-doeleinden die daartoe effecten uitgeeft. De uitgegeven effecten leiden niet tot een betalingsverplichting bij Van Lanschot, maar bij Lancelot.

In 2008 zijn geen verliezen genomen op posities die zijn opgenomen in de Lancelot 2006 transactie (2007 idem). Er zijn per 31 december 2008 geen achterstanden op deze posities (2007 idem).

Lancelot 2006

Entiteit	*Fitch Ratings*	*Oorspronkelijke hoofdsom*	*Datum van securitisatie*	*Hoofdsom per 31-12-2008*	*Eerste calloptiedatum*	*Contractuele datum afloop*	*Spread*
Totaal		**600.000**		**429.394**			
Lancelot 2006	AAA	528.000	15-dec-2006	357.394	26-jan-2012	1-jan-2073	0,16%
Lancelot 2006	AA	21.000	15-dec-2006	21.000	26-jan-2012	1-jan-2073	0,26%
Lancelot 2006	A	19.500	15-dec-2006	19.500	26-jan-2012	1-jan-2073	0,44%
Lancelot 2006	BBB	19.500	15-dec-2006	19.500	26-jan-2012	1-jan-2073	0,70%
Lancelot 2006	BB	12.000	15-dec-2006	12.000	26-jan-2012	1-jan-2073	privately placed

4 Operationeel risico

Operationeel risico is het risico dat verliezen ontstaan als gevolg van ontoereikende of gebrekkige interne processen en systemen, van ontoereikend of gebrekkig menselijk handelen, dan wel van externe gebeurtenissen en fraudes. De hoofdcategorisering van de operationele incidenten is binnen Van Lanschot gebaseerd op de indeling van de incidenttypes volgens Basel II:

- Interne fraude;
- Externe fraude;
- Arbeidsomstandigheden en veilige werkplek;
- Productaansprakelijkheid, zorgplicht jegens cliënt;
- Fysieke beveiliging en calamiteiten;
- Informatiebeveiliging en systeemuitval;
- Uitvoering en besturing van bedrijfsactiviteiten

Ook binnen Van Lanschot wordt operationeel risico onderkend als een risico waarop passend beheer noodzakelijk is. Van Lanschot hecht sterk aan de uitstraling en sterke reputatie van het merk Van Lanschot. Het bewaken van onze reputatie en het voorkomen van reputatieschade zijn daarom onlosmakelijk verbonden met onze activiteiten. Van Lanschot stelt strenge eisen aan nieuwe producten die de bank haar cliënten aanbiedt. Deze nieuwe producten worden onderworpen aan de zogeheten New Product Approval. Deze procedure maakt de risico's die de cliënten en de bank lopen inzichtelijk.

Van Lanschot heeft een breed raamwerk ontwikkeld voor de beoordeling, bewaking en beheersing van operationeel risico.
Dit raamwerk omvat de volgende processen:

- Risicoidentificatie en -classificatie door middel van risk self-assessments, security-assessments, audits, fraudeopsporing en risicobewustzijnstrainingen;
- Risicometing door middel van centrale incidentendatabase en de rapportage en analyse van incidenten;
- Risicomitigatie, -acceptatie en -bewaking door middel van action tracking (follow-up van openstaande acties en bevindingen audits), rapportage over de belangrijkste risicoindicatoren, crisisbeheer en continuïteitsplanning, persoonlijke veiligheid en fysieke beveiliging.

Met dit raamwerk wordt beoogd de kans op operationele risico's te beperken door middel van het vergroten van het risicobewustzijn binnen Van Lanschot, inzicht te geven in operationele risico's, de communicatie over risicosignalen ('early warnings') te verbeteren, risico-eigenaren te benoemen en verantwoordelijkheden toe te wijzen. De verantwoordelijkheid voor het managen van operationeel risico ligt daarbij zo dicht mogelijk bij de uitvoerende en commerciële afdelingen zelf, dat wil zeggen bij het lijnmanagement (first line of defense).

Belangrijke instrumenten hierbij zijn de reeds genoemde risk self-assessments, security-assessments, action tracking en de centrale incidentendatabase.
Risk self-assessment is een hulpmiddel voor het lijnmanagement om risico's systematisch te identificeren en te beoordelen, zodat in geval van onacceptabele restrisico's beperkende maatregelen kunnen worden genomen. Action tracking wordt gebruikt om geïdentificeerde risico's en de voortgang van acties naar aanleiding van bevindingen van interne en externe toezichthouders, incidenten, klachten en andere relevante gebeurtenissen te bewaken.

Operationele incidenten zullen altijd extra kosten met zich meebrengen. Deze kosten worden direct genomen in de winst- en verliesrekening en zijn dus van invloed op het uiteindelijke resultaat.

De incidentendatabase van de bank maakt het mogelijk om verliezen uit hoofde van operationele risico's systematisch vast te leggen en nader te analyseren. In deze database wordt derhalve informatie vastgelegd over verliezen als gevolg van operationele verliezen uit het verleden.
De loss-database vormt voor Van Lanschot het 'fundament' van het ORM-meetsysteem. De totale schade over 2008 bedroeg € 3,0 miljoen (2007: € 2,2 miljoen). In 2008 zijn in de database 501 incidenten met een schade groter dan € 1.000,- vastgelegd (2007: 398 incidenten).

De verdeling van de operationele incidenten groter dan € 1.000,- naar Basel II-categorie is als volgt:

Basel II-categorie	Aantal incidenten 2008	2007
Interne fraude	–	1
Externe fraude (met name skimming van bankpassen)	78	84
Arbeidsomstandigheden en veilige werkplek	1	–
Productaansprakelijkheid en zorgplicht	23	23
Fysieke beveiliging en calamiteiten	–	9
Informatiebeveiliging en systeemuitval	10	2
Uitvoering en besturing (met name uitvoering van transacties)	389	279
Totaal	**501**	**398**

De grootste schades vielen bij het vastleggen, uitvoeren en afwikkelen van effectenorders en bij claims op het gebied van vermogensadvisering. Daarnaast was sprake van schades als gevolg van externe fraudes, voornamelijk als gevolg van skimming van bankpassen. Op het gebied van de effectendienstverlening streeft Van Lanschot – mede gezien de claimgevoeligheid van vermogensadvisering – naar een verschuiving naar vermogensbeheer en gestandaardiseerde bedieningsconcepten. Het voorkomen en beheersen van fraude met en rond financiële producten en diensten is een belangrijk onderdeel van het operationele risicomanagement. Hiertoe worden preventie en detectie van financieel-economische criminaliteit verder ontwikkeld en gestimuleerd.

Zoals binnen het bankwezen gebruikelijk is, heeft Van Lanschot verzekeringen afgesloten die dekking bieden tegen claims en verliezen uit hoofde van haar dienstverlening. Samengevat betreft dit een gecombineerde fraude- en beroepsaansprakelijkheidsverzekering, een bestuurders- en commissarissenaansprakelijkheidsverzekering en diverse overige aansprakelijkheids- en ongevallenverzekeringen.

Onder Basel II moet onder pijler I een solvabiliteitseis voor operationeel risico worden berekend. Van Lanschot past de Standaardbenadering toe. Deze Standaardbenadering kent vaste bèta's aan elk businesssegment toe. De bètacoëfficient varieert tussen de 12% en 18%. De risicoweging voor operationeel risico is gebaseerd op de gemiddelde baten van de afgelopen drie jaar.

Basel II-segmenten operationeel risico		31 | 12 | 2008		31 | 12 | 2007	
	%	*Risicoweging*	*Kapitaaleis*	*Risicoweging*	*Kapitaaleis*
Corporate Finance	18%	13.728	2.471	12.006	2.161
Trading en Sales	18%	41.907	7.543	58.522	10.534
Retail Brokerage	12%	117.354	14.083	101.733	12.208
Commercial Banking	15%	109.915	16.487	115.320	17.298
Retail Banking	12%	177.263	21.272	174.050	20.886
Payment en Settlement	18%	20.846	3.752	19.317	3.477
Agency Services	15%	21.323	3.198	31.813	4.772
Assetmanagement	12%	53.085	6.370	50.742	6.089
		555.421	**75.176**	**563.503**	**77.425**

5 Marktrisico handelsactiviteiten

Marktrisico is het risico op verlies als gevolg van veranderingen in marktvariabelen waaronder objectief waarneembare variabelen als rentestanden, valutakoersen en prijzen van aandelen. Daarnaast zijn er nog variabelen die niet direct waarneembaar hoeven te zijn zoals volatiliteiten en correlaties.

Twee van de bij Van Lanschot in gebruik zijnde methoden voor het berekenen en limiteren van marktrisico's zijn parametrische Value-at-Risk (VaR) en stresstesten. VaR is een schatting van het potentiële verlies op de huidige portefeuille als gevolg van ongunstige marktbewegingen, gebaseerd op historische marktbewegingen, waarbij wordt uitgegaan van een tijdspanne die noodzakelijk is om aanpassingen in posities te bewerkstelligen. Bij stresstesten wordt gebruikgemaakt van scenario's waarbij grote veranderingen (stress) in marktomstandigheden plaatsvinden.

Van Lanschot houdt handelsportefeuilles voornamelijk aan voor het noodzakelijke marktonderhoud en de dienstverlening aan clienten. De handelsactiviteiten van de bank op institutioneel effectengebied zijn geconcentreerd bij Kempen. Om een effectief marktrisicomanagement mogelijk te maken is hiervoor een governancestructuur ingericht. De risico's worden beheerst door het gebruik van bruto- en nettolimieten. Verder gebruikt de bank de VaR-methode om de risico's te kwantificeren. De VaR wordt dagelijks berekend met een waarschijnlijkheidsinterval van 97,5% en een horizon van één dag waarbij gebruikgemaakt wordt van een jaar historische data. Regelmatig wordt nagegaan of de uitgangspunten die bij de berekening van de VaR worden gehanteerd nog geldig zijn. De dagelijkse stresstesten geven informatie over de waardeontwikkeling van portefeuilles onder extreme marktomstandigheden en vormen daarmee een aanvulling op de VaR-berekening.

Naast de handelsactiviteiten van de bank op institutioneel effectengebied loopt Van Lanschot uit hoofde van haar treasury-activiteiten ook marktrisico. In november is de methode om de marktrisico's van de treasury-activiteiten te meten aangepast. In de vernieuwde rapportage wordt voor de rentegerelateerde producten op basis van point value gestuurd. De basis point value geeft de mate van waardeverandering van een financiële waarde weer als gevolg van een renteverandering van één basispunt. De valutaposities worden op basis van nominale limieten gestuurd. Daarnaast worden voor zowel de rentegerelateerde producten als de valutaposities VaR-limieten gehanteerd (zie tabel VaR-handelsactiviteiten op de volgende pagina).

De beperkingen van de parametrische VaR-methode zijn gelegen in de veronderstelling dat bewegingen in de financiële markten een normaalverdeling vertonen en in de veronderstelling dat de relaties tussen de marktvariabelen en de waarde van de portefeuilles lineair zijn.

Regelmatig wordt gecontroleerd of de uitgangspunten, die bij de berekening van de VaR worden gehanteerd, nog geldig zijn, middels back-testing. De VaR uit hoofde van handelsactiviteiten wordt dagelijks aan het management gerapporteerd.

Van Lanschot handelt in derivaten voor rekening van derden en voor eigen rekening. De bewaking van de marktrisico's die voortvloeien uit deze derivaten is een integraal onderdeel van het marktrisicomanagement van alle handelsposities van de bank. De handelsposities voor eigen rekening worden sterk beperkt door het gebruik van limieten. Van Lanschot bewaakt op dagbasis de handelsposities, inclusief de derivatenposities. Bij de bewaking wordt tevens gebruikgemaakt van de VaR-methode en stresstesten.

Afgelopen jaar is de bepaling van de VaR voor de Valuta aangepast, de methodiek is geavanceerder en uitgebreider geworden. Daarnaast is de volatiliteit van de wisselkoersen veel hoger dan in 2007. Hierdoor zijn de cijfers 2007 en 2008 niet goed met elkaar te vergelijken.

Dagelijks worden stresstesten uitgevoerd voor de verschillende marktrisico's. Bij het berekenen van de stressverliezen wordt gekeken naar de maximale koersbewegingen die zich in het verleden hebben voorgedaan. Verder worden ook stressverliezen berekend uit hoofde van zowel parallelle als niet-parallelle verschuivingen van de yieldcurve.

5.1 Marktrisico: valutagerelateerde instrumenten

De financiële positie en kasstromen van Van Lanschot worden in beperkte mate beïnvloed door schommelingen in valutakoersen. Het overgrote deel van de balansposities en transacties zijn in euro's. Van Lanschot zorgt ervoor dat het valutarisico effectief wordt beheerst binnen de gestelde limieten. De valutaposities staan in de tweede en derde tabel op de pagina hiernaast.

5.2 Marktrisico: rente- en aandelengerelateerde instrumenten

Weging en eisen

Voor alle vormen van marktrisico past Van Lanschot de Standaardbenadering toe (zie onderste tabel op de volgende pagina).

Marktrisico: rentegerelateerde instrumenten

Voor de berekening van de solvabiliteitsvereiste ter dekking van het algemene risico met betrekking tot schuldinstrumenten in de handelsportefeuille past Van Lanschot de looptijdenmethode toe.

Marktrisico: aandelengerelateerde instrumenten

Dit betreft aandeleninstrumenten opgenomen onder de balanspost financiële vorderingen handelsactiviteiten.

VaR-handelsactiviteiten	Valutagerelateerd		Rentegerelateerd		Aandelengerelateerd	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
VaR op 31 december	401	38	37	47	1	57
Hoogste VaR	1.626	169	209	209	445	397
Laagste VaR	217	–	14	5	1	–
Gemiddelde VaR	**530**	**14**	**75**	**55**	**69**	**82**

Valutaposities

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**– 2.358**	**4.292**
Amerikaanse dollar	– 6.163	3.629
Pond Sterling	1.649	– 1.784
Zwitserse frank	– 1.911	– 698
Japanse yen	540	11
Turkse lira	– 320	1.980
Zweedse kroon	54	336
Nederlands Antilliaanse Gulden	1.668	91
Singapore dollar	1.263	– 2
Overig	862	729

De valutapositie geeft het saldo weer van alle contante, termijn- en optieposities van de tot de consolidatiekring behorende entiteiten in euro's.

In de onderstaande tabel staat de kapitaaleis die per saldo voortvloeit uit de netto open posities.

Valutarisico	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Valutarisico	**194**	548
	194	**548**

De kapitaaleis valutarisico bedraagt 8% van de open posities per valuta. Uitzondering hierop vormen de valuta's van de landen die behoren tot de 2-fase van de EMU (Denemarken, Estland, Letland, Liechtenstein en Slowakije). Hier bedraagt de kapitaaleis 1,6% van de open positie.

Soort marktrisico	31 | 12 | 2008		31 | 12 | 2007	
	Risicoweging	*Kapitaaleis*	*Risicoweging*	*Kapitaaleis*
Marktrisico rentegerelateerde instrumenten	4.013	321	13.313	1.065
Marktrisico aandelengerelateerde instrumenten	79.050	6.324	128.850	10.308
	83.063	**6.645**	**142.163**	**11.373**

6 Strategisch risico

Strategisch risico betreft het risico op verminderde baten door een verandering van de omgeving waarin de bank zich bevindt en de activiteiten die de bank ontplooit. Het wordt door Van Lanschot gedefinieerd als: De bestaande of toekomstige bedreiging van het resultaat of vermogen van de bank, door het niet of onvoldoende anticiperen op veranderingen in de omgeving en/of door onjuiste strategische besluiten. Strategisch risico ontstaat door veranderingen in prijs, marge of volume. Het bestaat uit externe invloeden als marktomstandigheden, reputatie en regelgeving en het inspelen en anticiperen hierop door het management van Van Lanschot.

Van Lanschot maakt strategische keuzes die samenhangen met de schaalgrootte van de bank. Van Lanschot heeft gekozen voor die dienstverlening en die marktsegmenten waarin schaalgrootte minder van doorslaggevend belang is voor het creëren van onderscheidend vermogen. Deze keuze reduceert weliswaar de mogelijkheden om risico's te spreiden, maar dit wordt ruimschoots gecompenseerd door de solide positie die Van Lanschot inneemt op het gebied van vermogensbeheer voor particulieren.

De kapitaaleis van het strategisch risico wordt berekend op basis van de volatiliteit van de baten, waarbij rekening wordt gehouden met de kostenstructuur. Het strategisch risico kan worden verminderd door de fluctuatie in de baten te verminderen en door een flexibel kostenprofiel. Een groot gedeelte van het risico wordt extern bepaald. Beheersing van strategisch risico vindt daarom plaats door de reguliere bedrijfsvoering en effectief management.

7 Renterisico

Renterisico is enerzijds het risico dat veranderingen van rentevoeten toekomstige kasstromen van financiële activa en passiva beïnvloeden. Anderzijds bestaat het risico dat de reële waarde van financiële activa en passiva wijzigt als gevolg van veranderingen van rentevoeten. Verder worden de resultaten van Van Lanschot beïnvloed door veranderingen van rentevoeten. Rentemarges kunnen toenemen als gevolg van zulke veranderingen, maar kunnen ook afnemen of resulteren in verliezen.

Van Lanschot beheerst het renterisico met behulp van een aantal methoden waaronder de gap-analyse, de duration-analyse en de scenario-analyse. Op basis hiervan voert Van Lanschot een actief balansbeheer uit om de mogelijke negatieve invloed van renterisico's te beperken. Dit houdt bijvoorbeeld in dat aanpassingen plaatsvinden in de vastrentende portefeuille of dat middelen met de gewenste rentetypische looptijd worden aangetrokken. Daarnaast worden afgeleide producten, zoals renteswaps en renteopties, ingezet om de renterisico's te beheersen. De wijze waarop de bank haar balansbeheer uitvoert, hangt af van haar verwachtingen over de ontwikkeling van de rente en het verschil tussen het niveau van de korte en lange rente. De wijze van balansbeheer heeft uiteraard een effect op de gevoeligheid van het vermogen en resultaat voor veranderingen op de financiële markten.

De gap-analyse bevat per rentetypische bucket de vervalbedragen actief en passief met bijbehorende rentepercentages. Hiermee wordt de rentepositie per periode inzichtelijk gemaakt. Bij een positieve gap heeft een rentedaling een nadelig effect op de nettobaten, een rentestijging heeft een voordelig effect. Bij een negatieve gap zijn deze effecten tegenovergesteld.
De duration-analyse, gap-analyse, scenario-analyse en VaR wordt maandelijks aan de Asset- en Liabilitycommissie gerapporteerd.

Een belangrijke risicomaatstaf voor het renterisico is de duration van het eigen vermogen. Deze maatstaf geeft een indicatie van de gevoeligheid van het eigen vermogen voor renteveranderingen. Een positieve duration betekent dat de waarde van het eigen vermogen afneemt bij een rentestijging. De duration van 4,2 jaar per december 2008 geeft aan dat de waarde van het eigen vermogen met ongeveer 4,2% afneemt als de rente met 1% stijgt. De maximale duration van het eigen vermogen die Van Lanschot acceptabel acht, bedraagt tien jaar.

De duration van het eigen vermogen wordt bepaald op basis van contante waarde. De huidige marktwaarde van een balanspost wordt bepaald door de som van de contante waarde van de toekomstige cashflows van een balanspost. De contante waarde van het eigen vermogen wordt bepaald door de contante waarde van de activa te verminderen met de contante waarde van de passiva (zie tabel onderaan deze pagina).

Gezien de huidige turbulente situatie op de geld- en kapitaalmarkt stuurt de Asset- en Liabilitycommissie actief op een duration, en dus een lager renterisico, van rond de vier jaar.

In 2008 heeft Van Lanschot een gespecialiseerd asset- en liabilitysysteem in gebruik genomen, hetgeen heeft bijgedragen aan het verder professionaliseren van het beheer van het renterisico en de interne en externe rapportages.
Bij een plotselinge parallelle verschuiving van de yieldcurve met 100 basispunten omhoog neemt het eigen vermogen met circa € 71 miljoen af (2007 € 62 miljoen). Bij een daling leidt dit tot een stijging van het eigen vermogen van circa € 76 miljoen (2007 stijging van € 69 miljoen).

Maandelijks wordt aan de Asset- en Liabilitycommissie de gevoeligheid van de waarde van het eigen vermogen bij parallelle, schoksgewijze verschuivingen van de yieldcurve gerapporteerd. Bij deze simulaties op totaalniveau in euro's, wordt uitgegaan van veranderingen van +200, +100, -100 en -200 basispunten. In 2009 zullen ook scenario's met niet-parallelle verschuivingen worden uitgevoerd.

Tevens wordt maandelijks aan de Asset- en Liabilitycommissie de gevoeligheid van de rentemarge bij parallelle, schoksgewijze verschuivingen van de yieldcurve gerapporteerd. Bij deze simulaties op totaalniveau in euro's, wordt uitgegaan van veranderingen van +200, +100, -100 en -200 basispunten. In 2009 zullen ook scenario's met niet-parallelle verschuivingen worden uitgevoerd.

Gevoeligheidsanalyse eigen vermogen	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Duration (in jaren)	4,2	4,2
Contante waarde van het eigen vermogen (x € 1 miljoen)	1.806	1.624

Gevoeligheidsanalyse renteresultaat

Parallelle verschuiving van de yieldcurve (schok) in basispunten	*Effect op (rente)resultaat* **31 | 12 | 2008**	*Effect op (rente)resultaat* **31 | 12 | 2007**
–200	– 13.700	– 60.100
–100	– 7.300	– 33.500
+100	3.500	24.700
+200	8.300	50.700

De huidige modellen zijn niet zodanig uitgerust dat de invloed van een parallelle verschuiving van de yieldcurve naast de invloed op het renteresultaat kan worden doorgerekend naar de effecten hiervan op het provisie inkomen en de overige (met name koersafhankelijke) resultaten en kosten wat per saldo zou resulteren in de invloed op de nettowinst.

In 2008 hebben geen wijzigingen plaatsgevonden in relevante maatstaven die door het management bij opwaartse en neerwaartse renteschokken worden gebruikt om renterisico te meten.

Van Lanschot kent verschillende methodes om zowel de contractuele als klant-gedragsaspecten met betrekking tot spaar- en betaalproducten, hypotheken en geldleningen te modelleren. De tabellen op pagina 106 en 107 tonen de rentegevoeligheid van Van Lanschot op basis van de contractuele rentetypische resterende looptijden van de afzonderlijke balansposten. Ten behoeve van het renterisicobeheer wordt tevens het renterisico gemodelleerd, rekening houdend met de contractuele en klantgedragsaspecten van de producten. Derivatencontracten zijn opgenomen tegen de nominale waarde, omdat renteaanpassingen betrekking hebben op de nominale waarde en niet op marktwaarde zoals de waarderingsgrondslag voor deze contracten is.

Spaargeld en rekening-courant hebben geen vaste looptijd, de saldi worden gesplitst in een volledig elastische, een semi-elastische en een niet-elastische deel.

Van Lanschot bepaalt het percentage vervroegde aflossingen per productsoort op basis van de historische gegevens van het afgelopen jaar en past deze gedurende 1 jaar toe. Herziening vindt jaarlijks plaats.

Rentetypische vervalkalender per 31 december 2008

	Variabel	*< 3 maanden*	*≥ 3 maanden < 1 jaar*	*≥ 1 jaar < 5 jaar*	*≥ 5 jaar*	*Geen kasstroom*	**Totaal**
Activa							
Geldmiddelen en kasequivalenten	584.215	–	–	–	–	–	**584.215**
Financiële vorderingen handelsactiviteiten	–	62.716	–	–	–	–	**62.716**
Bankiers	31.745	283.914	4.490	581.932	–	–	**902.081**
Beleggingen	–	399.164	65.072	353.881	95.423	– 8.849	**904.691**
Kredieten en vorderingen private en publieke sector	2.536.314	4.218.582	1.828.336	4.865.778	3.524.624	98.856	**17.072.490**
Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	–	–	–	52.381	–	–	**52.381**
Derivaten	–	3.223.941	1.785.553	708.240	365.425	43.803	**6.126.962**
Overige activa	–	253.365	74.465	4.128	–	571.664	**903.622**
Totaal activa	**3.152.274**	**8.441.682**	**3.757.916**	**6.566.340**	**3.985.472**	**705.474**	**26.609.158**
Verplichtingen							
Financiële verplichtingen handelsactiviteiten	–	14.113	–	–	–	–	**14.113**
Bankiers	77.933	142.939	50.592	109.550	10.515	– 55	**391.474**
Verplichtingen private en publieke sector	5.662.138	5.527.875	2.313.411	1.395.349	407.612	12.035	**15.318.420**
Financiële passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	–	22.414	–	–	–	38	**22.452**
Derivaten	–	1.399.327	574.741	1.544.043	2.582.659	43.206	**6.143.976**
Uitgegeven schuldbewijzen	143	1.589.046	164.796	–	–	7.157	**1.761.142**
Overige passiva	–	543.578	87.598	44.910	–	20.172	**696.258**
Achtergestelde schulden	–	138.311	169.720	190.613	126.668	4.994	**630.306**
Totaal verplichtingen	**5.740.214**	**9.377.603**	**3.360.858**	**3.284.465**	**3.127.454**	**87.547**	**24.978.141**
Gap	**– 2.587.940**	**– 935.921**	**397.058**	**3.281.875**	**858.018**	**617.927**	**1.631.017**

Rentetypische vervalkalender per 31 december 2007

	Variabel	*< 3 maanden*	*≥ 3 maanden < 1 jaar*	*≥ 1 jaar < 5 jaar*	*≥ 5 jaar*	*Geen kasstroom*	**Totaal**
Activa							
Geldmiddelen en kasequivalenten	525.480	–	–	–	–	–	**525.480**
Financiële vorderingen handelsactiviteiten	–	83.666	–	–	–	–	**83.666**
Bankiers	215.130	1.943.924	107.920	618.021	–	–	**2.884.995**
Beleggingen	–	153.910	145.135	454.155	105.143	– 9.335	**849.008**
Kredieten en vorderingen private en publieke sector	2.132.255	5.933.074	1.471.413	4.757.463	1.722.341	– 10.311	**16.006.235**
Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	–	2.727	60.741	–	–	–	**63.468**
Derivaten	–	3.291.747	756.911	1.951.011	645.913	57.396	**6.702.978**
Overige activa	–	178.429	74.234	7.120	–	574.327	**834.110**
Totaal activa	**2.872.865**	**11.587.477**	**2.616.354**	**7.787.770**	**2.473.397**	**612.077**	**27.949.940**
Verplichtingen							
Financiële verplichtingen handelsactiviteiten	–	21.033	14.550	–	–	–	**35.583**
Bankiers	387.833	291.597	62.808	153.422	9.717	– 970	**904.407**
Verplichtingen private en publieke sector	6.639.079	4.676.183	872.646	1.454.331	953.267	1.298	**14.596.804**
Financiële passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	–	18.243	–	–	–	–	**18.243**
Derivaten	–	1.719.476	580.079	2.948.343	1.340.979	25.163	**6.614.040**
Uitgegeven schuldbewijzen	107	2.845.350	164.336	–	–	6.167	**3.015.960**
Overige passiva	–	418.836	98.644	55.753	–	34.911	**608.144**
Achtergestelde schulden	–	405.692	56.294	–	–	3.465	**465.451**
Totaal verplichtingen	**7.027.019**	**10.396.410**	**1.849.357**	**4.611.849**	**2.303.963**	**70.034**	**26.258.632**
Gap	**– 4.154.154**	**1.191.067**	**766.997**	**3.175.921**	**169.434**	**542.043**	**1.691.308**

8 Liquiditeitsrisico

De liquiditeitspositie van Van Lanschot wordt dagelijks beïnvloed door onder andere opnames en stortingen op deposito's en rekeningen-courant en opnames en aflossingen van kredieten. Van Lanschot houdt geen kasmiddelen aan om de volledige opnamemogelijkheden van klanten te dekken, omdat ervaring leert dat een zekere toestroom van nieuwe middelen met een hoge mate van zekerheid kan worden voorspeld. Het management heeft limieten vastgesteld ten aanzien van de aan te houden minimale kaspositie en op afroep beschikbare faciliteiten.

De interne norm voor de minimale liquiditeitspositie wordt eenmaal per jaar vastgesteld. De liquiditeitspositie wordt dagelijks bewaakt door ALM. Bij een onderschrijding neemt Treasury in overleg met ALM onmiddellijk maatregelen om weer binnen de minimale positieomvang te komen. Indien na twee werkdagen nog niet binnen de limieten wordt geopereerd, wordt melding gemaakt aan het verantwoordelijke lid van de Raad van Bestuur. Verder rapporteert ALM maandelijks het verloop, in casu de minimale, maximale en gemiddelde liquiditeitspositie aan de Asset- en Liabilitycommissie. Daarnaast rapporteert Treasury tweewekelijks aan de Raad van Bestuur.

De liquiditeitsvereisten voor afgegeven garanties en letters of credit zijn veel lager dan het bedrag van de verplichting, omdat het aannemelijk is dat van een groot deel van deze verplichtingen uiteindelijk geen gebruik zal worden gemaakt.

Van Lanschot hanteert een conservatief liquiditeitsbeleid. De minimale interne liquiditeitspositie is toereikend om onverwachte schokken in de liquiditeit op te vangen. Door deze minimumpositie te handhaven waarborgt Van Lanschot zo veel mogelijk dat de bank een liquiditeits-surplus volgens de normen van De Nederlandsche Bank realiseert.

Door de krapte en het wantrouwen op de geldmarkt en als gevolg van de forse afschrijvingen op activa zijn al diverse banken in liquiditeits- en solvabiliteitsproblemen geraakt. Enkele banken zijn overgenomen, bij andere hebben overheden ingegrepen door middel van nationalisaties, kapitaalinjecties of het garanderen van leningen. Wereldwijd zijn sinds het uitbreken van de kredietcrisis miljarden aan verliezen afgeschreven en is er voor miljarden aan nieuw kapitaal aangetrokken.

Op de geldmarkt krijgen het liquiditeitsrisico en het management hiervan grote aandacht van zowel instellingen zelf als De Nederlandsche Bank, rating agency's, analisten, tegenpartijen, klanten en aandeel-houders. De liquiditeitspositie van Van Lanschot is gedurende 2008 geen enkel moment in gevaar geweest. De bank heeft:

- geen subprimegerelateerde afschrijvingen;
- een fundingratio van rond de 90%. De bank is voor haar funding niet afhankelijk van de geld- of kapitaalmarkt;
- een overschot aan liquide middelen als gevolg van een forse netto instroom van creditgelden in 2008. Mede hierdoor heeft de bank in 2008 haar variabele marktfunding (Floating Rate Notes, hierna: FRN) met € 1,25 miljard teruggebracht.

Van Lanschot is ook in 2008 actief gebleven op de interbancaire markt. Ondanks de marktomstandigheden is de bank interbancair blijven uitzetten, waarbij weliswaar een selectiever uitzettingenbeleid wordt gehanteerd.

In 2008 is het liquiditeitsrisicomanagement van Van Lanschot verder geprofessionaliseerd. In april is ondermeer een nieuw liquiditeits-dashboard geïntroduceerd, waarbij de maandelijkse liquiditeitsrisico-rapportage aan de Asset- en Liabilitycommissie is uitgebreid met de fundingmix, de ratio liquide activa versus volatiele funding en informatie over de fundingconcentratie.

Van Lanschot heeft in 2008 actief gewerkt aan de verdere verbetering van haar fundingpositie:

- Verplichtingen private en publieke sector: een forse toename in 2008 met € 0,7 miljard, met name door de grote instroom van depositogelden. Dit betekent dat momenteel ongeveer driekwart van de funding afkomstig is van Van Lanschot klanten en dat de bank voor de financiering van haar activiteiten niet afhankelijk is van marktfunding.
- Senior marktfunding: deze is ten opzichte van eind 2007 afgenomen met ongeveer € 1,25 miljard, met name als gevolg van diverse transacties in door Van Lanschot geplaatste FRN's, waaronder:
  - de vervroegde aflossing van de FRN 05/2012 in maart (€ 600 miljoen)
  - de reguliere aflossing van de FRN 05/2008 in mei (€ 400 miljoen)
- Vermogen: in 2008 is voor € 100 miljoen aan nieuw langlopend achtergesteld papier geplaatst en is voor € 65 miljoen van de bestaande achtergestelde FRN 2016 ingetrokken. Verder heeft Van Lanschot eind 2008 voor € 150 miljoen preferente niet-genoteerde aandelen uitgegeven ter verdere verbetering van de kapitaalbuffer.

Daarnaast heeft Van Lanschot in januari 2009 door middel van een securitisatie van een deel van haar hypothekenportefeuille voor € 1,9 miljard aan papier geëmiteerd waarvan € 1,6 miljard beleenbaar is bij de ECB. De verwachting is dat Van Lanschot in 2009 geen beroep hoeft te doen op de kapitaalmarkt om te voorzien in haar fundingbehoefte.

De fundingratio geeft de verhouding aan waarin Van Lanschot haar kredietverlening financieert door middel van door cliënten toevertrouwde midddelen. Een hoge fundingratio past bij de balansverhouding van een private bank.

Fundingratio	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Fundingratio (in %)	90	91

Securitisatie 2007

Op 1 juni 2007 heeft Van Lanschot haar eerste RMBS (Residential Mortgage-Backed Security) transactie afgerond: Citadel 2007-I. De omvang van de transactie bedraagt € 1,5 miljard en bestaat uit hypotheken. Er heeft geen overdracht plaatsgevonden van kredietrisico. Van Lanschot heeft besloten de schuldbewijzen zelf te kopen zodat deze beleenbare activa kunnen dienen als onderpand bij De Nederlandsche Bank. Het doel van deze transactie was geen kapitaalverlichting maar liquiditeitverruiming. Van Lanschot treedt in de structuur op als poolservicer.

De Citadel 2007-I exposures krijgen gemiddeld een 42% weging (2007: 42%) onder kredietrisico Basel II SA.

Citadel 2007-I

Entiteit	Fitch Rating	Oorspronkelijke hoofdsom	Datum van securitisatie	Hoofdsom per 31 | 12 | 2008	Eerste calloptiedatum	Contractuele datum afloop	Spread
Totaal		**1.466.200**		**1.466.200**			
Citadel 2007-I	AAA	1.300.000	1 juni 2007	1.300.000	26 juli 2017	26 juli 2049	0,15%
Citadel 2007-I	A	108.350	1 juni 2007	108.350	26 juli 2017	26 juli 2049	0,25%
Citadel 2007-I	BBB-	36.150	1 juni 2007	36.150	26 juli 2017	26 juli 2049	0,60%
Citadel 2007-I	BB+	21.700	1 juni 2007	21.700	26 juli 2017	26 juli 2049	1,70%

Citadel 2007-I betreft een traditionele securitisatie. Kenmerkend voor een traditionele securitisatie is dat de gesecuritiseerde vorderingen in economische zin worden overgedragen aan een entiteit voor securitisatiedoeleinden die daartoe effecten uitgeeft. De uitgegeven effecten leiden niet tot een betalingsverplichting bij Van Lanschot, maar bij Citadel 2007-I.

8.1 Looptijdenoverzicht

Onderstaande tabel toont de activa en passiva op basis van hun resterende contractuele looptijd per balansdatum.
De toekomstige rentestromen zijn gebaseerd op de economische looptijd van de balansposten en de rentepercentages op rapportagemoment.
In de gaps zijn grote verschillen zichtbaar doordat onder de activa veel langlopende woninghypotheken zitten, terwijl bij de verplichtingen veel kortlopende deposito's aanwezig zijn.

Looptijdenoverzicht per 31 december 2008

	Direct opeisbaar	*< 3 maanden*	*≥ 3 maanden < 1 jaar*	*≥ 1 jaar < 5 jaar*	*≥ 5 jaar*	*Geen kasstroom*	**Totaal**
Activa							
Geldmiddelen en kasequivalenten	584.215	–	–	–	–	–	**584.215**
Financiële vorderingen handelsactiviteiten	–	62.716	–	–	–	–	**62.716**
Bankiers	31.745	283.914	4.490	581.932	–	–	**902.081**
Beleggingen	–	76.838	57.440	604.121	166.426	– 134	**904.691**
Kredieten en vorderingen private en publieke sector	2.536.314	725.934	254.946	1.311.997	12.144.443	98.856	**17.072.490**
Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	–	–	–	52.381	–	–	**52.381**
Derivaten	–	39.865	11.889	115.031	42.915	–	**209.700**
Overige activa	–	253.365	74.465	4.128	–	571.664	**903.622**
Totaal activa	**3.152.274**	**1.442.632**	**403.230**	**2.669.590**	**12.353.784**	**670.386**	**20.691.896**
Verplichtingen							
Financiële verplichtingen handelsactiviteiten	–	14.113	–	–	–	–	**14.113**
Bankiers	77.933	22.939	50.592	194.550	45.515	– 55	**391.474**
Verplichtingen private en publieke sector	5.662.138	5.390.059	2.379.927	1.464.913	409.348	12.035	**15.318.420**
Financiële passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	–	–	–	–	22.452	–	**22.452**
Derivaten	–	12.758	14.172	128.313	163.088	– 4.710	**313.621**
Uitgegeven schuldbewijzen	83	150.060	378.524	690.974	534.344	7.157	**1.761.142**
Overige passiva	–	543.578	87.598	44.910	–	20.172	**696.258**
Achtergestelde schulden	–	–	9.660	355.115	260.537	4.994	**630.306**
Totaal verplichtingen	**5.740.154**	**6.133.507**	**2.920.473**	**2.878.775**	**1.435.284**	**39.593**	**19.147.786**
On balance Gap	**– 2.587.880**	**– 4.690.875**	**– 2.517.243**	**– 209.185**	**10.918.500**	**630.793**	**1.544.110**
Vorderingen uit hoofde van toekomstige rentestromen	–	240.386	710.828	3.294.667	10.658.726	–	**14.904.607**
Verplichtingen uit hoofde van toekomstige rentestromen	–	130.813	361.486	1.177.298	917.827	–	**2.587.424**
On balance Gap inclusief toekomstige rentestromen	**– 2.587.880**	**– 4.581.302**	**– 2.167.901**	**1.908.184**	**20.659.399**	**630.793**	**13.861.293**

Looptijdenoverzicht per 31 december 2007

	Direct opeisbaar	*< 3 maanden*	*≥ 3 maanden < 1 jaar*	*≥ 1 jaar < 5 jaar*	*≥ 5 jaar*	*Geen kasstroom*	**Totaal**
Activa							
Geldmiddelen en kasequivalenten	525.480	–	–	–	–	–	**525.480**
Financiële vorderingen handelsactiviteiten	–	83.666	–	–	–	–	**83.666**
Bankiers	215.130	1.943.924	107.920	618.021	–	–	**2.884.995**
Beleggingen	–	111	69.182	609.152	179.898	– 9.335	**849.008**
Kredieten en vorderingen private en publieke sector	2.132.255	831.080	299.091	1.026.829	11.727.291	– 10.311	**16.006.235**
Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	–	–	2.727	60.741	–	–	**63.468**
Derivaten	–	4.275	21.604	265.947	122.650	57.396	**471.872**
Overige activa	–	178.429	74.234	7.120	–	574.327	**834.110**
Totaal activa	**2.872.865**	**3.041.485**	**574.758**	**2.587.810**	**12.029.839**	**612.077**	**21.718.834**
Verplichtingen							
Financiële verplichtingen handelsactiviteiten	–	35.583	–	–	–	–	**35.583**
Bankiers	387.538	133.926	80.808	258.388	44.717	– 970	**904.407**
Verplichtingen private en publieke sector	6.639.079	4.813.088	1.184.547	1.175.969	782.823	1.298	**14.596.804**
Financiële passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	–	–	–	–	18.243	–	**18.243**
Derivaten	–	1.270	16.379	220.051	124.780	25.163	**387.643**
Uitgegeven schuldbewijzen	107	5.418	387.500	1.999.258	617.510	6.167	**3.015.960**
Overige passiva		418.837	98.644	55.753	–	34.910	**608.144**
Achtergestelde schulden	–	–	27.630	203.912	230.444	3.465	**465.451**
Totaal verplichtingen	**7.026.724**	**5.408.122**	**1.795.508**	**3.913.331**	**1.818.517**	**70.033**	**20.032.235**
On balance Gap	**– 4.153.859**	**– 2.366.637**	**– 1.220.750**	**– 1.325.521**	**10.211.322**	**542.044**	**1.686.599**
Vorderingen uit hoofde van toekomstige rentestromen	–	233.535	670.987	3.089.035	10.627.091	–	**14.620.648**
Verplichtingen uit hoofde van toekomstige rentestromen	–	134.030	357.483	1.153.687	637.956	–	**2.283.156**
On balance Gap inclusief toekomstige rentestromen	**– 4.153.859**	**– 2.267.132**	**– 907.246**	**609.827**	**20.200.457**	**542.044**	**14.024.091**

9 Compliancerisico

Van Lanschot en haar dochterondernemingen vervullen in het maatschappelijk verkeer een dienstverlenende taak. Van Lanschot kan deze taak alleen naar behoren uitoefenen als elke partij waarmee zij te maken heeft vertrouwen in haar kan stellen. Integer handelen van Van Lanschot en haar medewerkers vormt de basis voor dat vertrouwen. De geldende wet- en regelgeving schept hiervoor het kader. De afdeling Compliance, die rechtstreeks rapporteert aan de voorzitter van de Raad van Bestuur, ziet toe op de naleving van de wet- en regelgeving door de medewerkers van de bank.

Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar het hoofdstuk Compliance, klantzorg, wet- en regelgeving op pagina 51 van het jaarverslag.

10 Reële waarde

De reële waarde van financiële instrumenten die worden verhandeld op een actieve markt wordt gebaseerd op de koers per de balansdatum (marktnotering). Voor financiële activa wordt de biedprijs gehanteerd; voor financiële passiva de laatprijs.

De reële waarde van financiële instrumenten die niet worden verhandeld op een actieve markt (bijvoorbeeld over-the-counter afgeleide financiële instrumenten) wordt vastgesteld met behulp van kasstroom- en optiewaarderingsmodellen. Van Lanschot selecteert op basis van haar inschattingen een aantal methodes en maakt aannames die gebaseerd zijn op de marktomstandigheden (observeerbare data) per balansdatum. De geschatte contante waarde van toekomstige kasstromen wordt gebruikt om de reële waarde voor de overige financiële instrumenten te bepalen. De reële waarde van renteswaps wordt berekend als de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen. De disconteringsvoet is gelijk aan de marktrente op balansdatum voor een vergelijkbaar instrument met dezelfde voorwaarden.

De reële waarde van valutatermijncontracten wordt vastgesteld met gebruik van forward valutakoersen per balansdatum.

Verondersteld wordt dat de nominale waarde (na aftrek van geschatte aanpassingen) van handelsvorderingen en -crediteuren de reële waarde ervan benadert. De reële waarde van niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen wordt geschat door het contant maken van de toekomstige contractuele kasstromen tegen huidige rentetarieven voor gelijksoortige financiële instrumenten.

Schattingen en beoordelingen zijn gebaseerd op in het verleden opgedane ervaringen en andere factoren, waaronder ook verwachtingen over toekomstige gebeurtenissen zoals deze zich, naar de huidige stand van zaken, redelijkerwijs kunnen voordoen. Schattingen en beoordelingen worden continu geëvalueerd.

In 2008 is een last van € 14,6 miljoen in het resultaat verantwoord als gevolg van wijzigingen in de reële waarde van activa en passiva die gewaardeerd zijn op basis van niet in de markt waarneembare variabelen voor waardering (2007: bate € 3,9 miljoen).

Onder 'beleggingen voor verkoop beschikbaar' zijn onder 'genoteerde marktprijzen' opgenomen de beleggingen in obligaties van of onder garantie van de overheid en in obligaties van banken en bedrijven. Onder 'niet in de markt waarneembare gegevens' betreft dit de participatie-portefeuille en de beleggingen in niet-genoteerde beleggingsfondsen.

Derivaten onder 'niet in de markt waarneembare gegevens' betreft zowel onder de activa als de passiva de derivaten uit hoofde van structured products. De derivatenproducten gebaseerd op 'in de markt waarneembare gegevens' betreft de derivaten gebruikt voor hedge-accounting en de economische hedges.

De reële waarde van activa en passiva gewaardeerd op basis van waarderingsmethoden die gebaseerd zijn op niet in de markt waarneembare variabelen, wordt slechts in beperkte mate beïnvloed door wijzigingen in uitgangspunten. De posities per balansdatum in financiële activa en passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening zijn gehedged met elkaar, waardoor wijzigingen geen resultaateffect tot gevolg zullen hebben.

Financiële instrumenten tegen reële waarde per 31 december 2008	Genoteerde marktprijzen	In de markt waarneembare gegevens	Niet in de markt waarneembare gegevens	Totaal
Activa				
Financiële vorderingen handelsactiviteiten	11.812	–	50.904	62.716
Beleggingen voor verkoop beschikbaar	647.677	141.000	105.962	894.639
Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	31.505	–	20.876	52.381
Derivaten	8.407	96.993	104.300	209.700
Beleggingen in deelnemingen equity-methode		4.203	5.849	10.052
Totaal activa	**699.401**	**242.196**	**287.891**	**1.229.488**
Verplichtingen				
Financiële verplichtingen handelsactiviteiten	14.113	–	–	14.113
Financiële passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	–	–	22.452	22.452
Derivaten	8.407	203.689	101.525	313.621
Totaal verplichtingen	**22.520**	**203.689**	**123.977**	**350.186**

Financiële instrumenten tegen reële waarde per 31 december 2007	Genoteerde marktprijzen	In de markt waarneembare gegevens	Niet in de markt waarneembare gegevens	Totaal
Activa				
Financiële vorderingen handelsactiviteiten	27.718	–	55.948	**83.666**
Beleggingen voor verkoop beschikbaar	637.739	–	201.773	**839.512**
Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	40.985	–	22.483	**63.468**
Derivaten	16.258	131.524	324.090	**471.872**
Beleggingen in deelnemingen equity-methode		4.074	5.422	**9.496**
Totaal activa	**722.700**	**135.598**	**609.716**	**1.468.014**
Verplichtingen				
Financiële verplichtingen handelsactiviteiten	35.396	–	187	**35.583**
Financiële passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	–	–	18.243	**18.243**
Derivaten	16.258	55.025	316.360	**387.643**
Totaal verplichtingen	**51.654**	**55.025**	**334.790**	**441.469**

Toelichting op de geconsolideerde balans

In duizenden euro's

1 Geldmiddelen en kasequivalenten

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**584.215**	**525.480**
Kas	8.643	7.239
Vrij beschikbaar bij centrale bank	449.536	440.165
Vorderingen op banken	126.036	78.076

Aansluiting geconsolideerd kasstroomoverzicht	2008	2007	Verschil
Kasmiddelen	584.215	525.480	58.735
Direct opeisbare vorderingen bankiers	31.745	306.861	– 275.116
Direct opeisbare verplichtingen bankiers	– 77.933	– 387.538	309.605
Bankiers opeisbaar per saldo	– 46.188	– 80.677	34.489
Totaal	**538.027**	**444.803**	**93.224**

De reële waarde wijkt niet materieel af van de nominale waarde.

2 Financiële vorderingen handelsactiviteiten

Naar type	31 | 12 | 2008 *Reële waarde*	31 | 12 | 2007 *Reële waarde*
Totaal	**62.716**	**83.666**
Kapitaalinstrumenten		
Overheidspapier en papier gegarandeerd door overheid	8.313	8.428
Banken genoteerd	–	11.419
Banken niet-genoteerd	–	–
Bedrijven genoteerd	2.469	4.262
Bedrijven niet-genoteerd	–	–
Totaal kapitaalinstrumenten	**10.782**	**24.109**
Aandelen		
Genoteerd	1.030	3.609
Niet-genoteerd	50.904	55.948
Totaal aandelen	**51.934**	**59.557**

3 Bankiers

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**902.081**	**2.884.995**
Deposito's	285.692	2.107.674
Afrekeningsvorderingen effectentransacties	30.044	107.276
Reverse repotransacties	12.712	25.695
Leningen en voorschotten	1.701	107.854
Overig	571.932	536.496

Geografisch	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**902.081**	**2.884.995**
Nederland	36.745	270.334
België	190.701	331.949
Frankrijk	–	350.000
Groot-Brittannië	–	700.000
Ierland	–	150.000
Noorwegen	–	150.000
Luxemburg	571.932	594.228
Zwitserland	91.276	–
Overig	11.427	338.484

Van Lanschot heeft geen bijzondere waardeverminderingen op Bankiers. De reële waarde van de vorderingen op Bankiers wijkt niet materieel af van de geamortiseerde kostprijs.

Op de uitzettingen bij Bankiers is voor € 423,4 miljoen aan onderpand van derden ontvangen, dat kan worden verkocht zonder dat de tegenpartij in default is. Het onderpand betreft Oostenrijks staatspapier (Triple A). Hierop is de ISDA Master Agreement van toepassing aangevuld met een specifieke Credit Support Annex.

4 Beleggingen voor verkoop beschikbaar

Naar type	31 | 12 | 2008 *Reële waarde*	31 | 12 | 2008 *Nominale waarde*	31 | 12 | 2007 *Reële waarde*	31 | 12 | 2007 *Nominale waarde*
Totaal	**894.639**	**797.572**	**839.512**	**642.114**
Kapitaalinstrumenten				
Overheidspapier en papier gegarandeerd door overheid	395.410	385.679	405.617	403.535
Banken genoteerd	252.309	261.593	87.143	88.464
Banken niet-genoteerd	277	300	112	115
Bedrijven genoteerd	141.000	150.000	145.159	150.000
(Dis)Agio kapitaalinstrumenten	– 134		– 296	
Totaal kapitaalinstrumenten	**788.862**	**797.572**	**637.735**	**642.114**
Aandelen				
Genoteerd	92		116	
Niet-genoteerd	34.076		129.777	
Participaties	71.609		71.884	
Totaal aandelen	**105.777**		**201.777**	

Onder de niet-genoteerde aandelen zijn met name niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen opgenomen.

Kapitaalinstrumenten naar rating	31 | 12 | 2008		31 | 12 | 2007	
Totaal	**788.862**	**100%**	**637.735**	**100%**
Triple-A	539.462	69%	216.920	34%
Double-A	221.690	28%	71.996	11%
Single-A	26.153	3%	346.936	55%
Overig	1.557	0%	1.883	0%

Het verloop van de beleggingen voor verkoop beschikbaar is als volgt:

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Balanswaarde per 1 januari	**839.512**	**922.445**
Aankopen	379.227	33.558
Verkopen	– 167.001	– 66.732
Lossingen	– 69.673	– 40.552
(Dis)Agio kapitaalinstrumenten	162	– 2.661
Waardeveranderingen	– 87.588	– 6.546
Balanswaarde per 31 december	**894.639**	**839.512**

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal in onderpand gegeven stukken	**1.226.998**	**1.849.100**
Schuldbewijzen Citadel	900.000	1.300.000
Diverse Nederlandse staatsobligaties	113.415	328.482
Darts Finance	141.000	145.159
Overigen	72.583	75.459

De stukken zijn in onderpand gegeven bij De Nederlandsche Bank, Euroclear, Caceis en Royal Bank of Scotland.

Bij De Nederlandsche Bank kunnen alleen stukken in onderpand gegeven worden die op de Europese Centrale Bank eligible list of marketable assets staan.

De beleggingsportefeuille van Van Lanschot bevat € 1,3 miljard aan schuldbewijzen met een Triple A-rating uit de Citadel I securitisatie-transactie (zie toelichting bij Risicobeheer pag 76). Van deze schuld-bewijzen is € 0,9 miljard in onderpand gegeven aan De Nederlandsche Bank. Deze schuldbewijzen komen niet tot uitdrukking in de balansrubriek Beleggingen voor verkoop beschikbaar omdat ze in de consolidatie wegvallen tegen de door Citadel I uitgegeven schuldbewijzen.

Deze onderpanden voldoen aan de voorwaarden die de Europese Centrale Bank stelt aan beleenbaarheid van schuldbewijzen.

Onder de post Beleggingen is opgenomen een belang van € 141,0 miljoen (2007: € 145,2 miljoen) in Darts Finance. Darts Finance belegt alleen in hypotheken met een Nationale Hypotheek Garantie.

5 Kredieten en vorderingen private en publieke sector

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**17.072.490**	**16.006.235**
Hypothecaire leningen	8.017.959	8.016.738
Rekeningcourant	2.514.346	2.015.034
Leningen	6.183.892	5.693.833
Effectenkredieten en -afrekeningsvorderingen	237.259	312.463
Achtergestelde leningen	86.382	61.878
Waardeaanpassing fair value hedge-accounting	124.086	261
Bijzondere waardeverminderingen	– 91.433	– 93.972

De 'Waardeaanpassing fair value hedge-accounting' zijn gestegen doordat fair value hedge-accounting in 2008 meer is toegepast dan in 2007 en door rente-effecten.

Naar businessline	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**17.072.490**	**16.006.235**
Private Banking	10.441.689	10.117.230
Business Banking	6.630.801	5.889.005

Voorziening bijzondere waardeverminderingen naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**– 91.433**	**– 93.972**
Hypotheken	– 12.741	– 16.319
Kredieten	– 78.692	– 77.653

Voorziening bijzondere waardeverminderingen naar businessline	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**– 91.433**	**– 93.972**
Private Banking	– 36.544	– 37.806
Business Banking	– 54.889	– 56.166

De reële waarde van de verstrekte kredieten en vorderingen private en publieke sector bedraagt € 16,9 miljard per 31 december 2008 (€ 16,0 miljard per 31 december 2007).

Geografisch	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**17.072.490**	**16.006.235**
Nederland	16.062.880	15.131.690
België	533.338	483.466
Overig	476.272	391.079

Geografische indeling is op basis van de vestigingsplaats van de cliënt.

Mezzanineleningen

Mezzanineleningen zijn in de meeste gevallen achtergestelde leningen. In de rangorde van schuldeisers komen deze voor de aandeelhouders maar achter alle andere schuldeisers. Mezzanineleningen worden vaak gebruikt om leveraged buyouts te financieren, naast gewone leningen en eigen vermogen.

Verloop mezzanineleningen	2008	2007
Stand per 1 januari	51.306	44.978
Aflossingen	– 11.264	– 22.547
Verstrekte leningen	30.435	28.875
Stand per 31 december	**70.477**	**51.306**

Uitsplitsing mezzanineleningen naar branche	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Retail	2.750	1.800
Services	27.531	16.071
Healthcare	2.168	265
Industry	17.638	14.495
Food, beverage & tobacco	450	–
Wholesale	667	833
Other	19.273	17.842
	70.477	**51.306**

6 Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**52.381**	**63.468**
Beleggingen tegen reële waarde	31.505	40.985
Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	20.876	22.483

Beleggingen tegen reële waarde

Dit betreft een belang in een onderneming die is opgericht met als doel het doen van beleggingen. Gezien het belang van derden en dat het merendeel van de leden van de Raad van Commissarissen onafhankelijk is van Van Lanschot wordt deze belegging geclassificeerd onder Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening.

Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening

Onder de Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening zijn opgenomen de belangen in Egeria NV en Egeria Private Equity Fund II NV. De equity linked notes zijn tegen reële waarde opgenomen onder de financiële passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening, terwijl de belangen in Egeria en Egeria Private Equity Fund II als onderdeel van de beleggingsportefeuille als 'available for sale' zouden worden opgenomen. Daardoor zou een mismatch ontstaan waarbij de waardeveranderingen van de belangen over het vermogen lopen terwijl de waardeveranderingen van de equity linked notes via het resultaat lopen. Teneinde deze mismatch te beperken maakt Van Lanschot gebruik van de mogelijkheid de reële waarde optie toe te passen. De belangen in Egeria en Egeria Private Equity Fund II worden tegen reële waarde opgenomen met waardeveranderingen via winst- en verliesrekening.

7 Derivaten

Van Lanschot gebruikt derivaten zowel voor handelsdoeleinden als voor hedge-doeleinden.

De volgende vormen van interestderivaten komen voor:
- Interest rate swaps
- Rente-opties
- Forward Rate Agreement (FRA)

De volgende vormen van valutaderivaten komen voor:
- Cross currency swaps
- Valutaopties

De volgende vormen van equity-derivaten komen voor:
- Forwards
- Futures
- Long optie posities IGC's

Verder komen inflatieswaps voor.

Derivaten	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**209.700**	**471.872**
Derivaten gebruikt voor handelsdoeleinden	9.030	18.932
Derivaten gebruikt voor hedge-accountingdoeleinden	23.952	68.239
Overige derivaten	176.718	384.701

Derivaten voor handelsdoeleinden naar type	31 | 12 | 2008 *Reële waarde*	31 | 12 | 2007 *Reële waarde*
Totaal	**9.030**	**18.932**
Interestderivaten	–	43
Kredietderivaten	–	–
Valutaderivaten	–	–
Equity-derivaten	623	2.631
Long optie positie cliënten	8.407	16.258

Derivaten voor hedge-accounting-doeleinden naar type	**31 | 12 | 2008** *Reële waarde*	**31 | 12 | 2007** *Reële waarde*
Totaal	**23.952**	**68.239**
Derivaten fair value hedge-accounting	13.655	5.335
Derivaten portfolio fair value hedge-accounting	8.077	34.488
Derivaten cash flow hedge-accounting	2.220	28.416

Hedge-accounting wordt toegepast voor het afdekken van het interest- en inflatierisico.

Ineffectiviteit derivaten voor hedge-accounting-doeleinden	**31 | 12 | 2008** *Reële waarde*	**31 | 12 | 2008** *Ineffectief*	**31 | 12 | 2007** *Reële waarde*	**31 | 12 | 2007** *Ineffectief*
Totaal	**– 108.114**	**3.221**	**42.729**	**1.790**
Fair value hedge-accounting model	13.225	2.087	– 8.915	– 5.350
Portfolio fair value hedge-accounting model	– 100.954	2.256	25.695	5.532
Cash flow hedge-accounting model	– 20.385	– 1.122	25.949	1.608

De totale ineffectiviteit van fair value hedges bedraagt ultimo 2008 € 4,3 miljoen positief (2007: € 0,2 miljoen positief) en bestaat voor € 109,9 miljoen uit negatieve waardeveranderingen uit hoofde van het hedge-instrument (2007: € 9,5 miljoen negatief) tegenover positieve waardeveranderingen van het hedge item van € 114,2 miljoen (2007: baten € 9,7 miljoen).

Hedge items cash flow hedge-accounting naar looptijd per 31-12-2008	*Binnen 1 jaar*	*1 tot 3 jaar*	*3 tot 5 jaar*	*5 jaar en verder*
Totaal	**–**	**1.941**	**7.743**	**8.920**
Kasinstroom	–	1.941	7.743	8.920

Hedge items cash flow hedge-accounting naar looptijd per 31-12-2007	*Binnen 1 jaar*	*1 tot 3 jaar*	*3 tot 5 jaar*	*5 jaar en verder*
Totaal	**308**	**5.004**	**23.280**	**558**
Kasinstroom	308	5.004	23.280	558

Overige derivaten naar type	31 | 12 | 2008 *Reële waarde*	31 | 12 | 2007 *Reële waarde*
Totaal	**176.718**	**384.701**
Economische hedges	73.041	63.242
Derivaten structured products	103.677	321.459

8 Beleggingen in deelnemingen equity-methode

Aandeel Van Lanschot in balans van de deelnemingen equity-methode	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**10.052**	**9.496**
Kortlopende activa	18.380	17.698
Langlopende activa	3.263	2.624
Kortlopende passiva	11.463	10.826
Langlopende passiva	128	–

Het aandeel van Van Lanschot in de inkomsten uit operationele activiteiten bedraagt € 14,3 miljoen (2007: -€ 0,1 miljoen), het aandeel in de nettowinst bedraagt € 1,0 miljoen (2007: € 3,7 miljoen).

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**10.052**	**9.496**
Genoteerd	–	–
Niet-genoteerd	10.052	9.496

Het verloop is als volgt:	2008	2007
Balanswaarde per 1 januari	9.496	12.248
Aankopen en bijstortingen	–	4.879
Verkopen en terugbetalingen	– 337	– 8.932
Waardeaanpassing	893	1.301
Balanswaarde per 31 december	**10.052**	**9.496**

De cumulatieve herwaardering bedraagt € 3,3 miljoen positief (2007: € 2,8 miljoen positief).

9 Materiële vaste activa

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**188.639**	**195.268**
Panden	157.322	161.524
IT, besturingssoftware en communicatieapparatuur	10.894	13.442
Andere activa	16.104	18.016
Onderhanden werk	4.319	2.286

De reële waarde van IT, besturingssoftware, communicatieapparatuur en andere activa wijkt niet materieel af van de boekwaarde. De reële waarde van de panden was ultimo 2008 € 164,3 miljoen (ultimo 2007 € 175,9 miljoen).
De post onderhanden werk heeft betrekking op lopende projecten inzake aanpassingen bij kantoren.
Er zijn geen beperkende rechten gevestigd op de materiële vaste activa.

Balanswaarde materiële vaste activa 31 december 2008	*Panden*	*IT, besturingssoftware en communicatieapparatuur*	*Andere activa*
Historische kostprijs			
Balanswaarde per 1 januari	235.928	66.261	43.394
Investeringen	6.231	2.703	2.613
Desinvesteringen	– 4.746	– 6	– 82
Overig	–	68	110
Balanswaarde per 31 december	237.413	69.026	46.035
Cumulatieve afschrijvingen			
Balanswaarde per 1 januari	74.404	52.819	25.378
Desinvesteringen	– 2.554	–	–
Afschrijvingen	8.241	5.313	4.553
Bijzondere waardeverminderingen	–	–	–
Overig	–	–	–
Balanswaarde per 31 december	80.091	58.132	29.931
Nettobalanswaarde per 31 december	**157.322**	**10.894**	**16.104**

Balanswaarde materiële vaste activa 31 december 2007	*Panden*	*IT, besturingssoftware en communicatieapparatuur*	*Andere activa*
Historische kostprijs			
Balanswaarde per 1 januari	226.722	57.586	34.611
Opname Kempen per 1 januari	–	1.286	6.192
Investeringen	13.457	11.644	4.593
Desinvesteringen	– 4.251	– 4.255	– 2.002
Overig	–	–	–
Balanswaarde per 31 december	235.928	66.261	43.394
Cumulatieve afschrijvingen			
Balanswaarde per 1 januari	67.774	50.371	21.889
Opname Kempen per 1 januari	–	–	–
Desinvesteringen	– 1.356	– 3.203	– 1.173
Afschrijvingen	7.986	5.650	4.660
Bijzondere waardeverminderingen	–	–	–
Overig	–	1	2
Balanswaarde per 31 december	74.404	52.819	25.378
Nettobalanswaarde per 31 december	**161.524**	**13.442**	**18.016**

10 Goodwill en overige immateriële activa

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**383.025**	**379.318**
Goodwill	212.290	209.824
Onderhanden werk	40.837	46.996
Overige immateriële activa	129.898	122.498

De post Onderhanden werk heeft, net als vorig jaar, met name betrekking op de kosten van automatiseringsprojecten.

Balanswaarde goodwill en overige immateriële activa 31 december 2008	*Goodwill*	*Klanten-bestand*	*Distributie kanalen 3e partijen*	*Contracten van agenten*	*Deposito's en Rekeningen-courant*	*Merknaam*	*Lopende portefeuille Corporate Finance*	*Applicatie-software*	*Totaal*
Historische kostprijs									
Balanswaarde per 1 januari	209.824	96.996	5.979	–	9.480	15.330	2.693	17.882	358.184
Toevoegingen	2.466	11.347	–	–	–	–	–	15.230	29.043
Onttrekkingen	–	–	–	–	–	–	–	– 412	– 412
Bijzondere waardeverminderingen	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Overig	–	–	–	–	–	–	–	3.594	3.594
Balanswaarde per 31 december	212.290	108.343	5.979	–	9.480	15.330	2.693	36.294	390.409
Cumulatieve afschrijvingen									
Balanswaarde per 1 januari	–	12.149	584	–	3.081	767	2.693	6.588	25.862
Afschrijvingen	–	10.627	462	–	948	766	–	5.962	18.765
Onttrekkingen	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Bijzondere waardeverminderingen	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Overig	–	–	–	–	–	–	–	3.594	3.594
Balanswaarde per 31 december	–	22.776	1.046	–	4.029	1.533	2.693	16.144	48.221
Nettobalanswaarde	**212.290**	**85.567**	**4.933**	**–**	**5.451**	**13.797**	**–**	**20.150**	**342.188**

Balanswaarde goodwill en overige immateriële activa 31 december 2007	*Goodwill*	*Klanten-bestand*	*Distributie kanalen 3e partijen*	*Contracten van agenten*	*Deposito's en Rekeningen-courant*	*Merknaam*	*Lopende portefeuille Corporate Finance*	*Applicatie-software*	*Totaal*
Historische kostprijs									
Balanswaarde per 1 januari	39.607	9.025	1.080	600	9.480	–	–	6.588	66.380
Opname Kempen per 1 januari	169.728	87.971	4.899	–	–	15.330	2.693	–	280.621
Toevoegingen	3.975	–	–	–	–	–	–	11.294	15.269
Onttrekkingen	– 3.486	–	–	– 600	–	–	–	–	– 4.086
Bijzondere waardeverminderingen	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Overig	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Balanswaarde per 31 december	209.824	96.996	5.979	–	9.480	15.330	2.693	17.882	358.184
Cumulatieve afschrijvingen									
Balanswaarde per 1 januari	–	1.652	122	68	2.133	–	–	3.704	7.679
Afschrijvingen	–	10.497	462	30	948	767	2.693	2.884	18.281
Onttrekkingen	–	–	–	– 98	–	–	–	–	– 98
Bijzondere waardeverminderingen	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Overig	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Balanswaarde per 31 december	–	12.149	584	–	3.081	767	2.693	6.588	25.862
Nettobalanswaarde	**209.824**	**84.847**	**5.395**	**–**	**6.399**	**14.563**	**–**	**11.294**	**332.322**

De overnames van Westerzee, Buttonwood en ING Private Banking Curaçao leiden tot een toevoeging aan goodwill van € 2,5 miljoen, welke geheel wordt toegewezen aan de CGU Private Banking. Daarnaast leiden deze overnames tot de identificatie, waardering en opname van € 11,3 miljoen als immateriële activa 'Klantenbestand' op de balans van Van Lanschot.

In 2008 is een impairmenttest uitgevoerd op de geactiveerde kosten van Drive. Hierbij wordt getoetst of de boekwaarde van het immaterieel vast actief gelijk is aan de bedrijfswaarde. De bedrijfswaarde is bepaald als de contante waarde van alle toekomstige kasstromen voor zover deze specifiek aan Drive en aan Van Lanschot zijn toe te rekenen. Allereerst zijn bruikbaarheidstoetsen uitgevoerd om de boekwaarde te bepalen. Hierbij zijn de deliverables uit het programma getoetst aan de bruikbaarheidscriteria. Hierna is de recoverable amount bepaald door de toekomstige kasstromen te schatten, gebaseerd op de geactualiseerde business case. Voor de opbrengsten van Drive is uitgegaan van een extra klanteninstroom van 15%, minder klantenuitstroom van 10% en een deep sell effect van 5%. Vervolgens zijn de besparingen bepaald aan de hand van de bestaande business case, aangepast met hierna opgetreden relevante ontwikkelingen en zijn de kosten voor de implementatie van het aangepaste programma bepaald. Bij de berekening is gebruik gemaakt van een Weighted Average Cost of Capital (WACC) van 9,5%. Op basis hiervan en op basis van een gedefinieerd scenario voor de gewenste ontwikkeling van de efficiencyratio is de recoverable amount per release bepaald. Als gevolg hiervan is een bedrag van € 20,5 miljoen als impairment op de boekwaarde van het onderhanden werk in mindering gebracht en als last in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Van Lanschot heeft in 2008 impairmenttesten uitgevoerd op de goodwill die voortkwam uit de overnames van CenE Bankiers in 2004 en Kempen & Co in 2007. De goodwill is toegerekend aan CGU's. Het resultaat van de impairmenttesten was dat er in 2008 geen bijzondere waardevermindering van de goodwill heeft plaatsgevonden.

De realiseerbare waarde van de CGU's is berekend op basis van bedrijfswaarde. Bij deze berekening wordt gebruik gemaakt van kasstroomprojecties per CGU over een periode van vijf jaar. Deze projecties zijn gebaseerd op het lopende jaar en op de financiële ramingen die door het management worden gebruikt voor het bepalen van doelstellingen en de interne norm voor het Tier I-kapitaal. Voor de periode na de eerste vijf jaar is de groei van Van Lanschot gelijkgehouden aan de verwachte langetermijnmarktgroei van 2,5%. Het management heeft de belangrijkste aannames afgezet tegen marktramingen en -verwachtingen.

Kasstroomvoorspellingen zijn gebaseerd op het meerjarenplan, strategische plannen en andersoortige onderzoeken betreffende mogelijke toekomstige ontwikkelingen. Gebeurtenissen en factoren die de schattingen significant kunnen beïnvloeden zijn ondermeer marktverwachtingen, effecten van fusies en overnames, concurrentieverhoudingen, klantgedrag en het verloop van het klantenbestand, kostenstructuur, rente- en risico ontwikkelingen en overige bedrijfstak- en sectorspecifieke omstandigheden. De kasstromen zijn contant gemaakt tegen een disconteringsvoet van gemiddeld 9,7%, een disconteringsvoet die de risicoloze rentevoet, vermeerderd met een opslag voor het marktrisico dat de CGU's lopen, weerspiegelt.

Voor de overige immateriële activa die voortkomen uit overnames wordt jaarlijks een useful life test uitgevoerd. Bij een useful life test wordt getoetst of er indicaties zijn voor mogelijke bijzondere waardeverminderingen. Voor de post Klantenbestand wordt het verloop van het aantal cliënten beoordeeld. Bij Distributiekanalen 3e partijen wordt gekeken of relaties met deze partijen nog bestaan. Bij de post Deposito's en Rekeningen-courant wordt bekeken hoe de volumes van deposito's en rekeningen-couranten zich ontwikkelen. Bij Merknaam wordt vastgesteld of Van Lanschot de betreffende merknaam in de toekomst blijft voeren. De useful life tests die in 2008 zijn uitgevoerd, geven geen indicatie voor nader onderzoek, er is geen sprake van bijzondere waardeverminderingen.

Per CGU is in 2008 de volgende disconteringsvoet gebruikt:

CGU	disconteringsvoet
Private Banking	10,3%
Assetmanagement	10,3%
Business Banking	8,9%
Corporate Finance en Securities	9,6%
Overige activiteiten	9,8%

Toerekening van de goodwill aan CGU's	*Balans* 31 | 12 | 2006	*Opname Kempen*	*Toevoegingen*	*Afname*	*Balans* 31 | 12 | 2007	*Toevoegingen*	*Afname*	*Balans* 31 | 12 | 2008
Totaal	**39.607**	**169.728**	**3.975**	**– 3.486**	**209.824**	**2.466**	**–**	**212.290**
Private Banking	21.784	44.143	2.186	–	68.113	2.466	–	70.579
Assetmanagement	–	49.292	–	–	49.292	–	–	49.292
Business Banking	11.090	–	1.113	–	12.203	–	–	12.203
Corporate Finance en Securities	–	76.293	–	–	76.293	–	–	76.293
Assurantiën	3.169	–	317	– 3.486	–	–	–	–
Overige activiteiten	3.564	–	359	–	3.923	–	–	3.923

Verwachte afschrijvingen immateriële activa	2009	2010	2011	2012	2013	Nadien
Verwachte afschrijvingen immateriële activa	20.038	20.038	20.036	13.239	12.544	44.003

11 Actuele belastingvorderingen

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**79.610**	**2.287**
Te vorderen belastingen	79.610	2.287

12 Latente belastingvorderingen

Verloop	2008	2007
Stand per 1 januari	7.120	16.926
Onttrekkingen	– 3.736	– 9.863
Deconsolidatie Van Lanschot Assurantiën Holding BV	–	– 2.042
Toevoegingen	744	2.099
Tariefsaanpassingen	–	–
Stand per 31 december	4.128	7.120

13 Overlopende activa

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**217.975**	**211.450**
Nog te ontvangen interest	148.933	151.397
Overige transitoria	69.042	60.053

De reële waarde wijkt niet materieel af van de historische kostprijs.

14 Overige activa

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**30.245**	**38.667**
Overig	30.245	38.667

Overige activa bestaan voornamelijk uit debiteuren en tussenrekeningen.
De reële waarde wijkt niet materieel af van de historische kostprijs.

15 Financiële verplichtingen handelsactiviteiten

Naar type	31 | 12 | 2008 *Reële waarde*	31 | 12 | 2007 *Reële waarde*
Totaal	**14.113**	**35.583**
Kapitaalinstrumenten		
Overheidspapier en papier gegarandeerd door overheid	1.741	10.136
Bankiers genoteerd	10.110	13.286
Bankiers niet-genoteerd	–	–
Bedrijven genoteerd	1.906	11.886
Bedrijven niet-genoteerd	–	–
Totaal kapitaalinstrumenten	13.757	35.308
Aandelen		
Genoteerd	356	88
Niet-genoteerd	–	187
Totaal aandelen	356	275

16 Bankiers

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**391.474**	**904.407**
Deposito's	19.532	216.914
Afrekeningsverplichtingen effectentransacties	21.889	121.061
Repo's	–	–
Opgenomen leningen en voorschotten	350.108	567.402
Waardeaanpassing micro fair value hedge-accounting	– 55	– 970

Geografisch	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**391.474**	**904.407**
Nederland	124.953	264.326
België	20.316	321.524
Duitsland	175.000	195.000
Luxemburg	55.000	55.000
Overig	16.205	68.557

De reële waarde van de schulden aan Bankiers wijkt niet materieel af van de geamortiseerde kostprijs.

17 Verplichtingen private en publieke sector

Onder dit hoofd zijn opgenomen de niet-achtergestelde schulden niet zijnde schulden aan kredietinstellingen voor zover niet belichaamd in schuldbewijzen.

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**15.318.420**	**14.596.804**
Spaargelden	1.049.627	1.469.845
Deposito's	9.064.361	7.357.862
Overige toevertrouwde middelen	5.207.595	5.779.635
Waardeaanpassing fair value hedge-accounting	– 3.163	– 10.538

Naar businessline	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**15.318.420**	**14.596.804**
Private Banking	11.580.357	10.094.061
Business Banking	3.738.063	4.502.743

Geografisch	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**15.318.420**	**14.596.804**
Nederland	12.799.062	11.855.126
België	1.312.400	1.500.691
Overig	1.206.958	1.240.987

18 Financiële passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**22.452**	**18.243**
Notes Egeria	22.452	18.243

Van de waardeveranderingen is € 0,9 miljoen toe te rekenen aan veranderingen in het kredietrisico van Van Lanschot van deze verplichtingen. Voor de berekening hiervan zijn vergelijkbare schuldbewijzen als referentie gebruikt. Het verschil tussen de reële waarde en de contractuele verplichting is € 0,9 miljoen.

.

19 Derivaten

Van Lanschot gebruikt derivaten zowel voor handelsdoeleinden als voor hedge-doeleinden.

De volgende vormen van interestderivaten komen voor:
- Interest rate swaps
- Rente-opties
- Forward Rate Agreement (FRA)

De volgende vormen van valutaderivaten komen voor:
- Cross currency swaps
- Valutaopties

De volgende vormen van equity-derivaten komen voor:
- Forwards
- Futures
- Short optie posities IGC's

Verder komen inflatieswaps voor.

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**313.621**	**387.643**
Derivaten gebruikt voor handelsdoeleinden	9.884	16.373
Derivaten gebruikt voor hedge-accountingdoeleinden	132.066	25.510
Overige derivaten	171.671	345.760

Derivaten voor handelsdoeleinden naar type	31 | 12 | 2008 *Reële waarde*	31 | 12 | 2007 *Reële waarde*
Totaal	**9.884**	**16.373**
Interestderivaten	–	–
Kredietderivaten	–	–
Valutaderivaten	–	–
Equity-derivaten	1.477	115
Long optie positie cliënten	8.407	16.258

Derivaten voor hedge-accountingdoeleinden naar type	31 | 12 | 2008 *Reële waarde*	31 | 12 | 2007 *Reële waarde*
Totaal	**132.066**	**25.510**
Derivaten fair value hedge-accounting	430	14.250
Derivaten portfolio fair value hedge-accounting	109.031	8.793
Derivaten cash flow hedge-accounting	22.605	2.467

Hedge-accounting wordt toegepast voor het afdekken van het interest- en inflatierisico.

Voor een nader detail van de ineffectiviteit derivaten voor hedge-accountingdoeleinden alsmede de uitsplitsing van de cash flow hedge-accounting naar looptijd verwijzen wij u naar toelichting 7.

Overige derivaten naar type	**31 | 12 | 2008** *Reële waarde*	**31 | 12 | 2007** *Reële waarde*
Totaal	**171.671**	**345.760**
Economische hedge	71.623	29.515
Derivaten structured products	100.048	316.245

Hedge-items cash flow hedge-accounting naar looptijd per 31-12-2008	*Binnen 1 jaar*	*1 tot 3 jaar*	*3 tot 5 jaar*	*5 jaar en verder*
Totaal	–	–	–	**331**
Kasuitstroom				331

Hedge-items cash flow hedge-accounting naar looptijd per 31-12-2007	*Binnen 1 jaar*	*1 tot 3 jaar*	*3 tot 5 jaar*	*5 jaar en verder*
Totaal	–	–	–	**3.901**
Kasuitstroom				3.901

20 Uitgegeven schuldbewijzen

Hieronder zijn opgenomen obligaties en andere geëmitteerde verhandelbare schuldbewijzen met een vaste of een variabele interest, zoals depositocertificaten en eigen accepten, voor zover niet achtergesteld. Van de schuldbewijzen is in 2009 € 759,2 miljoen opeisbaar (2008: € 402,9 miljoen).

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**1.761.142**	**3.015.960**
Obligatieleningen en notes	139.372	149.727
Bank- en spaarbrieven	83	107
Floating rate notes	1.604.279	2.848.824
Medium term notes	17.408	17.302

Nominale waarde versus balanswaarde

De waardeaanpassing, als gevolg van hedge-accounting, van schuldbewijzen wordt onder de balansrubriek uitgegeven schuldbewijzen verantwoord.

Nominale waarde versus reële waarde

De reële waarde van de schuldbewijzen bedraagt € 1,6 miljard (2007 € 3,0 miljard).

Nominale waarde versus balanswaarde schuldbewijzen 31-12-2008 naar type	*Nominale waarde*	*Waardeaanpassing fair value hedge-accounting*	*Agio/provisie*	*Balanswaarde*
Totaal	**1.758.737**	**– 1.005**	**3.410**	**1.761.142**
Obligatieleningen en notes	140.247	– 913	38	139.372
Bank- en spaarbrieven	83	–	–	83
Floating rate notes	1.600.907	–	3.372	1.604.279
Medium term notes	17.500	– 92	–	17.408

Nominale waarde versus balanswaarde schuldbewijzen 31-12-2007 naar type	*Nominale waarde*	*Waardeaanpassing fair value hedge-accounting*	*Agio/provisie*	*Balanswaarde*
Totaal	**3.014.039**	**– 4.071**	**5.992**	**3.015.960**
Obligatieleningen en notes	153.556	– 3.873	44	149.727
Bank- en spaarbrieven	107	–	–	107
Floating rate notes	2.842.876	–	5.948	2.848.824
Medium term notes	17.500	– 198	–	17.302

21 Voorzieningen

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**20.172**	**34.910**
Pensioenvoorzieningen (inclusief VUT)	8.095	16.521
Ziektekostenvoorziening	–	5.192
Voorziening jubileumregeling	3.921	4.229
Voorziening personeelskortingen	2.289	1.949
Overige voorzieningen	5.867	7.019

Van Lanschot kent diverse personeelsregelingen die een uitkering of vergoeding bieden aan deelnemers na beëindiging van hun dienstverband. Het betreft pensioenregelingen, een compensatieregeling voor ziektekosten en een kortingsregeling op de hypotheekrente. Daarnaast kent Van Lanschot een jubileumregeling. Al deze regelingen zijn zogenaamde 'defined benefit' regelingen, zoals gedefinieerd in de International Accounting Standards No. 19 (IAS 19). Vanaf 2005 heeft Van Lanschot IAS 19 volledig toegepast voor haar defined benefit regelingen.

De volgende defined benefit regelingen zijn voor de jaarcijfers 2008 gewaardeerd:

- De pensioenregeling van Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot is een eindloonregeling met een opbouw van 1,892% van de pensioengrondslag (salaris minus franchise) per dienstjaar en een pensioenleeftijd van 65 jaar. Het nabestaandenpensioen is verzekerd op risicobasis. Naast het ouderdomspensioen kent de regeling een tijdelijk ouderdomspensioen.
- De pensioenregeling in België is een eindloonregeling met een opbouw van 2,5% van de pensioengrondslag (salaris minus franchise) per dienstjaar en een pensioenleeftijd van 65 jaar. Het nabestaandenpensioen is verzekerd op risicobasis.
- De pensioenregeling van Kempen is een middelloonregeling met een opbouw van 2% van de pensioengrondslag (salaris minus franchise) per dienstjaar en een pensioenleeftijd van 65 jaar. Het nabestaandenpensioen is verzekerd op risicobasis.
- Voor werknemers in dienst op 1 januari 2000 bestaat er een VUT-regeling die voorziet in een uitkering gelijk aan 75% van het laatstverdiende salaris. De aanvangsdatum en de duur van de uitkering is afhankelijk van de leeftijd op 1 januari 2000.
- De compensatieregeling voor de ziektekosten is in 2008 komen te vervallen.
- Werknemers bij Van Lanschot komen in aanmerking voor een korting op de hypotheekrente. Deze korting loopt door bij pensionering vanuit actief dienstverband.
- De jubileumuitkering is afhankelijk van de diensttijd.

Alleen binnen de pensioenregelingen is sprake van een belegd vermogen ter dekking van de verplichtingen (funded). De overige regelingen zijn 'unfunded', hierbij worden de uitkeringen in enig jaar direct door Van Lanschot betaald. De verplichtingen zijn berekend met behulp van de 'Projected Unit Credit Methode'.

Ongerealiseerde winsten en verliezen worden geamortiseerd, voor zover deze meer bedragen dan 10% (de drempel) van de uitkeringsverplichtingen of, indien dit hoger is, het pensioenvermogen. De afschrijving vindt plaats over de gemiddelde toekomstige diensttijd van de actieve deelnemers.

In de balans opgenomen verplichtingen/actiefpost per regeling Balanspositie per 31 december 2008	*Pensioen-verplichtingen*	*Ziektekosten-verplichtingen*	*VUT regeling*	*Personeels-kortingen*	*Jubileumregeling*
Defined benefit verplichtingen	473.435	–	1.314	2.734	3.921
Marktwaarde bezittingen	484.093	–	–	–	–
Overschot/(tekort)	10.658	–	– 1.314	– 2.734	– 3.921
Niet-verwerkte actuariële (winsten)/verliezen	– 12.961	–	– 147	445	–
Verplichting einde v/h jaar	– 6.634	–	– 1.461	– 2.289	– 3.921
Actiefpost einde v/h jaar	4.331	–	–	–	–

In de balans opgenomen verplichtingen/actiefpost per regeling Balanspositie per 31 december 2007	*Pensioen-verplichtingen*	*Ziektekosten-verplichtingen*	*VUT regeling*	*Personeels–kortingen*	*Jubileumregeling*
Defined benefit verplichtingen	459.233	3.037	3.453	1.968	4.229
Marktwaarde bezittingen	487.380	–	–	–	–
Overschot/(tekort)	28.147	– 3.037	– 3.453	– 1.968	– 4.229
Niet-verwerkte actuariële (winsten)/verliezen	– 41.010	– 2.155	1.416	19	–
Verplichting einde v/h jaar	– 14.484	– 5.192	– 2.037	– 1.949	– 4.229
Actiefpost einde v/h jaar	1.621	–	–	–	–

Ontwikkeling in de defined benefit verplichting van de pensioenregeling	**2008**	**2007**
Uitkeringsverplichting per 1 januari	459.233	506.829
Jaarlasten	16.032	24.982
Interestkosten	26.078	23.989
Deelnemersbijdrage	2.346	1.767
Actuariële (winsten)/verliezen	1.547	– 84.505
Bruto-uitkeringen	– 9.982	– 9.456
Transfers	– 1.279	– 2.063
Beëindiging	– 3.226	–
Wijziging aannames	– 17.314	–
Deconsolidatie Van Lanschot Assurantiën Holding BV	–	– 2.309
Uitkeringsverplichting per 31 december	473.435	459.233

Ontwikkeling in de defined benefit verplichting van de compensatie ziektekosten	**2008**	**2007**
Uitkeringsverplichting per 1 januari	3.037	3.559
Jaarlasten	–	273
Interestkosten	–	176
Actuariële (winsten)/verliezen	–	– 1.132
Beëindiging	– 3.037	–
Deconsolidatie Van Lanschot Assurantiën Holding BV	–	161
Uitkeringsverplichting per 31 december	–	3.037

De compensatieregeling voor de ziektekosten is in 2008 vervallen.

Ontwikkeling in de defined benefit verplichting van de VUT-regeling	2008	2007
Uitkeringsverplichting per 1 januari	3.453	5.243
Jaarlasten	23	45
Interestkosten	120	194
Actuariële (winsten)/verliezen	– 980	– 53
Bruto-uitkeringen	– 1.278	– 1.886
Beëindiging	– 32	–
Wijziging aannames	8	–
Deconsolidatie Van Lanschot Assurantiën Holding BV	–	– 90
Uitkeringsverplichting per 31 december	1.314	3.453

Ontwikkeling in de defined benefit verplichting van de personeelskortingen	2008	2007
Uitkeringsverplichting per 1 januari	1.968	1.923
Jaarlasten	382	306
Interestkosten	124	102
Actuariële (winsten)/verliezen	500	– 467
Bruto-uitkeringen	– 93	– 51
Beëindiging	– 86	–
Wijziging aannames	– 61	–
Deconsolidatie Van Lanschot Assurantiën Holding BV	–	155
Uitkeringsverplichting per 31 december	2.734	1.968

Ontwikkeling in de defined benefit verplichting van de jubileumregeling	2008	2007
Uitkeringsverplichting per 1 januari	4.229	4.894
Jaarlasten	408	481
Interestkosten	237	237
Actuariële (winsten)/verliezen	– 18	– 546
Bruto-uitkeringen	– 437	– 376
Beëindiging	– 419	–
Wijziging aannames	– 79	–
Deconsolidatie Van Lanschot Assurantiën Holding BV	–	– 461
Uitkeringsverplichting per 31 december	3.921	4.229

Ontwikkeling in de marktwaarde van het pensioenvermogen	2008	2007
Marktwaarde per 1 januari	487.380	478.880
Verwacht rendement op beleggingen	25.775	24.604
Actuariële winsten/(verliezen)	– 43.769	– 33.095
Werkgeversbijdrage	24.171	28.505
Werknemersbijdrage	1.797	–
Bruto-uitkeringen	– 9.982	– 9.451
Transfers	– 1.279	– 2.063
Marktwaarde per 31 december	484.093	487.380
Werkelijk rendement op beleggingen	– 17.994	– 8.491

De jaarlasten zoals in de winst- en verliesrekening opgenomen, per regeling:

Jaarlasten in de winst- en verliesrekening pensioenregeling	2008	2007
Jaarlasten	14.980	26.093
Interest	26.078	23.989
Verwacht rendement	– 25.775	– 24.604
Beëindiging, inperking toezeggingen	– 3.292	–
Deconsolidatie Van Lanschot Assurantiën Holding BV	–	– 2.309
Amortisatie	18	– 119
Nettolasten	12.010	23.050

Jaarlasten in de winst- en verliesrekening compensatie ziektekosten	2008	2007
Jaarlasten	–	273
Interest	–	176
Beëindiging, inperking toezeggingen	– 5.192	– 30
Deconsolidatie Van Lanschot Assurantiën Holding BV	–	325
Nettolasten	– 5.192	744

Jaarlasten in de winst- en verliesrekening VUT-regeling	2008	2007
Jaarlasten	23	45
Interest	120	194
Amortisatie	595	700
Beëindiging, inperking toezeggingen	– 36	–
Deconsolidatie Van Lanschot Assurantiën Holding BV	–	– 53
Nettolasten	702	886

Jaarlasten in de winst- en verliesrekening personeelskortingen	2008	2007
Jaarlasten	352	307
Interest	124	102
Amortisatie	–	19
Beëindiging, inperking toezeggingen	– 72	–
Deconsolidatie Van Lanschot Assurantiën Holding BV	–	118
Nettolasten	404	546

Jaarlasten in de winst- en verliesrekening jubileumregeling	2008	2007
Jaarlasten	408	481
Interest	237	237
Amortisatie	– 97	– 546
Beëindiging, inperking toezeggingen	– 418	–
Deconsolidatie Van Lanschot Assurantiën Holding BV	–	– 461
Nettolasten	130	– 289

Investeringscategorieën van de beleggingen van het pensioenfonds	*Verwachte investeringsallocatie*	*Verwachte rendement*
Totaal	**100%**	**5,40%**
Vastrentende waarden	**76,0%**	**4,50%**
Long duration (25% van de vastrentende portefeuille)	25,0%	
Overheid en Credits	70,0%	
Overheidsobligaties	*45,0%*	
Credits	*20,0%*	
Investment grade	*5,0%*	
High Yield	5,0%	
Aandelen	**24,0%**	**8,25%**

Het verwachte rendement op beleggingen is het verwachte rendement op de lange termijn. Het verwachte rendement is gebaseerd op de beleggingsstrategie en het te verwachten rendement op de diverse beleggingscategorieën. Voor elke beleggingscategorie is een rendementsverwachting bepaald op grond van aannames ten aanzien van het langetermijnrisico en de historische gegevens. Het verwachte rendement is het gewogen gemiddelde van de verwachting per beleggingscategorie.
Het pensioenfonds heeft geen beleggingen in aandelen en fondsen van Van Lanschot.

De belangrijkste actuariële veronderstellingen gebruikt op de balansdatum:

Veronderstellingen	2008	2007
Rekenrente pensioen	5,80%	5,4% - 5,5%
Rekenrente VUT-regeling	4,30%	4,80%
Rekenrente jubileumregeling	5,50%	4,80%
Rekenrente personeelskortingen	5,60%	4,80%
Verwacht beleggingsrendement	5,0% - 5,4%	5,0% - 5,4%
Algemene salarisstijging	2,0% - 2,4%	2,0% - 2,4%
Carrièrestijging (tot 50 jaar)	1,80% - 2,25%	2,25%
Medische kosten	3,90%	3,90%
Pensioenstijging	1,0% - 2,0%	1,0% - 2,0%
Ziektekostenpremies	3,90%	3,90%
Pensioenleeftijd	65 jaar	65 jaar

Historie ontwikkelingen van winsten en verliezen pensioenregelingen	2008	2007	2006	2005
Defined benefit verplichtingen	473.435	459.233	469.976	480.845
Marktwaardebezittingen	484.093	487.380	441.238	409.678
Overschot/(tekort)	10.658	28.147	– 28.738	– 71.167
Actuariële winsten/(verliezen) op de verplichtingen	1.547	67.133	45.162	– 26.237
Actuariële winsten/(verliezen) op de beleggingen	– 43.769	– 33.095	2.267	10.726

Verwachte bijdrage 2009 naar type	*Pensioen-verplichtingen*	*Ziektekosten-verplichtingen*	*VUT-regeling*	*Personeels-kortingen*	*Jubileumregeling*
Totaal	**22.880**	**–**	**900**	**94**	**377**
Verwachte werkgeversbijdrage	20.822	–	900	94	377
Verwachte werknemersbijdrage	2.058	–	–	–	–

Overige voorzieningen	2008	2007
Stand per 1 januari	7.019	2.163
Onttrekkingen	– 104	– 352
Vrijval	– 1.977	–
Toevoegingen	929	5.208
Stand per 31 december	5.867	7.019

22 Actuele belastingverplichtingen

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**10.467**	**2.933**
Te betalen belastingen	10.467	2.933

23 Latente belastingverplichtingen

	2008	2007
Stand per 1 januari	55.754	17.705
Onttrekkingen	– 16.245	– 5.558
Toevoegingen	5.401	42.938
Opname Kempen per 1 januari	–	669
Tariefsaanpassingen	–	–
Stand per 31 december	44.910	55.754

Zie voor meer informatie toelichting 38.

24 Overlopende passiva

Hieronder zijn de vooruitontvangen bedragen voor baten die ten gunste van de volgende periode(n) komen en nog te betalen bedragen zoals overlopende interest opgenomen.

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**557.418**	**450.018**
Nog te betalen interest	503.922	391.388
Overige overlopende passiva	53.496	58.630

25 Overige passiva

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**63.291**	**64.529**
Overige passiva	63.291	64.529

26 Achtergestelde schulden

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**630.306**	**465.451**
Kapitaalbankbrieven	400.699	363.213
Preferente aandelen	150.000	–
Overige achtergestelde leningen	79.607	102.238

Geamortiseerde kostprijs versus balanswaarde

De waardeaanpassing van de als hedge-items gebruikte achtergestelde leningen worden onder de balansrubriek Achtergestelde schulden verantwoord.

Geamortiseerde kostprijs versus balanswaarde per 31-12-2008 naar type	*Geamortiseerde kostprijs*	*Waardeaanpassing fair value hedge-accounting*	*Balanswaarde*
Totaal	**625.312**	**4.994**	**630.306**
5,75% kapitaalbankbrieven 2001-2011, aflosbaar op 8 april 2011	164.501	2.328	166.829
4,748% achtergestelde FRN 2005-2016, aflosbaar op 17 oktober 2016	133.870	–	133.870
6,873% achtergestelde obligatielening 08/33	25.000	–	25.000
6,822% achtergestelde obligatielening 08/38	25.000	–	25.000
6,771% achtergestelde obligatielening 08/43	50.000	–	50.000
7,5% preferente aandelen, converteerbaar vanaf 2012, na bekendmaking jaarcijfers 2011	150.000	–	150.000
Overige achtergestelde leningen	76.941	2.666	79.607

De gemiddelde coupon op de overige achtergestelde leningen in 2008 bedraagt 6,11%.

Geamortiseerde kostprijs versus balanswaarde per 31-12-2007 naar type	*Geamortiseerde kostprijs*	*Waardeaanpassing fair value hedge-accounting*	*Balanswaarde*
Totaal	**461.986**	**3.465**	**465.451**
5,75% kapitaalbankbrieven 2001-2011, aflosbaar op 8 april 2011	162.597	666	163.263
3,99% achtergestelde FRN 2005-2016, aflosbaar op 17 oktober 2016	199.950	–	199.950
Overige achtergestelde leningen	99.439	2.799	102.238

De gemiddelde coupon op de overige achtergestelde leningen in 2007 bedraagt 6,18%.

De reële waarde van de achtergestelde schulden bedraagt € 588,5 miljoen (2007 € 464,9 miljoen).

Preferente aandelen

Op 29 december 2008 zijn 3.448.276 preferente aandelen Van Lanschot NV uitgegeven met een nominale waarde van elk € 1,- tegen een uitgifteprijs van € 43,50 per aandeel. In totaal is hiermee € 150 miljoen gemoeid. De preferente aandelen zijn niet genoteerd aan Euronext Amsterdam of enige andere beurs. Het dividend bedraagt 7,5% per jaar en is uitkeerbaar onder de volgende voorwaarden:

- Uitkering uitsluitend ten laste van de nettowinst en/of het uitkeerbare deel van het eigen vermogen;
- Uitkering van gewoon dividend in het betreffende boekjaar;
- Goedkeuring van het integraal dividendvoorstel door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders;
- Dividendbetaling mag niet leiden tot een solvabiliteitstekort volgens de Basel II-kapitaaleisen zoals overeengekomen tussen Van Lanschot en De Nederlandsche Bank.

De preferente aandelen kunnen op zijn vroegst worden ingekocht binnen twee weken na de bekendmaking van de jaarcijfers 2011 van Van Lanschot NV. De preferente aandelen zullen worden ingekocht tegen 115% van de uitgifteprijs in contanten, verhoogd met eventuele opgelopen maar nog niet betaalbaargestelde dividenden.

Houders van preferente aandelen hebben het recht om op zijn vroegst gedurende twee weken na de bekendmaking van de jaarcijfers 2011 van Van Lanschot NV de preferente aandelen om te wisselen tegen certificaten van gewone aandelen A Van Lanschot. De uitgiftekoers voor de certificaten van gewone aandelen A bedraagt de 60-daags volume-gewogen gemiddelde prijs van certificaten van gewone aandelen A Van Lanschot voorafgaand aan de dag van notificatie; de dag dat de aandeelhouder kenbaar maakt dat gebruikgemaakt wordt van het conversierecht.

De preferente aandelen zijn uitgegeven ter versterking van het eigen vermogen van Van Lanschot. Voor de berekening van het toetsingsvermogen en de solvabiliteit onder de Basel II-bepalingen kwalificeren de preferente aandelen zich als hybride Tier I-vermogen.

27 Eigen vermogen

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**1.544.110**	**1.686.599**
Geplaatst kapitaal	35.190	34.921
Ingekochte eigen aandelen	– 21.854	– 27.833
Agioreserve	315.293	310.217
Herwaarderingsreserve	5.405	34.974
Omrekeningsverschillen	46	193
Overige eigen vermogenscomponenten	– 18.273	18.810
Overige reserves	891.274	790.831
Belang derden (perpetuele leningen)	305.193	307.393
Belang derden (overige minderheidsbelangen)	1.745	1.724
Onverdeelde winst (toekomend aan aandeelhouders van Van Lanschot NV)	19.266	204.608
Onverdeelde winst (toekomend aan perpetuele aandeelhouders)	10.858	10.740
Onverdeelde winst (toekomend aan overige minderheidsbelangen)	– 33	21

Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bestaat uit 135 miljoen aandelen van elk € 1,- nominaal. Hiervan waren per 31 december 2008 geplaatst en volledig volgestort 35.190.177 (2007: 34.920.669) gewone aandelen en 3.448.276 preferente aandelen (2007: nul) (zie toelichting 26).

In het verslagjaar zijn 269.508 (2007: 2.509.488) nieuwe gewone aandelen uitgegeven waardoor het geplaatst en gestort kapitaal van gewone aandelen ultimo 2008 uitkomt op 35.190.177 stuks. Uit hoofde van de per 31 december 2008 uitstaande optierechten kan het aantal gewone aandelen met 508.127 ofwel 1,5% van het ultimo 2008 uitstaande aantal gewone aandelen toenemen. Daarnaast zijn in het verslagjaar voorwaardelijke rechten toegekend ter verkrijging van 79.937 certificaten van gewone aandelen A om niet. Ter afdekking van de openstaande posities zijn door de vennootschap 351.504 certificaten van gewone aandelen A ingekocht (2007: 447.934).

De kosten verbonden aan de aandelenuitgifte zijn niet materieel en zijn in de Andere beheerskosten opgenomen.

(On)voorwaardelijke aandelen- en optieregelingen	**2008** *Aantallen*	**2008** *Gemiddelde uitoefenprijs in euro's*	**2007** *Aantallen*	**2007** *Gemiddelde uitoefenprijs in euro's*
Onvoorwaardelijke opties	474.742	57,32	772.419	43,40
Voorwaardelijke opties	33.385	65,78	105.902	60,05
	508.127	57,88	878.321	45,41
Voorwaardelijke aandelen	245.871	n.v.t.	226.595	n.v.t.

Sinds dit verslagjaar worden geen optierechten meer toegekend.
De bestuurders hielden ultimo 2008 in totaal 309.782 (certificaten van) aandelen in de vennootschap. Daarnaast houden zij voorwaardelijke en onvoorwaardelijke optierechten rechtgevend op de verkrijging van 68.880 certificaten van gewone aandelen A in de vennootschap tegen een gemiddelde prijs van € 58,18 en een looptijd tot uiterlijk maart 2014.

Nadere informatie over het aandelen(optie)plan voor personeel en Raad van Bestuur wordt vermeld op pagina 148 en volgende van dit verslag.

Aard en doel van overige reserves

Ingekochte eigen aandelen, in deze post is opgenomen de kostprijs van eigen aandelen die Van Lanschot houdt ter afdekking van de openstaande optiepositie.

Agioreserve, in deze reserve zijn opgenomen de bedragen die door aandeelhouders aan Van Lanschot zijn betaald boven de nominale waarde van de gekochte aandelen.

Herwaarderingsreserve, in deze reserve worden veranderingen in de reële waarde van de voor verkoop beschikbare beleggingen en deelnemingen opgenomen.

Omrekeningsverschillen, in deze post worden opgenomen de valutakoersverschillen voortvloeiend uit de waardering tegen de geldende valutakoers van de deelnemingen in groepsmaatschappijen, voor zover het koersrisico niet is ingedekt.

Overige vermogenscomponenten, in deze reserve is opgenomen het aandeel in de winst of het verlies op afdekkingsinstrumenten in een kasstroomafdekking waarvan is vastgesteld dat het een effectieve afdekking betreft.

Overige reserves, in deze post zijn opgenomen de uit het verleden aan het eigen vermogen toegevoegde winsten en de lasten in verband met het aandelenoptieplan.

Belang derden (perpetuele leningen)

Van Lanschot heeft op 29 oktober 2004 Perpetual Capital Securities uitgegeven met een uitgifteomvang van € 165 miljoen tegen een uitgifte prijs van 100%. De securities hebben geen vervaldatum, maar Van Lanschot heeft het recht om op elke couponbetalingsdatum na 10 jaar de gehele lening tegen nominale waarde af te lossen. De securities hebben een variabel dividend dat gekoppeld is aan de effectieve interest op tienjaars staatsleningen op de interestherzieningsdatum plus een opslag. Het totaal dividendpercentage zal maximaal 8% bedragen. Halfjaarlijks vindt er dividendherziening plaats. Van Lanschot kan de uitbetaling op de securities uitstellen, mits er geen uitbetalingen op of inkoop van gewone aandelen plaatsvindt. Op eventuele uitgestelde betalingen is hetzelfde dividendpercentage van toepassing als op de hoofdsom.

Van Lanschot heeft op 14 december 2005 Perpetual Capital Securities uitgegeven met een uitgifteomvang van € 150 miljoen tegen een uitgifte prijs van 100%. De securities hebben geen vervaldatum, maar Van Lanschot heeft het recht om op elke couponbetalingsdatum na 10 jaar de gehele lening tegen nominale waarde af te lossen. De securities hebben de eerste tien jaar een vast dividend van 4,855%. Indien de capital securities na tien jaar niet worden afgelost is het dividend gekoppeld aan de driemaands Euribor met een opslag van 2,32%. Van Lanschot kan de uitbetaling op de securities uitstellen, mits er geen uitbetalingen op of inkoop van de gewone aandelen plaatsvindt. Op eventuele uitgestelde betalingen is hetzelfde dividendpercentage van toepassing als op de hoofdsom.

Belang derden (overige minderheidsbelangen)

Onder deze post wordt opgenomen het belang van derden in maatschappijen die door Van Lanschot volledig worden geconsolideerd.

28 Voorwaardelijke schulden

Hieronder zijn alle verplichtingen opgenomen die voortvloeien uit transacties waarbij de bank zich garant heeft gesteld voor derden.

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**408.677**	**435.717**
Garanties en dergelijke	322.061	355.492
Onherroepelijke accreditieven	71.139	69.248
Overige	15.477	10.977

Ten behoeve van een aantal groepsmaatschappijen zijn garanties afgegeven voor een bedrag van € 172,4 miljoen (2007: € 58,6 miljoen). Het moment van opeisbaarheid van deze voorwaardelijke schulden is niet voorspelbaar.

29 Onherroepelijke faciliteiten

Dit betreft het geheel van verplichtingen uit hoofde van onherroepelijke toezeggingen die kunnen leiden tot een kredietverlening.

Naar type	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**505.811**	**337.607**
Niet-opgenomen kredietfaciliteiten	496.661	336.847
Cessie-/retrocessie-overeenkomsten	1.166	760
Overige	7.984	–

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

In duizenden euro's

30 Interest

Interestbaten	2008	2007
Totaal	**1.347.639**	**1.244.604**
Interestbaten op kasequivalenten	11.265	9.542
Interestbaten op bankiers en private sector	1.000.871	875.969
Overige interestbaten	– 18	1.600
Interestbaten uit amortisatie (dis)agio aankoop CenE Bankiers	– 16.158	– 10.970
Interestbaten op posten die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd	995.960	876.141
Interestbaten op beleggingen voor verkoop beschikbaar	28.843	31.659
Interestbaten op financiële vorderingen handelsactiviteiten	23.631	1.182
Interestbaten op derivaten	299.205	335.622

Interestlasten	2008	2007
Totaal	**1.053.513**	**968.244**
Interestlasten op bankiers en private sector	645.852	442.894
Interestlasten op uitgegeven schuldbewijzen	101.150	160.598
Interestlasten op achtergestelde schulden	23.902	25.276
Overige interestlasten	– 254	3.295
Interestlasten op preferente aandelen	63	–
Interestlasten uit amortisatie (dis)agio aankoop CenE Bankiers	– 15.266	– 6.439
Interestlasten op posten die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd	755.447	625.624
Interestlasten op uitzettingen tegen reële waarde	5.531	– 4.330
Interestlasten op derivaten	292.535	346.950

Het interestresultaat op impaired assets bedraagt € 10,0 miljoen (2007 € 9,5 miljoen).

In 2008 is de gemiddelde verwachte looptijd van de kredietportefeuille en hiermee de amortisatietermijn van de kredietprovisies toegenomen. Op basis hiervan is een last van € 1,8 miljoen opgenomen onder de Interestbaten op bankiers en private sector.

31 Opbrengsten uit effecten en deelnemingen

Naar type	2008	2007
Totaal	**– 17.320**	**27.489**
Dividend en fees	22.948	11.186
Bijzondere waardeveranderingen aandelen beleggingsportefeuille en participaties	– 471	460
Waardeveranderingen beleggingen tegen reële waarde	– 13.079	– 5.165
Verkoopresultaat voor verkoop beschikbare beleggingen in aandelen	– 31.840	17.314
Verkoopresultaat voor verkoop beschikbare overige beleggingen	–	–
Op equity-methode gewaardeerde deelnemingen	5.122	3.694

32 Provisies

Naar type	2008	2007
Totaal	**217.673**	**295.388**
Effectenprovisie	81.764	136.673
Beheerprovisie	88.190	115.732
Kas- en betalingsverkeer	23.000	21.753
Assurantiën	621	329
Overige	24.098	20.901

33 Resultaat uit financiële transacties

Naar type	2008	2007
Totaal	**– 883**	**48.759**
Resultaat handel effecten	1.261	10.868
Resultaat handel valuta	11.533	10.153
Ongerealiseerde resultaten derivaten onder hedge-accounting	3.221	1.790
(On)gerealiseerde resultaten tradingderivaten	149	– 332
Gerealiseerde resultaten voor verkoop beschikbare rentedragende waardepapieren	–	42
Resultaat economische hedges	– 15.886	12.180
Overige resultaten	– 1.161	14.058

34 Personeelskosten

Naar type	2008	2007
Totaal	**224.928**	**248.573**
Lonen en salarissen	180.102	192.033
Pensioen- en VUT-lasten	14.280	25.479
Overige sociale lasten	20.207	18.410
Op aandelen gebaseerde betalingen	4.022	4.348
Andere personeelskosten	6.317	8.303

De pensioenlasten zijn sterk gedaald door een stijging van de disconteringsvoet en de outsourcing van de IT en facilitaire activiteiten.

Het totaal gemiddelde aantal personeelsleden in 2008 was 2.489 (2007: 2.655). Omgerekend in fulltime equivalenten bedroeg het gemiddeld aantal personeelsleden 2.278 (2007: 2.473) onderverdeeld als volgt:

Gemiddeld aantal fte's	2008	2007
Totaal	**2.278**	**2.473**
In Nederland	2.051	2.253
In België	139	137
Overig	88	83

Voor de Raad van Bestuur en het topmanagement zijn voorwaardelijke aandelen- en optieregelingen opgesteld.

In de pensioenlasten is een last van € 1,6 miljoen opgenomen (2007: € 1,9 miljoen) die betrekking heeft op defined-contribution-regelingen, hiervan heeft € 0,5 miljoen (2007: € 0,4 miljoen) betrekking op leden van de Raad van Bestuur.

Onvoorwaardelijke opties verleend aan medewerkers en leden Raad van Bestuur	2008 *Aantal opties*	2008 *Gemiddelde uitoefenprijs in euro's*	2007 *Aantal opties*	2007 *Gemiddelde uitoefenprijs in euro's*
Stand per 1 januari	772.419	43,40	636.509	55,45
Opties verleend	51.987	51,04	369.641	17,38
Uitgeoefende opties	– 328.323	22,60	– 210.084	30,89
Afgelopen en vervallen opties	– 21.341	72,27	– 23.647	73,53
Stand per 31 december	474.742	57,32	772.419	43,40

De onvoorwaardelijke opties zijn tweemaal per jaar gedurende de zogenaamde open periode na publicatie van de (half-)jaarcijfers uitoefenbaar.

Voorwaardelijke opties Raad van Bestuur	2008 *Aantal opties*	2008 *Gemiddelde uitoefenprijs in euro's*	2007 *Aantal opties*	2007 *Gemiddelde uitoefenprijs in euro's*
Stand per 1 januari	105.902	60,05	74.075	57,27
Toezeggingen	–	–	33.385	65,78
Toekenningen	– 51.987	51,04	–	–
Vervallen opties	– 20.530	73,53	– 1.558	51,04
Stand per 31 december	33.385	65,78	105.902	60,05

Bij het halen van de doelstellingen worden de voorwaardelijke opties na drie jaar omgezet in onvoorwaardelijke opties. Deze opties hebben een looptijd van zeven jaar (op het moment van toekenning).

Per 1 januari 2008 zijn de optieregelingen voor de Raad van Bestuur en het topmanagement vervallen, voor de overige medewerkers was dat per 1 januari 2007.

Voorwaardelijke certificaten van aandelen Raad van Bestuur	2008	2007
Stand per 1 januari	21.558	40.095
Toezeggingen	18.976	6.463
Toekenningen	– 9.089	– 25.000
Afgelopen en vervallen rechten	– 5.287	–
Stand per 31 december	26.158	21.558

Voorwaardelijke certificaten van aandelen medewerkers en topmanagement	2008	2007
Stand per 1 januari	205.037	38.051
Toezeggingen	60.961	166.986
Toekenningen	– 34.946	–
Vervallen rechten	– 11.339	–
Stand per 31 december	219.713	205.037

De reële waarde wordt bepaald aan de hand van de naar volume gewogen dagkoers van de certificaten van gewone aandelen A op de tweede beursdag na publicatie van de jaarcijfers van Van Lanschot NV. Van de in 2008 toegezegde certificaten was de reële waarde € 66,25. Hierbij wordt geen rekening gehouden met dividend.

35 Andere beheerskosten

Naar type	2008	2007
Totaal	**162.321**	**129.762**
Huisvestingskosten	20.057	18.634
Marketing en communicatie	17.427	13.725
Kantoorkosten	15.882	14.616
Automatiseringskosten	58.633	42.329
Externe accountant	1.391	1.600
Consultancykosten	13.158	11.310
Overige beheerskosten	35.773	27.548

De consultancykosten betrof onder andere advieskosten (organisatie, fiscaal) en kosten voor implementatie cq. onderhoud van software en hardware.

De vergoedingen die aan de externe accountant (en het netwerk van haar vestigingen) zijn betaald, zijn in de Andere beheerkosten deels opgenomen onder de post Externe accountant en deels onder de post Consultancykosten. De vergoedingen bestaan uit de volgende onderdelen:

Naar type	2008	2007
Totaal	**1.764**	**1.820**
Vergoedingen voor controle van de jaarrekening	1.133	1.348
Vergoedingen voor andere controle opdrachten	189	153
Vergoedingen voor fiscale adviezen	129	133
Overige vergoedingen	313	186

36 Afschrijvingen

	2008	2007
Totaal	**34.869**	**36.411**
Panden	8.241	7.928
IT, software en communicatieapparatuur	5.313	5.542
Applicatiesoftware	5.962	2.884
Immateriële activa uit hoofde van acquisities	12.803	15.397
Overige afschrijvingen	2.550	4.660

37 Bijzondere waardeverminderingen

Naar type	2008	2007
Totaal	**50.290**	**71**
Kredieten en vorderingen private sector	20.139	1.304
Beleggingen voor verkoop beschikbaar	9.651	– 1.583
Immateriële activa	20.500	350

Deze post omvat het saldo van de noodzakelijk geachte waardeverminderingen alsmede de vrijval van dergelijke waardeverminderingen. De post *Beleggingen voor verkoop beschikbaar* bevat noodzakelijk geachte waardeverminderingen, als gevolg van het feit dat de reële waarde van de betreffende beleggingen zich significant of duurzaam onder de kostprijs bevinden, zoals is vastgelegd in het beleid.
Voor een toelichting op de bijzondere waardeverminderingen van de Immateriële activa verwijzen wij naar toelichting 10.

38 Belastingen

Deze post betreft de op het boekjaar drukkende belastingen over het in de winst- en verliesrekening verantwoorde resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening. Bij de bepaling van het belastingbedrag is rekening gehouden met bestaande belastingfaciliteiten. In het bijzonder vanwege de deelnemingsvrijstelling wijkt de belastingdruk af van het nominaal belastingpercentage.

Belastingen	2008	2007
Bedrijfsresultaat voor belastingen	21.188	233.179
Brutoresultaat uit niet-doorlopende activiteiten	–	27.923
Totaal brutoresultaat	**21.188**	**261.102**
Geldend belastingpercentage Nederland	25,5%	25,5%
Belastingen op doorlopende activiteiten	– 8.903	43.828
Belastingen op niet-doorlopende activiteiten	–	1.905
Totaal	**– 8.903**	**45.733**
Verwachte belasting	5.403	66.581
Verhoging/verlaging belasting door:		
Belastingvrije interest	1.496	– 8.035
Belastingvrije opbrengsten effecten en deelnemingen	– 14.117	– 7.597
Belastingvrije opbrengsten verkoop Van Lanschot Assurantiën Holding BV	–	– 5.307
Niet-aftrekbare kosten	1.498	785
Aanpassingen belastingen voorgaande boekjaren	– 440	–
Effect van buitenlandse tariefsverschillen	– 2.701	– 1.947
Mutaties latente belastingen	– 15	50
Overige mutaties	– 27	1.203

De mutatie in de latentie heeft betrekking op passieve latenties.

Belangrijke onderdelen van belastingen	2008	2007
Totaal	**– 8.903**	**45.733**
Reguliere vennootschapsbelasting	– 5.747	45.725
Vennootschapsbelasting op niet-doorlopende activiteiten	–	1.905
(Bate)/last uit hoofde van buitenlandse tariefsverschillen	– 2.701	– 1.947
(Bate)/last uit hoofde van mutaties in latenties	– 15	50
(Bate)/last uit hoofde van aanpassingen voorgaande jaren	– 440	–

De uitsplitsing naar componenten van de actieve en passieve belastinglatenties is als volgt:

Actieve belastinglatenties	2008	2007
Totaal	**4.128**	**7.120**
Personeelsbeloningen	1.998	5.256
Provisies	1.398	1.302
Overige	732	562

Passieve belastinglatenties	2008	2007
Totaal	**44.910**	**55.754**
Materiële vaste activa	12.312	10.014
Immateriële activa	40.012	40.789
Derivaten	– 6.254	6.439
Beleggingsportefeuille	– 4.052	– 2.630
Overige	2.892	1.142

39 Winst per gewoon aandeel in euro's

Voor de berekening van de winst per gewoon aandeel bestaat het aantal gewone aandelen alleen uit het gewogen gemiddeld aantal uitstaande gewone aandelen. De ingekochte eigen aandelen, die worden gehouden door de vennootschap zelf, behoren niet tot de uitstaande aandelen.

Winst per gewoon aandeel	2008	2007
Nettowinst	30.091	215.369
Interest perpetuele lening	– 10.858	– 10.740
Aandeel derden	33	– 21
Winst toekomend aan aandeelhouders van Van Lanschot NV	19.266	204.608
Gewogen gemiddeld aantal uitstaande gewone aandelen	34.772.039	34.421.945
Winst per gewoon aandeel (in euro's)	0,55	5,94
*Dividend per gewoon aandeel (in euro's)**	0,28	3,00

40 Verwaterde winst per gewoon aandeel in euro's

De verwaterde winst per gewoon aandeel wordt op soortgelijke wijze als de winst per gewoon aandeel berekend, rekening houdend met het aantal potentiële gewone aandelen dat tot verwatering zal leiden. Hierbij wordt uitgegaan van het gewogen gemiddeld aantal gewone aandelen dat zou worden uitgegeven bij de conversie in gewone aandelen van alle potentiële gewone aandelen die tot verwatering zullen leiden. Opties zijn verwaterend wanneer ze zouden resulteren in de uitgifte van gewone aandelen tegen een prijs lager dan de gemiddelde koers van de gewone aandelen gedurende de periode.

Op 29 december 2008 zijn 3,4 miljoen preferente aandelen uitgegeven die onder voorwaarden kunnen worden geconverteerd naar certificaten van gewone aandelen A. Op dit moment hebben deze preferente aandelen geen verwaterend effect omdat het bedrag van het dividend op deze preferente aandelen per bij conversie te verkrijgen gewoon aandeel groter is dan de winst per gewoon aandeel.

Verwaterde winst per gewoon aandeel	2008	2007
Winst toekomend aan aandeelhouders van Van Lanschot NV	19.266	204.608
Gewogen gemiddeld aantal uitstaande gewone aandelen	34.772.039	34.421.945
Potentiële gewone aandelen	410.044	359.631
Gewogen gemiddeld aantal uitstaande gewone aandelen volledig verwaterd	35.182.083	34.781.576
Verwaterde winst per gewoon aandeel (in euro's)	0,55	5,88

* Het dividend 2008 per gewoon aandeel van € 0,28 wordt 11 mei 2009 ter goedkeuring aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voorgelegd.

41 Winst per gewoon aandeel in euro's op basis van doorlopende activiteiten

Voor de berekening van de winst per gewoon aandeel bestaat het aantal gewone aandelen alleen uit het gewogen gemiddeld aantal uitstaande gewone aandelen. De ingekochte eigen aandelen, die worden gehouden door de vennootschap zelf, behoren niet tot de uitstaande aandelen.

Winst per gewoon aandeel (op basis van doorlopende activiteiten)	2008	2007
Nettowinst	30.091	189.351
Interest perpetuele lening	– 10.858	– 10.740
Aandeel derden	33	– 21
Winst toekomend aan aandeelhouders van Van Lanschot NV	19.266	178.590
Gewogen gemiddeld aantal uitstaande gewone aandelen	34.772.039	34.421.945
Winst per gewoon aandeel (in euro's)	0,55	5,19

42 Verwaterde winst per gewoon aandeel in euro's op basis van doorlopende activiteiten

De verwaterde winst per gewoon aandeel wordt op soortgelijke wijze als de winst per gewoon aandeel berekend, rekening houdend met het aantal potentiële aandelen dat tot verwatering zal leiden. Hierbij wordt uitgegaan van het gewogen gemiddeld aantal gewone aandelen dat zou worden uitgegeven bij de conversie in gewone aandelen van alle potentiële gewone aandelen die tot verwatering zullen leiden. Opties zijn verwaterend wanneer ze zouden resulteren in de uitgifte van aandelen tegen een prijs lager dan de gemiddelde koers van de gewone aandelen gedurende de periode.

Op 29 december 2008 zijn 3,4 miljoen preferente aandelen uitgegeven die onder voorwaarden kunnen worden geconverteerd naar certificaten van gewone aandelen A. Op dit moment hebben deze preferente aandelen geen verwaterend effect omdat het bedrag van het dividend op deze preferente aandelen per bij conversie te verkrijgen gewoon aandeel groter is dan de winst per gewoon aandeel.

Verwaterde winst per gewoon aandeel (op basis van doorlopende activiteiten)	2008	2007
Winst toekomend aan aandeelhouders van Van Lanschot NV	19.266	178.590
Gewogen gemiddeld aantal uitstaande gewone aandelen	34.772.039	34.421.945
Potentiële gewone aandelen	410.044	359.631
Gewogen gemiddeld aantal uitstaande gewone aandelen volledig verwaterd	35.182.083	34.781.576
Verwaterde winst per gewoon aandeel (in euro's)	0,55	5,13

Additionele toelichting

Overnames in 2008

Van Lanschot heeft in 2008 de volgende overnames gedaan:

Westerzee

Van Lanschot heeft op 1 januari 2008 Westerzee overgenomen door middel van het verwerven van 100% van de aandelen Westerzee France SARL. Het doel van de overname is het versterken van de positie van Van Lanschot als bank voor haar vermogende particulieren die in binnen- en buitenland woonachtig zijn. Westerzee is goed ingevoerd in de wereld van vermogende Nederlanders in Zuid-Frankrijk en is gespecialiseerd in de verkoop van assurantieproducten en richt zich op dezelfde klantengroep als Van Lanschot.

Buttonwood

Van Lanschot Bankiers België NV heeft op 1 oktober 2008 Buttonwood overgenomen door middel van het verwerven van 100% van de aandelen Buttonwood, vermogensbeheerders NV. Het doel van de overname is het versterken van de toonaangevende positie van Van Lanschot België als bank voor vermogende particulieren in België.

ING Private Banking Curaçao

Van Lanschot Bankiers (Curaçao) NV heeft op 31 december 2008 ING Private Banking Curaçao overgenomen door middel van de overname van de Private Banking activiteiten van ING Bank NV op Curaçao. Het doel van de overname is de vergroting van de klantenbasis en een verhoging van de Assets under Management van Van Lanschot Curaçao.

Strategische kernpunten

- Verbreding van cliëntbasis, productenpalet en onafhankelijkheid in dienstverlening;
- Versterking van distributiekracht en netwerk;
- Het bieden van oplossingen voor klanten die behoefte hebben aan internationale vermogensregie, via internationaal structureren en beleggen van vermogen.

Koopsom en financiering

De overnames van Westerzee, Buttonwood en ING Private Banking Curaçao zijn verantwoord volgens IFRS 3 'Business Combinations'. De totale overnamesom bedraagt € 14,8 miljoen, inclusief direct aan de overname toe te rekenen kosten van € 0,4 miljoen. De betaling geschiedt in contanten, deels direct (€ 8,6 miljoen) en deels in 2009 (naar verwachting € 2,1 miljoen) en deels in 2010 (naar verwachting € 4,1 miljoen). De aankoop is gefinancierd uit eigen middelen.

De toerekening van de overnameprijs aan de verworven activa – inclusief identificeerbare immateriële activa – en de overgenomen (voorwaardelijke) verplichtingen, op basis van hun reële waarde per de overnamedatum en de ontstane goodwill, is in de tabel hiernaast weergegeven.

Overnames in 2008

In duizenden euro's

	Reële waarde overnames	*Boekwaarde overnames*
Geldmiddelen en kasequivalenten	46.285	46.285
Overige financiële activa	46.506	46.506
Materiële vaste activa	18	18
Immateriële activa	11.348	–
Overige activa	17	17
Totaal identificeerbare activa	104.174	92.826
Latente belastingverplichtingen	–	–
Overige verplichtingen	91.831	91.831
Totaal identificeerbare passiva	91.831	91.831
Totaal nettovermogen	**12.343**	**995**
Direct toe te rekenen kosten	407	
Goodwill	2.466	
Koopsom exclusief toe te rekenen kosten	**14.402**	
Koopsom	– 14.809	
Uitgestelde betaling	6.201	
Brutokasbetaling	**– 8.608**	
Overgenomen geldmiddelen en kasequivalenten	46.285	
Nettokasbetaling	**37.677**	

Toerekening van de goodwill aan CGU's

De goodwill uit hoofde van deze overnames wordt volledig toegerekend aan Private Banking.

Geconsolideerde balans naar waarderingsgrondslag per 31 december 2008

In duizenden euro's

	Voor handels-doeleinden	*Aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verlies-rekening*	*Tot einde looptijd aangehouden*	*Leningen en vorderingen*	*Voor verkoop beschikbaar*	*Financiële activa of verplichting tegen geamortiseerde kostprijs*	*Derivaten voor hedge-accounting*	***Totaal***
Activa								
Geldmiddelen en kasequivalenten	–	–	–	–	–	584.215	–	**584.215**
Financiële vorderingen handelsactiviteiten	62.716	–	–	–	–	–	–	**62.716**
Bankiers	–	–	–	902.081	–	–	–	**902.081**
Beleggingen voor verkoop beschikbaar	–	–	–	–	894.639	–	–	**894.639**
Kredieten en vorderingen private en publieke sector	–	–	–	17.072.490	–	–	–	**17.072.490**
Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	–	52.381	–	–	–	–	–	**52.381**
Derivaten	9.030	176.718	–	–	–	–	23.952	**209.700**
Beleggingen in deelnemingen equity-methode	–	–	–	–	10.052	–	–	**10.052**
Actuele belastingvorderingen	–	–	–	–	–	79.610	–	**79.610**
Latente belastingvorderingen	–	–	–	–	–	4.128	–	**4.128**
Overlopende activa	–	–	–	–	–	217.975	–	**217.975**
Overige activa	–	–	–	–	–	30.245	–	**30.245**
Totaal financiële activa	71.746	229.099	–	17.974.571	904.691	916.173	23.952	**20.120.232**
Niet-financiële activa								**571.664**
Totaal activa	**71.746**	**229.099**	**–**	**17.974.571**	**904.691**	**916.173**	**23.952**	**20.691.896**
Passiva								
Financiële verplichtingen handelsactiviteiten	14.113	–	–	–	–	–	–	**14.113**
Bankiers	–	–	–	391.474	–	–	–	**391.474**
Verplichtingen private en publieke sector	–	–	–	15.318.420	–	–	–	**15.318.420**
Financiële passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	–	22.452	–	–	–	–	–	**22.452**
Derivaten	9.884	171.671	–	–	–	–	132.066	**313.621**
Uitgegeven schuldbewijzen	–	–	–	–	–	1.761.142	–	**1.761.142**
Voorzieningen	–	–	–	–	–	20.172	–	**20.172**
Actuele belastingverplichtingen	–	–	–	–	–	10.467	–	**10.467**
Latente belastingverplichtingen	–	–	–	–	–	44.910	–	**44.910**
Overlopende passiva	–	–	–	–	–	557.418	–	**557.418**
Overige passiva	–	–	–	–	–	63.291	–	**63.291**
Achtergestelde schulden	–	–	–	–	–	630.306	–	**630.306**
Totaal financiële passiva	23.997	194.123	–	15.709.894	–	3.087.706	132.066	**19.147.786**
Niet-financiële passiva								**1.544.110**
Totaal passiva	**23.997**	**194.123**	**–**	**15.709.894**	**–**	**3.087.706**	**132.066**	**20.691.896**

Geconsolideerde balans naar waarderingsgrondslag per 31 december 2007

In duizenden euro's

	Voor handels-doeleinden	*Aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verlies-rekening*	*Tot einde looptijd aangehouden*	*Leningen en vorderingen*	*Voor verkoop beschikbaar*	*Financiële activa of verplichting tegen geamortiseerde kostprijs*	*Derivaten voor hedge-accounting*	*Totaal*
Activa								
Geldmiddelen en kasequivalenten	–	–	–	–	–	525.480	–	**525.480**
Financiële vorderingen handelsactiviteiten	83.666	–	–	–	–	–	–	**83.666**
Bankiers	–	–	–	2.884.995	–	–	–	**2.884.995**
Beleggingen voor verkoop beschikbaar	–	–	–	–	839.512	–	–	**839.512**
Kredieten en vorderingen private en publieke sector	–	–	–	16.006.235	–	–	–	**16.006.235**
Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	–	63.468	–	–	–	–	–	**63.468**
Derivaten	18.932	384.701	–	–	–	–	68.239	**471.872**
Beleggingen in deelnemingen equity-methode	–	–	–	–	9.496	–	–	**9.496**
Actuele belastingvorderingen	–	–	–	–	–	2.287	–	**2.287**
Latente belastingvorderingen	–	–	–	–	–	7.120	–	**7.120**
Overlopende activa	–	–	–	–	–	211.450	–	**211.450**
Overige activa	–	-	–	–	–	38.667	–	**38.667**
Totaal financiële activa	102.598	448.169	–	18.891.230	849.008	785.004	68.239	**21.144.248**
Niet-financiële activa								**574.586**
Totaal activa	**102.598**	**448.169**	**–**	**18.891.230**	**849.008**	**785.004**	**68.239**	**21.718.834**
Passiva								
Financiële verplichtingen handelsactiviteiten	35.583	–	–	–	–	–	–	**35.583**
Bankiers	–	–	–	904.407	–	–	–	**904.407**
Verplichtingen private en publieke sector	–	–	–	14.596.804	–	–	–	**14.596.804**
Financiële passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	–	18.243	–	–	–	–	–	**18.243**
Derivaten	16.373	345.760	–	–	–	–	25.510	**387.643**
Uitgegeven schuldbewijzen	–	–	–	–	–	3.015.960	–	**3.015.960**
Voorzieningen	–	–	–	–	–	34.910	–	**34.910**
Actuele belastingverplichtingen	–	–	–	–	–	2.933	–	**2.933**
Latente belastingverplichtingen	–	–	–	–	–	55.754	–	**55.754**
Overlopende passiva	–	–	–	–	–	450.018	–	**450.018**
Overige passiva	–	–	–	–	–	64.529	–	**64.529**
Achtergestelde schulden	–	–	–	–	–	465.451	–	**465.451**
Totaal financiële passiva	51.956	364.003	–	15.501.211	–	4.089.555	25.510	**20.032.235**
Niet-financiële passiva								**1.686.599**
Totaal passiva	**51.956**	**364.003**	**–**	**15.501.211**	**–**	**4.089.555**	**25.510**	**21.718.834**

Bezoldiging Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen

De in onderstaande tabel in de kolom 'Waarde opties en CTA's' vermelde bedragen hebben betrekking op de in de jaren 2006, 2007 en 2008 voorwaardelijk toegezegde opties en CTA's (Certificaten van gewone aandelen A). De ontwikkeling van de winst per gewoon aandeel (een gemiddelde groei van 10% per jaar over een periode van drie jaar) bepaalt of ze onvoorwaardelijk worden. In 2008 zijn geen van de hiervoor genoemde opties en aandelen onvoorwaardelijk geworden (de opties en CTA's uit 2006 zijn gezien de winst per gewoon aandeel in 2008 vervallen). IFRS schrijft voor dat een reservering wordt gemaakt voor de voorwaardelijk toegezegde opties en CTA's. Deze reservering is verantwoord onder de personeelskosten.

Voor de ontvangen bedragen in 2008 en nadere details zie Beloningsbeleid leden Raad van Bestuur, pagina 54 van het jaarverslag.

Bezoldiging Raad van Bestuur 2008

	Salaris	*Pensioenpremies*	*Variabel inkomen* **	*Totale beloning in contanten*	*Waarde opties en CTA's*	*Totaal*
Totaal	**1.795**	**704**	**413**	**2.912**	**235**	**3.147**
F.G.H. Deckers	550	167	176	893	87	980
H.H. Idzerda *	255	237	51	543	– 7	536
P.A.M. Loven	330	100	55	485	9	494
I.A. Sevinga	330	100	79	509	137	646
P.R. Zwart	330	100	52	482	9	491

Bezoldiging Raad van Bestuur 2007

	Salaris	*Pensioenpremies*	*Variabel inkomen* ***	*Totale beloning in contanten*	*Waarde opties en CTA's*	*Totaal*
Totaal	**1.769**	**650**	**1.245**	**3.664**	**935**	**4.599**
F.G.H. Deckers	500	134	338	972	378	1.350
H.H. Idzerda *	340	242	255	837	201	1.038
P.A.M. Loven	304	85	213	602	133	735
I.A. Sevinga	325	98	244	667	54	721
P.R. Zwart	300	91	195	586	169	755

* De heer H.H. Idzerda is per 1 oktober 2008 teruggetreden als lid van de Raad van Bestuur wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

** Dit variabel inkomen zal, na vaststelling van de jaarrekening 2008 door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, in mei 2009 worden uitgekeerd.

*** Dit variabel inkomen is, na vaststelling van de jaarrekening 200 door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, in mei 2008 uitgekeerd.

Opties op certificaten van aandelen 2008

	Uitoefenprijs in euro's	*Stand* **01 | 01 | 2008**	*Toegekende opties*	*Uitgeoefende opties*	*Stand* **31 | 12 | 2008**
Totaal		**138.733**	**29.088**	**98.941**	**68.880**
F.G.H. Deckers					
Onvoorwaardelijke opties	40,15	15.600	–	15.600	–
	51,04	–	23.230	–	23.230
Voorwaardelijke opties	51,04	23.230	–	23.230	–
	73,53	8.251	– 8.251	–	–
	65,77	11.040	–	–	11.040
			14.979	**38.830**	**34.270**
H.H. Idzerda					
Onvoorwaardelijke opties	51,04	–	12.265	–	12.265
Voorwaardelijke opties	51,04	12.265	–	12.265	–
	73,53	4.357	– 4.357	–	–
	65,77	6.006	–	–	6.006
			7.908	**12.265**	**18.271**
P.A.M. Loven					
Onvoorwaardelijke opties	51,04	–	4.645	4.645	–
Voorwaardelijke opties	51,04	4.645	–	4.645	–
	73,53	3.961	– 3.961	–	–
	65,77	5.299	–	–	5.299
			684	**9.290**	**5.299**
I.A. Sevinga					
Voorwaardelijke opties	65,77	5.741	–	–	5.741
			–	**–**	**5.741**
P.R. Zwart					
Onvoorwaardelijke opties	30,14	9.800	–	9.800	–
	40,15	9.800	–	9.800	–
	51,04	–	9.478	9.478	–
Voorwaardelijke opties	51,04	9.478	–	9.478	–
	73,53	3.961	– 3.961	–	–
	65,77	5.299	–	–	5.299
			5.517	**38.556**	**5.299**

Naast de opties op certificaten van aandelen Van Lanschot zijn de leden van de Raad van Bestuur in het bezit van (certificaten van) aandelen.

Bezit aantal certificaten van aandelen Raad van Bestuur 2008

	Stand **01 | 01 | 2008**	*Aankopen*	*Verkopen*	*Stand* **31 | 12 | 2008**
Totaal	**285.593**	**61.412**	**– 37.223**	**309.782**
F.G.H. Deckers	43.000	22.855	– 3.500	62.355
H.H. Idzerda	–	2.247	–	2.247
P.A.M. Loven	1.885	5.496	– 4.645	2.736
I.A. Sevinga *	180.562	–	–	180.562
P.R. Zwart	60.146	30.814	– 29.078	61.882

Bezit aantal voorwaardelijke certificaten van aandelen Raad van Bestuur 2008

	Stand **01 | 01 | 2008**	*Toezeggingen*	*Vervallen*	*Toekenningen*	*Stand* **31 | 12 | 2008**
Totaal	**21.558**	**18.976**	**– 5.287**	**– 9.089**	**26.158**
F.G.H. Deckers	8.755	8.302	– 2.125	– 4.255	10.677
H.H. Idzerda	4.661	1.925	– 1.122	– 2.247	3.217
P.A.M. Loven	3.011	2.522	– 1.020	– 851	3.662
I.A. Sevinga	1.235	3.736	–	–	4.971
P.R. Zwart	3.896	2.491	– 1.020	– 1.736	3.631

Naast de voorwaardelijke certificaten van aandelen van de Raad van Bestuur zijn er in 2008 tevens 14.289 voorwaardelijke certificaten van aandelen toegekend aan het topmanagement (2007: 18.434).

Per 31 december 2008 zijn de volgende kredieten verstrekt aan de leden van de Raad van Bestuur:

Kredietverstrekking aan Raad van Bestuur 2008

	Stand **31 | 12 | 2008**	*Aflossing in 2008*	*Interest*	*Looptijd*	*Opmerkingen*
Totaal	**6.166**	**–**			
F.G.H. Deckers	974	–	3,60%	20	hypotheek
	976	–	3,25%	10	hypotheek
	972	–	5,22%	3	CTA's Van Lanschot/opties
	350	–	6,15%	3	effectenkrediet
P.A.M. Loven	600	–	3,25%	15	hypotheek
	605	–	3,00%	10	hypotheek
P.R. Zwart	491	–	4,57%	5	CTA's Van Lanschot/opties
	290	–	4,70%	10	hypotheek
	908	–	3,00%	10	hypotheek

* Dit betreft (certificaten van) aandelen die per 2 januari 2007 zijn uitgegeven als (gedeeltelijke) betaling aan de heer Sevinga, die zijn aandelen in Kempen & Co aan Van Lanschot verkocht in het kader van de overname van Kempen & Co. Voor deze (certificaten van) aandelen geldt een lock-upperiode tot 1 januari 2010.

De leningen en financieringen zijn verstrekt in overeenstemming met de regeling bestuurderskredieten en de regeling bankdiensten personeel. Voor de kredietverlening aan de Raad van Bestuur gelden dezelfde criteria en voorwaarden als voor het overige personeel. Op balansdatum zijn ten behoeve van leden van de Raad van Bestuur geen garanties afgegeven.

Bezoldiging Raad van Commissarissen

	Leningen	*2008*	*2007*
Totaal	**736**	**293**	**311**
B. de Vries (tot 8-5-2008)	geen	18	44
T. de Swaan (vanaf 10-5-2007)	geen	48	29
H.J. Bierma (tot 8-5-2008)	geen	13	32
M.W. Dekker (tot 10-5-2007)	geen	–	19
W.W. Duron (vanaf 10-5-2007)	geen	34	23
G.P. van Lanschot	286	35	28
Mevrouw T.M. Lodder	450	35	32
C.W. de Monchy	geen	34	36
Th.J. Peeters (tot 10-5-2007)	geen	–	13
A.J.L. Slippens (vanaf 10-5-2007)	geen	36	21
J.B.M. Streppel	geen	40	34

Gerelateerde partijen

De geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening bevatten die van onderstaande dochters, onder weglating van de namen van vennootschappen van relatief ondergeschikte betekenis:

Dochterondernemingen

Belang in percentage	2008	2007
F. van Lanschot Bankiers NV	100%	100%
Kempen & Co NV	100%	100%
Van Lanschot Bankiers België NV	100%	100%
Van Lanschot Bankiers (Luxembourg) SA	100%	100%
F. van Lanschot Bankiers (Schweiz) AG	100%	100%
Van Lanschot Bankiers (Curaçao) NV	100%	100%
F. van Lanschot Participaties I BV	100%	100%
Van Lanschot Mezzaninefonds BV	100%	100%
F. van Lanschot Trust Company BV	100%	100%

Entiteiten waarover Van Lanschot significante invloed heeft

Belang in percentage	2008	2007
Citadel 2007 I BV	100%	100%
Lancelot 2006 BV	100%	100%

Gelieerde partijen

	Opbrengsten	*Lasten*
Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot	547	30

Gerelateerde partijen 2008

	Opbrengsten	*Lasten*	*Te vorderen bedragen*	*Verschuldigde bedragen*
Aandeelhouders met een aandelenbelang van ten minste 5%				
Delta Lloyd	–	–	–	–
Friesland Bank	–	118	–	3.503
LDDM Holding	–	–	–	3.747
Pref B Van Lanschot Participatie	–	–	–	–
SNS Reaal	–	–	75	–
Stichting Administratiekantoor van gewone aandelen A Van Lanschot	–	–	–	34
Stichting Pensioenfonds ABP	–	773	–	11.475
Geassocieerde deelnemingen				
Ducatus	–	–	–	–
Participaties waarbij Van Lanschot optreedt als participant				
Van Lanschot Chabot	–	437	–	10.864
Instituut voor Ziekenhuis Financiering (IZF)	–	1.710	–	42.491
Impact Holding	1	–	–	30
Movares (voorheen Holland Rail Consult)	981	868	8.461	1.422
Heijmans	4	26	–	567

Partijen met een significante invloed op Van Lanschot:
Friesland Bank (via Vereniging Friesland Bank) heeft op 29 december 2008 op grond van afdeling 5.3.3 van de Wft een belang van 24,60% in Van Lanschot gemeld. Dit belang bestaat uit zowel aandelen B als uit certificaten van gewone aandelen A.

Op 31 december 2008 heeft LDDM Holding het belang dat La Dou du Midi BV in Van Lanschot hield, overgenomen. LDDM Holding heeft op 31 december 2008 een belang van 11,25% in Van Lanschot gemeld. Dit belang bestaat uit zowel gewone aandelen B als certificaten van gewone aandelen A.

Stichting Pensioenfonds ABP heeft op 29 december 2008 een belang van 12,06% in Van Lanschot gemeld. Dit belang bestaat uit gewone aandelen B, preferente aandelen A en certificaten van gewone aandelen A.

Stichting Administratiekantoor van gewone aandelen A Van Lanschot heeft op 3 augustus 2007 een belang van 52,42% in Van Lanschot gemeld. Dit belang bestaat uitsluitend uit gewone aandelen A.

Pref B Van Lanschot Participatie heeft op 29 december 2008 een belang van 5,35% in Van Lanschot gemeld. Dit belang bestaat uitsluitend uit preferente aandelen B.

Op 5 juli 2007 heeft Delta Lloyd (via Aviva plc) een belang van 30,81% in Van Lanschot gemeld. Dit belang bestaat op het moment van de melding uit certificaten van gewone aandelen A en gewone aandelen B.

Op 1 november 2006 heeft sns reaal NV een belang van 7,43% in Van Lanschot gemeld, welk belang op het tijdstip van de melding uitsluitend uit certificaten van gewone aandelen A bestaat.

Joint ventures waarin Van Lanschot een venturer is:
Van Lanschot heeft geen joint ventures.

De kredieten verstrekt aan gerelateerde partijen zijn verstrekt tegen marktcondities, voor de uitzettingen zijn zekerheden afgegeven.
Er zijn geen garanties afgegeven voor gerelateerde partijen. Er zijn geen waardeverminderingen op vorderingen van gerelateerde partijen, evenals in 2007.

Langlopende verplichtingen

Leaseovereenkomsten

Van Lanschot heeft onderstaande operationele leasebetalingen in de winst- en verliesrekening opgenomen onder de Andere beheerskosten.

Leaseovereenkomsten

Naar type	2008	2007
Totaal	**19.918**	**19.096**
Minimale leasebetalingen	13.744	12.444
Voorwaardelijke huren	6.174	6.652

Van Lanschot verwacht de komende jaren onderstaande minimale betalingen betreffende niet-opzegbare lease- en huurovereenkomsten.

Verwachte betalingen lease-overeenkomsten

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**57.356**	**66.995**
< 1 jaar	20.095	17.140
≥ 1 jaar < 5 jaar	30.720	38.197
≥ 5 jaar	6.541	11.658

Toekomstige verplichtingen

(in miljoenen euro's)	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Voorwaardelijke huren		
Huur voor gebouwen (inclusief de servicekosten en huur van eventuele parkeerplaatsen)	32,8	48,3
Verwachte leasebetalingen		
Autoleasekosten	8,0	5,5
Computerleasekosten	14,8	10,6
Leasekosten voor kopieerapparatuur	1,7	2,6

Overige langlopende verplichtingen

In 2008 is een outsourcingscontract aangegaan voor facilitaire diensten. Van Lanschot heeft zich hierbij gecommiteerd voor de periode tot en met 2013 voor een bedrag van € 41,2 miljoen. Hierbij is een 27-tal facilitaire diensten plus het management hierover overgedragen. De grootste diensten zijn: archiveren, beveiliging, onderhoud gebouwen en installaties, catering, mailservices (interne en externe postverzending) en kantoorartikelen.

In 2008 is Van Lanschot tevens een IT-outsourcingscontract aangegaan voor het beheer en onderhoud van de IT-infrastructuren (servers, werkplekken, het netwerk en telefonie omgeving). Tevens betreft dit het beheer, onderhoud en ontwikkeling van alle binnen de bank in gebruik zijnde softwaretoepassingen. Van Lanschot heeft zich hierbij gecommiteerd voor de periode tot en met 2015 voor een bedrag van € 212,0 miljoen.

Segmentinformatie

De primaire segmentatiebasis is bepaald op bedrijfssegmenten aangezien het risico- en rendementsprofiel van Van Lanschot voornamelijk wordt beïnvloed door verschillen in producten en diensten die worden voortgebracht. Van Lanschot heeft haar activiteiten georganiseerd naar een vijftal segmenten.
De secundaire informatie wordt geografisch gerapporteerd op basis van waar het bedrijfsonderdeel is gevestigd. Er vinden geen intersegment-transacties plaats.

- *Private Banking* Van Lanschot richt zich met een breed scala aan producten in de privatebankingmarkt op particulieren die zich naar inkomen en/of vermogen onderscheiden.

- *Assetmanagement* De beheeractiviteiten zijn gericht op vermogende particulieren, institutionele relaties en de huisfondsen.

- *Business Banking* Als onafhankelijke zakenbank richt Van Lanschot zich in de zakelijke markt met name op het middelgrote bedrijfsleven, met een speciaal accent op het familiebedrijf. Onder Business Banking zijn ook de activiteiten van CenE Bankiers (gezondheidszorg) opgenomen.

- *Corporate Finance en Securities* De activiteiten met betrekking tot Corporate Finance en Securities zijn gericht op een specifieke klantgroep. Het zijn veelal aparte opdrachten waar eenmalige fees en provisies voor worden ontvangen.

- *Overige activiteiten* Hieronder vallen onder andere activiteiten die plaatsvinden op het gebied van rente-, markt- en liquiditeits-risicomanagement en niet aan andere segmenten toe te kennen opbrengsten en/of kosten.

Bedrijfssegmentatie 2008

(in miljoenen euro's)	*Private Banking*	*Asset-management*	*Business Banking*	*Corporate finance en Securities*	*Overige activiteiten*	*Totaal*
Winst- en verliesrekening						
Interestbaten	674,0	0,8	374,8	0,6	297,4	1.347,6
Interestlasten	470,2	–	255,4	–	327,9	1.053,5
Interest	203,8	0,8	119,4	0,6	– 30,5	294,1
Opbrengsten uit effecten en deelnemingen	–	–	16,9	1,6	– 35,8	– 17,3
Provisiebaten	114,3	38,6	19,0	48,3	4,5	224,7
Provisielasten	1,5	0,3	–	4,4	0,8	7,0
Provisies	112,8	38,3	19,0	43,9	3,7	217,7
Resultaat uit financiële transacties	1,6	0,7	6,5	3,7	– 13,4	– 0,9
Totaal inkomsten uit operationele activiteiten	**318,2**	**39,8**	**161,8**	**49,8**	**– 76,0**	**493,6**
Personeelskosten	135,3	18,3	40,0	25,0	6,3	224,9
Andere beheerskosten	99,4	7,3	34,6	10,6	10,4	162,3
Afschrijvingen	17,5	0,4	5,8	0,2	11,0	34,9
Bijzondere waardeverminderingen	6,7	0,5	12,0	–	31,1	50,3
Totaal lasten	**258,9**	**26,5**	**92,4**	**35,8**	**58,8**	**472,4**
Bedrijfsresultaat voor belastingen	59,3	13,3	69,4	14,0	– 134,8	21,2
Balans						
Totaal activa	10.958	139	7.192	166	2.237	20.692
Totaal schulden	12.066	214	4.683	37	2.148	19.148

Bedrijfssegmentatie 2007

(in miljoenen euro's)	*Private Banking*	*Asset-management*	*Business Banking*	*Corporate finance en Securities*	*Overige activiteiten*	*Totaal*
Winst- en verliesrekening						
Interestbaten	640,2	1,6	373,7	0,5	228,6	1.244,6
Interestlasten	440,8	–	271,8	–	255,6	968,2
Interest	199,4	1,6	101,9	0,5	– 27,0	276,4
Opbrengsten uit effecten en deelnemingen	–	–	8,5	–	19,0	27,5
Provisiebaten	151,9	64,4	21,5	70,1	1,1	309,0
Provisielasten	2,2	3,7	0,1	5,1	2,5	13,6
Provisies	149,7	60,7	21,4	65,0	– 1,4	295,4
Resultaat uit financiële transacties	2,0	0,6	8,4	7,0	30,8	48,8
Totaal inkomsten uit operationele activiteiten	**351,1**	**62,9**	**140,2**	**72,5**	**21,4**	**648,1**
Personeelskosten	131,4	27,9	43,8	33,7	11,8	248,6
Andere beheerskosten	72,3	7,4	27,0	13,7	9,4	129,8
Afschrijvingen	14,9	0,3	5,2	0,1	15,9	36,4
Bijzondere waardeverminderingen	2,6	–	– 3,1	–	0,6	0,1
Totaal lasten	**221,2**	**35,6**	**72,9**	**47,5**	**37,7**	**414,9**
Bedrijfsresultaat voor belastingen	129,9	27,3	67,3	25,0	– 16,3	233,2
Balans						
Totaal activa	10.373	304	6.494	222	4.326	21.719
Totaal schulden	10.479	592	4.580	79	4.302	20.032

Geografische segmentatie 2008

(in miljoenen euro's)	*Nederland*	*België*	*Overige*	*Totaal*
Winst- en verliesrekening				
Interestbaten	1.216,7	88,1	42,8	1.347,6
Interestlasten	957,0	74,3	22,2	1.053,5
Interest	259,7	13,8	20,6	294,1
Opbrengsten uit effecten en deelnemingen	– 17,3	–	–	– 17,3
Provisiebaten	197,6	13,6	13,5	224,7
Provisielasten	5,7	0,8	0,5	7,0
Provisies	191,9	12,8	13,0	217,7
Resultaat uit financiële transacties	– 2,0	0,3	0,8	– 0,9
Totaal inkomsten uit operationele activiteiten	**432,3**	**26,9**	**34,4**	**493,6**
Personeelskosten	200,1	15,8	9,0	224,9
Andere beheerskosten	149,6	7,5	5,2	162,3
Afschrijvingen	32,7	1,4	0,8	34,9
Bijzondere waardeverminderingen	48,1	2,2	–	50,3
Totaal lasten	**430,5**	**26,9**	**15,0**	**472,4**
Bedrijfsresultaat voor belastingen	1,8	–	19,4	21,2
Balans				
Totaal activa	18.382,7	155,1	2.154,2	20.692,0
Totaal schulden	16.170,1	802,3	2.175,6	19.148,0

Geografische segmentatie 2007

(in miljoenen euro's)	*Nederland*	*België*	*Overige*	*Totaal*
Winst- en verliesrekening				
Interestbaten	1.127,7	83,7	33,2	1.244,6
Interestlasten	877,2	68,7	22,3	968,2
Interest	250,5	15,0	10,9	276,4
Opbrengsten uit effecten en deelnemingen	27,5	–	–	27,5
Provisiebaten	274,2	18,2	16,6	309,0
Provisielasten	11,5	1,3	0,8	13,6
Provisies	262,7	16,9	15,8	295,4
Resultaat uit financiële transacties	47,3	0,4	1,1	48,8
Totaal inkomsten uit operationele activiteiten	**588,0**	**32,3**	**27,8**	**648,1**
Personeelskosten	225,4	15,2	8,0	248,6
Andere beheerskosten	118,4	7,5	3,9	129,8
Afschrijvingen	34,6	1,2	0,6	36,4
Bijzondere waardeverminderingen	– 0,2	0,4	– 0,1	0,1
Totaal lasten	**378,2**	**24,3**	**12,4**	**414,9**
Bedrijfsresultaat voor belastingen	209,8	8,0	15,4	233,2
Balans				
Totaal activa	19.078,2	502,6	2.138,2	21.719,0
Totaal schulden	18.236,5	1.131,1	664,4	20.032,0

Vennootschappelijke jaarrekening

Vennootschappelijke balans per 31 december 2008

In duizenden euro's

Activa

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Bankiers [a]	150.796	–
Beleggingen in deelnemingen [b]	1.225.659	1.372.932
Overige activa [c]	22	–
Totaal activa	**1.376.477**	**1.372.932**

Passiva

	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Overige kortlopende schulden [d]	130	6.211
Achtergestelde schulden [e]	150.000	–
Eigen vermogen [f]	1.226.347	1.366.721
Totaal passiva	**1.376.477**	**1.372.932**

De letters verwijzen naar de toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening.

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2008

In duizenden euro's

	2008	2007
Resultaat deelnemingen	19.392	204.448
Overig resultaat	– 126	160
Nettowinst	**19.266**	**204.608**

Grondslagen voor het opstellen van de vennootschappelijke jaarrekening

De vennootschappelijke jaarrekening van Van Lanschot is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van artikel 402, Titel 9 Boek 2 BW. Hierbij is gebruikgemaakt van de door artikel 2:362 lid 8 BW geboden mogelijkheid om in de vennootschappelijke jaarrekening de grondslagen van waardering en resultaatbepaling (waaronder begrepen de grondslagen voor presentatie van financiële instrumenten als eigen of vreemd vermogen) toe te passen die in de geconsolideerde jaarrekening worden gehanteerd.

Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening

a Bankiers

Onder deze post is opgenomen de direct opvraagbare vordering op groepsmaatschappijen.

b Beleggingen in deelnemingen

De geconsolideerde deelneming, F. van Lanschot Bankiers NV, wordt op basis van de nettovermogenswaarde gewaardeerd. Het aandeel in het resultaat van deze deelneming wordt onder Resultaat deelnemingen in de vennootschappelijke winst- en verliesrekening verantwoord.

c Overige activa

Onder deze post zijn opgenomen de niet onder andere balanshoofden te rubriceren posten, zoals te vorderen resultaten uit deelnemingen en te vorderen vennootschapsbelasting.

d Overige kortlopende schulden

Hieronder zijn opgenomen de vooruitontvangen bedragen voor baten die ten gunste van de volgende periode(n) komen, nog te betalen loonbelasting, overlopende rente en met groeps-maatschappijen te verrekenen bedragen.

e Achtergestelde schulden

Hieronder is opgenomen de uitgifte van preferente aandelen A en B in 2008 voor € 150 miljoen. Voor een meer uitgebreide toelichting wordt verwezen naar toelichting 26 van de geconsolideerde jaarrekening.

f Eigen vermogen

Eigen vermogen	31 | 12 | 2008	31 | 12 | 2007
Totaal	**1.226.347**	**1.366.721**
Geplaatst aandelenkapitaal	35.190	34.921
Ingekochte eigen aandelen	– 21.854	– 27.833
Agioreserve	315.293	310.217
Herwaarderingsreserve	5.405	34.974
Omrekeningsverschillen	46	193
Overige eigen vermogenscomponenten	– 18.273	18.810
Overige reserve	891.274	790.831
Onverdeelde winst	19.266	204.608

Voor het verloop van het eigen vermogen wordt verwezen naar toelichting 27 van de geconsolideerde jaarrekening.

Bezoldiging Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen

Voor de bezoldiging van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen wordt verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening.

's-Hertogenbosch, 19 maart 2009

Raad van Commissarissen

- Drs. T. de Swaan, *voorzitter*
- Drs. J.B.M. Streppel, *vicevoorzitter*
- W.W. Duron
- Drs. G.P. van Lanschot
- Mevrouw T.M. Lodder
- Mr. C.W. de Monchy
- A.J.L. Slippens

Raad van Bestuur

- Drs. F.G.H. Deckers, *voorzitter*
- P.A.M. Loven
- Drs. I.A. Sevinga
- Mr. P.R. Zwart

Overige gegevens

Aan: de aandeelhouders, de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur van Van Lanschot NV.

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Opdracht

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2008 van Van Lanschot NV te 's-Hertogenbosch gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de vennootschappelijke jaarrekening. De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde balans per 31 december 2008, winst- en verliesrekening, mutatieoverzicht eigen vermogen en kasstroomoverzicht over 2008 alsmede uit een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen. De vennootschappelijke jaarrekening bestaat uit de vennootschappelijke balans per 31 december 2008 en de vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2008 met de toelichting.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 BW, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de vennootschap. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de schattingen die het bestuur van de vennootschap heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel met betrekking tot de geconsolideerde jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Van Lanschot NV per 31 december 2008 en van het resultaat en de kasstromen over 2008 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 BW.

Oordeel met betrekking tot de vennootschappelijke jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de vennootschappelijke jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Van Lanschot NV per 31 december 2008 en van het resultaat over 2008 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder f BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Amsterdam, 19 maart 2009

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. M.A. van Loo RA

Winstbestemming

Statutaire bepalingen inzake de winstverdeling

De winstverdeling vindt plaats overeenkomstig artikel 32 van de statuten. Dit artikel bepaalt dat uit de uitkeerbare winst eerst dividend op de preferente aandelen C wordt uitgekeerd (artikel 32 lid 1*). Vervolgens wordt door de Raad van Bestuur onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen vastgesteld welk deel van de na uitkering op de preferente aandelen C overblijvende winst wordt gereserveerd (artikel 32 lid 3).

Het na die reservering overblijvende deel van de winst staat ter beschikking van de algemene vergadering met dien verstande dat op de preferente aandelen A en de preferente aandelen B slechts een uitkering kan worden gedaan in het geval dat tevens op de gewone aandelen een uitkering wordt gedaan. Op de preferente aandelen C zal geen verdere uitkering kunnen plaatsvinden.

In het geval dat door de algemene vergadering wordt besloten tot uitkering van winst, wordt op de preferente aandelen A en preferente aandelen B een dividend uitgekeerd van 7,5%, op jaarbasis berekend over een bedrag van € 43,50.

Indien de eerste uitgifte van preferente aandelen A en preferente aandelen B plaatsvindt gedurende de loop van een boekjaar, zal voor dat boekjaar het dividend op die preferente aandelen A en de preferente aandelen B naar rato tot de eerste dag van uitgifte worden verminderd (artikel 32 lid 5 en 6).

De Raad van Bestuur kan besluiten dat een uitkering op gewone aandelen A en B geheel of ten dele plaatsvindt niet in geld, doch in aandelen in de vennootschap of certificaten daarvan. Het daartoe strekkend besluit is onderworpen aan de goedkeuring van de Raad van Commissarissen (artikel 32 lid 11).

Bij goedkeuring door de algemene vergadering van aandeelhouders van het dividendvoorstel als opgenomen in deze jaarrekening luidt de winstbestemming als volgt:

Bedragen in duizenden euro's	2008	2007
Totaal	**19.266**	**204.608**
Aan de reserves wordt toegevoegd	9.511	100.126
Dividend op gewone aandelen A en B	9.755	104.482

Het dividend op preferente aandelen wordt onder IFRS aangemerkt als interest. In 2008 is € 62.500,- als interestlast opgenomen (zie toelichting 30).

* Er staan geen preferente aandelen C uit.

Gebeurtenissen na balansdatum

Kostenbesparingsprogramma

Door de huidige economische omstandigheden, en met name het slechte beursklimaat, zijn de inkomsten van Van Lanschot op een structureel lager niveau gekomen. Daarom treft Van Lanschot op korte termijn maatregelen om het kostenniveau omlaag te brengen. Dit betreft de centralisatie van een aantal mid-office activiteiten en salarisreductie.

Het totaal aan efficiencymaatregelen dat wordt genomen, zal de functies raken van circa 150 fte's. Verwacht wordt een deel van de betreffende medewerkers te herplaatsen binnen de bank. Een aantal arbeidsplaatsen zal via natuurlijk verloop vervallen, maar voor enkele tientallen medewerkers valt gedwongen ontslag niet uit te sluiten. Met de vakbonden vindt overleg plaats over een Sociaal Plan.

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

Net als andere pensioenfondsen, is het pensioenfonds van Van Lanschot ook verplicht om voor 1 april 2009 een herstelplan in te leveren bij De Nederlandsche Bank. De extra lasten voortkomend uit dit herstelplan zijn voor de werkgever geraamd op circa € 10 miljoen in 2009.

Stichting Administratiekantoor van gewone aandelen A Van Lanschot

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 12 van de administratievoorwaarden van Stichting Administratiekantoor van gewone aandelen A Van Lanschot (hierna: 'de Stichting') d.d. 16 mei 2006 brengen wij onderstaand verslag uit over de werkzaamheden in het jaar 2008.

Het bestuur is in het verslagjaar zesmaal bijeen geweest. Naast de ontwikkelingen op de financiële markten en de positie van Van Lanschot heeft het bestuur in de vergadering in januari onder meer de samenstelling van het bestuur van de Stichting besproken. Door het besluit van de heren ir. A.P.H. van Baardewijk en J.D.R.A. Bax om af te treden en zich niet meer herbenoembaar te stellen, ontstonden er in 2008 twee vacatures in het bestuur. Het bestuur heeft in zijn vergadering van januari besloten tot het voornemen om de heer ir. H.G. Van Everdingen te benoemen tot opvolger van de heer Van Baardewijk en de heer mr. F.C.W. Briët te benoemen tot opvolger van de heer Bax.
Dit voornemen heeft het bestuur vervolgens toegelicht in de vergadering van certificaathouders op 4 maart 2008. Ook is de vergadering van certificaathouders door het bestuur in de gelegenheid gesteld een aanbeveling te doen voor de vervulling van de vacatures in het bestuur. Hiervan is door de Vereniging van Effectenbezitters gebruikgemaakt. Een vertegenwoordiger van de Vereniging van Effectenbezitters heeft de aanbeveling toegelicht. Na raadpleging van de certificaathouders bleken de certificaathouders het voornemen van het bestuur te ondersteunen om de heer Van Everdingen te benoemen tot opvolger van de heer Van Baardewijk en om de heer Briët te benoemen tot opvolger van de heer Bax. De notulen van deze vergadering zijn op www.vanlanschot.nl beschikbaar.

In de vergadering in april heeft het bestuur de heer Van Everdingen benoemd tot lid van het bestuur van de Stichting en tevens tot voorzitter en heeft het bestuur de heer Briët benoemd tot lid van het bestuur van de Stichting. Beiden zijn benoemd voor een periode van vier jaar. In deze vergadering heeft het bestuur onder meer gesproken over de jaarcijfers 2007 van Van Lanschot en over de wijze van het uitoefenen van het stemrecht op de door de Stichting gehouden aandelen in de vennootschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het bestuur heeft in het bijzonder stilgestaan bij de voorgestelde aanpassing van het beloningsbeleid. Het bestuur heeft de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Van Lanschot d.d. 8 mei 2008 vervolgens bijgewoond. Er waren 38 certificaathouders aanwezig, die volmacht gekregen hebben van de Stichting om voor 15.616.186 aandelen het stemrecht uit te oefenen. Dit betekent dat de Stichting zelf nog het stemrecht heeft uitgeoefend op 3.374.289 aandelen, 18 % van het totaal aan stemmen op de certificaten van aandelen. Na zorgvuldige afweging heeft het bestuur besloten om vóór de in stemming gebrachte agendapunten te stemmen.

Het bestuur heeft in zijn vergadering in oktober onder meer de halfjaarcijfers 2008 van Van Lanschot besproken. Ook is uitvoerig gesproken over de ontwikkelingen op de financiële markten in het algemeen en de positie van Van Lanschot in het bijzonder. Daarnaast heeft het bestuur gesproken over de jaarlijkse certificaathoudersvergadering. In voorgaande jaren heeft het bestuur jaarlijks een vergadering van houders van certificaten bijeengeroepen om de vergadering van certificaathouders in de gelegenheid te stellen om een aanbeveling voor de benoeming van een bestuurslid te doen. In 2009 ontstaan er volgens het rooster van aftreden geen vacatures in het bestuur van de Stichting. Het bestuur heeft besloten om in 2009 geen vergadering van certificaathouders bijeen te roepen. De volgende vergadering van houders van certificaten van gewone aandelen A in Van Lanschot NV wordt in 2010 gehouden.

Het besluit om in 2009 geen vergadering van certificaathouders te houden is aan de certificaathouders bekendgemaakt door een advertentie in het Financieele Dagblad en in de Officiële Prijscourant van 6 februari 2009.
Voorts is besloten om de werkzaamheden van ANT Trust & Corporate Services NV ('ANT') te beperken tot het bijwonen van de certificaathoudersvergadering en de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Van Lanschot NV, waar ANT zal optreden als gemachtigde voor die certificaathouders die niet aanwezig kunnen zijn bij de vergadering en een steminstructie wensen af te geven. Met ingang van 2009 zal de jaarlijkse fee voor de werkzaamheden van ANT aanzienlijk verlaagd worden.
Ten slotte heeft het bestuur in december gesproken over de voorgenomen uitgifte van preferente aandelen door Van Lanschot om haar kapitaalpositie te versterken. Het bestuur heeft overlegd over de wijze van het uitoefenen van het stemrecht op de door de Stichting gehouden aandelen in de vennootschap in de Buitengewone Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 17 december 2008. Het bestuur heeft deze Buitengewone Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Van Lanschot vervolgens bijgewoond. Er waren 24 certificaathouders aanwezig, die volmacht gekregen hebben van de Stichting om voor 15.535.946 aandelen het stemrecht uit te oefenen. Dit betekent dat de Stichting zelf nog het stemrecht heeft uitgeoefend op 4.925.724 aandelen, 24 % van het totaal aan stemmen op de certificaten van aandelen. Na zorgvuldige afweging heeft het bestuur besloten om vóór de in stemming gebrachte agendapunten te stemmen.

Het bestuur is thans als volgt samengesteld:
Mr. H.G. van Everdingen, *voorzitter*
Mr. O.L.O. de Witt Wijnen, *vicevoorzitter*
Drs. A.L.M. Nelissen
Mr. F.C.W. Briët

De voorzitter van het bestuur heeft over 2008 van de Stichting een vergoeding ad € 10.000,- exclusief btw ontvangen; de overige bestuursleden hebben een vergoeding van € 7.500,- exclusief btw ontvangen. De overige kosten van de Stichting bedroegen in 2008 € 11.603,- en hangen met name samen met de administratie en juridisch advies.

Per 31 december 2008 zijn 20.461.670 gewone aandelen A van nominaal € 1,- in administratie genomen waartegenover voor een gelijk nominaal bedrag aan certificaten is uitgegeven.

De werkzaamheden van administratieve aard verbonden aan de certificaathoudersvergaderingen en de vergaderingen van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders worden verricht door ANT Trust & Corporate Services NV te Amsterdam.

De Stichting is een van Van Lanschot onafhankelijke rechtspersoon, een en ander in de zin van artikel 5:71, eerste lid, onder d van de Wft.

Het bestuur

's-Hertogenbosch, 8 februari 2009

Informatie over de bestuurders

De heer Van Everdingen is oud-compagnon van Nauta Dutilh NV
De heer De Witt Wijnen is oud-compagnon van Nauta Dutilh NV
De heer Nelissen is oud-lid Raad van Bestuur van Dura Vermeer Groep NV
De heer Briët is bestuursvoorzitter van De Goudse NV

Het bestuur van de Stichting is bereikbaar via het kantoor van de vennootschap:

Stichting Administratiekantoor voor gewone aandelen A Van Lanschot
p/a Van Lanschot NV
t.a.v. Secretariaat Raad van Bestuur
Postbus 1021
5200 HC 's-Hertogenbosch
Telefoon 073 548 30 49
Fax 073 548 35 20

Stichting Preferente aandelen C Van Lanschot

De Stichting Preferente aandelen C Van Lanschot (hierna 'de Stichting'), gevestigd te 's-Hertogenbosch, werd opgericht op 28 december 1999.

Tussen de Stichting en Van Lanschot NV is een calloptie-overeenkomst gesloten waarbij de Stichting het recht heeft preferente aandelen C te nemen tot maximaal 100% van het voor de uitoefening van de optie geplaatste kapitaal van Van Lanschot NV. Bij de uitgifte door Van Lanschot NV van de preferente aandelen C dient daarop door de Stichting ten minste 25% van het nominale bedrag te worden gestort. Van Lanschot NV is van mening dat het tijdvak waarbinnen preferente aandelen C zouden moeten uitstaan niet langer moet duren dan noodzakelijk is. In verband hiermee bedraagt de periode waarbinnen Van Lanschot NV aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders een voorstel doet tot intrekking van de preferente aandelen C maximaal 1 jaar.

Het bestuur kiest zelf zijn bestuursleden. De samenstelling van het bestuur van de Stichting is thans als volgt:

Mr. A.A.M. Deterink, *voorzitter*
Dr. J.V.H. Pennings, *vicevoorzitter*
F.H.J. Boons RA
Drs. P.J.J.M. Swinkels

Het bestuur van de Stichting is in 2008 eenmaal in juni in vergadering bijeengekomen. Naast de algemene gang van zaken bij Van Lanschot zijn tijdens de bestuursvergadering onderwerp van gesprek geweest: de jaarcijfers over het jaar 2007, het negatieve sentiment op de aandelenbeurzen alsmede het risicoprofiel van Van Lanschot .

Aan de voorzitter van het bestuur is over 2008 door de Stichting een vergoeding ad € 10.000,- exclusief btw toegekend; de overige bestuursleden ontvangen een vergoeding van € 7.500,- exclusief btw. De overige kosten van de Stichting, die in hoofdzaak bestaan uit de kosten uit hoofde van de door de Stichting aangetrokken stand-byfaciliteit, hebben in 2008 € 20.514,- bedragen.

De Stichting is een van Van Lanschot onafhankelijke rechtspersoon, een en ander in de zin van artikel 5:71, eerste lid, onder c van de Wft.

Informatie over de bestuurders

De heer Deterink is advocaat en als partner verbonden aan het Advocatenkantoor Holland Van Gijzen.
De heer Pennings is oud-voorzitter van de Raad van Bestuur van Océ NV.
De heer Boons is oud-president van de Raad van Bestuur van Vado Beheer BV.
De heer Swinkels is oud-voorzitter van de Raad van Bestuur van Bavaria NV.

Het bestuur

's-Hertogenbosch, 27 februari 2009

Informatie op grond van Besluit artikel 10 overnamerichtlijn

In het Besluit artikel 10 overnamerichtlijn (Besluit van 5 april 2006 tot uitvoering van artikel 10 van Richtlijn 2004/25/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 21 april 2004 betreffende het openbaar overnamebod) zijn nadere voorschriften gesteld omtrent de inhoud van het jaarverslag. Hieronder volgt een opsomming van de vereiste mededelingen en de plaats waar informatie hieromtrent is te vinden in het Jaarverslag 2008:

a. De kapitaalstructuur van Van Lanschot NV, het bestaan van verschillende soorten aandelen, de daaraan verbonden rechten en plichten, en het percentage van het geplaatste kapitaal dat door elke soort wordt vertegenwoordigd.
Zie pagina 9, Aandeelhoudersinformatie, paragraaf Kapitaalstructuur en aandelen.

b. Elke beperking door Van Lanschot NV van de overdracht van aandelen of van certificaten die met medewerking van Van Lanschot NV zijn uitgegeven.
Zie pagina 11, Aandeelhoudersinformatie, paragraaf Overdracht van aandelen en certificaten.

c. Deelnemingen in Van Lanschot NV waarvoor een meldingsplicht bestaat overeenkomstig afdeling 5.3.3 Wft.
Zie pagina 8, Aandeelhoudersinformatie.

d. Bijzondere zeggenschapsrechten verbonden aan aandelen en de naam van de gerechtigde.
Zie pagina 9, Aandeelhoudersinformatie, paragraaf Grootaandeelhouders.

e. Het mechanisme voor de controle van een regeling, die rechten toekent aan werknemers om aandelen in het kapitaal van Van Lanschot NV te nemen of te verkrijgen, wanneer de controle niet rechtstreeks door de werknemers wordt uitgeoefend.
Zie pagina 55, Beloningsbeleid leden Raad van Bestuur en pagina 11 Aandeelhoudersinformatie, paragraaf Aandelenplannen.

f. Elke beperking van stemrecht, termijnen voor uitoefening van stemrecht en de uitgifte, met medewerking van Van Lanschot NV, van certificaten van aandelen.
Zie pagina 52, Corporate Governance, paragraaf Kapitaal en aandelen en pagina 181, Stichting Administratiekantoor van gewone aandelen A Van Lanschot.

g. Elke overeenkomst tussen aandeelhouders onderling, voor zover bekend aan Van Lanschot NV, die aanleiding kan geven tot beperking (i) van de overdracht van aandelen of van met medewerking van de vennootschap uitgegeven certificaten van aandelen, of (ii) van het stemrecht.
Voor zover bekend aan Van Lanschot NV zijn er geen overeenkomsten gesloten tussen aandeelhouders in de zin van deze bepaling.

h. De voorschriften betreffende benoeming en ontslag van bestuurders en commissarissen en wijziging van de statuten.
Zie pagina 13: Aandeelhoudersinformatie, paragraaf Wijziging van statuten en pagina 52 Corporate Governance, paragraaf Raad van Bestuur en paragraaf Raad van Commissarissen.

i. De bevoegdheden van het bestuur, in het bijzonder tot uitgifte van aandelen in de vennootschap en de verkrijging van eigen aandelen door Van Lanschot NV.
Zie pagina 11: Aandeelhoudersinformatie, paragraaf Uitgifte van aandelen en pagina 11, Aandeelhoudersinformatie, paragraaf Inkoop van aandelen.

j. Belangrijke overeenkomsten waarbij Van Lanschot NV partij is en die tot stand komen, worden gewijzigd of ontbonden onder de voorwaarde van een wijziging van zeggenschap over de vennootschap nadat een openbaar bod in de zin van art 5:70 Wft is uitgebracht. In de aandeelhoudersovereenkomst die F. van Lanschot Bankiers NV heeft gesloten met De Goudse NV als onderdeel van de gedeeltelijke verkoop van Van Lanschot Assurantiën Holding BV is een 'change of control'-bepaling opgenomen. Op basis hiervan heeft De Goudse NV bij een wijziging van zeggenschap onder bepaalde omstandigheden het recht om de aandelen die F. van Lanschot Bankiers NV houdt in Van Lanschot Chabot Holding BV te verkrijgen (een calloptie) of de aandelen die De Goudse NV houdt in Van Lanschot Chabot Holding BV aan F. van Lanschot Bankiers NV over te dragen (een putoptie).

k. Elke overeenkomst van Van Lanschot NV met een bestuurder of werknemer die voorziet in een uitkering bij beëindiging van het dienstverband naar aanleiding van een openbaar bod in de zin van art. 5:70 Wft.
Van Lanschot NV heeft geen overeenkomsten gesloten met bestuurders of werknemers die voorzien in een uitkering bij beëindiging van het dienstverband naar aanleiding van een openbaar bod in de zin van art. 5:70 Wft.

Personalia Raad van Commissarissen

Drs. T. de Swaan (1946) *Voorzitter*
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd per 10 mei 2007; zittingsperiode eindigt in 2011
Oud-lid van de Raad van Bestuur van ABN AMRO Bank NV, ABN AMRO Holding NV en oud-lid van de directie van De Nederlandsche Bank NV
Overige commissariaten: Koninklijke DSM, Koninklijke Ahold
Overige functies: Lid van de board Zurich Financial Services, lid van de board GlaxoSmithKline Plc, penningmeester Bestuur Koninklijk Concertgebouworkest, voorzitter bestuur Van Leer Jerusalem Institute, voorzitter adviesraad Rotterdam School of Management Erasmus Universiteit, penningmeester bestuur Antoni van Leeuwenhoek Ziekenhuis/Nederlands Kanker Instituut, voorzitter Stichting Steun MS Centre Amsterdam, lid bestuur Internationaal Franz Liszt Pianoconcours

Drs. J.B.M. Streppel (1949) *Vicevoorzitter*
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd per 11 mei 2005; zittingsperiode eindigt in 2009
Lid Raad van Bestuur Aegon NV
Overige commissariaten: KPN NV en EFRAG
Overige functies: Lid bestuur Pantar Group, lid Commissie van beursgenoteerde ondernemingen Euronext Exchanges, voorzitter Commissie Financieel-Economische Zaken Verbond van Verzekeraars, voorzitter CEA ECOFIN, voorzitter stichting stemmen bij volmacht, lid Monitoring Commissie Corporate Governance Code, voorzitter Duisenberg School of Finance

W.W. Duron (1945)
Nationaliteit: Belgische
Benoemd per 10 mei 2007; zittingsperiode eindigt in 2011
Ere-voorzitter KBC Group NV
Overige functies: Lid Bestuur Ravago Plastics, lid bestuur Van Breda Risk & Benefits, lid Bestuur Tigenix, lid bestuur Katholieke Universiteit Leuven, voorzitter Auditcomité Katholieke Universiteit Leuven, lid bestuur Universitair Centrum Kortenberg, lid bestuur W&K (consortium van vijf hogescholen), lid bestuur Universitaire Ziekenhuizen Leuven, lid bestuur Agfa-Gevaert

Drs. G.P. van Lanschot (1964)
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd per 10 mei 2006; zittingsperiode eindigt in 2010
Voorheen werkzaam bij ABN AMRO Bank in diverse functies

Mevrouw T.M. Lodder (1948)
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd per 11 mei 2005; zittingsperiode eindigt in 2009
Directeur De Nederlandse Opera en voorzitter directie Stichting Het Muziektheater, Amsterdam
Overige commissariaten: NV Nederlandse Spoorwegen, I Care Productions
Overige functies: Lid Raad van Toezicht Universiteit Maastricht, lid algemeen Bestuur Stichting Praemium Erasmianum, lid bestuur SLAA, lid Raad van Toezicht VSB fonds; lid bestuur YO! International Youth Opera Festival

Mr. C.W. de Monchy (1950)
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd per 10 december 1998; zittingsperiode eindigt in 2011
Advocaat en notaris
Oud-bestuurslid De Brauw Blackstone Westbroek NV
Overige functies: diverse bestuursfuncties in Rotterdam

A.J.L. Slippens (1951)
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd per 10 mei 2007; zittingsperiode eindigt in 2011
Oud-Directievoorzitter Sligro Food Group NV
Overige commissariaten: Stiho Groep BV, Groeneveld Intersafe BV, Simac Techniek NV, Pacombi Beheer BV, Coöperatieve Bloemenveiling Flora Holland U.A., Siebel Beheer BV
Overige functies: lid bestuur Stichting Administratiekantoor Exa Holding, lid bestuur Stichting Administratiekantoor Beccus

Personalia Raad van Bestuur

Drs. F.G.H. Deckers (1950) *Voorzitter*
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd per 1 januari 2004 tot 1 januari 2012
Aandachtsgebieden: Secretariaat Raad van Bestuur (Juridische Zaken, Compliance, Corporate Communicatie), Human Resource Management, Strategie, Group Audit, Van Lanschot België
Nevenfuncties: lid van de Raad van Commissarissen IBM Nederland NV, lid van de Raad van Commissarissen Springpaarden Fonds Nederland BV, lid van de Raad van Commissarissen SBM Offshore NV, Bestuurslid Nederlandse Vereniging van Banken, lid Raad van Toezicht Siebold Huis, lid Raad van Toezicht Stichting Alzheimer Nederland, lid Adviesraad Uitgevende Instellingen Euronext en lid Adviesraad Woman Capital

P.A.M. Loven (1956)
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd per 1 augustus 2005 tot 1 augustus 2009
Aandachtsgebieden: Operations, Corporate Facility Management, Corporate Purchasing Management, Financial Control, Fiscale Zaken, Treasury, Informatie Technologie Management, project Drive, Van Lanschot Curaçao
Nevenfunctie: lid van de Raad van Commissarissen van Van Lanschot Chabot Holding BV

Drs. I.A. Sevinga (1966)
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd per 22 januari 2007 tot 1 januari 2011
Aandachtsgebieden: Risk Managament, Marketing & Productmanagement, Kempen & Co
Nevenfuncties: Penningmeester Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie

Mr. P.R. Zwart (1954)
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd per 12 juni 1998 tot 1 januari 2010
Aandachtsgebieden: Private Banking (inclusief International Private Banking en Trust), Business Banking (inclusief Gezondheidszorg CenE Bankiers), Van Lanschot Luxemburg, Van Lanschot Zwitserland
Nevenfuncties: lid van de Raad van Commissarissen van Handelsonderneming Rob Reigwein BV, lid van de Raad van Commissarissen van Riemersma Leasing BV, lid van de Raad van Commissarissen van P&O Groep BV, lid van de Raad van Commissarissen van Kempen & Co NV, lid van de Raad van Commissarissen van Van Lanschot Chabot Holding BV en penningmeester Nederlandse Bridge Bond

Concerndirecteuren, leden Ondernemingsraad en Adviesraden

Concerndirecteuren

Drs. H.J. Agterberg
K.H. Aulman RA
Drs. P.M. Bakker
Drs. A.J.J. Barens
Drs. H.J.J. Debrauwer
Drs. M. Elsinghorst
C.M. den Engelsen RA
Mr. P.W.A. van Galen
Mevrouw drs. C.E. Habes
Drs. J. Hak
A.T.M. Huigen
Drs. J.J.M. Jacobs
Drs. Ch.H.A. Kuijpers
Drs. F.P. Mannaerts
Mr. W. Meiss
Mevrouw mr. T.L. Nagel
Drs. J.C. Rietvelt
A.C. Smits
Drs. P.A.J. Verbaas
G. Verlodt
Mr. S.G. van de Vusse

Leden van de Ondernemingsraad

R.C. Labadie, *voorzitter*
W.P.J. Kuppens, *vicevoorzitter*
R. Geel, *secretaris*
Mevrouw C.A.M. Bicane – Doomernik
J.W. Bok
J.A.H. Bosman
Mr. B.L.M. Jansen
A.J. van Luijk
R.H.M. van Rijen
Mevrouw. A.A.V. van Rossum
Drs. J.A. Sanders
Mr. P.R.J.M. Tijhuis

Leden Raad van Advies

Mr. A.F.A.J. Wigmans, *voorzitter*
Dr. J.H.A. Bolhuis
Prof. dr. W.H. Gispen
B. Groenhof
Drs. A. Schouwenaar

Raad van Advies Gezondheidszorg

Drs. F.J.M. Werner, *voorzitter*
Drs. A.J. Adriaansen
Prof. dr. G.H.B. Blijham
Dr. M. Dutrée
Drs. M.A.M. Leers
Drs. E.A.R.J. Lohman
Drs. J. Maljers
Mr. Drs. A.J. Modderkolk
Mevr. Drs. J. Schraverus

Belangrijke dochterondernemingen

F. van Lanschot Bankiers NV
Hooge Steenweg 27-31
5211 JN 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 548 35 48
www.vanlanschot.nl

Kempen & Co NV
Beethovenstraat 300
1077 WZ Amsterdam
Telefoon (020) 348 80 00
www.kempen.nl

Directie:
Mr. J.W. Meeuwis
Drs. M.C.T. van de Coevering
Drs. P.A.M. Gerla
F.J.S.M. Verhees

Van Lanschot Bankiers België NV
Desguinlei 50
B-2018 Antwerpen
België
Telefoon +32 3 286 78 00
www.vanlanschot.be

Directiecomité:
G. Verlodt
F. Laureyssens
L. Wouters

Van Lanschot Bankiers (Curaçao) NV
Schottegatweg Oost 32
Willemstad, Curaçao
Nederlandse Antillen
Telefoon +599 9 737 10 11

Directie:
W.Th. van Ewijk
R.S. Mijnheer

Van Lanschot Bankiers (Luxembourg) S.A.
106, Route d'Arlon
L-8210 Mamer
Luxembourg
Telefoon +352 3 19 91 11
www.vanlanschot.lu

Directie:
Mevrouw mr. drs. J.C.M. Nijsen
Drs. P.J.H. Hermse RA

F. van Lanschot Bankiers (Schweiz) A.G.
Mittelstrasse 10
CH-8008 Zürich
Zwitserland
Telefoon +41 43 377 11 11

3, Quai du Mont Blanc
CH-1201 Genève
Zwitserland
Telefoon +41 22 731 61 11
www.vanlanschot.ch

Directie:
Mr. J.J. Vink
A.A. Frei

F. van Lanschot Trust Company BV
Herculesplein 5
3584 AA Utrecht
Telefoon (030) 659 92 00

Directie:
Mevrouw mr. M. Gholghesaei

Kantoren in Nederland

Alkmaar
Verdronkenoord 28
1811 BE Alkmaar
Telefoon (072) 527 42 42

Directie:
R.F.M. Braakhuis, *regiodirecteur Business Banking*
Mr. E. Meiring, *directeur Private Banking*

Almere
Randstad 23-1
1314 BN Almere
Telefoon (036) 548 27 00

Directie:
Ing. H.M.A. van Lierop

Amersfoort
Stadsring 109
3811 HP Amersfoort
Telefoon (033) 422 53 00

Directie:
Drs. J.J. Ammerdorffer

Amstelveen
Amsterdamseweg 511
1181 BS Amstelveen
Telefoon (020) 545 54 56

Directie:
Mevrouw drs. F.E. van Citters

Amsterdam
Concertgebouwplein 20
1071 LN Amsterdam
Telefoon (020) 570 50 00

Directie:
Drs. E. van den Bosch, *regiodirecteur Business Banking*
S.J. Koetzier, *directeur Private Banking*

Apeldoorn
Deventerstraat 39
7311 LV Apeldoorn
Telefoon (055) 582 55 82

Directie:
Drs. G.J. Vink

Arnhem
Velperweg 148
6824 HN Arnhem
Telefoon (026) 384 64 44

Directie:
P.J.E. Theunissen

Breda
Burg. Kerstenslaan 16
4837 BM Breda
Telefoon (076) 526 61 23

Directie:
Drs. H.H.F.M. Wiertz, *regiodirecteur Business Banking*
R.C.K. Schoutens, *directeur Private Banking*

Den Haag
Lange Voorhout 30-32
2514 EE Den Haag
Telefoon (070) 361 16 11

Directie:
Mr. P.J. Verhage, *regiodirecteur Business Banking*
H. Schoots, *directeur Private Banking*

Dordrecht
Oranjepark 1
3311 LP Dordrecht
Telefoon (078) 632 14 14

Directie:
R.C.K. Schoutens

Eindhoven
Parklaan 52
5613 BH Eindhoven
Telefoon (040) 265 71 00

Directie:
J.H. Schmitz, *Regiodirecteur Business Banking*
Drs. M. Rosendaal, *Directeur Private Banking*

Enschede
Hogelandsingel 9
7512 GA Enschede
Telefoon (053) 480 11 11

Directie:
Mr. J.H.J. van Aken, *regiodirecteur Business Banking*
Drs. G.J. Vink, *directeur Private Banking (a.i.)*

Goes
Nieuwstraat 2-6
4461 CG Goes
Telefoon (0113) 22 43 43

Directie:
W.N.M. Aarts

Gouda
Westhaven 52
2801 PM Gouda
Telefoon (0182) 58 75 87

Directie:
Mevrouw A.E.W. Huitink-Jacobs

Groningen
Ubbo Emmiussingel 112-114
9711 BK Groningen
Telefoon (050) 369 24 00

Directie:
K.B. Bakker

Haarlem
Florapark 9
2012 HK Haarlem
Telefoon (023) 515 58 55

Directie:
Drs. A. Boogaarts

's-Hertogenbosch
Hooge Steenweg 29
5211 JN 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 548 35 48

Directie:
Mr. R.M.E. Ribbers, *regiodirecteur Business Banking*
J.J.F. Mannaerts, *directeur Private Banking*
Drs. J.A.C. Horsten, *directeur Private Banking*

Hilversum
's-Gravelandseweg 178
1217 GB Hilversum
Telefoon (035) 625 66 66

Directie:
H.J. Toonen, *regiodirecteur Business Banking*
Mr. B.L.J.M. Noy, *directeur Private Banking*

Leiden
Rijnsburgerweg 80
2333 AD Leiden
Telefoon (071) 524 41 44

Directie:
H.B. Jonker

Nijmegen
Oranjesingel 2
6511 NS Nijmegen
Telefoon (024) 329 73 29

Directie:
A.B.V. Burgers, *regiodirecteur Business Banking*
Mevrouw mr. W.B.E.P. Janssen Duighuizen, *directeur Private Banking*

Roosendaal
Molenstraat 8
4701 JS Roosendaal
Telefoon (0165) 53 12 00

Directie:
Mevrouw drs. B.K. Plantema-Uppelschoten

Rotterdam
Westersingel 74
3015 LB Rotterdam
Telefoon (010) 440 20 20

Directie:
Mr. M. Uhl, *regiodirecteur Business Banking*
R.J. Lugtenburg, *directeur Private Banking*

Tilburg
Bredaseweg 443
5036 NA Tilburg
Telefoon (013) 595 60 60

Directie:
Drs. R.J.T. van den Wildenberg, *regiodirecteur Business Banking*
Mr. H.A.H.A.M. Franken, *directeur Private Banking*

Utrecht
Herculesplein 5
3584 AA Utrecht
Telefoon (030) 6599999

Directie:
L. van Dijk, *regiodirecteur Business Banking*
Mr. K.J.H. Gelauff, *directeur Private Banking*

Venlo
Wilhelminapark 40
5911 EE Venlo
Telefoon (077) 321 69 00

Directie:
Mr. J.H.T.M. Scheepers

Waalwijk
Mr van Coothstraat 33
5141 EP Waalwijk
Telefoon (0416) 67 21 11

Directie:
Drs. R.J.E. Reijnen

Wassenaar
Lange Kerkdam 3
2242 BN Wassenaar
Telefoon (070) 512 40 40

Directie:
Drs. M.J.R. Slingenberg

Zeist
Driebergseweg 1
3708 JA Zeist
Telefoon (030) 693 44 44

Directie:
Drs. J.M.P. Elenbaas

Zoetermeer
J.L. van Rijweg 121
2713 HZ Zoetermeer
Telefoon (079) 371 65 65

Directie:
R.F.M. Ruijgrok

Zwolle
Stationsweg 2
8011 CZ Zwolle
Telefoon (038) 425 49 49

Directie:
Drs. G.J. Vink

Zuid-Limburg:

Heerlen
Villa Zomerweelde
Valkenburgerweg 167
6419 AT Heerlen
Telefoon (045) 400 45 00

Directie:
D.J.G. Linnartz

Maastricht
Prins Bisschopsingel 1
6212 AA Maastricht
Telefoon (043) 350 76 00

Directie:
Drs. L.J. Urlings, *regiodirecteur Business Banking*
D.J.G. Linnartz, *directeur Private Banking*

Kantoren in België

Hoofdzetel
Desguinlei 50
B-2018 Antwerpen
Telefoon +32 3 286 78 00
www.vanlanschot.be

Antwerpen
Jan Van Rijswijcklaan 4
B-2018 Antwerpen
Telefoon +32 3 244 12 00
Directie:
A.C. Nolst Trenité
P. Cranshoff

Brussel
Tervurenlaan 219
B-1150 Brussel
Telefoon +32 2 531 14 00
Directie:
Mw. C. Delanghe

Gent
Maurice Maeterlinckstraat 8
B-9000 Gent
Telefoon +32 9 244 73 20
Directie:
P. Weekers

Hasselt
Kolonel Dusartplein 20
B-3500 Hasselt
Telefoon +32 11 85 89 30
Directie:
J. Coenegrachts

Kortrijk
Beverlaai 14
B-8500 Kortrijk
Telefoon +32 56 24 50 50
Directie:
G. Callewaert

Lanaken
Maaseikersteenweg 130
B-3620 Lanaken
Telefoon +32 89 71 03 00
Directie:
R. Flipse

Turnhout
Steenweg op Antwerpen 26
B-2300 Turnhout
Telefoon +32 14 44 36 50
Directie:
D. Hermans

Institutionele Relaties
Vorstlaan 100
B-1170 Brussel
Telefoon +32 2 674 21 90
Directie:
P. Versaen

Begrippenlijst

Assets under discretionary management Het vermogen in beheer gegeven door cliënten aan Van Lanschot waarvoor een beheerovereenkomst is gesloten, ongeacht of dit vermogen in fondsen, deposito's of liquiditeiten wordt aangehouden, inclusief IGC's en structured products.

Assets under management Het vermogen dat door relaties is ondergebracht bij Van Lanschot. Dit vermogen bestaat enerzijds uit de Assets under discretionary management en anderzijds de Assets under non-discretionary management.

Assets under non-discretionary management Het geadviseerde vermogen binnen de vastgestelde overeenkomst waarbij de beleggingsadviseur van Van Lanschot de cliënt adviseert inzake het beleggingsbeleid, ongeacht of dit vermogen in fondsen wordt aangehouden.

Basel II Het nieuwe raamwerk opgesteld door het Bazelse Comité voor Bankentoezicht dat de minimale kapitaaleisen voor banken bevat.

Bijzondere waardeverminderingen Het bedrag dat ten laste van het resultaat wordt gebracht om mogelijke verliezen op dubieuze of oninbare kredieten af te dekken of omdat uit een impairmenttest blijkt dat de immateriële activa lager gewaardeerd dienen te worden, omdat de reële waarde lager is dan de boekwaarde.

BIS-ratio Het verhoudingsgetal dat de solvabiliteit weergeeft van een bank. Deze ratio wordt als percentage berekend door het toetsingsvermogen te delen door de naar risico gewogen activa conform de definitie van de Bank voor International Settlements (BIS).

BIS-ratio Core Tier 1 Het kernkapitaal van de bank als percentage van de totale naar risico gewogen activa. Onder het kernkapitaal van de bank wordt begrepen het aandelenkapitaal, de agioreserve en de overige reserves.

BIS-ratio Tier 1 Bij deze ratio wordt de verhouding berekend tussen het kernkapitaal inclusief de perpetuele leningen en de naar risico gewogen activa.

Cash flow hedges (hedge-accounting) Van Lanschot heeft een aantal schuldbewijzen uitgeven met een variabele interest-vergoeding gebaseerd op een lange interest (de interestvergoeding is gebaseerd op bijvoorbeeld de 10-jaars interest en wordt iedere zes maanden opnieuw vastgesteld). Om een deel van het risico van dergelijke schuldbewijzen af te dekken zijn swaps afgesloten. Deze swaps zijn in een één-op-éénrelatie opgenomen in een hedge-accountingrelatie. Bij het afsluiten van deze swaps wordt de marge tussen de lange variabele interest en de korte variabele interest vastgezet. Hierdoor betaalt Van Lanschot per saldo de variabele interest plus een vaste opslag. De swaps hebben dezelfde looptijd en over het algemeen dezelfde interest-karakteristieken als de uitgegeven schuldbewijzen vandaar dat ineffectiviteit binnen een hedgerelatie gering is.

Closely related derivaat Een in een contract besloten derivaat, een zogenaamde 'embedded derivative', wordt separaat gewaardeerd indien er geen nauw verband bestaat tussen de economische eigenschappen van een 'embedded derivative' en het financiële contract waarvan het deel uitmaakt. Het besloten derivaat wordt apart gewaardeerd indien het financiële contract zelf niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met waarde-veranderingen via de winst- en verliesrekening. Een voorbeeld van een in een contract besloten closely related derivaat zijn interest-opties in een hypotheek, die de boven- of ondergrens op de interest bepalen. Een voorbeeld van een in een contract besloten not closely related derivaat is een aan een aandelenindex gekoppelde interestbetaling en aflossing.

Cross Currency Swaps Een cross currency swap is een valuta-swap waarbij een hoofdsom en interestbetalingen in een bepaalde valuta voor een hoofdsom en interestbetalingen in een andere valuta gedurende een vaste looptijd worden uitgewisseld.

Derivaat Een derivaat is een financieel instrument, waarvan de waarde is afgeleid van de waarde van een ander financieel instrument, een index of andere variabelen. Van Lanschot heeft zowel derivaten waarvan omvang (nominale waarde), voor-waarden en prijs tussen Van Lanschot en tegenpartijen wordt bepaald (OTC-derivaten), als gestandaardiseerde, op georganiseerde markten, verhandelbare derivaten.

Derivaten Structured Products Opties die Van Lanschot heeft gekocht ter afdekking van structured products verkocht aan cliënten.

Duration van het eigen vermogen Met duration van het eigen vermogen wordt de rentegevoeligheid van het eigen vermogen weergegeven, het geeft het effect weer op het eigen vermogen van één procent renteverandering.

Economische hedges Economische hedges zijn derivaten voor het managen van risico's zonder toepassing van hedgeaccounting. Economische hedges worden gewaardeerd tegen reële waarde en het betreft met name interestderivaten.

Efficiencyratio Het verhoudingsgetal waarbij de bedrijfslasten worden uitgedrukt als een percentage van de inkomsten uit operationele activiteiten.

Fair value hedges (hedge-accounting) Een fair value hedge bestaat uit één of meerdere swaps die afgesloten zijn om de veranderingen in reële waarde als gevolg van interestwijzigingen van met name schuldbewijzen in te dekken. De hedgerelaties zijn over het algemeen exacte hedges, schuldbewijzen met een vast percentage en een vaste looptijd worden in een hedge-accounting-model tegenover een swap gezet met exact dezelfde looptijd en hetzelfde vaste interestpercentage.

F-IRB Foundation Internal Ratings Based benadering; een geavanceerde wijze voor de bepaling van het minimaal aan te houden kapitaal als buffer voor het kredietrisico.

Forward Rate Agreement (FRA) Een FRA is een afspraak tussen twee partijen, een koper en een verkoper. Zij komen overeen om in de toekomst het verschil te verrekenen tussen een op voorhand vastgesteld interestniveau en een in de toekomst vast te stellen interestniveau. De overeenkomst heeft een vooraf bepaalde looptijd. Een koper van een FRA fixeert de interest voor een bepaalde termijn in de toekomst.

Forwards Forwards zijn contractuele verplichtingen om op een toekomstige datum goederen of financiële instrumenten te kopen of verkopen, tegen een vooraf bekende prijs. Forward contracten zijn op maat gemaakte contracten, deze contracten worden op de OTC-markt verhandeld.

Funding ratio De funding ratio geeft de verhouding weer tussen verplichtingen private en publieke sector en de totale kredietverlening (exclusief bancaire opnames en uitzettingen).

Futures Futures zijn contractuele verplichtingen om op een toekomstige datum goederen of financiële instrumenten te kopen of verkopen, tegen een vooraf bekende prijs. Futures zijn gestandaardiseerde, op georganiseerde markten verhandelbare contracten. Beurzen treden op als intermediairs en vereisen dagelijkse afrekening in contanten en storting van zekerheden. Van Lanschot heeft met name een aantal futures op aandelenindices in de boeken, deels voor eigen gebruik en deels ten behoeve van cliënten die op de markt worden tegengesloten.

Geamortiseerde kostprijs Het bedrag waarvoor financiële activa of verplichtingen bij eerste verwerking worden gewaardeerd minus aflossing, plus of minus de cumulatieve afschrijving gebruikmakend van de effectieve rentemethode voor het verschil tussen het oorsponkelijke bedrag en het bedrag op de vervaldatum, en minus bijzondere waardeverminderingen of niet-ontvangen bedragen.

Hedge Het door middel van een financieel instrument (meestal een derivaat) beschermen van een andere financiële positie tegen bepaalde risico's.

Interestrisico Het risico dat de winst en het vermogen worden beïnvloed door rentewijzigingen met name bij een (al dan niet bewust gekozen) mismatch in looptijden van enerzijds de uitgezette en anderzijds de opgenomen gelden.

International Financial Reporting Standards (IFRS) Waarderings- en verslaggevingsgrondslagen die zijn opgesteld door de International Accounting Standards Board. Deze standaarden zijn overgenomen door de EU, waarbij is bepaald dat alle beursgenoteerde vennootschappen in de EU deze grondslagen vanaf boekjaar 2005 moeten toepassen.

Interest rate swaps Een swap is een overeenkomst waarbij twee partijen interestbetalingen uitwisselen over een van te voren overeengekomen looptijd en nominale waarde. De nominale waarde zelf wordt niet uitgewisseld. Alle swaps in de boeken van Van Lanschot zijn OTC-derivaten. Een interest rate swap behelst het uitwisselen van een vaste kasstroom en een variabele kasstroom in dezelfde valuta. De variabele kasstroom wordt bepaald met behulp van een referentieinterest (meestal Euribor). Daarnaast heeft Van Lanschot een aantal swaps in de boeken waarbij variabele kasstromen tegen kasstromen worden uitgewisseld waarbij halfjaarlijks de tienjaars swap interest wordt bepaald.

Kredietderivaten Credit default swaps, bij dit type swaps worden variabele interestbetalingen, gekoppeld aan Euribor, uitgewisseld met kredietgaranties op een derde partij. De tegenpartij is verplicht tot uitbetaling indien de derde partij niet meer aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. De specifieke gebeurtenissen waarna uitbetalingen volgen zijn vastgelegd in het contract.

Kredietrisico Het risico dat uitgeleende gelden niet, slechts gedeeltelijk dan wel niet-tijdig worden terugbetaald. Hieronder valt ook het settlementrisico: het risico dat tegenpartijen hun verplichtingen uit bijvoorbeeld effectentransacties niet nakomen.

Liquiditeitsrisico Het risico dat de bank onvoldoende middelen ter beschikking heeft om op korte termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Long-optiepositie cliënten Voor cliënten is het niet mogelijk om rechtstreeks op de effectenbeurs aandelenopties te kopen of te verkopen. Van Lanschot koopt of verkoopt de opties aan cliënten en sluit een tegengestelde transactie af op de effectenbeurs. Vorderingen op de effectenbeurs worden verantwoord onder 'Financiële activa aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening' en zijn exact gelijk aan de verplichtingen ten opzichte van cliënten die onder 'Financiële passiva aangemerkt als tegen reële waarde via winst- en verliesrekening' worden verantwoord.

Marktrisico Het risico dat de waarde van een financiële positie wijzigt als gevolg van fluctuaties in beurs- en valutakoersen en/of rentetarieven.

Non performing loans Kredieten waarvan de rente- en/of aflossingsverplichtingen meer dan 90 dagen niet zijn voldaan en waarvoor onvoldoende zekerheid in de vorm van onderpand aanwezig is.

Operationeel risico Het risico van directe of indirecte verliezen die het gevolg zijn van ontoereikende of gebrekkige interne processen en systemen, van ontoereikend of gebrekkig menselijk handelen, dan wel van externe gebeurtenissen.

Perpetuele lening Een eeuwigdurende lening die bij het bepalen van de solvabiliteit meetelt als Tier I-toetsingsvermogen.

Portfolio fair value hedges (hedge-accounting) Een portfolio fair value hedge bestaat uit één of meerdere caps (rente-optie) die gezamenlijk zijn afgesloten om het interestrisico in te dekken van een portfolio van hypotheken met een ingebouwde cap. De reële waarde van deze garantiehypotheken wordt net als de waardering van door Van Lanschot afgesloten caps beïnvloed door de interesttstand. De garantiehypotheken worden in looptijdbuckets verdeeld en binnen de looptijdbuckets wordt rekening gehouden met de verwachte vervroegde aflossing van hypotheken. Doordat de werkelijke vervroegde aflossing verschilt van de verwachte aflossing, de strike rates van de garantiehypotheken niet exact gelijk zijn aan de strike rates van de door Van Lanschot gekochte caps en de garantiehypotheken niet altijd gelijkmatig zijn verdeeld binnen de looptijdbucket is er sprake van enige ineffectiviteit binnen de verschillende portefeuilles.

RAROC (Risk Adjusted Return on Capital) Het naar risico gewogen rendement afgezet tegen de BIS-kapitaaleisen. Deze ratio geeft inzicht in de winstgevendheid van de bedrijfsactiviteiten.

Rendement eigen vermogen De nettowinst uitgedrukt in een percentage van het eigen vermogen waarbij de effecten van de perpetuele leningen buiten beschouwing worden gelaten.

Renteopties Een renteoptie is een overeenkomst tussen een koper en een verkoper, waarbij de verkoper aan de koper voor een bepaalde looptijd een maximum (cap) of minimum (floor) rente garandeert.

Solvabiliteit Het financiële weerstandsvermogen van de bank uitgedrukt als een percentage van de naar risico gewogen activa.

Strategisch risico De bestaande of toekomstige bedreiging van het resultaat of vermogen van de bank, door het niet of onvoldoende anticiperen op veranderingen in de omgeving en/of door onjuiste strategische besluiten.

Toetsingsvermogen De som van het kernkapitaal (inclusief de perpetuele leningen) en het aanvullende kapitaal. Het aanvullende kapitaal bestaat uit de herwaarderingsreserves en een deel van de achtergestelde schulden minus de aftrekposten volgens de richtlijnen van DNB.

Value at Risk (VaR) De statistische analyse van historische marktontwikkelingen en volatiliteiten teneinde de waarschijnlijkheid in te schatten dat de verliezen op een portefeuille een bepaald bedrag zullen overschrijden.

Valutaopties Een valutaoptie geeft de koper het recht, maar niet de plicht om gedurende of aan het einde van een vastgestelde periode een hoeveelheid van een valuta te kopen of te verkopen tegen een vooraf bekende valutakoers. Voor de verkoper van de valutaoptie is het een plicht. De valutaopties van Van Lanschot hebben hoofdzakelijk betrekking op transacties ten behoeve van cliënten die op de markt worden tegengesloten.

WACC (Weighted Average Cost of Capital) De WACC is een kengetal waarmee de gemiddelde kosten van het vermogen van een onderneming worden berekend; hierbij worden de kosten van vreemd en eigen vermogen gewogen meegenomen.

Wft Wet op het financieel toezicht; de Wft regelt het algehele toezicht op de financiële sector in Nederland. De Wft is op 1 januari 2007 in werking getreden en vervangt acht bestaande toezichtswetten, waaronder de Wet financiële dienstverlening.

Colofon

Concept en ontwerp
BR-ND Mountain Design, Den Haag

Tekst
Van Lanschot NV, 's-Hertogenbosch
Jonkergouw & Van den Akker, Amsterdam

Fotografie
Willem Jan Ritman, Zeist

Drukwerk en Lithografie
Drukkerij Ando BV, Den Haag

Bindwerk
Bosboom Binders

Oplage
2.000 exemplaren

Van Lanschot NV
Hooge Steenweg 29
5211 JN 's-Hertogenbosch
Postbus 1021
5200 HC 's-Hertogenbosch
Telefoon +31 (0)73 548 35 48
vanlanschot@vanlanschot.com
www.vanlanschot.nl

Ingeschreven in het Handelsregister te
's-Hertogenbosch onder nummer 16014051

April 2009

artikelcode 3040